

T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BALKAN ÜLKELERİ İÇ GÜVENLİK
YAPILANMALARININ İNCELENMESİ:
ROMANYA, SIRBİSTAN, YUNANİSTAN VE
TÜRKİYE ÖRNEKLERİ**

TUNA SAYLAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AYTEKİN GELERİ

EDİRNE 2019

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuncay SAYGAN

tarafından hazırlanan

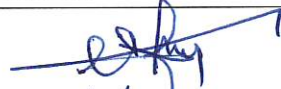

"Salkın Dikketleri İçin Güvenlik Yayımlarının İncelenmesi": Romanca, Sırbistan ve Türkçe Örnekleri

Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim

Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 17/07/2019 günü saat

11.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin

* Kabul edilmesine OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Aytekin Çelenk	Kabul edilmesine	
Doç. Dr. Fırat YALDIZ	Kabul edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Emine AYKOC	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

Tezin Adı: Balkan Ülkeleri İç Güvenlik Yapılanmalarının İncelenmesi: Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye Örnekleri

Hazırlayan: Tuna SAYLAN

ÖZET

Yaygın olarak Soğuk Savaş öncesi ve sonrası adlarıyla bilinen dönemler ile 11 Eylül 2001 sonrasında devletlerin iç güvenlik algıları değişikliğe uğramıştır. Daha önce güvenliği iç ve dış olarak ikiye ayıran devletler, bakış açılarını genişleterek, güvenliğe ilişkin tüm kurumlarını, bir araya getirerek eşgüdüm eksikliğini ya da kurumlararası çekişmeleri giderme yoluna gitmişlerdir.

Bir ülkenin dış güvenliğini sağlayan ordu, dışişleri ve istihbaratın yanında, yurtdışında görev alanına giren konuların sorumluluğunu üstlenen, derin ve sağlam bir iç güvenlik yapısı, bu kurumların dışa odaklanmasını sağlamaktadır. Günümüzde iç güvenlik sadece ülke içinde bireylerin, toplumun, devletin güvenliğini sağlamak ve suç işleyenleri yargının karşısına çıkartmakla sınırlı kalmamaktadır. Sınırşan suçlarla savaşım ile ikili, ortak bölgesel ve uluslararası güvenliğin sağlanması artık iç güvenlik kuruluşlarının görev alanında değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu çalışma, önemli Balkan ülkeleri olan Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin iç güvenlik kuruluşları ile bunların yapılanmalarını karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır.

Anılan ülkelerin söz konusu yapıları çağın gereklerine uygun, etkili, örgütlü, işler olması ya da olmaması, sadece kendi güvenliklerini değil, komşularının ve buldukları bölgenin de güvenliğini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecek durumdadır.

Anahtar Kelimeler: İç Güvenlik, Romanya, Sırbistan, Yunanistan, Türkiye

Thesis Title: Analysis of Internal Security Structures of Balkan States: Cases of Romania, Serbia, Greece and Turkey

Prepared by: Tuna SAYLAN

ABSTRACT

The perception of internal security has been changed pre and post Cold War eras and September 11th, 2001 incidents. States, previously separating the issue of security as internal and external, has widened their viewpoint by merging all actors of security and eliminating lack of cooperation and interagency conflicts. Thus, this approach lead to collaboration rather than coordination.

Beside military, foreign affairs, intelligence, providing a realm's external security, a sound and solid internal security structure undertaking its own responsibilities abroad would lead the mentioned agencies focus abroad. Nowadays, internal security has not been limited by providing individual, communal, state security and bringing perpetrators in front of the justice. Fighting with transborder crime and mutual, collective regional and international security has been considered within the scope of internal security institutions. This study puts forward, internal security institutions of Romania, Serbia, Greece and Turkey in Southeast Europe and their comparison.

The mentioned states's said structures, being or not-being convenient for the era, effective, organized, operative, do impact not only their but also security of the neighboring states and the region relatively positive or negative.

Key Words: Internal Security, Romania, Serbia, Greece, Turkey

ÖNSÖZ

Balkan ülkelerinden Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin iç güvenlik yapılarını inceleme ve Türk iç güvenlik yapısına ilişkin önerilerini ortaya koyma olanağı tanıyan bu çalışmayı ortaya çıkarmamda bana yardımcı olan, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Aytekin GELERİ, Prof. Dr. İlker ALP, Prof. Dr. Sibel TURAN, Prof. Dr. Berkan DEMİRAL, Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET, Dr. Öğretim Üyesi Kürşat HACİTAHİROĞLU, Dr. Öğretim Üyesi Emre AYKOÇ olmak üzere, Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ile Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalları'nın değerli öğretim elemanlarına; Ayrıca, bu süreçte benden desteğini esirgemeyen değerli eşime ve istemeden birlikte oyun ile öykü okuma zamanlarından çaldığım tüm sevdiklerime içten gönül borcumu sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
PROBLEM	viii
AMAÇ	xii
ÖNEM.....	xiv
SINIRLAMALAR	xvi
TANIMLAR	xvii
KISALTMALAR.....	xviii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	
GÜVENLİK KAVRAMI VE BOYUTLARI	10
1.1. Güvenlik Kavramı.....	10
1.2. Güvenliğin Oyuncuları.....	15
1.3. Güvenliğin Konuları	17
1.4. Güvenliğin Boyutları.....	20
1.5. Güvenliğin Ölçekleri.....	24
1.6. Güvenliğin Karşılıklı Etkileşimi	27
1.7. Güvenliğe Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar	29
2. BÖLÜM	
STRATEJİK BAĞLAMDA.....	36
POLİS / KOLLUK / İÇ GÜVENLİK OLGUSU	36
2.1. Stratejik Bağlamda İç Güvenlik	36
2.2. Polis Olgusunun Geçmişi.....	39
2.3. İç Güvenlik Bağlamında Polis ya da Kolluk Olgusunun İşlevi	46
2.4. İç Güvenliğin Katmanları: Yerel – Ulusal – Uluslararası.....	56
3. BÖLÜM	
ROMEN – SIRP – YUNAN- TÜRK İÇ GÜVENLİK KURULUŞLARI	59
3.1. Romen İç Güvenlik Kuruluşları	59
3.1.1. İçişleri Bakanlığı - Ministerul Afacerilor Interne.....	59

3.1.1.1. Polis - Inspectoratului General al Poliției Române.....	60
3.1.1.2. Jandarma - Inspectoratului General al Jandarmeriei Române	63
3.1.1.3. Acil Durumlar Genel Yöneticiliği - Inspectoratul General pentru Situații de Urgență	65
3.1.1.4. Sınır Polisi - Poliția de Frontieră Română.....	65
3.1.1.5. Yolsuzlukla Savaşım Genel Yöneticiliği - Direcția Națională Anticorupție	67
3.1.1.6. Göç Yönetimi - Inspectoratul General pentru Imigrări	68
3.1.1.7. İç Güvenlik Eğitim Kurumu - Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”.....	69
3.1.2. Gümrük - Direcția Generală a Vămirilor	71
3.1.3. İstihbarat Kurumu - Serviciul Român de Informații	71
3.2. Sırp İç Güvenlik Kuruluşları.....	72
3.2.1. İçişleri Bakanlığı - Министарства унутрашњих послова	72
3.2.1.1. Polis - Дирекција полиције.....	73
3.2.1.2. Acil Durumlar Birimi - Сектор за ванредне ситуације.....	76
3.2.1.3. İç Güvenlik Eğitim Kurumu - Центар за основну полицијску обуку у Сремској Каменици	77
3.2.2. Gümrüğü - Управа царина	78
3.2.3. İstihbarat Kurumu - Безбедносно-информативна агенција	79
3.3. Yunan İç Güvenlik Kuruluşları.....	79
3.3.1. Kamu Düzeni ve Yurttaş Güvenliği Bakanlığı - Υπουργού Προστασίας του Πολίτη.....	79
3.3.1.1. Polis - Ελληνική Αστυνομία.....	80
3.3.1.1.1. İç Güvenlik Eğitim Kurumu - Αστυνομική Ακαδημία Ελλάδα. 85	
3.3.1.2. Sivil Savunma İşlemleri Merkezi - Πολιτικής Προστασίας	86
3.3.1.3. Yangın Güvenliği - Πυροσβεστική Υπηρεσία Ελλάδας.....	86
3.3.1.4. İstihbarat Kurumu - Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών	89
3.3.2. Sahil Güvenlik - Λιμενικό Σώμα Ελλάδα	90
3.4. Türk İç Güvenlik Kuruluşları.....	93
3.4.1. İçişleri Bakanlığı	93
3.4.1.1. Polis – Emniyet Genel Müdürlüğü	94

3.4.1.1.1. İç Güvenlik Eğitim Kurumu – Polis Akademisi	100
3.4.1.2. Jandarma – Jandarma Genel Komutanlığı	102
3.4.1.3. Sahil Güvenlik – Sahil Güvenlik Komutanlığı	105
3.4.1.4. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	107
3.4.1.5. Göç Yönetimi – Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	108
3.4.2. Gümrükler Muhafaza – Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü	109
3.4.3. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)	110
3.4.4. Kıyı Emniyeti – Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü	111
3.4.5. İstihbarat Kurumu – Milli İstihbarat Teşkilatı	112
4. BÖLÜM	
ROMANYA SIRBİSTAN YUNANİSTAN VE TÜRKİYE İÇ GÜVENLİK YAPILARININ KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ	114
4.1. KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRME	114
4.1.1. Siyasi Yetke Bakımından	117
4.1.2. Yapısal – Yönetimsel Bakımlardan	118
4.1.3. İnsan Kaynakları ve Eğitim Kurumları Bakımlarından	119
4.1.4. Saydamlık Bakımından	120
4.1.5. Kurumsal Yapılanma Bakımından	120
4.1.6. Yasal Düzenlemeler Bakımından	122
4.2. Türkiye'nin Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'la Olan İç Güvenlik İlişkileri	122
4.3. İç Güvenlikte Uluslararası İşbirliği Alanları	124
SONUÇ	127
KAYNAKÇA	140
Kitaplar	140
Makaleler	143
Doktora Tezleri	148
Yüksek Lisans Tezleri	149
İnternet Yazıları – Belgeleri – Görselleri	154
İnternet Kaynakları	158
Anlaşma Metinleri – Yasal Metinler - Açıklamalar	160

EKLER	163
EK-1	163
Romen Polisi'nin Örgütlenme Çizelgesi	163
EK-2	164
Sırp Polis ve Acil Durum Kurumlarının Örgütlenme Çizelgesi.....	164
EK-3	165
Yunan Polisi'nin Örgütlenme Çizelgesi.....	165
EK-4	166
Türk Polisi'nin Örgütlenme Çizelgesi.....	166
EK-5	167
Romen Polis Rütbeleri.....	167
EK-6	168
Sırp Polis Rütbeleri	168
EK-7	170
Yunan Polis Rütbeleri	170
EK-8	171
Türk Polis Rütbeleri	171

PROBLEM

Savaştan önce barışı kazanmak¹, dış güvenlik için gerekli olan askeri güç kadar, ağırlıklı olarak polis ya da kolluk olarak anılan, iç güvenlik yapısının² güç, yetki, etki ve çalışma koşullarına bağlıdır.

Günümüzde **iç ve dış güvenlik olgularının iç içe geçmesi**³ söz konusudur. **Bir devletin uluslararası ortamdaki aşama sırasının, ülke içindeki kolluk yetkisinin gücüyle ölçüldüğü bir gerçektir.**⁴⁵ Kaldı ki, bireylerin kendisini gerçekleştirmesi yönünde Maslow tarafından dillendirilen gereksinimler piramidindeki (çatmasındaki) yaşamsal gereksinimlerin hemen ardından güvenlik gelmektedir.⁶

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin bakış açısıyla, ulusal güvenlik ile kişisel güvenliğin bileşiminden oluşan güvenlik kavramı, kalkınmayla ve

¹ Ali Bilgin Varlık, "Ulusal Güvenlik", Ümit Özdağ (Ed.), *Milli Güvenlik Teorisi*, Kripto Basım Yayım, Ankara, 2015, s.40, 48

² Seda Yıldız, *Türkiye'de Polis – Siyaset İlişkinine Dönemsel Bir Bakış: 12 Mart 1971 – 12 Eylül 1980 Arası Türk Polis Teşkilatı*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2015, s.38

³ Cumali Tosun, *Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatı ve AB Ülkeleriyle Karşılaştırılması*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2013, s.17.-19; Kadir Sancak, "Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü", *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:6, 2013, s.125; Erdem Özgür, Erdem Erciyes, "Kamu Yönetiminde Yaşanan Dönüşümlerin İç Güvenlik Sektörüne Yansımaları", *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 2017, s.85

⁴ Funda Hülagü Demirbilek, *Restoring Class Power Over the Police: The Role of the International in Neoliberal Police Reform in Turkey*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2011, s.128

⁵ Söz konusu durum için Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü "Organlar" başlıklı III. Bölüm Madde 2 (7) ile VII. Bölüm uyarınca veya başka örgütlerin önderliğinde ya da ülkelerin bir araya gelmesiyle ülke içi karışıklıkların, düzensizliğin, suç önleme ve soruşturma etkinliklerinin zayıflığı ya da olmaması, yabancı bir ülke ya da uluslararası müdahaleye gerekçe oluşturabilmektedir. <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/6535501-Birlesmis-Milletler-Antlasmasi.pdf> (19/04/2019); Naim Demirel, "Uluslararası Hukukta Uluslararası Müdahale", *FSM Scholarly Studies Journal of Humanities and Social Sciences*, Volume 0, Issue 1, Jan 2013, s. 153, 167 – 170; Hasan Fatih Seval, "Soğuk Savaş'tan Günümüze İnsani Müdahale: Neo-Relist Perspektif", *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, Volume 9, Issue 22, Jan 2017, s.478, 479; Consolidated Version of The Treaty of European Union, Art. 43, Official Journal of the European Union, 26.10.2012, C 326/13, EN; Hafız Asgarov, *Uluslararası Hukukta İnsancıl Müdahale*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s. 94-104

⁶ Seda Yıldız, a.g.e. s.37

özgürlükle ⁷ anılır olmuştur. Bütüncül yaklaşım, yetke, örgütlenme, eşgüdüm, işbirliği ve politika uyumu açısından, bu bileşenler arasında ekonomik, gıda, sağlık, çevre, toplumsal, siyasal, kişisel yurttaş güvenlik gibi öğeler de bulunmaktadır. Bu çerçevede dengeli gelir, öngörülebilir günlük yaşam, suçtan korunma ve ruhsal güvenliğin de önü açılacaktır. Birleşmiş Milletler’ce hazırlanarak 1994’te yayımlanan Brundtland Raporu olarak da anılan BM Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu ⁸ ile 2000 yılında yayımlanan Bin Yıl Kalkınma Planı ⁹ ve 2016’da yayımlanan BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ¹⁰; UNDP tarafından hazırlanarak 1994’te yayımlanan insani güvenliğin yeni boyutlarını konu alan İnsani Güvenlik Raporu ¹¹; Dünya Bankası’nın 2000 yılında hazırladığı rapor ¹²; OECD tarafından hazırlanan 2005 ¹³ ve 2007 ¹⁴ yıllarında yayımlanan Güvenlik Sektörü / Sistemi Raporu; Avrupa Birliği’nce belirlenen Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ¹⁵ gibi metinlerce ve NATO ¹⁶, ŞİÖ ¹⁷, AGİT ¹⁸ gibi örgütlerce öne çıkarılan

⁷ Bertrand Ramcharan, “Security and Human Rights”, <https://www.un.org/ruleoflaw/files/Ramcharan.pdf> (14/06/2019), s.9, 11; United Nations, *Human Security Handbook*, January 2016, <https://www.un.org/humansecurity/wp-content/uploads/2017/10/h2.pdf> s.5-6; United Nations, *What is Human Security*, <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/> (14/06/2019); Milli Savunma ve Güvenlik Enstitüsü, “Stratejik Vizyon Belgesi (Taslak)”, 2014, http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/Milli_Savunma_ve_G%C3%BCvenlik_Enstit%C3%BCs%C3%BC.pdf_873c50e3-6e66-4515-91d6-3c7207597777.pdf (10/03/2019), s.1

⁸ Gro Harlem Brundtland, “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future”, 20/03/1987, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (14/06/2019)

⁹ United Nations, *Resolution adopted by the General Assembly*, <https://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf> (14/06/2019), s.2, 3, 8, 9

¹⁰ United Nations, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (14/06/2019)

¹¹ UNDP, *Human Security Report*, Oxford University Press, New York, 1994, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf (14/06/2019), s.22-40

¹² World Bank, *The World Bank Annual Report 2000*, <http://documents.worldbank.org/curated/en/931281468741326669/pdf/multi-page.pdf> (14/06/2019)

¹³ OECD, *Security System Report: What Have We Learned?*, <https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/44391867.pdf> (14/06/2019), s.2-17

¹⁴ OECD, *DAC Handbook On Security System Reform Supporting Security and Justice*, https://www.eda.admin.ch/dam/deza/en/documents/themen/fragile-kontexte/224402-oecd-handbook-security-system-reform_EN.pdf (14/06/2019)

¹⁵ European Parliament, *Common Security and Defence Policy*, http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.1.2.pdf (14/06/2019)

¹⁶ NATO, *Protection of Civilians*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_135998.htm (14/06/2019)

¹⁷ SCO, *The Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and Extremism; Agreement on Regional Anti-Terrorist Structure between the Member States of the Shanghai Cooperation*

ulusal ve uluslararası ölçekte insan hakları ve güvenlik¹⁹ uyarınca güvenlik konusunda olumlu gelişmelerin gerçekleştirilmesi söz konusu olabilecektir.

Siyasi güç, devleti, toplumu ve bireyi korumayla; suçu önleyip, etkili bir şekilde soruşturmayla; sağlıklı bir iç güvenlik yapısıyla ulusal güvenliği sağlanmasıyla; savaş dışı yöntemlerle ulusal amaçlara²⁰ daha rahat, hızlı, etkin, sürekli, insan ve parasal kaynağını verimli kullanılmasıyla ulaşabilmektedir. Bu bakış açısı, ulusal ve uluslararası güvenlik üzerine düşünce üreten Hobbesçular kadar kötümser, Kantçılar kadar iyimser olmayan Grotiusçular'a göre savaş, çatışma ve şiddetin aşırı yönlerinin azaltılmasını²¹ anımsattığı söylenebilir. Böylelikle egemenlik, devlet, toplum ve bireyin güvenliği, dış etkiye açık olmadan, ülke içinden kaynaklanan etkinlik ve istenç sağlanabilecektir. Bu yöntemle her türlü kaynağın çok daha verimli kullanılmasının önü açılacaktır.

Balkan ülkelerinden Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye, aralarındaki benzersizlikler kadar ortak yanlara da sahiptir. Düzensizlik ve karışıklık nedeniyle 1804'te başkaldıran ve anayasasını 1938'de yayımlayan Sırlar, bağımsızlık amacıyla 1821'de başkaldıran ve anayasasını 1844'te

Organization; Charter of the Shanghai Cooperation Organization; Agreement on Cooperation in Combating Crime between the Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization; Declaration By the Heads of Member States of the Shanghai Cooperation Organization on Building a Region of Lasting Peace and Common Prosperity; Agreement on Cooperation and Interaction of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization on Border Issues; Statement by the heads of the member states of the Shanghai Cooperation Organisation on joint counteraction to international terrorism ; <http://eng.sectesco.org/documents/> (14/06/2019)

¹⁸ OSCE, *Counter Terrorism Protecting Human Rights*, <https://www.osce.org/odihr/29103?download=true> (14/06/2019); OSCE, *Guidelines on the Protection of Human Rights Defenders*, <https://www.osce.org/odihr/guidelines-on-the-protection-of-human-rights-defenders?download=true> (14/06/2019)

¹⁹ Ahmet Barbak, "Türkiye'de Kamu Politikası Sürecinde Güvenlik – Kalkınma Bağlı Ulusal Kalkınma Planları Üzerine Bir Araştırma", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, UİİİD-İJEAS, 2017 (18), s.263, 264, 265, 266, 268, 269, 270, 271

²⁰ Sait Yılmaz, "Türkiye'de Ulusal Güvenlik ve MİT'teki Değişim", https://www.academia.edu/7648022/T%C3%BCrkiyede_Ulusal_G%C3%BCvenlik_Reformu_ve_M%C4%B0Tdeki_De%C4%9Fi%C5%9Fim (06.05.2015) aktaran Mehmet Özdemir, *Uluslararası İlişkilerde İstihbarat Örgütlerinin Rolü Açısından Türkiye*, (Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2015, s.2

²¹ John Baylis, "Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 18 (Yaz 2008), s. 69-85, <http://www.uidergisi.com.tr/wp-content/uploads/2011/06/UIde-Guvenlik-Kavrami.pdf> (09/03/2019), s.70

yayımlayan Yunanlar ve yine aynı yıl toplumsal konular nedeniyle başkaldıran ve 1866'da anayasasını yayımlayan Romenler, Osmanlı etkisinden çıkıp, başka Avusturya – Macaristan, İngiltere, Fransa ve Rusya gibi başkaca büyük güçlerin etkisine girmiş ve iç yapılanmalarında merkezi Fransız yönetimini örnek almışlardır.²² Romanya'nın dilinin Latin kökenli olması, Soğuk Savaş'ta doğu bloğunda yer alması; Sırbistan'ın dilinin Slav kökenli olması, Soğuk Savaş'ta Yugoslavya çatısı altında, önce Doğu Blokunda, sonrasında ise Bağımsız Üçüncü Dünya'da yer alması; Yunanistan'ın dilinin Helen kökenli olması, Soğuk Savaş'ta Batı Blokunda yer alması; Türkiye'nin dilinin Türk kökenli olması, Soğuk Savaş'ta Batı Bloku'nda yer alması farklar olarak ortaya konulabilir. Benzerliklere bakıldığında ise, toplumu ağırlıklı olarak Müslüman olan Türkiye'nin dışındaki ülkelerin Ortodoks Hıristiyan inancına sahip olması ve yönetim biçimlerinin monarşiden cumhuriyete geçmiş olması; tüm ülkelerin Roma, Doğu Roma (Bizans), Osmanlı egemenliğinde kaldıktan sonra bağımsızlığını almış olması²³; günümüzde ise tekli*, geçmişi mutlakiyete (saltçı yapıya) dayanan, demokratik devletler olan Yunanistan ile Romanya'nın üye, Türkiye ile Sırbistan'ın da üyeliğe aday olduğu Avrupa Birliği unsurları söz konusudur. Küçüklü büyüklü, tüm bu farklı pencerelerden bakıldığında, adı geçen ülkelerin kültürlerinden ve geçmişlerinden hareketle iç güvenlik yapılarında da farklılıklar bulunmaktadır. Konuya Balkanlar çerçevesinde yaklaşıldığında, birbirinin yerine kullanılan **Polis**, **iç güvenlik**, ve **kolluk** ile diğer güvenlik örgütlerinin kurumsal, görev, yetki, yapılanma arasındaki farkların ortaya konulmasının, bunun sonucunda yapılan çıkarımların ve ortaya konulan önerilerin, Balkanlar ve güvenlik bağlamındaki araştırmalara önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

²² Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 2: 20. Yüzyıl*, 4. Baskı, Çev: Zehra Savan, Hatice Uğur, Küre Yayınları, İstanbul, 2015, s.4, 5

²³ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1: 18. ve 19. Yüzyıllar*, 5. Baskı, Çev: İhsan Durdu, Gülçin Tunali, Haşim Koç, Küre Yayınları, İstanbul, 2016, s.8

* Üniter

AMAÇ

Bu çalışmada Balkan ülkelerinden Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin iç güvenlik yapıları ile iç güvenlik güçlerinin geçmişi, görevleri, yetkileri örgütlenmeleri ile yasal düzenlemeleri çözümlenerek ortaya konulmaya ve böylelikle söz konusu ülkelerin ilgili yapılanmaları arasında bir karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır.

Büyük ölçekli sorunların üstesinden gelebilmek için, küçük ölçekli çözümlerin yetersiz kalacağı bir gerçektir. Güvenlik, olgusal olarak hep var olmuş, ancak kavramsal olarak araştırma dünyasına gireli henüz yüz yıl olmamıştır. Barış ve savaş dönemlerine göre başat ögenin ordu yapılanması ve eylemleri çokça incelenmiştir. Ancak, kentlerin oluşumu, büyümesi ve başlı başına dünya politikasında yer almasıyla, dünyada bilinen en yaygın örneği Polis olan iç güvenlik gücü ve onun etkisinin Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı çerçevesinde yeteri kadar araştırmaya konu olmamıştır. Güvenlik olgusunda bütüne yönelik olarak, bütüncül, ancak aşamalı ve parçalı çözümlerle ilerlemek doğru olacaktır. Güvenlik kavramı, doğası gereği çok boyutlu ve karmaşık yapısıyla, sadece devlet odaklı değil, aynı zamanda yerelle birlikte, uluslararası ortamı da dikkate alan bir yapıdadır. Bu da güvenliğin kim tarafından nasıl sağlandığı ile gözdağına, sakıncalı duruma, olumsuzluğa kimin, neyin, nerede, nasıl, ne zaman, ne için, neden olduğu sorularını ortaya çıkartmaktadır.²⁴

“Dünyaya bir bütün olarak bakmak ve geneli değerlendirmek daha anlamlıdır.... merkezi bir yönetime sahip olmayan devletler başarılı olamaz... Bir olay, sürecin bir noktasına bakarak değerlendirilemez. Daha sonraki aşamalarda neler olabileceği ve bunların nasıl sonuçlar yaratacağı hesaplanmalıdır.... Uluslararası sistemde var olabilmek bir sınavı başarmak gibidir. Ama sınav sorusu tek bilinmeyenli bir matematik sorusunu çözmeye benzemez. Birbirine zıt etkiler yaratan çok değişkenli bir problemde en iyi çözümü bulmak gerekir. ... İlk yapılacak iş siyasal bir hedef belirlemek ve bunu gerçekleştirmeye çalışmak değildir. Birinci aşama ülkenin bir projeyi uygulayabilecek kapasiteye kavuşturulmasıdır... Önce

²⁴ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.40, 48

herhangi bir politikayı uygulayabilecek siyasal yapılanmanın gerçekleştirilmesi gerekir. Bu yapı dış etkilere kapalı bir bürokrasi oluşturmalıdır... ”²⁵

“...bir ülkenin gücünün sınırlarının çok dışında aranması gerektiği... İçinde bulunduğumuz yapıyı sağlamlaştırmak, saldırılara karşı güvenli hale getirmek gibi bir proje...”²⁶

sözlerinden hareketle, uzay, dünya, uluslararası, kıtasal, *üst bölgesel*²⁷, etki alanı, art bölge*, ulusal, belirlenmiş ekonomik bölge, hava sahası, karasuları, alt bölgesel, yerel ve hatta kişisel güvenlik bağlamında, Türkiye'nin iç güvenlik yapılanmasına ilişkin farklı bir bakış açısı sunulabilecektir.

²⁵ Mahir Kaynak, *Başımıza Çuval Geçirenler*, Truva Yayınları, İstanbul, 2006, s. 20, 22, 23, 24, 31

²⁶ Mahir Kaynak, a.g.e., s.45, 52, 53

²⁷ Çiğdem Ok, “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorileri Bölgesel Güvenlik Bağlamında ASEAN Deneyimi Analizi”, 29/04/2011, <http://www.tuicakademi.org/uluslararasi-iliskilerde-guvenlik-teorileri-bolgesel-guvenlik-baglaminda-asean-deneyimi-analizi/> (14/03/2011)

* Hinterland

ÖNEM

Strateji, dış politika ve askeri yapılanma bağlamında birçok karşılaştırmalı çalışma olduğu bilinmektedir. Bunun yanında dış politika ile iç politika birbirinden ayrılmaz bir nitelikte olduğu günümüzde daha iyi anlaşılır olmuştur.²⁸ Bunun da en büyük göstergesi ulusal kültür, insan, ülke coğrafyası ve ekonominin²⁹, gereksinimler çatmasında ikinci sırasında yer alan güvenlik olgusuyla, birebir örtüştüğünün gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Ülkenin her yanında görev yürüten güvenlik güçlerinin ulusal kültürü oluşturan yerel özellikleri, düzenini sağladığı kişiler, adım basmadığı yer kalmayan ülke coğrafyasını ve güvenli şartlara gerek duyan ekonomi ile etkilerini en yakından, sadece görev olarak gören değil, yaşayan bir yapı olduğu bilinmelidir. Her ne kadar askeri güç olarak tanımlanmasa da, birçok açıdan temelini, rütbe, kıdem, yapılanma, görev yürütme biçimi ve bazı ülkelerde halen insan kaynaklarını askerlikten alan, iç güvenlik güçlerinin Balkanlar çerçevesinde, çoklu olarak karşılaştırmasının bulunmadığı tespit edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın bir sonucu olarak ortaya çıkan Soğuk Savaş'ın sonlanmasıyla, daha önce ait olduğu bloklarla birlikte hareket etmek zorunda bırakılan ülkeler, kendilerinde daha bağımsız hareket edebilme olanağı bulabilmiştir. Bu nedenle, Roma İmparatorluğu'yla başlayıp Birinci Dünya Savaşı'na kadar, farklı devletler altında da olsa, tek çatı altında; tüm devletleri etkisi altına alan Soğuk Savaş süresinde farklı ve budunsal bakımdan başka geçmişlere dayanan bu dört ülke ile bunların iç güvenlik yapılanmaları incelenecektir. Adı geçen ülkelerin araştırma için seçilme nedenleri aralarındaki benzerlikler ve farklılıklardır.

²⁸ Erol Mütercimler, *Geleceği Yönetmek*, 3. Baskı, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2006, s.166; Kürşat Yalın, *İstihbarat Örgütlerinin Dış Politikada Karar Almaya Etkisinin İncelenmesi: 2'nci Körfez Savaşı Örneği*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2013, s.28-29

²⁹ Servet Bozkurt, *Dış Politikada İstihbaratın Yeri ve Önemi*, (Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2017, s.61

Adı geçen ülkelerin, geçirdikleri toplumsal ve siyasal süreçler³⁰ sonrasında, günümüzde AB'nin çekim alanıyla, sınıraşan suçlarla savaşım gibi güvenliğe ilişkin nedenlerle birbirlerine duydukları gereksinim bir olgudur. Bu gereksinimin devletlere, yarışmacı, güvensiz ve belirsiz uluslararası ortamda işbirliğini geliştirmek; herkes için daha çok güvenlik getirme; risklerin ve belirsizliklerin azaltılması; taraflarca stratejik kazançlar edilmesi;³¹ uluslararası ortam ve bireyler arasında yer alan tüm öğeler için tehlike oluşturan suç kaynaklı gözdağları ve olumsuzlukların ortadan kaldırılması zorunluluğu duymaktan başka, büyük bir zorluk ve yükümlülük getirmeyeceği değerlendirilebilir.

Devletlerin bakış açısıyla, **savunmanın güvenliğe evrilmesi** ile bu iki olgunun iç içe geçmesiyle, yukarıda da değinildiği üzere, iç politikanın dış politikadan ayrılmazlığı göz önüne bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda kararlar, uygulamalar, insan hakları, özgürlükler, kamu düzeni ve güvenliği³² gibi olgulara doğrudan etkisi olan, yasal alt yapısıyla, yapılanmasıyla, yetkisiyle, etkinliğiyle, insan kaynaklarıyla, örgütlenmesiyle, uluslararası barışı koruma, suç önleme, suç soruşturma gibi konularda iç güvenlik kuruluşları devletlerin uluslararası ilişkilerinde önemli bir yere sahiptir.

Yukarıda değinildiği üzere, **askeri yapı içerisinde değerlendirilmeyen, ancak silahlı bir güç olduğu yadsınamaz olan ve bir tür egemenlik göstergesi olan bu güçlerin ya da kuruluşların**³³, söz konusu ülkelerdeki durumlarının, örgütlenmelerinin, işbirliği alanlarının ortaya konularak karşılaştırılması ve Türk iç güvenlik gücünün geleceği hakkında bir çözümlenme ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu açıardan bakıldığında, tezimizin konusuyla Türkiye'de yapılan ve ilk olarak nitelendirilebilecek bir karaktere sahip olduğu ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara kaynaklık edeceği değerlendirilmektedir.

³⁰ Erhan Turbedari, Güneydoğu Avrupa Ülkelerinde İktisadi Dönüşüm Süreçleri: Bulgaristan ve Romanya Örnekleri, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004, s.34, 37

³¹ John Baylis, a.g.e., s.75, 76

³² Kamran İnan, *Dış Politika*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1993, s. 26, 27

³³ Gianfranco Poggi, *Modern Devletin Gelişimi*, Çev: Sule Kut-Binnaz Toprak, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2001, s.111 aktaran Arın Hünler, *İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 Sayılı Kanun*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s.21, 22

SINIRLAMALAR

Bu çalışmada güvenlik, Balkanlar'a yer verilmekle birlikte, Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin iç güvenlik yapılarına odaklanılmıştır. Çalışmada ortaya konulan bulgular karşılaştırma yapmaya olanak vermektedir. Bunun yanında, başta aynı bölgede bulunmak üzere, benzerlikler ile ayrımlar içeren bu ülkelerin yanında Türkiye'nin iç güvenlik konusunda neler yapabileceğine ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

TANIMLAR

Çalışmanın ana konusuna uygun olarak ortaya konan ve üzerinde önemle durulan kavramların tanımlarına ana metinde ve dipnotlarda yer verilmiştir.

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirket
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi
BM / UN	Birleşmiş Milletler
CIVPOL	Sivil Polis Unsurları
DHMİ	Devlet Hava Meydanları İşletmesi
EASO	Avrupa Sığına Destek Ofisi
EUROSUR	Avrupa Sınır Gözetim Düzenegi
FRONTEX	Avrupa Uç ve Kıyı Güvenlik Kurumu
GAMER	İl Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi
HES	Hidroelektrik Santrali
KBRN	Kimyasal Biyolojik Radyoaktif Nükleer
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KİHBİ	Kaçakçılık, İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Daire
Başkanlığı	
KİKK	Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulu
Ltd.	Limited
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OSCE / AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

SCO	Şangay Ekonomik İşbirliği (ŞİÖ)
SECI	Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi
SELEC	Güneydoğu Avrupa Kolluk Gücü Merkezi
SHGM	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğu
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ŞİÖ	Şangay İşbirliği Örgütü
UMKE	Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
UPM	Uluslararası Polis Misyonları

GİRİŞ

Siyasi bağımsızlık, ticari ve mali büyüme, toplum düzeni için adaletin yerine getirilebilmesi için güvenlik önemlidir. Bunun için olanak ve koşulların örtüştürülmesi³⁴ önemli bir konuma sahiptir.

“... Küreselleşen dünyamızda değişim, ne parçalı, ne de kuşkucudur, ama sürekli, yavaş ve hızlı adımlıdır. Böylesi bir bağlamda önderlik ile yönetim, günümüz ile geleceğin gereksinimlerinin dengelenmesini buyuracaktır. Sezme yeteneği ile ortaya çıkan biçim düzenine yanıt verme ya sürekli başarı, ya da sönümsüz başarısızlık arasındaki ayrımı damgalayacaktır.”³⁵

Bilinen tarih çerçevesinde Balkanlar, Roma kayıtlarına göre değişik haritalarda Trakya – Bosna - Dacia üçgeni, İliya – Makedonya – Akaya – Trakya dörtgeni³⁶, Dalmaçya – Dacia – Dardanya – Makedonya – Trakya – Akaya altıgeni, bir başka bakış açısına göre Dalmaçya – Daçya – Üst ve Alt Moesialar – Epir – Makedonya – Akaya - Trakya sekizgeninde³⁷ bulunan bölge olarak nitelendirilmektedir. Coğrafi olarak bakıldığında denizler bakımından Karadeniz, Ege, İon, Adriyatik; akarsular bakımından Tuna, Sava, Kupa; dağlar bakımından Karpat, Balkan, Rodop, Karavanke, Julia Alpleri, Dinar Alpleri, Pindus arasında kalan bölgeyi içermektedir.³⁸

Bölge'nin geçmişinin, yayılım alanı Macaristan, Sırbistan, Bosna, Kosova ve Hırvatistan'a kadar giden, Karanovo – Kremikovci – Starcevo – Körös – Criş – Tuna-I adlarıyla bilinen uygarlıklar ile geçmişinin MÖ 6500 – 4000 dayandığı öne

³⁴ Erol Mütercimler, a.g.e., s.114

³⁵ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, *Fixing Failed States A Framework For Rebuilding A Fractured World*, Oxford University Press, 2009, s.135

³⁶ Sabahat Atlan, *Roma Tarihi'nin Ana Hatları, 1. Kısım Cumhuriyet Devri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2014, s.353 (Haritalar Bölümü)

³⁷ Timothy B. Lee, “40 maps that explain the Roman Empire”, <https://www.vox.com/world/2018/6/19/17469176/roman-empire-maps-history-explained> (12/02/2019)

³⁸ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...*, s.1

sürülmektedir.³⁹ MÖ 215-205 yılları arasında yapılan I. Makedonya, MÖ 200 – 197 yılları arasında yapılan II. Makedonya Savaşı, MÖ 172-168 yılları arasındaki III. Makedonya Savaşı, MÖ 167 Pidna Çarpışması, 101-102 yılları arasındaki I. Daçya Savaşı, 105-106 yılları arasındaki II. Daçya Savaşı'yla⁴⁰ Roma İmparatorluğu, günümüzde Balkanlar olarak anılan bölgeyi ele geçirmiştir. 395'te Roma'nın ikiye bölünmesiyle bölge, Doğu Roma olarak da adlandırılan Bizans'ın egemenliği altında kalmıştır. Bu sırada Katoliklik ve Latin dili etkisindeki Hırvatlar'la Macarlar'ın dışında bölge, inanış bakımından ağırlıklı olarak Ortodoks Hıristiyanlığın, dil bakımından Yunanca'nın etkisi altında kalmıştır.⁴¹ Aynı dönemlerde Gotlar, Slavlar, Persler ve Türkler'le akraba olan Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Kumanlar, Tatarlar, Macarlar'ın ve Venediklilerin de bölgede üstünlük sağladığı çeşitli dönemler olmuştur.⁴²

Yerli halklar olan Latinler, İliyalılar ve Yunanları etkisi altına alan bu göç hareketine neden olan ögeler arasında yer alan Slavlar, diğer unsurların yönetimi altında kalmasında rağmen, kültürel üstünlüğünden dolayı olsa gerek, diğerlerini Slavlaştırarak içinde eritmiştir. 14 üncü yüzyıla kadar çeşitli krallık ve devletçikler halinde olan bu karışmış topluluklar, aslında Doğu Roma'nın egemenliği altında kalmıştır.⁴³ 1352'de Osmanlı'nın Gelibolu'yu alarak Avrupa Kıtası'na geçişiyle başlayan, bölgenin yeni bir gücün egemenliği geçmesi, 1389'da I. Kosova Savaşı, 1389 – 1402 arasındaki kazanımlar, 1402'de Edirne'nin başkent olması, 1444 Varna Savaşı, 1453'te İstanbul'un Osmanlı'nın Başkent olması, 1521'de Belgrad'ın alınması, 1526'da Mohaç Savaşıyla devam etmiş ve Osmanlı yönetiminin Balkanlar'da toprak yönetiminde vergilendirme ve asker sağlamak için tımar, toplum

³⁹ Mehmet Özdoğan, "Trakya'da Tarih Öncesi Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar". *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 0 / 10-11, Aralık 2011, s.25; Valeska Becker, "The Starcevo Culture", Mayıs 2007, http://www.donau-archaeologie.de/doku.php/kulturen/starcevo_english_version (12/02/2019); "Balkanlar Tarihi", https://ipfs.io/ipfs/Qme2sLfe9ZMdiuWsEtajWMDzx6B7VbjzpSC2VWhtB6GoB1/wiki/Balkanlar_tarihi.html (12/02/2019)

⁴⁰ Mary Beard, *SPQR Antik Roma Tarihi*, Çev: İrem Sağlamer, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2018, s.176, 194, 342, 347, 483, 564, 565, 571

⁴¹ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...*, s.11, 12, 23

⁴² Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...*, s.9, 10, 24

⁴³ Ezgi Topçu, *Balkan Ülkelerinin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Süreci ve Yunanistan*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2009, s.4

yönetiminde ise dine dayalı millet düzeni izlemesi bölgede kalıcı izler bırakmasına neden olmuştur.⁴⁴

Ortodoksluk üzerinden bölgenin kültürel ve din açısından Yunanlaştırma çabaları; 1774 tarihli Küçük Kaynarca Antlaşması'yla Rusya'nın tüm Ortodoksların koruyuculuğunu üstlendiğini öne sürmesi; Fransız Devrimi'nin ardından 1797'de Rumeli, Ege Adaları, Eflak ve Boğdan (Romanya'nın Transilvanya dışındaki toprakları ile Moldova) halklarının, Ortodoksluk temelinde, büyük olasılıkla Arnavut olan Valestin'li Rigas tarafından gündeme getirilen Helen Cumhuriyeti rüyası; 1828-1829 Osmanlı – Rus Savaşı; 1830'da Yunanistan'ın kuruluşu; 1860 – 1870 arasında Osmanlı tarafından kabul edilen millet sayısının artırılması⁴⁵; 1877-1878 Osmanlı–Rus Savaşı; Rusya'nın güdümünde 1878 Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması'nın imzalanması; bölgede etkin olmaya çalışan Almanya'nın 1878'de Berlin Antlaşması'nı dayatması⁴⁶; aynı tarihli Berlin Kongresi'yle Romanya ve Sırbistan'ın bağımsızlığını kazanması; 1683'te Osmanlı'nın Habsburg karşısındaki yenilgisi; 1699 tarihli Karlofça Antlaşmasıyla Habsburg'un bölgeye girmesi⁴⁷**Pax-Ottomana** dönemini sonlandırmıştır.

Osmanlı coğrafyasında hakların genişlediği 1876'deki I. Meşrutiyet ile 1908'deki II. Meşrutiyet; Birinci Dünya Savaşı'nın provası olarak görülen ve günümüzde budunsal temizlik* ya da soykırım olarak adlandırılabilir nitelik taşıyan, sivil halkı da hedef alan, 1912'deki I. Balkan Savaşı, ardından gelen Londra'daki Büyükelçiler Konferansı⁴⁸; 1913'teki II. Balkan Savaşı; 1914 Saraybosna suikastı; 1923'te Türkiye'nin Cumhuriyet olarak ortaya çıkması, 1879–1913–1919 arasında Türk olarak nitelenen Müslümanlara karşı uygulanan ikinci budunsal temizlik⁴⁹; 1914-1918 arasındaki I. Dünya Savaşı; 1919 Paris Barış Konferansı; 1934'te Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan tarafından imzalanan Balkan Antantı; Romanya Yugoslavya ve Yunanistan'da otoriter yönetimlerin kurulması; 1929 ekonomik bunalımı; 1934-1945 arasındaki II. Dünya

⁴⁴ Mark Mazower, *Bizans'ın Çöküşünden Günümüze Balkanlar*, Çev: Ayşe Ozil, Alfa Basım, İstanbul, 2014, s.15; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...*, s.33-35

⁴⁵ Ezgi Topçu, a.g.e., s.8

⁴⁶ Ezgi Topçu, a.g.e., s.10, 12

⁴⁷ Erhan Turbedari, a.g.e., s.29-31

* Etnik temizlik

⁴⁸ Ezgi Topçu, a.g.e., s.15

⁴⁹ Ezgi Topçu, a.g.e., s.13, 16

Savaşı; bölgedeki İtalyan, Alman, Rus İngiliz askeri hareketlilikleri; 1941'deki Nazi işgali; 1944'teki Komünist egemenliği ve Yüzdeler Antlaşması⁵⁰; 1943'te Romanya ve 1944'te Yugoslavya'nın SSCB güdümüne girmesi; 1947 Truman Doktrini; 1948'de Yugoslavya'nın SSCB etkisinden çıkması; 1949'da NATO'nun kurulması; 1952'ye kadar süren Marshall yardımları; 1946-1949 Yunanistan İçsavaşı; 1952'de Yunanistan ve Türkiye'nin NATO'ya girişi⁵¹; askeri darbeler; Doğu Blokında kalan ülkelerdeki baskıcı yönetimler; 1955'te Varşova Paktı'nın kurulması; 1980'lerde sınıf siyasetinin yerini kimlik siyasetinin alması⁵²; 1989'da Berlin Duvarı'nın çöküşü; ağırlıklı olarak 1992'de Boşnaklar'a karşı başlatılan saldırılarla⁵³ 1990'larda Yugoslavya'da yaşananlar; çeşitli tarihlerde bölgeden ABD, Avustralya, Almanya, İsveç ve Türkiye'ye olan göçler gibi büyük değişimler⁵⁴ bölgeyi olumsuz olarak etkilemiştir.

Bölge, güvenliğini olumsuz etkileyen birkaç kırılma geçirmiştir. Bunlardan birincisi, Roma'nın ikiye ayrılması; ikincisi, Rus kaynaklı Doğu Sorunu ile Fransız Devrimi sonrasındaki uluslaşma eylemleri; üçüncüsü, Balkan Savaşları; dördüncüsü, Birinci Dünya Savaşı; beşincisi, İkinci Dünya Savaşı ve ardından gelen Yüzdeler Antlaşması⁵⁵; altıncısı ise Yugoslavya'nın acıklı dağılışıdır⁵⁶. Bunlara 11 Eylül sonrası ile sonrasında yaşanan kitlesel göç hareketleri de eklenebilir.

Yukarıda bir geçmişi verilmeye çalışılan bölgeye egemen olan büyük güçlerin şaşırtıcı bir şekilde Roma örneğini izleyerek, İmparatorluğun kalıttan

⁵⁰ Klevis Kolasi, "Eleştiren Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?", https://www.academia.edu/9587264/El%C5%9Ftiren_Teori_ve_G%C3%BCvenlik_Kimin_i%C3%A7in_G%C3%BCvenlik (15/03/2019), s.127

⁵¹ "Member Countries" 26/03/2018, www.nato.int/cps/em/natohq/topics_52044.htm (13/02/2019)

⁵² Klevis Kolasi, a.g.e., s.130

⁵³ Ezgi Topçu, a.g.e., s.31-33

⁵⁴ Mark Mazower, a.g.e., s.27, 28, 29, 129, 133, 136, 138, 149, 152, 156, 168, 175, 177, 188; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...*, s.10-105, 33-35; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 2: 20. Yüzyıl*, 4. Baskı, Çev: Zehra Savan, Hatice Uğur, Koç, Küre Yayınları, İstanbul, 2015, s. 100, 122-133, 133-141, 147-149, 153-175, 181-187, 203-223, 224, 227, 228, 236, 238, 240, 244, 247, 249, 250-255, 259, 262-268, 276-288, 292-300, s.300-304, 304-309, 312-318, 326-335, 343-352, 355-357, 405, 422, 443, 460-467; Ezgi Topçu, a.g.e., s.16-20

⁵⁵ Stalin ile Churchill arasında Doğu Avrupa'daki etki alanları için yapılan ve Soğuk Savaş'ın başlangıcı sayılabilecek olan Yalta Antlaşması uyarınca İngiltere'nin Romanya'da %10, Yugoslavya'da %50, Yunanistan'da %90; SSCB'nin ise sırasıyla %90, %50, %10. Musa Özdemir, Sadık Çalışkan, Fatih Öztürk, "Yalta Konferansı: Soğuk Savaşa Giden Yol Yalta Conference: The Road To Cold War", *Bariş Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, Volume 5, Issue 2, Jan 2017

⁵⁶ Niyazi Güneş Atay, *The Essence of the EU Policy In South East Europe: The Republic of Macedonia*, (Middle East Technical University, Graduate School of Social Studies, Department of International Relations, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004, s.12-14

yararlanmaya çalıştıkları görülebilir. Roma'nın 395'te ikiye ayrılarak doğusunda kalan, kaynağı olduğu Ortodoksluk inancını bölgeye yayan Bizans'ın İkinci Roma, 800'de Papa'nın taç giydirdiği Roma-Cermen İmparatorluğu'nun⁵⁷ İkinci Batı Roma ya da Roma'nın üçüncü mirasçısı, Doğu Roma topraklarını alan ve İslam inancını taşıyan Osmanlı ⁵⁸ 'nin İkinci Doğu Roma ya da Dördüncü Roma olarak adlandırılması gerçeğe aykırı bir durum olmayacaktır. Bu tarihe kadar Roma ile mirasçılarının konuya vergi kaynağı olan toprak ve kişiler temelinde baktıkları söylenebilir. Sonradan tarih, Avrupa sahnesine çıkmış olan ve İstanbul'a göz dikmiş olan Rus İmparatorluğu'nun az da olsa toprak, ancak ağırlıklı olarak kültürel bağlamda aynı mirasta hak iddiası bakımından beşinci sıradan Roma savı peşinde olduğu söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı'nın yetkin odaklarından ABD'nin altıncı ve belki de günümüzde Avrupa Birliği'nin sonraki tarih yazımlarında yedinci sıradan Roma'nın izinde gitmeye çalıştığı söylenebilir.

Günümüzde adı geçen bölgede yer alan ve bu incelemeye konu olan Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin yanı sıra, Bulgaristan, Makedonya, Kosova, Karadağ, Bosna Hersek, Arnavutluk, Hırvatistan, Slovenya (bazı araştırmalarda Romanya'nın uzantısı olarak görülen Moldova ve Macaristan da) bu bölgede geçmişte **Pax-Romana** ve **Pax-Ottomana** dönemlerini yaşamıştır. Bugün Romanya ile Yunanistan'ın üye, Sırbistan ile Türkiye'nin aday olduğu Avrupa Birliği'nin bölgeye **Pax-Europeana** dönemini yaşattığı söylenebilir. Bunun yanında Bosna Hersek için bir tür kuruluş belgesi olan Dayton Antlaşması, Kosova'nın bağımsızlığı, Bosna Hersek, Sırbistan - Karadağ ve Makedonya'da sergilenen CIVPOL bulundurulması bölgedeki **Pax-Americana**'nın varlığını da göstermektedir.⁵⁹

Aynı Kafkaslar gibi, birçok kültürün, ulusun, inancın iç içe geçtiği bölge, **ulus devlet** olgusunun öne çıkmasıyla, tüm bu olgular bakımından kesişme noktası

⁵⁷ Barbara Jelavich, Balkan Tarihi 1: ..., s.145

⁵⁸ Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Gazi'nin gerçek adının Atman ya da Ataman olduğuna ilişkin bir takım savlar bulunmaktadır. "Teke Tek – Halil İncelik 2009", <https://www.youtube.com/watch?v=cWAFhbQkqZQ&feature=youtu.be>, 01:04:19-20; "Osman mı Atman mı?", <https://www.youtube.com/watch?v=Xz0GfJizto4&feature=youtu.be>, s.1:30-1:35; Erdal Şafak, "İlk padişahın adı Osman mı?", 17/09/2014, <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/safak/2014/09/17/ilk-padisahin-adi-osman-mi> (08/04/2019)

⁵⁹ "Annex 11: International Police Task Force", 21/11/1995, <https://www.state.gov/p/eur/rls/or/dayton/52596.htm>; "Office of Criminal Justice and Assistance Partnerships (INL/CAP)", <https://www.state.gov/j/inl/civ/> (15/03/2019)

haline gelmiştir. Belki de bu yüzden Romalılar, Türkler ve Avrupalılar gibi, bölgeyle içli dışlı olan kapı komşusu güçlerin, bölgenin tümünde egemenlik sağlaması durumunda bölge tümüyle huzur ve barışı yaşayabilmiştir.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi, devlet yetkisinin zayıf olduğu dönemlerde bölge ülkelerindeki güvenlik sekteye uğramış, dolayısıyla bireyler, toplumlar ve uluslar, böylesi dönemlerde çok olumsuz etkilenmişlerdir. Balkanlar gibi, göreceli olarak sıkışık bir bölgede bulunan küçük ayrımların bile büyüdüğü, diller, inançlar, kültürlerin birbiri arasındaki ilişkilerin sürtüşmelere, suça, yıkıcı toplumsal hareketlere, savaşa dönmesi çok kolay olabilmektedir. Bu gibi bölgelere, barış ve düzenin gelebilmesi için bazen üstün nitelikli ve örgütlü dış güçlerin egemenliğini oturtması gerekebilmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Balkanların yaşadığı barış dönemleri, yukarıda da anıldığı üzere **Pax-Romana** ile **Pax-Ottomana**⁶⁰ olarak adlandırılmaktadır. Diğer yandan, 21 inci yüzyılın getirdikleri nedeniyle ortaya çıkan sorunların ardından birbiriyle örtülü olarak çekiştiği söylenebilen **Pax-Europeana** ile **Pax-Amerikana**'nın bölgede etkin olduğu söylenebilir.

AB içindeki ülkelerin, topluluk ya da bölge insanlarından çok kendi çıkarlarını gözetmesi nedeniyle, uluslarüstü olan bir yapı olan AB 1990'larda bölgede yaşanan olaylarda arabuluculuk yapmaya çalışmış ancak başarılı olamamıştır. Savaşları önleme ve sonlandırma çabaları yetersiz olan AB yerine, kararlı tutumuyla bölgeye yönelen ABD bölge ülkelerinin gözünde daha saygın bir yer edinmiştir. Bunun algının etkisiyle olsa gerek, 11 Eylül 2001'den sonra dünyanın farklı bölgelerinde yayılan ve derinleşen, ABD öncülüğündeki askeri hareketlere verdikleri destek sonrasında, Romanya gibi bazı bölge ülkeleri NATO'ya alınarak, yükümlülükleri ile bağlılıkları koruma altına alınmıştır.⁶¹ Diğer yandan, Yugoslavya'nın Arnavut ağırlıklı bölgesi olan Kosova'nın da en son Sırbistan'dan ayrılarak bağımsızlığını açıklamasında yine ABD'nin ağırlıklı etkisi bilinmektedir.

Bölgenin geçmişine bakıldığında, dağlık yapısından olsa gerek, bulaşıcı hastalık, üretim, ticaret, ulaşım, ekonomi, siyasi belirsizlik ve güvenlik sorunları bulunan bölgede iç savaş, asker kaçakları, çetecilik, isyan, haydutluk, soygun,

⁶⁰ Mark Mazower, a.g.e, s.95

⁶¹ Erhan Turbedari, a.g.e., s.86, 87

korsanlık, gerilla etkinlikleri, terör, zaman zaman bazı yerel güvenlik güçlerinin suç öğeleri gibi davranması⁶² gibi sorunların yaygın olduğu görülebilir. Bunun yanında, ağırlıklı olarak Balkan Savaşları sırasında, Bulgaristan tarafından Türkler'e karşı uygulanan 1950, 1968, 1984 ve 1989'daki doğrudan göçler, 1923'te Yunan - Türk kişilerin değişimi⁶³, çeşitli dönemlerdeki toplu zorunlu göçler gibi kitlesel hareketler bulunmaktadır. Böylesi dönemler, dış güçlerin de etkisiyle belirsizliklerin yaygın olduğu, devlet egemenliğinin ve merkezi yönetimin zayıfladığı sıralarda artış göstermiştir. 19 uncu yüzyılda, günümüzde bilindiği şekliyle polis örgütlerinin oluşturulmasıyla, ulaşımın, yargının ve bürokrasinin çağdaşlaşmasıyla çetecilik ve korsanlık gibi suçların ancak 20 nci yüzyılda engellenebilmesi yeteneğine kavuşulmuştur.⁶⁴

Günümüzde, başta sınıraşan özellikli olanlar olmak üzere, bölge ülkelerinde bireysel, toplumsal ve devlet güvencesini etkileyen olgulara yönelik savaşımın, Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'deki başat oyuncularını olan iç güvenlik güçleri irdelenecektir. Bunun yanında ikili ve çok taraflı olarak bölgeye etkisi olan anlaşma ve yapılar da değinilecektir. Tüm bunlardan yapılan çıkarımla Türkiye'nin iç güvenlik yapılanmasını nasıl değişiklikler yapabileceğine ilişkin öneriler sunulacaktır. Böylelikle iç güvenlik güçlerinin uluslararası ilişkiler bağlamındaki önemi ve bölgesel nitelikli etkileri ortaya konulacaktır. Çalışmanın kimi yerlerinde **polis / kolluk / iç güvenlik** kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır.

Sonuçta, iç güvenlik stratejik güç olgularından birisidir. İç güvenlik kuruluşlarının önemi birçok olguya bağlı olmakla birlikte, birçok bilinmezlik ve toplumların ile dünyanın içinden geçmekte olduğu değişim, bu kuruluşlara yönelik bir dönüşüm dayatmasını ortaya koymaktadır. Bu dayatmayı okuyabilen ve buna uygun hareket eden devletler, konunun önemini ciddiye alarak iç güvenlik yapılanmalarını duruma uygun olarak düzenlemişlerdir. Buna örnek olarak Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'ın iç güvenlik yapılanmaları ile kuruluşları ortaya konabilir. Fransa'nın 1789 sonrası geçirmiş olduğu ve yeryüzündeki tüm devletleri etkisi altına alan uluslaşma süreci ile Napolyon etkisiyle, 19 uncu yüzyılın başat yönetim düzeneği olan Fransız örneği Osmanlı Türkiye'si tarafından da

⁶² Barbara Jelavich, Balkan Tarihi 1: ..., s.68, 107, 122, 126, 127, 189; Barbara Jelavich, Balkan Tarihi 2: ..., s.68, 83, 98, 99, 282

⁶³ Mark Mazower, a.g.e., s.162, 183, 193, 194, 197

⁶⁴ Mark Mazower, a.g.e., s.25, 26, 29, 30, 47, 50, 54, 55, 63, 67, 68, 76, 87, 127, 153, 163

uygulanmıştır. AB düzenlemeleri adı altında, iç güvenlik altında Türkiye’de uygulanagelen çalışmalar, günümüzde Fransa ve çalışmaya konu olan ülkelerden Romanya veya Sırbistan ve Yunanistan uygulamalarının örnek alınması gibi bir durumun söz konusu olmadığı günümüzdeki uygulamalardan anlaşılmaktadır.⁶⁵ Bununla birlikte, diğer ülkelerin aksine Türkiye, iç güvenlikte çok sayıda oyuncuya sahiptir. Bu açıdan, araştırmaya konu olan diğer ülkelere bakıldığında, Türkiye’nin iç güvenlik yapılanmasında bir yenilenmeye gereksinim duyduğu söylenebilir.

Küresel güvenliğin ilk basamağı olan iç güvenliğin, uluslararası ve üst bölgesel ölçekte yansımaları bakımından, yerelden başlayıp, alt bölgesel ve ulusal bağlamda, yaşamsal önemi gözettiği söylenebilir. Bu önemin uluslararası ilişkilerde anlaşılabilir ve uygulanabilir olabilmesi için, dışışleri, ordu ve istihbarat kuruluşlarının yanında anılmamasına rağmen, iç güvenlik güçlerinin ve işgörenlerinin, devletler arası ortamlardaki esnek, dengeli, sürdürülebilir ve olumlu etkisinin anlaşılabilir olmasının gerektiği değerlendirilebilir.

Bu çerçevede birinci bölümde **Güvenlik Kavramı ve Boyutları** başlığı altında güvenlik kavramı, güvenliğin oyuncuları, konuları, boyutları, ölçekleri, iç ve dış güvenliğin karşılıklı etkileşimi, güvenliğe yönelik kuramsal yaklaşımlar; ikinci bölümde **Stratejik Bağlamda İç Güvenlik / Polis / Kolluk Olgusu** başlığı altında, strateji ve stratejik bağlamda iç güvenlik, polis olgusunun geçmişi, iç güvenlik bağlamında polis ya da kolluk olgusunun işlevi, yerel – ulusal – uluslararası çerçevesinde iç güvenliğin katmanları; üçüncü bölümde **Romen – Sırp – Yunan - Türk İç Güvenlik Kuruluşları** başlığı altında, Romen iç güvenlik kuruluşları, ilgili siyasi yetkesi, polisinin, jandarmasının, acil durumlar yönetiminin, sınır polisinin, yolsuzlukla mücadele yönetiminin, iç güvenlik eğitim kurumlarının, gümrüğünün, istihbarat kurumunun geçmişi ve yapılanması; Sırp iç güvenlik kuruluşları, ilgili siyasi yetkesi, polisinin, acil durumlar yönetiminin, gümrüğünün, iç güvenlik eğitim kurumunun, istihbarat kurumunun geçmişi ve yapılanması; Yunan iç güvenlik kuruluşları, ilgili siyasi yetkesinin, polisinin, sivil savunma, yangın güvenliği, sahil güvenlik, iç güvenlik eğitim, istihbarat kurumlarının geçmişi ve yapılanması; Türk iç güvenlik kuruluşları, ilgili siyasi yetkesinin, polisinin, jandarmasının, sahil

⁶⁵ “Taix”, <https://www.icisleri.gov.tr/diab/taix>; “Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı”, “IPA Öncesi Dönem (2000-2006)”, “Matra”, İkili İşbirliği”, <https://www.icisleri.gov.tr/diab/avrupa-birligi-ve-dis-iliskiler-dairesi-baskanligii>; <https://www.icisleri.gov.tr/diab/avrupa-birligi-ve-dis-iliskiler-dairesi-baskanligii#> (17/06/2019)

güvenliğinin, gümrükler muhafaza, afet ve acil durum, ulusal medikal kurtarma, kıyı emniyeti, göç idaresi, iç güvenlik eğitim, istihbarat kurumlarının geçmişı ve yapılanması, ülkelerin değerlendirmesi ve dördüncü bölümde, araştırmaya konu olan ülkelerin iç güvenlik alanına ilişkin karşılaştırması, Türkiye'nin ilgili ülkelerle olan iç güvenlik ilişkileri ile iç güvenlik alanındaki uluslararası işbirliği sahaları incelenmiş, sonuç bölümünde ise, Türkiye'nin iç güvenlik yapısına yönelik eleştiri ve önerilere ilişkin kimi değerlendirmeler yapılmıştır.

1. BÖLÜM

GÜVENLİK KAVRAMI VE BOYUTLARI

1.1. Güvenlik Kavramı

“... *Güvenlik, kendisine ait olan mekanizmalara bir de eski yasa ve disiplin kalıplarını ekleyerek bunları işletmenin bir biçimidir...*”⁶⁶ olarak tanımlanmıştır. Güvenlik olgusu Foucault tarafından ayrıntıları aşağıda verilecek olan güvenlik düzeneği adıyla kavramlaştırılmıştır. Matematiksel bakımdansa güvenlik, “*Gücün fonksiyonunda oluşan, çarpanlarını kimlik, tehdit, çıkar ve değerlerin oluşturduğu beka ve refah denklemidir.*”⁶⁷ şeklinde tanımlanmaktadır.

“*Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat*”⁶⁸ anlamına gelen güven sözcüğünden türeyen güvenlik, “*Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet.*”⁶⁹ anlamına gelmektedir. Yine bir ad olan ve durumu belirten güvenlik sözcüğü, bu durumu yerine getiren kurum ve kurum işgörenleri için de kullanılmaktadır.

“*Risken uzak, istediğini yapma özgürlüğü, koruma, olumsuzluktan uzak olma, uyarmaya gerek olmayan*” anlamlarını taşıyan *güvenlik*, Sırpça’da *bezbednost* (*безбедност*)⁷⁰, Romence’de ise *securitate* (*sekuritate*)⁷¹, Yunanca’da *ασφάλεια* (*asfaleia*)⁷² olarak anılmaktadır. Romence’ye de Latince’den bu sözcük 15 inci yüzyıl ortalarında *güvende olma durumu* anlamına gelen *securitas*, “*özene gerek duymayan*” anlamına gelen *securus* sözcüğünden türemiştir.⁷³ Mark Neocleous ise

⁶⁶ Michel Foucault, *Güvenlik, Toprak, Nüfus*, 2. Baskı, Çev: Ferhat Taylan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016, s.11

⁶⁷ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), *a.g.e.*, s.16

⁶⁸ “Güven”, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bfe69b6afa358.43810149 (28/11/2018)

⁶⁹ “Güvenlik”, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bfe69960b1d95.67775567 (28/11/2018)

⁷⁰ “Security”, <https://translate.google.com/#view=home&op=translate&sl=auto&tl=sr&text=security> (08/04/2019)

⁷¹ “Securitate”, <http://www.wordreference.com/ro/en/securitate> (28/11/2018)

⁷² “Security”, <http://www.wordreference.com/engr/security> (28/11/2018)

⁷³ “Security”, https://www.etymonline.com/word/security#etymonline_v_30368 828/11/2018)

bu sözcüğün aynı Latince kökten gelmekle birlikte, “*sorunsuz, kaygısız, sıkıntısız olmak*” anlamlarını taşıyan **sinecua** sözcüğüne dayandığı belirmiştir.⁷⁴

Cambridge Sözlüğü aynı sözcüğü “*kişinin, yapının, örgütün ya da bir ülkenin, suç ya da yabancı ülkelerden gelen saldırılar gibi korkulara karşı koruma*”⁷⁵ anlamında tanımlamıştır. Oxford Sözlüğü ise konuya daha geniş bir tanım getirerek,

“*Sakıncalı durum ya da korkudan uzak olma durumu, iş olarak güvenlik, bir devletin ya da örgütün terör, hırsızlık ya da casusluk gibi suç eylemlerine karşı güvence, bir devletin ya da örgütün güvenliğini sağlamaya yönelik izlenen süreçler ya da önlemler, güven, güvenilir / dayanıklı ve korku ya da kaygıdan uzak olma durumu*”⁷⁶

şekilde sıralamıştır. Webster’s da yine benzeri bir tanımlamaların yanı sıra, “*güvenilir, kesin, katı, sarsılmaz, iyi kurulmuş inanç/güven*”⁷⁷ gibi tanımlamalara yer vermektedir.

Tüm canlıların yaşamı boyunca varlığını koruma ile sürdürme amacıyla oluşan davranış biçimi bulunmaktadır. Sadece bireyin özü değil, aynı zamanda yakınları, taşınır ve taşınmaz varlıkları, inancı, bağlı bulunduğu ya da kendini bağlı gördüğü topraklar da güvenlik kavramı kümesinde yer almaktadır. Bu kümenin kesişim alanlarında gözdağları, tehlike, olumsuzluk olguları ya da olasılıkları yerini korumaktadır.⁷⁸ Tüm bunların yanında güvenlik olgusunun esnek, değişken, anlaşılabilir, algı, olasılık, gözdağı, olumsuzluk, gibi birçok değişkene bağlı olduğu söylenebilir.⁷⁹

⁷⁴ Mark Neocleous, *Toplumsal Düzenin İnşası*, Bogaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 72 aktaran Arın Hünler, a.g.e., s.6-7

⁷⁵ “Security”, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/security> (28/11/2018)

⁷⁶ “Security”, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/security> (28/11/2018)

⁷⁷ “Security”, *Webster’s Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, Gramercy Books, New York, 1996, s.1290

⁷⁸ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, 3. Baskı, Yeniyüzlü Yayınları, İstanbul, 2014, s.28-29

⁷⁹ Kadir Sancak, “Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:6, 2013, s.123-134, http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/sbedergisi_69519.pdf (14/03/2019), s.124

Konuya Roma İmparatorluğu açısından bakıldığında Çiçero⁸⁰ ile Lukretiyus⁸¹ tarafından, Latince, -siz / -sız anlamını taşıyan *se* ile dert anlamına gelen *cura* sözcüklerinden türetilmiş ve Roma Barışı* çerçevesinde politik bir kavram olarak kullanılmıştır.⁸²

Günümüzde, güvenlik, öncelikle devlet yetkesine dayandırılmakta, sonra kişi yaşamının güvence altına alınması devletin sorumlulukları arasında sayılmaktadır. Devletin sorumlulukları arasında ise, devletin ekonomi ve tüm kurumlarının işleyebilmesi için, kişilerin var, mal ve namus güvenliği ile kişi hak ve özgürlükleri bulunmaktadır.⁸³ “*Tarihsel açıdan duyulan en eski ihtiyaç*”⁸⁴ olarak tanımlanan güvenlik kavramı bireylerin aileleri, boyları, budunları, topluluk, toplum ve son olarak da devlet çerçevesinde bir arada yaşamalarına neden olmuştur. Güvenlik olgusu, devletin kendisi tarafından oluşturulan yetkili güvenlik güçlerince, toplumun ve toplumu oluşturan bireylerin insan haklarının korunurken, bunlara karşı işlenebilecek suçların önlenmesi, işlenen suçların ise öznesi ya da özneleri ve kanıtlarıyla yargıya aktarılması olarak ele alınmaktadır.

Güvenliğe ilişkin çelişkiler ise, geleceğin belirsizliği nedeniyle yatırımın boşa gitmesi ya da yetersiz kalması; algı ve olgu arasındaki fark nedeniyle, istenmeyen olayların yaşanması ile anlamsız ve işlevsiz önlemlerin ortaya çıkması; güvenlikleştirme ve salt askeri boyutlu bakış bakımlarından kuşkucul bakış ya da gözdağına açık olma; karşıdakinin ya da öteki olarak nitelenenin girişimine karşın, davranışların tek taraflı olması şekilde özetlenebilir.⁸⁵

Aynı, “*Doğa durumunda, “ölüm ve şiddet korkusu” içinde geçen bir yaşam, akılcı hesaplama yeteneğine sahip olan insanı, barışı sağlayacak ve sürekli kalacak*

⁸⁰ Tam adı Marcus Tullius Cicero’dur. Güzel sözleriyle ünlü Romalı devlet adamı, yazar, şair ve hukuk insanı. John Ferguson, John P. V. Dacre Baldson, “Cicero”, <https://www.britannica.com/biography/Cicero> (19/04/2019)

⁸¹ Tam adı Titus Lucretius Carus’tur. Romalı şair ve düşünür. Arthur Frederick Wells, “Lucretius”, <https://www.britannica.com/biography/Lucretius> (19/04/2019)

* Pax Romana

⁸² Muhittin Demiral, İsmail Hakkı İşcan, “Uluslararası Sistemde Güvenlik Kavramının Değişimi Ekonomik ve Jeopolitik Arka Planı”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 2, Ağustos 2008, s.150

⁸³ Devlet Planlama Teşkilatı, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_GuvenlikHizmetlerindeEtkinlik.pdf, (28/11/2018), s.5

⁸⁴ Han Özey, *Gün Işığında Yönetim*, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2002, s. 490.

⁸⁵ Beril Dedeoğlu, a.g.e., s.84

devleti kurmaya doğru iter....”⁸⁶ görüşünde olduğu gibi, kişinin güvenliği konusunda da, can ve mal güvenliği ile adaleti sağlamakla yükümlü sürekli bir güç olan devletin⁸⁷ bu bağlamdaki yasa ve emirlerine uygun ve insanların birbirine zarar vermesini önleyici bir biçimde⁸⁸ iş ve işlemlerini yürütmek üzere, benzeri oluşumlara, kurumlara, kuruluşlara, yapılanmalara doğru bir eyleme girişmiştir.

Günümüz güvenlik çalışmalarında Tükidides⁸⁹, Grotius, Hobbes, Clausewitz ile Kant gibi düşünürlerin etkisi olmuştur. Adı geçen düşünürler üzerinde kısaca durmak gerekirse:

Tükidides, *Peloponnes Savaşı Tarihi* adlı çalışmasında, M.Ö. 5. yüzyılda kent devletleri olan Atina ile Sparta arasındaki savaşı irdelemiştir. Bu eserde güvenlik ikilemi olgusu dillendirilmiştir.⁹⁰ Burada anlatılan konu, adı geçen kent devletleri arasındaki uzun süreli savaştan anlaşılması çerçevesinde, Atina’nın devamlı olarak güçlenmesi ve başka bir kent devletini ele geçirmesi üzerine, Sparta’nın duyduğu endişe ile iki tarafın da bağlaşıklıklara girmesi ve kent devletlerinin zayıflamasına neden olan savaştır.⁹¹ Burada asıl sorun, güçlenme sonrasında gözdağı olarak algılanma, güvenlik izlemi geliştirilmesi ile savaştır. Bilinen yazılı tarihte güç, üstünlük ve baskı, güvenlik ikilemi, güçler dengesi, bağlaşıklık gibi kavramlarla tanışılmıştır.⁹²

Hobbes ise, güçlü bir devlet imgesini verdiği söylenen *Leviathan* adlı eserinde, devlet, güç ve güvenlik kavramlarına yer vermektedir. Güvenlik kavramı birey boyutunda ele alınmıştır. Burada öne çıkan olgu, Booth’un da öne çıkarttığı

⁸⁶ Filiz Zabcı, “Üçüncü Bölüm, III. Thomas Hobbes: Devlet Ya Da “Ölümlü Tanrı”ya Övgü”, 8. Devletin Kuruluşu: Toplum Sözleşmesi” (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, *Sokrates’ten Jakobenlere Batı’da Siyasal Düşünceler*, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s.319, s.440, 441

⁸⁷ Filiz Zabcı, “Üçüncü Bölüm III. Thomas Hobbes: Devlet Ya Da “Ölümlü Tanrı”ya Övgü”, 8. Devletin Kuruluşu: Toplum Sözleşmesi” (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e. s.319, 440; Filiz Zabcı, “Üçüncü Bölüm, “Üçüncü Bölüm, III. Thomas Hobbes: Devlet Ya Da “Ölümlü Tanrı”ya Övgü”, 10. Egemenin Görevleri” (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e., s.450

⁸⁸ Filiz Zabcı, “Üçüncü Bölüm, III. Thomas Hobbes: Devlet ya da “Ölümlü Tanrı”ya Övgü”, 8. Devletin Kuruluşu: Toplum Sözleşmesi”; “Üçüncü Bölüm, III. Thomas Hobbes: Devlet ya da “Ölümlü Tanrı”ya Övgü”, 9. Devletin ya da Egemenin Niteliği” a.g.e., s.319, s.445, 446

⁸⁹ Thucydides Peloponnes Savaşı Tarihi adlı eserin yazarı Yunan tarihçi. Arnold Wycombe Gomme, “*Thucydides*”, <https://www.britannica.com/biography/Thucydides-Greek-historian> (19/04/2019)

⁹⁰ Edward A. Kolodziej, *Security and International Relations*, Cambridge University Press, 2005 aktaran Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e.,s. 233

⁹¹ Washington State University Resmi İnternet Sitesi, <http://www.wsu.edu/dee/greece/pelowars.html>, (31/05/2011) aktaran Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e.,s. 233

⁹² Serkan Yenal, “Uluslararası Politikada Güvenlik Kavramı”, (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm*, Sinopsis Yayınları, Ankara, 2015, s. 234

gibi devletin bireysel güvenlik⁹³ yükümlülüğüdür. İnsanların ortak düşmana karşı bir araya gelmeleri ve bir arada kalabilmeleri üzerine düşünceler türetilmiştir. İnsan doğasında bulunan çekişme, güvensizlik, ün ve onur şeklinde çatışma dayanakları söz konusudur. Bunlar nedeniyle ruhsal koşullar, güvenlik ikilemi sorununu doğurmuştur. Bunun çözümünü yazar, üstün bir gücün yaratılmasında aranmıştır.⁹⁴ Bu üstün güç devlet olarak tanımlanmakta ve hem güvenliğin öznesi olarak bireylerin / yurttaşların güvenliğini sağlamayı, hem de nesnesi olarak kendi varlığını korumayı öncelendiği belirtilmektedir.⁹⁵

Grotius'un *Savaş ve Barış Hukuku** adlı çalışmasında, savaş bir çekişme değil, barışı sağlayacak doğal bir durum olarak ele alınmakla birlikte, savaşı çerçevelemenin yolunu doğal tüzeden** geçirmiştir.⁹⁶ Grotius savaşları üç başlık halinde toplamıştır. Bunlar tarafların kamusal etkilerle donatılıp donatılmadığına göre oluşan kamusal, özel ve karma savaşlar olarak ele alınmıştır.⁹⁷

Clausewitz ise konuya, Hobbes'un görüşlerine, benzer, ancak devlet odaklı olarak yaklaşmıştır. Devletleri savaşa götüren çekişmenin nedeninde, özerklik ve bağımsız kalmak, çıkarların çatışması, ilişki yönetimindeki çekişme yatmaktadır. Bu çekişmeler devletleri savaşa sürüklemektedir. Sürekli güvensizlik hissinden dolayı, devletlerin yine aynı şekilde savaş hazırlığı gereksinimi dillendirilmektedir. Yine aynı Hobbes gibi, barış için devletler arasından üstün bir güç olması gerekliliği öne sürülmüştür.⁹⁸

Kant, *Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme* adlı eserinde, sonsuz barış için iki ana koşul ve onlara bağlı üçer koşul öne sürmüştür. Bunlardan birincisi, devletin insan topluluğundan oluşan bir yapı olarak görülmesi durumunda, ilgili insanların onayı olmaksızın çeşitli yollardan da olsa kazanılamaması; zor kullanımıyla işine karıştılamayacağı; gereç gibi görülmeyen orduların ortadan kaldırılması şeklindedir.

⁹³ Klevis Kolasi, a.g.m., s.142, 143,

⁹⁴ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 234-236

⁹⁵ Klevis Kolasi, a.g.m., s.124,

* De Jure Belli Ac Pacis

** Hukuk

⁹⁶ Hugo Grotius, *Savaş ve Barış Hukuku (De Jure Belli Ac Pacis)*, Çev: Seha L. Meray, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları No:222-204, Ankara, 1967, s.17,18 aktaran Serkan Yenal, a.g.m., a.g.e., s.236

⁹⁷ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 236-237

⁹⁸ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 237, 238

İkincisi ise devletler arası alanda davranış biçimleri olarak görülmesi durumunda, savaş sonrası ortaya çıkan barış durumunda güven zedeleyici ve düşmanlık çağrıştıran eylemlerin engellenmesi gerekliliği; gizli de olsa savaşa sürükleyen bir barış antlaşması yapılmaması; ekonomisi güçlü bir ülkenin durumunun ordulardan daha etkili olduğundan, ulusal istikrar sözleşmeleri imzalanmaması şeklindedir. Güvenin karşılıklı iyi niyete bağlı olduğunu söylemek isteyen Kant'ın, Birleşmiş Milletler'in öncülü olan Milletler Cemiyeti'nin düşünce babalığını yaptığı söylenebilir. Kant'ın bu görüşü, devletler arası ilişkilerin, bağlayıcı kurullarla bir sözleşmeyle tüze çerçevesine oturtulmasını öne sürmektedir. Bir takım tanım zorluklarıyla birlikte, ülkü olarak nitelendirilebilen bu görüş uyarınca bu erek, tümüyle cumhuriyet yönetimiyle olanaklı olarak görülmektedir.⁹⁹

1.2. Güvenliğin Oyuncuları

İlk önce bireyler ve topluluklar tarafından yerine getirilen iç güvenlik hizmeti, sonra ordular, 18 inci yüzyıldan itibaren de, ağırlıklı olarak Polis adı verilen kolluk güçlerince verilmeye başlanmıştır. Günümüzde ise, iç güvenliğin değişik alanlarında, daha çok da özel girişimlerin korunması amacıyla özel güvenlik girişimlerinden de yararlanılmaktadır.¹⁰⁰

En küçük birimden başlamak gerekirse, birey güvenlik oyuncuları arasında ilk sıradadır. Gerçekçilik yaklaşımına göre birincil oyuncu devlet olmakla birlikte, devlet yapısının da toplumdan, onun da bireyden oluştuğu; devletin insanın esenliğini gözettiği; görüş, yaklaşım ve eylemlerini ülke birimindeki insan varlığıyla, yine aynı hedef kitle için oluşturduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Ulus* ve ulusçulukla** anılan ulus devletin ortaya çıkması, iç ve dış egemenliği içeren ilk anlaşma olması nedeniyle, Avrupa bakış açısına göre (III.) Roma İmparatorluğu'nun sonu olarak görülen, 1618-1648 arasındaki Otuz Yıl Savaşları sonrasındaki 24 Ekim 1648 tarihli Westphalia Anlaşması'na¹⁰¹, ikinci olaraksa Napolyon Savaşları sonrasında Avrupa'nın haritasının belirlendiği ve

⁹⁹ E. Hırş, "Kant'ın Ebedi Barış Üzerindeki Felsefi Denemesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, Ankara, 1946, s. 6, 7, 10 aktaran Serkan Yenal, a.g.e., s. 239, 240

¹⁰⁰ Arın Hünler, a.g.e., s.6-11

* Millet

** Milliyetçilik

¹⁰¹ Michel Foucault, a.g.e., s.252, 256

Osmanlı İmparatorluğu'nun katılmadığı Eylül 1814 – Haziran 1815 arasındaki Viyana Kongresi'ne¹⁰² bağlanmaktadır. Uluslaşma süreci 1789 Fransa ve 1848 İngiltere'de ortaya çıkan Çifte Devrimler Çağı, Dünya Savaşları ve sonrasında yaşanan bağımsızlık savaşları ile sosyal devlet olgusuyla uluslaşma sürecini ileri aşamalara taşımıştır. Bu aşamalar arasında uluslararası örgütlenmelerle ulus ötesi birliktelikler ise 1815 Viyana Kongresi'yle denenmeye başlamıştır.¹⁰³

Yönlendirme, ilerletme, ilerleme, yol izleme, tutum gibi anlamları içeren ve içeriğinin bireyler, insanlar, topluluklar olan yönetim olgusu üzerinde duran Foucault, yönetsellik olgusunu ele alırken, amacını kişiler*, öne çıkan bilgi biçimini ekonomi politik olarak değerlendirirken güvenlik düzeneklerinin ise asıl yöntem olduğunu söylemiştir. Bunun için gerekli olan kurum, yaklaşım, çözümleme, düşünce, hesap, taktiklerden oluşan, egemenlik ve sıkı düzenle**, güç çizgisini içeren yönetimi belirli ve karmaşık olarak tanımlamıştır. Nereden bakılırsa bakılsın, yukarıda belirtilen süreçlerin öncesinde de, sonrasında da yönetim ya da yönetsellik denilince akla ilk gelen olgu olan devlet, saldırılan bir hedef ya da ele geçirilmek istenen, ayrıcalığı olan bir konum haline gelmiştir. Düşünür, devlet olgusunu dönemseller olarak adalet, yönetseller*** ve güvenlik düzeneğine dayalı olarak ele almaktadır. Adalet devleti, topraktan kaynaklanan sözleşme ve yasalara dayalı yasa toplumu; yönetseller devlet, 15 ve 16 ncı yüzyıllarda ortaya çıkmış olan yine toprağa dayalı düzenlemelerden hareketle sıkı düzen toplumu; yönetim devleti, toprağın yanında kitlenin öne çıktığı bilgiye dayalı güvenlik düzeneğiyle denetlenen toplum anlatılmak istenmiştir. Devletin yönetselleşmesi ise önce kırsal ve dinsel, sonra diplomatik ve askeri, en sonunda ise 17 ve 18 inci yüzyıllarda yönetim sanatıyla bağdaştırılan polis dayanaklarından destek aldığına inanılmaktadır.¹⁰⁴

Devletler gözdağı algılamasına karşı iki tür davranış sergilemektedir.

¹⁰² “Congress of Vienna”, <https://www.britannica.com/event/Congress-of-Vienna> (15/01/2019); Michel Foucault, a.g.e., s.80; Fehmi İsmail, “Bükreş Andlaşmasının Müzakeresi 1811-1812”, *Belleten*, C., XLVI, s.181, Ocak 1982, ss. 73-119 aktaran Togay Seçkin Birbudak, *Romanya'nın Bağımsızlığını Kazanması*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2014, s.22

¹⁰³ Baran Dural, *Çağdaş Siyasal İdeolojilerde Kuram – Yöntem – Güncel Yaklaşımlar*, 2. Baskı, Paradigma Yayınları, Edirne, 2014, s.140, 150, 151, 202, 203; Eric J. Hobsbawm, *Devrim Çağı 1789 – 1848*, 3. Baskı, Ankara, 2003, s.2, 38

* Nüfus

** Disiplin

*** İdari

¹⁰⁴ Michel Foucault, a.g.e., s.97-99, 106-108

Bunlardan birincisi, sadece üyelerin güvenliği ya da bütüncül bakımdan güvenlidir. Bu iki düzlemde devletlerin bir araya gelerek oluşturdukları bölgesel ile uluslararası yapılarla bakışimli* karşılıklı bağımlılık oluşturan işbirliğidir. İkincisi ise, tehdide en güçlü şekilde karşı koyabilecek, gücü en fazla olan oyuncuyla diğerlerinin bakışimsız**, karşılıklı bağımlılık oluşturan işbirliği ilişkisidir.¹⁰⁵

1.3. Güvenliğin Konuları

Güvenlik konusu içerisinde askeri, toplumsal ve insan güvenliğinin olduğu üç başlık altında toplanabilir. Güvenliğin tanımı üzerine çalışan Buzan'ın askeri güvenliğin yanında siyasi, ekonomik, toplumsal, demografik, bilgiye, bilişime, teknolojiye, sağlığa, enerjiye, gıdaya, doğal kaynaklara ilişkin, doğal ve çevresel güvenlik olguları da güvenliğin konularını genişlemesini sağlamıştır.¹⁰⁶ Askeri güvenlik dışında olan ve bu olgunun sağlanabilmesi için dayanak oluşturduğu öne sürülebilecek olan devlet, ulusal, toplumsal ve insan güvenliği¹⁰⁷ olgularının iç güvenlik alanına girdiği değerlendirilmektedir. Bireysel güvenliğin konularına bakıldığında, aşağıdan yukarı doğru güvenlik olgusunun bireyle bağıni hiç koparmadığı görülebilir.

Bir Birleşmiş Milletler kuruluşu olan UNDP tarafından konu ekonomik, gıda, sağlık, çevre, kişisel, toplumsal, siyasi güven şeklinde yedi alt dalda incelenmiştir. Güvensizlik oluşturan konuların başında gündelik yaşamda korku ve endişe oluşturan sarsıcı olayların yanında, kişiler bakımından iş, gelir, sağlık, çevre, suç güvenceleri gibi kişi güvenliğine ilişkin konular öne çıkmaya başlamıştır.¹⁰⁸ Toplumsal açıdan bakıldığında ise, teknoloji, genetik mühendisliği, kişilerin gündelik eylemleri, toplumsal yapı, sosyo-kültürel yapıdan kaynaklanan konular öne

* Simetrik

** Asimetrik

¹⁰⁵ Beril Dedeoğlu, a.g.e., s.39

¹⁰⁶ Klevis Kolasi, a.g.m. (15/03/2019); Bilal Karabulut, *Güvenlik*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011,s.122-173

¹⁰⁷ Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, "Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm", Atilla Sandıklı (Ed.), *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, Ankara: Bilgesam Yayınları, ss.3-68, 2012, s.45 aktaran Seyidrıza Alizada, *Azerbaycan'da Kamu Güvenliği Bağlamında İstihbarat ve Karşı İstihbarat Faaliyetleri*, (Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 2016, s.14, 15

¹⁰⁸ UNDP, *Human Development Report*, Oxford University Press, New York, 1994, S.24, 25, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf (19/03/2019)

çıkabilmektedir.¹⁰⁹

Birinci olarak ele alınan ve geleneksel olarak güvenlik dendiğinde akla gelen, doğrudan devlet ve savaş olgularını içeren askeri güvenlik dendiğinde, bir devletin başka bir devlet ya da devletler topluluğunun silahlı güçlerinden herhangi bir gözdağı hissetmeme ya da böylesi bir durum olması halinde bu gözdağı durumunu ortadan kaldırması anlaşılabilir. Geçmişten günümüze, güvenlik algısı ağırlıklı olarak bu bağlamda ele alındığından, insan topluluklarının güvenlik yapılanmaları da bu doğrultuda olmuştur. Askeri güvenlik kavramının zirve yaptığı Soğuk Savaş dönemi sonrasında bu kavramın yeterli olmadığı değerlendirilmiştir.¹¹⁰

İkinci olarak, devlet içerisinde bulunan bir topluma yönelik gözdağına ilişkin eylem ve yapılanmalar toplumsal güvenlik şeklinde ele alınmaktadır. Topluluk kavramıyla kimlik birbirinden ayrılmaz şekilde bir aradadır. Kimliğe yönelik gözdağlarının, topluma, dolayısıyla da devlete yönelik olduğu söylenebilir.¹¹¹ Toplum oluşturulan biz duygusu için, dil, ekin*, inanç, geçmiş ortaklığının tümü ya da bir bölümünün bir arada olması gereklidir. Böylesi bir toplum devleti oluşturan ana öğedir. İşte bu kimliğe yönelik olumsuz eylem ve görüşler, devletin ana dayanağı olan topluma yönelik olmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Sonuçta **devletin varlığı, kimliğin ve toplumun devamlılığına dayalıdır.** Toplum kavramı ulusal olarak anlaşılabilirdiği gibi, bir ulus içindeki başka bir inanç ya da budunsal kimlik taşıyan toplulukları da içermektedir. Toplumsal güvenlik, topluluğun kendisiyle kimliğine; bir devleti oluşturan ana unsurun içindeki, ayırt edilebilir başka topluluklara; göç ile benlik yitimine; dikey savaşım, komşu ülkenin dil ve kültürel etkisinde kalmaya; yatay savaşım ise, kendini bir ülkenin unsuru olarak görmeyen bir topluluğun ayrışması ya da birleşmesine ilişkindir.¹¹² Göç için Afganistan ve Suriye uyrukluların Yunanistan'da yığılmaları; dikey savaşım için Arnavutluk'ta Adriyatik'in karşı kıyısındaki İtalyan dil ve ekininin ağır basmaya başlamış olması; yatay savaşımın bütünleştirme ayağı için Kuzey İrlanda, Galler, İskoçya ve İngiltere'nin Birleşik Krallık adı altında bulunması, ayrışma için

¹⁰⁹ Vehbi Bayhan, "Risk Toplumu", *Doğu Batı Dergisi*, C.6 S.19, 2002

¹¹⁰ Serkan Yenel, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenel, a.g.e., s. 241, 242

¹¹¹ Paul Roe, "Societal Security", Allan Collins (ed.), *Contemporary Security Studies*, Oxford University Press, New York, 2007, s.166, 167 aktaran Serkan Yenel, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenel, a.g.e., s. 243

* Kültür

¹¹² Serkan Yenel, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenel, a.g.e.,s. 243, 244

İskoçya'nın Birleşik Krallık'tan ayrılma referandumu örnek olarak verilebilir.

Üçüncü olarak, insan güvenliği ele alınabilir. Bu yaklaşıma göre, insanların gündelik yaşamlarında güven içinde bulunmaları anlaşılmaktadır. "*Kişilerin varlık durumuna bakılmaksızın, özgürce, maddi ve manevi bakımlardan suça maruz kalma, kişinin mutluluğu ve huzuru bakımlarından kaygısı olmaması*"¹¹³ da bu bağlamda değerlendirilebilir. Suç korkusunun, kişilerin üzerinde geri çekilme, toplumdan uzaklaşma, içe kapanma ve yabancılaşma gibi sorunlara yol açtığı bilinmektedir.¹¹⁴ Aslında her zaman olan, ama adı UNDP tarafından 1994'te konan bu kavramın ikinci adımını, günlük yaşamın getirdiği beklenmedik sakıncalara karşı korunma gerekliliğini ortaya koymaktadır.¹¹⁵ İnsanlar için, değişik açılar ve katmanlarda doğan güvensizlik, başka bireyleri, devleti ve sonunda da uluslararası düzen için güvensizliği doğurmaktadır.¹¹⁶

Bu konu içerisinde devletin varlığı da bulunmaktadır. Şöyle ki, gelirler; toprak bina gibi durağan varlıklar; düşünsel ve işleyime dayalı haklar* gibi kültürel kalıt, denizler, akarsular, ovalar, madenler gibi doğal varlıklar; iş yapma, radyo görüngesi**, dışalım ve dışsatım izinleri gibi soyut varlıklar, vb. uygun kullanıldığında uyruklara eylemsel ve gizil değer katan varlıklardır. Tüm bunların yanı sıra, ülkenin görünümü*** de bir varlık olarak sayılmaktadır. Bu bir varlık olduğu kadar, bir yükümlülük de getirmektedir. Bu da devletlerin, sakınca ile suçluluk gibi olumsuzluk çağrıştıran sürekli çatışmadan uzak kalma dayanıklılığına bağlıdır.¹¹⁷

Ne devlet odaklı, ne de birey odaklı bakış açısı yeterli olamayabilmekte, hatta bu durum güvenlik açığına neden olabilmektedir. Bu açığın bütünlüklü bir

¹¹³ Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1984, s.28 aktaran Hakan İnankul, Kadir Caner Doğan, "Modern Devlet Ve Türk Polis Teşkilatı Üzerine Bir İnceleme" *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 6 (14), 176-205, 2016, s.190, 191,

¹¹⁴ O. Dolu, T. Erdoğan, *Türkiye'de Suç Korkusu*, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2013, s.19 aktaran Hakan İnankul, Kadir Caner Doğan, a.g.m., s.191

¹¹⁵ Pauline Kerr, "Human Security", Alan Collins (der.), *Cotemporary Security Studies*, s. 91-108, Oxford University Press, 2007, s.91, 92 aktaran Serkan Yenil, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenil, a.g.e.,s. 245

¹¹⁶ Laura Neack, *Elusive Security*, Rowman and Littlefield Publisher Inc. Plymouth, 2007, s. 198 aktaran Serkan Yenil, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenil, a.g.e., s. 245

* Fikri ve sınai haklar

** Spektrum

*** İmge, imaj

¹¹⁷ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.156-158

güvenlik yapısıyla giderilmesinin zorunlu olduğu açıktır.¹¹⁸ Sonuç olarak, bireyden başlayıp uluslararası düzene uzanan güvenlik anlayışı, yine uluslararası güvenlikten başlayıp bireysel güvenlik anlayışını etkisi altına alan bir olgudur. **Bu durum, matematik diliyle, birbiriyle etkileşim halinde olan çok bilinmeyenli bir denklemi içeren, çok kesişimli kümelerin durumuna benzetilebilir.** Güvenliğin tanımına yönelik kimin için, hangi gözdağlarına, neye karşı, hangi araçla(rla), hangi zamanda, neye karşın, ne kadar, hangi zaman dilimlerinde soruları¹¹⁹ ile bunların açıklanması da konuya bir başka boyut kazandırmaktadır. Bunlar ele alınmadan doğru tanımının yapılamayacağını ileri sürülmektedir.¹²⁰ Güvenlik kavramının çok boyutluluğu ve tanım zorluğu, soyut ve somut değerler için yapılan eylemlerin ardındaki risk ile gözdağlarının giderilmesi durumları da başkaca etmenler olarak belirtilebilir.¹²¹

1.4. Güvenliğin Boyutları

Zamana, yere ve konuya göre değişkenlik gösterebilen toplumsal güvenlik ya da düzen olgusu sağlık, dirlik, esenlik ve güvenlik kavramlarını içermektedir.¹²²

Soğuk Savaş sonrasında kavramsal çerçevede Doğu Bloğu'ndan Batı Bloğu'na geçen devletlerin de başvurduğu dönüşüm; parasal anlamda iktisat; kararlılık için siyaset; siyasi demokratiklik ve ekonomik kalkınma için gerekli olan iç çatışmalardan uzak ve ekonomik kalkınma bakımından güvenlik şeklinde üç öğeye gerek duymaktadır. Bu üç ögenin ikisi adaletin eli kolu olan güvenliğe, iç güvenliğe, kolluk gücüne bağlıdır denebilir.¹²³ Sonuçta Soğuk Savaş dönemindeki başat

¹¹⁸ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e.,s. 245, 246

¹¹⁹ David A. Baldwin, *The Concept of Security. Review of International Studies*, 23, 5-26, 1997, s.12-17 aktaran Hakan İnankul, Kadir Caner Doğan, a.g.m., s.191,

¹²⁰ David Baldwin, a.g.m., s.12-17

¹²¹ Ş. Çetinkaya, *Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açuları. 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 2, 2013, 241-260, s.241-242 aktaran Hakan İnankul, Kadir Caner Doğan, a.g.m., s.191

¹²² Şenol Çınar, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında İçgüvenlik İstihbaratının Önemi*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014, s. 7-12; Önder Mutlu, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında Jandarma – Polis İlişkileri*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş, 2006, s.7

¹²³ Erhan Turbedari, a.g.e., s.8; Neven Valev, *No Pain No Gain: Market Reform, Unemployment and Politics in Bulgaria*, William Davidson Institute Working Paper Number 577, Haziran 2003: www.wdi.bus.umich.edu; Rossen Vassiliev, "Will Bulgaria Become Monarchy Again?", *Southeast European Politics*, IV, 2-3: 157-174, 2003, s.167-168, s.15 aktaran Erhan Turbedari, a.g.e., s.78

gözdağları birbirine karşı duruş sergileyen birliktelikler çevresinde ¹²⁴ sergilenmekteyken, bu dönem sonrasında mikro milliyetçilik, terör, vekalet savaşları, sınıraşan suçlar, örgütlü suçlar, toplumsal huzursuzluklar, gelir adaletsizlikleri, çevre sorunları, işsizlik, sosyal ve sağlık güvence eksikliği gibi olgular ortaya çıkmıştır.

Güvenliğin bir başka boyutu ise, ulusal uç çizgilerinin korunmasını önceleyen dışsal güvenlik, diğeri ise öznel yargılara dayalı devletle, halkın kendisini güvende görmesi şeklinde açıklanabilecek içsel (psikolojik) güvenlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. ¹²⁵ Diğer yandan güç, çıkar ve üstünlük* şeklinde başkaca güvenlik boyutları da söz konusudur. Bu kavramların tümü güvenlik olgusunu devlet odaklı olarak ele almaktadır. Bunun yanında, yukarıda değinildiği üzere, Barry Buzan ve onu izleyenler gibi, güvenliği çok boyutlu olarak ele alan görüşler de bulunmaktadır. ¹²⁶ Buna örnek olarak NATO tarafından da belirtildiği üzere suç alanı sanal ortama** doğru bir evrim geçirmiştir. ¹²⁷

Güç olgusu, “... bir siyasal aktörün, başka bir siyasal aktörü, belirli bir kararı alma ya da belirli bir davranışı uygulama ya da uygulamama şeklinde yönlendirme kapasitesi...”¹²⁸, “... gücü uygulayan aktör ile üzerinde güç uygulanan aktör arasındaki psikolojik ilişkidir...” ¹²⁹ şeklinde tanımlanmaktadır. Devleti oluşturan insan topluluklarının da, devletin varlığına bağlı olduğu gerçeğinden hareketle, iç güvenlik konusuyla doğrudan bir ilişkisi vardır. Güç olgusunu gerçekçilikle yorumlayan Morgenthau, gücün çerçevesini çizerek, meşru (yasalara uygun ve geçerli) – gayrimeşru (yasadışı ve geçersiz) olarak iyiye ayırmıştır. Bunun yanında sert güç olarak tanımlanan askeri güç ile ekonomi, politika ve kültüre dayalı

¹²⁴ Çiğdem Ok, a.g.m. (14/03/2011)

¹²⁵ Çağrı Erhan, “ABD’nin Ulusal Güvenlik Anlayışı”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 56-4, Ankara, 2001, s.78-79, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/474/5456.pdf>, (04/01/2010) aktaran (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 219

* Hegemonya

¹²⁶ Barry Buzan, *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, Brighton, Harvester Books, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 1983, s. 214–242 aktaran John Baylis, a.g.m. s.73

** Siber

¹²⁷ NATO, *Crime, Computers and Security in 2012*, <https://www.nato.int/docu/review/2012/2012-security-predictions/Crime-Computers-Security-2012/EN/index.htm> (14/03/2019)

¹²⁸ Serkan Yenal, a.g.m. (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 221

¹²⁹ Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, Fifth edition, Revised, Alfred A. Knopf, New York, 1978 aktaran Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 221

yumuşak güç dikkati çeken alt bölümlerdir.¹³⁰ Kolluk gücü de bu anlamda, aynı ekonomik güç gibi, dengeleyici ve denetleyici olması nedeniyle yumuşak; silahlı olması, zor kullanması nedeniyle sert; bu iki gücü harmanlaması ile ulusal ve uluslararası bağlamda toplumsal düzen ile suç soruşturma görevini yerine getiriyor olması nedeniyle akıllı güç olarak tanımlanabilir.

Çıkar olgusu, ulusal çıkar bağlamında değerlendirilmekle birlikte, kısaca “...bir siyasal aktörün ulaşmak istediği hedefe giden yol, diğer anlamında ise, daha önce ulaşılan hedeflerin varlığını ve devamlılığını sağlamaktır”¹³¹ şeklinde tanımlanmaktadır. Bu olgu, hem devletin varlığını sürdürmek, hem de bireyin erinç ve gönencinin* sağlanmasını da öngörmektedir. Bir ayırım olarak insan doğası barışsever ve iyi, diğer taraftansa yönetme hırsıyla hareket eden bencil varlıklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Güçle iç içe değerlendirilen çıkar, insanlar gibi devletler için de var olma kavgasından başka bir şey değildir. Burada önemli olan ulusların güçleri ile çıkarlarını uyumlu hale getirmeleridir. Devlet bağlamında bakıldığında, amaçların gerçekleştirilebilmesi için silahlı güç ağır basmaktadır; bu da doğal olarak yumuşak güçlerden birisi olarak görülen ekonomiye ve insan kaynağına bağlıdır. Çıkar konusunda işbirliği ve toplumsal ile sınıf çıkarlarını gözeten görüşler de bulunmaktadır.¹³²

Bir başka boyut ise, “... bir sistemdeki ana unsurlar üzerinde baskın rol oynama, liderlik etme ...” olarak tanımlanan ve üstünlük ile baskıyı içeren hegemonya olgusunun da, güç olgusuyla doğrudan bağlantısı vardır. Bu olgu, etkin egemenliği öne çıkaran uluslararası egemenlik; baskın bir ulus devletin egemenliğini öne çıkaran devlet egemenliği; rıza olgusunu öne çıkaran ideoloji; tarihi gruplaşmalar içinde önderlik şeklinde alt boyutlara indirgenerek özetlenebilir.¹³³

Güvenlik anlayışının değişkenliği ile göreceliği; geçmişe dayanan gelişimi; karmaşık yapısı; çoklu kimliği; kötü sonuç olasılığı, korku ile uygun durum ilişkisi; güç boyutu, davranış biçimi ve düşünce yapısı**; izlemi*** ve örgütlenme gereksinimi

¹³⁰ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e, s. 222-224

¹³¹ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e, s. 224

* Huzur ve refah

¹³² Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e,s. 224-227

¹³³ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e, s. 228

** Politika ya da siyaset

*** Strateji

güvenliğin nitelikleri olarak anılabilir.¹³⁴

Yukarda sayılan unsurlar sırasıyla ve kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir:¹³⁵

1. Öznel algı – güç /öznel ve nesnel beklenti – değerlendirmeler.
2. Dönem – yer bağlamı.
3. Sorun ölçeğinin boyutuna göre çözümü (devlet ölçütü, bu ölçütün altı ve üstü).
4. Devlet dışı oyuncular ile çok boyutlu olasılık – korku* odaklı ve derinlikli güvenlik ortamı oluşumu.
5. Devlet- uluslararası ortam – kimlik bağlamının dengelenmesi:
 - a) Devlet düzeyinde: devletin yüce çıkarı ile güvenlik çıkmazı.
 - b) Uluslararası ortam düzeyinde: devletler arası güvenlik ilişkileri (başat yetke eksikliği, doğrusal olmayan çok boyutluluk, küresele karşı bölgesel denge), devletlerin devlet dışı oyuncularla güvenlik ilişkileri.
 - c) Kimlik düzeyinde: bireysel, ulusal, halk egemenliğine dayalı yasallık**, yurttaşlık.
6. Gözdağı*** kavramının devlet aygıtı, öğretisi, değerler dizini, davranış ve düşünce yetkesi, kamuoyu, baskı ve çıkar kümeleri gibi kimlik dayanağı ile varlık ile gönenç arasındaki tüm konulara ilişkin algı ve gerçekliğe göre genişlemesi.
7. Ulusal çıkarların, ulus yararı için çağdaş ölçüler ve ilkeler bağlamında, toplumsal katmanları gözeterek, toplumun yaygın çıkarı için belirlenen birincil öncelikli bir nitelik edinmesi.
8. Ulusal güvenlik ereği, davranış biçimi ve düşünce yapısı, izlemi:
 - a) Yönetmel karar gücü tarafından belirlenen ulusal çıkarların somut tutumun ulusal erek olarak tanımlanması.
 - b) Ulusal güvenliğe ilişkin davranış biçimi ile düşünce yapısının başarısının, hangi unsurların kullanılacağına; askeri gücün yanında, dış politikaya, ekonomiye, görsel, işitsel ve yazınsal iletişim araçlarına, uluslararası ve ulusal kamuoyuna, bağlaşımlara, antlaşmalara ve **iç güvenliğe** bağlı olması.

¹³⁴ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), *a.g.e.*, s.17

¹³⁵ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), *a.g.e.*, s.17-20, 34-58

* Risk - fırsat

** Demokratik meşruiyet

*** Tehdit

c) Devletin güvenlik kimliğinin bir ürünü olan izlemin, yeteneklerin geliştirilmesi, yapılandırılması, kullanılması şeklinde kaynak ile araçların nasıl kullanılacağına belirlenmesi; **kaynakların maliyet etkin kullanılmasını, esnekliği, karar verme yetisi kazanımını, eş güdümü, işbirliğini, öngörüyü ve gerçekçiliği göz önünde bulundurması.**

d) Ulusal güvenlik yeteneği, her devletin kendine özgü ve koşulları çerçevesinde oluşturduğu, ulusal güvenliği sağlama ve sürdürme yeterliliği ile **güç ve güvenlik yönetiminin bileşkesi.**

e) Ulusal güç unsurları, sert, yumuşak, akıllı olarak sınıflandırılan¹³⁶, durağan ve değişken ile etken ve edilgen ile bağıl ve değişken niteliklere bağlı, soyut ve somut kaynakların toplamı.

f) Güvenlik yönetimi, güvenliği sağlama ile sürdürme odaklı yargı, seçim ve eylem için kullanılan ilke, yöntem ve süreç.

Yukarıda sayılan unsurlardan güvenlik yönetimi özel bir önem taşımaktadır. Bu, izlemsel, eylemsel, yönetsel ve yöntemsel uzmanlıkları içermektedir. **Yönetimsel usun yönetilmesi, usa dayalı ve gereksinimleri izleyerek yöneten, gerçeği kavrama¹³⁷ işlevleri olan devlet aygıtı ile devlet yönetimine geçmişten gelen birikim ve kazanımların aktarımını esas alan güvenlik yönetimi, ulusal güvenlik yönetiminin ustalık boyutudur.** Bu yönetimin başlıca görevi gözdağı, uygunluk, çıkar tanımlamasını yaparken, ulusal gücün yapılandırılıp geliştirilmesi ile uyumlaştırılması ve bunun yanında, ulusal davranış biçimi ile izlemin oluşturulmasına ön ayak olmaktır.¹³⁸

1.5. Güvenliğin Ölçekleri

Bu bölümde, güvenliğin boyutları arasında sayılan, askeri, ekonomik, tarımsal, dış politik, eğitim, enerji, çevresel, toplumsal, ruhsal, sağlık, cinsiyet, kültür, gönenç, insan sayısı, kimlik, iç güvenlik vb.¹³⁹ gibi kavramsal alanlar değil, yer bağlamındaki alanlar ele alınacaktır.

¹³⁶ Güçyapısal olarak da katı, yumuşak ve akıllı olarak ayrılmaktadır. Bilal Karabulut, a.g.e., s.29, 30

¹³⁷ Michel Foucault, a.g.e., s.249

¹³⁸ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.58, 59

¹³⁹ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.35, 41, 53

Güvenliğin ölçekleri, küçükten büyüğe doğru, **bireyler, topluluklar, toplumlar, yerel yönetimler, alt bölge, devlet, ulus, üst bölge ve uluslararası düzen**¹⁴⁰ şeklinde sıralanabilir. Hatta bunlara **uzay, dünya, etki alanı, art bölge, belirlenmiş ekonomik bölge, hava sahası, karasuları** gibi ölçekler de eklenebilir.

Bu ölçeklerde yer alan oyuncuların tümünün, anlayış ya da algılayış başlıklarına rağmen, her birinin izlediği yöntemler aynıdır denebilir.¹⁴¹ Bunun altında yatan gerekçe, “*Modern devletin yükselişi ve dünya insanların buna uyum sağlaması ile birlikte, güvenlik ikileminin boyutları da derinleşmiş ve devletlerarası ilişkiler de bireyler ve grupları da kapsayacak biçimde genişlemiştir....*”¹⁴² görüşüne dayandığı söylenebilir.

Doğası gereği, birçok bilim dalının ilgi alanına giren güvenlik olgusunun ölçekleri ve katmanları, birey (bireyin kendisi, ailesi, yakınları, ait olduğu topluluk ve toplum), bireyin içinde bulunduğu alan (yayla, ova, deniz kenarı, kamp, bağ, bahçe, iş yeri), yaşadığı yerel yönetim (mahalle, köy, ilçe, il), yaşadığı ya da kendini ait gördüğü bölge (ülke, devlet, ülkesel bölge ve küresel alan) başlıkları altında incelenebilir.

“*Ulusal güvenlik kavramı en yalın ifadesiyle, devletin ve yurttaşların güvenliğinin sağlanması anlamına gelmektedir.*”¹⁴³ tanımından hareketle, güvenliğin sadece ulusal değil, yerel ve uluslararası bağlamda da aynı işlevi söz konusudur. Ulusal güvenlik kavramının, devletleşmeyle ortaya çıktığı söylenebilir. SSCB’nin dağılmasıyla daha görünür bir hal alan küreselleşme olgusunun, ulusal devlet olgusu üzerindeki baskısı nedeniyle bu kavram kamuoyunda çok daha sık anılır olmuştur. Devlet gibi, tüm toplumsal varlıkların birincil önceliği varlıklarını ve gelişimlerini sürdürmektir. Bundan önce ise, bir toplumsal varlık olabilmek için, ortak kimlik, korku, çıkar ve değerlerden en az biri üzerine kurulmuş olmalıdır. Sayılan bu öğelerin korunabilmesi, sürdürülebilmesi, yararlı olmayanların ayıklanması içinse, güvenlik olgusunun üzerine kurulduğu güç vazgeçilmezdir. Tüm bunlar ise bireysel, toplumsal, ulusal, devlete ilişkin birimler için geçerlidir.¹⁴⁴

Ulusal güvenlik bağlamından hareketle, yerel, bölgesel, sınıraşan bölgesel,

¹⁴⁰ Bilal Karabulut, a.g.e., s.19-29

¹⁴¹ Beril Dedeoğlu, a.g.e., s.38

¹⁴² Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e., s. 237

¹⁴³ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.15

¹⁴⁴ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.16

uluslararası ya da hiç biri birbirinden ayrılamaz nitelikte olan¹⁴⁵ küresel, uluslararası, kıtasal, üst bölgesel, ikili ve çok taraflı, ulusal, alt bölgesel ve yerel düzlemdeki¹⁴⁶, bireysel, toplumsal, ulusal güvenlik ve güvenliğin oyuncularının etkinlik gösterdiği alanların tümünün güvenlik bakımından, hem birbirine göre ayırık, hem de birbiriyle karşılıklı etkileşimi nedeniyle bütünleşik bir ölçüt içerdiği söylenebilir.

Ulusal güvenliğin ya da devlet güvenliğinin devletin varlığına, birliğine, anayasal düzenine, egemenliğine, insan yapısına, hassas yapılarına, doğal yapısına vs. gibi maddi manevi bütün değerlerine bağlı iç ve dış güvenliğine karşı; üst bölgesel güvenliğin, Akdeniz, Karadeniz, İber, İskandinavya, Balkanlar ve Kafkaslar gibi deniz ve dağ sırası çevreleri, yarımada, kıtasal bölümler, coğrafi alanlar gibi devletlerin bulunduğu bölgelere ya da NATO, ŞİÖ, AB gibi devletlerin katılımı ve üyeliğiyle oluşmuş olan bazı uluslararası güvenlik yapılanmalarının kendine belirlediği sorumluluk alanına; uluslararası güvenliğin Birleşmiş Milletler, İnterpol gibi kuruluşların etkinlik yürüttüğü, dünya çapında yürütülen etkinliklere, devletlere, uluslararası ortama, toplumlara, doğaya karşı olan olumsuzluk ve gözdağlarının tümüne yönelik çalışmalar olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında iç güvenliğin konularının, bir ülkenin uç çizgileri içinde yaşayan ya da bulunan insanlar, toplumlar, değerler, varlıklar; hem kentsel, hem de kırsal bölgelerde, iç ve dış uzantılarıyla tüm ülke; ölçeklerinin bireysel, toplumsal, alt bölgesel, ulusal, üst bölgesel, kıtasal ve uluslararası çevre odaklarının toplum düzeni, suç, önleme, soruşturma, kurtarma; başat oyuncusunun ise polis / kolluk / iç güvenlik gücü olduğu rahatlıkla söylenebilir.

¹⁴⁵ Barry Buzan, *People, States*, pp. 20-1, 26. Italics added. See also, Barry Buzan, 'Peace, Power and Security: Contending Concepts in the Study of International Relations', *Journal of Peace Research*, 21 (1984), pp. 109-25 aktaran David A. Baldwin, a.g.m. s.7, [https://www.princeton.edu/~dbaldwin/selected%20articles/Baldwin%20\(1997\)%20The%20Concept%20of%20Security.pdf](https://www.princeton.edu/~dbaldwin/selected%20articles/Baldwin%20(1997)%20The%20Concept%20of%20Security.pdf) (19/03/2019)

¹⁴⁶ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) and United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT), United Nations, *Crime Prevention Assessment Tool, Criminal Justice Assessment Tool Kit*, 2009, s.23-30, https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Crime_Prevention_Assessment_Tool.pdf (21/03/2019); Bjorn Moller, *European Security – The Roles of Regional Organizations*, Ashgate Publishing, Vermont ABD, 2012, s.105-129, 132-139

1.6. Güvenliğin Karşılıklı Etkileşimi

İnsan ilişkilerinde olduğu kadar, devletler arası ilişkilerde de iki tür güç kavramından bahsedilebilir. Bunlardan birincisi, Max Weber’le anılan¹⁴⁷, bir oyuncunun diğerine zor kullanımını, hileli davranışını ya da tacizini içeren sıfır toplamlı oyundur. İkincisi ise, Hobbes’la anılan, oyuncuların toplanarak ya da bir araya gelerek, ortak erek için birlikte hareket etmesidir.¹⁴⁸ Devlet bağlamında düşünülen birlikte hareket etme olgusu, günümüzün yazılı kaynaklarında, Plato ile öğrencisi Aristo’nun, polis olarak anılan kent devletinin ortak erek paylaşımında erdemli bir oluşum olduğu görüşüne dayandırılmaktadır. Sonrasında, Roma bu oluşumu, kamu tüzesinin doğuşunu sağlayarak, evrensel bir sözleşme olarak kurumsallaştırmıştır.¹⁴⁹ Çok uluslu yapılar olan imparatorlukların ardından orta çıkan ulus devletler ise, ortak erek ile kamu yasasını bir araya getiren olgular olarak varlıklarını ortaya koymuşlardır.

Fransa’nın yurttaşlarını bilgilendirmeye yönelik olarak hazırlamış olduğu kişisel saklık* çalışmasında güvenlik uyarma ve harekete geçirme, internetteki sanal ortam güvenliğinin sağlanması, kitlesel toplantıların, üslerin ve yapıların, tehlikeli üslerin ve gereçlerin, havacılık iş kolunun, denizcilik işkolunun, kara taşımasının, sağlık iş kolunun, gıda zincirinin, ağ örgülerinin (iletişim, su, elektrik, hidro karbon, gaz), uç çizgilerinin, yurttaşların ve yurtdışındaki çıkarların korunması¹⁵⁰ başlıkları altında toplanmıştır. Buradan da görüleceği üzere, bu çalışma sadece iç güvenliğe yönelik olarak görülmekle birlikte, birbiriyle iç içe geçmiş olguların birbirine bağlı olarak ortaya çıkan güvenliklerinin korunmasını ortaya koymaktadır.

Konuya devletler ile uluslararasılık çerçevesinden bakmak gerekirse, aşağıda da değinileceği üzere, güvenlik kavramı, devletlerin, bölgesel kuruluşların ve

¹⁴⁷ Max Weber, *Economy and Society*, (Ed.) Guenther Roth and Claus Wittich, Bedminister Press, New York, 1968 aktaran Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.116

¹⁴⁸ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.116

¹⁴⁹ Çiçero’nun Yasa Üzerine Bilimsel Eserlerini aktaran Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.121

* Uyanıklık

¹⁵⁰ Fransa Başbakanlık, Savunma ve Ulusal Güvenlik Genel Sekreterliği (SGDSN), *Tacling Terrorism Together Vigilance, Prevention and Protection, Against Terrorist Threat*, 2016 Edition, <https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/locale/piece-jointe/2017/08/vigipirate-anglais-v2017.pdf> (16/03/2019)

uluslararası kuruluşların davranışları bakımından ele alınmaktadır.¹⁵¹ Bu boyutuyla söz konusu kavram, zenginleşmiş, oluşumları, yöntemleri ve teknikleri bakımından değişikliğe uğramıştır. Burada konu yine, bireyin, toplumun, devletin, bölgenin ve uluslararası düzenin güvenlik anlayışına gelmektedir.¹⁵²

Bu bağlamda konu her ne kadar çatışma – uzlaşma ikileminde gidiyor olsa da, bu boyutlardan birisi de, çatışmanın nedeni başka devletlerden kaynaklansa bile, tarafları suç örgütleri ya da suç olgusuyla devlet, devlet adına görev yürüten iç güvenlik gücü, toplum ve bireydir denebilir. Uzlaşma ise, adı geçen örgütler ve olgulardan zarar gören devletlerin bir arada, ortak bir çıkar için hareket etmesidir.

Ticaret ile üretim alanlarında karşılıklı bağımlığın kanıksandığı günümüzde, devletlerin, toplumun, dolayısı da bireylerin ortak çıkarı için, aynı görüşte ve aynı doğrultuda bir araya gelme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. ABD’de yaşanan 11 Eylül 2001 saldırıları ve sonrasında yaşananlar, dünyanın varlıklı yarısının güvenliğinin, varlıksız ülkelerin güvenliğine bağlı olduğunu göstermiştir.¹⁵³ Birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, komşu olan ya da aynı havzada yaşam deneyimi olan devlet ve toplumların, güvenlik bağlamında birbirlerine olan gereksinimleri ortaya çıkmaktadır.

Bölgede özellikle Soğuk Savaş sırasındaki kutuplaşmanın getirdiği önyargıların varlığı bazı zorluklara neden olduysa da, 1990 sonrasında bölgede Yugoslavya’nın dağılmasıyla yeniden ateşlenen fitil nedeniyle, özellikle Boşnaklar’ın yaşadığı savaş ve insanlık suçlarına ve Arnavut – Sırp sürtüşmesinin yaşandığı Kosova’ya varan geniş çaplı olumsuzluklar yaşanmıştır. Bunun sonrasında BM yapılanmasında Barışı Koruma Görevleri, Uluslararası Polis Gücü, AGİT gözlemciliği, İstikrar Paketi, SECI ve ardından SELEC gibi iç güvenlik kuruluşlarının uluslararası görevlerde yer alması, öncelikle Balkanlar’da iç güvenlik güçlerini görünür kılmıştır. Bunun yanı sıra, hem Soğuk Savaş, hem de 11 Eylül sonrasında ikili ve çok taraflı iç güvenlik / polis / kolluk işbirliği çok daha belirginleşmiştir. Bunun sonucunda, bir tür Askeri Ataşelik görevine benzer nitelikte, iç güvenlik bağlamında devletler ya da uluslar arası örgütlerle devletler arasında iletişim ya da

¹⁵¹ John Baylis, a.g.e., s.70

¹⁵² Beril Dedeoğlu, a.g.e., s.39, 82

¹⁵³ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e. s.159; John Baylis, a.g.m., s.85

bağlantıları sürdürmeye yarayan ve bir tür Polis Diplomasisi olarak nitelendirilebilecek, **İrtibat Görevliliği** ya da **Polis Ataşeliği** olgusu iç güvenlik kuruluşlarının görevleri arasında yer almıştır. Böylelikle ülkeler arasında kazan – kazan, ya da göreceli kazanç, veya karşılıklı bağımlılık temelinde yayılma etkisine¹⁵⁴ de neden olan bilgi paylaşımının önü açılmıştır. Bir silahlı güç olarak nitelendirilse de, yetki alanının belirliliği nedeniyle, gerek ikili, gerek çok taraflı, gerekse uluslararası örgütler çerçevesinde, ulusal ve toplumsal güvenliklerinin sağlanmasında devletlerin polis / kolluk / iç güvenlik kurumlarının işbirliğine daha olumlu yaklaştıkları¹⁵⁵ gözlemlenebilir.

Birden fazla ülkeye gözdağı veren, başta göçmen, uyuşturucu, silah, değerli metaller, KBRN, bir bölgeye özgü bitki ve hayvan kaçakçılığı, insan ticareti, terör gibi sınıraşan nitelikli suçlardan gelir eden örgütlü yapıların, hemen hemen her zaman güvenlik güçlerinin bir adım önünde olduğu söylenebilir. Bu gerçekten hareketle, iç güvenlik kuruluşları sadece yetki alanları değil, başka ülkelerde ve hatta dış bölgesel ve uluslararası alanda, aynı ya da benzeri konularda, yerel ve ulusal bağlamdaki yetki alanlarının çok daha ötesinde etki alanı oluşturarak görev yürüttüğü yadsınamaz bir gerçektir.

1.7. Güvenliğe Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar

Aynı söz bakış açılarına göre de çeşitlilik gösterebilmektedir. Örnek vermek gerekirse, güvenlik denildiğinde, devletçi bakış açısını taşıyan realist (gerçekçi) akıma göre devletin güvenliğine, bireysel bakış açısı taşıyan liberalist (özgürlükçü) akıma göre özel sahiplenme özgürlüğüne gönderme yapılmaktadır.¹⁵⁶

Güvenliği konu alan kuramların ana sınıflandırmasındaki ana dayanak Soğuk Savaş olarak ele alınmaktadır. Birinci aşama İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan, Soğuk Savaş dönemi ve Soğuk Savaş sonrası olarak üç aşama dikkate alınmaktadır. Her bir dönemde çeşitli yaklaşımlarla bunlardan hareketle ortaya çıkan

¹⁵⁴ Çiğdem Ok, a.g.m.

¹⁵⁵ Robert Keohane ve Susan Martin, “The Promise of Institutionalist Theory”, *International Security*, Cilt 20, No 1, 1995, s. 42 aktaran John Baylis, a.g.m., s.78

¹⁵⁶ Mark Neocleous, *Toplumsal Düzenin İnşası*, s. 76. aktaran Arın Hünler, (a.g.e.), s. 7-8; John Baylis, a.g.m., s. 69-85

kuramlar söz konusu olmuştur.

Soğuk Savaş öncesi döneme ilişkin olarak, haklı savaş (**bellum iustum**), savaşılanların tüzesi (**jus in bello**), savaşa başvurma tüzesi (**jus ad bellum**) gibi savaş odaklı güvenlik kavramlarının ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Mısır, Doğu Çin, Hitit, Asur, Roma ve Türk kaynaklarının yanı sıra, Çinli askeri danışman Sun Tzu'nun *Savaş Sanatı*, Eski Yunanlı general ve tarihçi Tükidides'in *Pelopones Savaşları*, İtalyan diplomat, tarihçi ve felsefeci Niccolo Machiavelli'nin *Prens*¹⁵⁷, İngiliz devlet adamı ve felsefeci Thomas More'un *Ütopya*¹⁵⁸ ile *Leviathan*, Prusyalı asker ve düşünce adamı Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz (Carl von Clausewitz)'in *Savaş Üzerine*, İngiliz stratejist Sör Basil Henry Liddell Hart (Liddell Hart)'ın *Strateji: Dolaylı Tutum*¹⁵⁹ gibi kaynaklar doğrultusunda çeşitli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.¹⁶⁰

Güvenlik olgusunu askeri, politik, ekonomik, toplumsal, çevresel, küresel, ulus üstü, uluslararası, üst bölgesel, ulusal¹⁶¹, devlet, ulus, ulus altı, halk, birey, azınlık vb. bağlamda inceleyen kuramsal yaklaşımlara bakıldığında bunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilmektedir:

- **Gerçekçilik (Realizm):** Bireylerin güvenliğinin toplamı olarak tanımlanan devletin güvenliği, gözdağı algısını dış kaynaklı olarak ele alarak, egemenlik, kurumlar, değerler, uç çizgileri ve devletle halkın dışarıdan gelecek saldırılara karşı korunması olarak ele almaktadır.¹⁶²
- **Yeni Gerçekçilik (Neo-Realizm – Münih Okulu):** Gerçekçi yaklaşım gibi güç ve güvenlik odaklıdır. Uzun dönemli kalıcı barışa bakışı kuşkucudur. Devletler arasındaki işbirliğinin güvenlik temelli olmasından ötürü sınırlı olacağını öngörmektedir. Uluslararası düzeni bozan öğeye karşı dengeleme öncelikli yaklaşım sergilemektedir. Devlet içi devinimleri değerlendirmeye

¹⁵⁷ Mehmet Ali Ağaoğulları, İkinci Bölüm, “IV. Niccolo Machiavelli: Prens İktidarından Devlete, 1A. Yaşamı ve Yapıtları” (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e., s.319

¹⁵⁸ Ayhan Yalçınkaya, “I. Devlet Ne Seninle Ne Sensiz, 1.A. “Ütopya”nın İcadı”, (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e., s.359

¹⁵⁹ B. H. Liddell Hart, *Strateji Dolaylı Tutum*, Çev: Selma Koçak, Doruk yayıncılık, İstanbul, 2003

¹⁶⁰ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.21-26

¹⁶¹ Bilal Karabulut, a.g.e., s.29-32

¹⁶² Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.26, 27; İsmail Ermağan, “Uluslararası İlişkilerde Çatışma ve İşbirliği Olgularına İlişkin Teoriler”, *Siyaset Bilimi’nde Kuram – Yöntem – Güncel Yaklaşımlar*, Baran Dural (Der.), 2. Baskı, Paradigma Akademi, Edirne, 2013, s. 400-406

almamaktadır. Devletlerin yasa uygulayıcı (kolluk) yoluyla bireyleri çerçeveleyip güvenliği sağlama bakımından, aşama sıracıl, uluslararası ortamın çatışmacı özelliğinden dolayı kargaşalı olduğunu savunmaktadır.¹⁶³

- **Erkincilik (Liberalizm):** Yüksek maliyet ve risk nedeniyle askeri güç yerine, çatışma öncesi olasılıkları incelemekte ve karşılıklı bağımlılığı, işbirliğini, gönençliği sağlayacağı varsayımıyla serbest ticareti ve demokrasiyi incelemektedir.¹⁶⁴

- **Marksçılık (Marxism):** Gücü ve devleti değil, eşitlik ve adalet gibi öğeleri incelemektedir. Egemen sınıfın çıkarlarına yönelik gözdağlarını topluma yönelik olarak kabul etmekte ve üretim araçlarına sahipliğini göz önünde bulundurmaktadır.¹⁶⁵

- **Yeni Erkincilik (Neo-Liberalizm):** Barışı doğal durum olarak ele alarak, uluslararası ilişkileri sadece güç ve askeri ilişkiler olarak görmemekte ve devletin uluslararası oyuncularla devlet dışı oyuncuların işbirliğini öne çıkartmaktadır.¹⁶⁶

- **İşlevselcilik (Fonksiyonalizm):** Erkinciliğin alt türevlerindedir. Devletlerin eşit egemenliği bağlamında, ortak gereksinimleri için uluslararası örgütlerin varlığını incelemekte, devletlerin yetki devrine kadar, işbirliği ile devletleri birbirine bağlamaktadır.¹⁶⁷

- **Çoğulculuk (Pluralizm):** Erkinciliğin alt türevlerindedir. Karşılıklı bağımlılık ile çevresel ve sosyo-kültürel etkenleri göz önünde

¹⁶³ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 35, 167; Michael Sheehan, *Balance of Power*, Routledge, UK, 1996, s. 192-193; Thomas W. Smith, *History and International Relations*, Routledge, UK, 1999, s. 100; John Baylis, a.g.m., s.38, 72; Chris Brown ve Kirsten Ainley, *Uluslararası İlişkileri Anlamak*, Yayın Odası, İstanbul, 2007, s.37; aktaran Övgü Kalkan Küçüksoğak, "Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm Ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması", *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, *TURAN-SAM*, Yıl: 2012, Cilt: 4, Sayı: 14, İlkbahar, 2012 s.203, 204; İsmail Ermağan, "Ulu...", s. 400-406

¹⁶⁴ Kürşad Turan, "Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar", Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.377-399; İsmail Ermağan, "Ulu...", s. 423-424

¹⁶⁵ F. Birdişli, *Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik Kavramları-Teori-Uygulama*, Seçkin Yay. A.Ş. Ankara, 2017; A.D. Özdemir, "Marksizm ve Güvenlik", Emre Çıtak, Osman Şen (Der.), *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik, Teorik Değerlendirmeler*, Tarcan Matbaası, İstanbul, 2014, ss: 47-65 aktaran Selahaddin Bakan, Sonay Şahin, "Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler", *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, Year: 2018, Volume: 4, Number: 2, s.144

¹⁶⁶ Kürşad Turan, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.38, 382

¹⁶⁷ David Mitrany, "The Functional Approach to World Organization," *Royal Institute of International Affairs* 24 3(1948): 356-359; David Mitrany, *The Functional Theory of World Politics*, Martin Robertson, London, 1975, xi aktaran Atilla Sandıklı, a.g.m, s.142

bulundurmaktadır.¹⁶⁸

- **Ulus Aşırıçılık (Transnasyonalizm):** Erkinçiliğin alt türlerindenidir. Siyaset ve askerlik dışı konulara ve devlet dışındaki oyunculara odaklanmaktadır.¹⁶⁹

- **Yeni Marksçılık (Neo-Marksizm, Bağımlılık Okulu):** Uluslararası düzendeki bağımlılığın karşılıklı değil, tek taraflı olduğunu savunmakta, ulus devlet ve topluma, merkez ve çevre olgularına odaklanmaktadır.¹⁷⁰

- **Eleştirelçilik (Birinci Frankfurt Okulu):** Güvensizliğin kaynağını devletin odağa alınmasına bağlamakta, güvenliğin bireyin, toplumun ve kimliğin dikkate alınmasıyla sağlanabileceği öne sürmektedir.¹⁷¹

- **Çağcılık Sonrası (Post-modernizm):** Kavramlar arası sıra dizimselliğe karşıdır.¹⁷² Dost- düşman ayrımı ile olumsuzluk ve gözdağı ayrımının karmaşık hale geldiğini savunmaktadır. Birey güvenliğini öteleyen Batı merkezli bakış açısını eleştiren, aykırı düşünceleriyle bir yaklaşımdan çok arayış olarak tanımlanabilmektedir.¹⁷³

- **Kadın Hareketi (Feminizm):** Güvenliğin cinsiyet boyutunu ele alarak, militarizm ile çatışmayı körükleyen erkek egemen anlayışı eleştirmektedir.¹⁷⁴

- **Kurmacılık (Konstrüktivizm):** Oyuncuların çevrelerini etkiledikleri gibi aynı zamanda çevresinden de etkilendiklerini ve algılarla

¹⁶⁸ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.29; İsmail Ermağan, “Ulu...”, s. 422-423

¹⁶⁹ Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, a.g.m, Atilla Sandıklı (Ed.), a.g.e., s.18; İsmail Ermağan, “Ulu...”, s. 426-427

¹⁷⁰ Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, a.g.m, Atilla Sandıklı (Ed.), a.g.e., s.21, 22, 23

¹⁷¹ Keith Krause ve Michael Williams (Ed.), *Critical Security Studies*, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1997 aktaran Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.30

¹⁷² Trobjorn L. Knutsen, *Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi*, çev. Mehmet Özay, Açılım Kitap, İstanbul, 2006, s.365-366 aktaran Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, a.g.m, Atilla Sandıklı (Ed.), a.g.e., s.32

¹⁷³ Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emeklier, a.g.m, Atilla Sandıklı (Ed.), a.g.e., s.33,34, 35; Onur Dikmeci, “Postmodern Güvenliğe Teorik Perspektiften Yaklaşımlar”, https://www.academia.edu/13587676/Postmodern_G%C3%BCvenli%C4%9Fe_Teorik_Perspektiften_Yakla%C5%9F%C4%B1mlar (20/04/2019); Başar Baysal, Çağla Lüleci, “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, *Journal of Security Strategies*, Volume 11 , Issue 22 , Jan 2015 , Pages 61 – 96; Fikret Birdişli, E. Baran Pak, “Postmodern Güvenlik Sorunları Uluslararası Politikanın Virtüel Aktörleri”, https://www.academia.edu/31117080/POSTMODERN_G%C3%9CVENL%C4%B0K_SORUNLARI_VE_ULUSLARARASI_POL%C4%B0T%C4%B0KANIN_V%C4%B0RT%C3%9CCEL_AKT%C3%96RLER%C4%B0 (20/04/2019)

¹⁷⁴ Çiğdem Aydın Koyuncu, Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67 (01), 2012, s.111-139, s.114, 121, 125, 133

davranışları özenle ele almakla, yapıların, oyuncuların kimlik, istem ile çıkarlarını yeni bir biçime sokabileceğine ve dönüştürebileceğine ilişkin görüşü savunmaktadır.¹⁷⁵

- **Kopenhag Okulu:** Toplum ile kimlik olgularını nesnel değişmez olarak ele alan bu görüş, gücün askeri olandan farklı boyutlarını geniş bir bakış açısıyla ele almıştır.¹⁷⁶ Konuyu ele alış biçimleri içerisinde güvenlikleştirme, iş kolu çözümlemesi ve bölgesel güvenlik bulunmaktadır.¹⁷⁷

- **Şikago Okulu (Davranışçılık):** Deneysel çalışmaları öne çıkartmaktadır.¹⁷⁸ İncelediği konuları kent, kentin merkez ve çevresel yapılanmaları ile göç ve bunların beraberinde getirdiği, kent güvenliğine yönelik güvenlik sorunları bağlamında ele almaktadır.¹⁷⁹

- **Aberystwyth Okulu:** Devlet seçkinlerinden çok bireyin, gerçek insanların yararını önceleyen, devlet dışı güvenlik nesnelere çözümüne işaret eden, güvenin derinleşmesini ve genişletilmesini savunmaktadır.¹⁸⁰

- **Uluslararası Politik Ekonomi:** Piyasa ekonomisinin devletler arası ilişkilere ve ulusal ekonomilerin dünyaya etkisine, ekonomik ve politik değişimlerin birbiriyle bağlantılı ilişkisine ve yarar (olumluluk) – zarar (olumsuzluk) çözümlemesini¹⁸¹ güvenlikle ilgili olsun olmasın, çok boyutlu ekonomi ile ekonomik ilişkilerin, güvenlik harcamalarının, güvenliğe olan etkilerini ele almaktadır.¹⁸²

- **Erkinlik Gerçekçilik (Liberal Realizm ya da İngiliz Okulu):** Güvenliği askeri konuların odağından uzaklaştırıp, bu alanın genişlemesini ve derinleşmesini sağlamaktadır.¹⁸³

- **Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık:** Devletler ana oyuncu olmakla birlikte, iç ve dış politika ayrımının neredeyse ortadan kalktığı, dernekler, vakıflar, birlikler, sendikalar gibi birliktelikleri içeren sivil toplum kuruluşları, ticari

¹⁷⁵ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.30, 31

¹⁷⁶ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.33

¹⁷⁷ “Kopenhag Okulu” http://uliwiki.org/index.php?title=Kopenhag_Okulu (20/04/2019);

¹⁷⁸ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.27, 28

¹⁷⁹ Tülay Kaya, “Chicago Okulu: Chicago’ya Özgü Bir Perspektif”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 22. Sayı, s.368-383, 2011, s.368, 369; Orçun Çobangil, “Pozitivizm, Chicago Kent Ekolojisi Okulu ve Kent Güvenliği”, *Kent Akademisi, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt: 11 Sayı: 4, Kış 2018, s.676, 677, 678

¹⁸⁰ Klevis Kolasi, a.g.m., s.144, 145, 146

¹⁸¹ Kürşad Turan, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.373

¹⁸² Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.31, 32

¹⁸³ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.32

ortaklıklar, bireylerle, diğer oyuncuların arasındaki ilişkinin, devletler arasındaki resmi ilişkilerden çok daha geniş ve etkin olduğunu öne çıkarmaktadır.¹⁸⁴

Kamu olsun, özel olsun, hiçbir kurum ve kuruluş ile bunların yöneticileri kararlarını ve eylemlerini kalıplaşmış yaklaşımlara göre değil, günün gerçeklerine ve eğilimlerine göre oluşturmaktadır. Olgular, yaklaşımlara bakarak şekillenmemekte, aksine yaklaşımlar varlığını borçlu olduğu olgulara göre oluşmaktadır. Bu nedenle, güvenlik konusu kendisini kuramlarla sınırlamamakta, kuramların da kaynağını oluşturan gerçek yaşamdaki uygulamaları öncelemektedir.

Hiçbir devletin, ülkenin ya da toplumun güvenlik algısının, bakış açısının ve eylemlerinin tek bir yaklaşıma bağlı olduğu söylenemez. İç güvenlik kavramının ve olgusunun hangi açılardan, hangi yaklaşımlara işaret ettiği şu şekilde gözlemlenebilir: İç güvenlik alanında devletin başat rolde olması bakımından Gerçekçilik; devlet dışı oyuncular bakımından Yeni Gerçekçilik; devlet odaklı birey güvenliği ile toplumun ve kimliğin dikkate alınması bakımından Eleştirelçilik; karşılıklı bağımlılık ve işbirliği bakımından Erkinçilik; devletin uluslararası ve devlet dışı oyuncularla barışı doğal durum olarak gören Yeni Erkinçilik; devletlerin eşit egemenliği ve uluslararası örgütlerin öncelenmesi bakımından İşlevselçilik; karşılıklı bağımlılık çerçevesinde çevresel ve sosyo-kültürel etkenler bakımından Çoğulculuk; devlet dışı oyunculara odaklanma bakımından Ulus Aşırıçılık; toplumla kimlik ve bölgesel güvenlik bakımından Kopenhag Okulu; kente yönelik merkez ve çevre yaklaşımı ile göçe odaklanılması bakımından Şikago Okulu; birey odaklı güvenliğin genişlemesi ve derinleşmesi bakımından Aberystwyth Okulu; askeri konulardan uzaklaşan güvenliğin genişlemesi ve derinleşmesi bakımından İngiliz Okulu; çok boyutlu ekonomi, ekonomik ilişkiler, güvenlik harcamaları ve güvenliğe olan etkileri bakımından Uluslararası Politik Ekonomi; eşitliğin ve adaletin sağlanması bakımından Marksçılık, ulus devlet ve topluma merkez ve çevre olguları açısından yaklaşma bakımından Yeni Marksçılık görünür olmuştur. Özellikle 11 Eylül olayları ve sonrasındaki gelişmeler nedeniyle olumsuzluk ve gözdağı ayrımının karmaşıklaşması ve arayışın halen sürdürülmesi bakımından Çağcılık Sonrası (Post-modern), iç ve dış politika ayrımını ortadan kaldıran, ana oyuncunun devlet olduğu, devlet dışı oyuncuların ilişkisinin ağır bastığı Karşılıklı Bağımlılık ve oyuncuların

¹⁸⁴ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.32, 33

çıkarlarını yeni bir biçime sokabileceği ve dönüştürebileceği bakımlarından Yapısalcılığın bakış açılarının ağır bastığı yadsınamaz bir gerçektir.

Günümüz uluslararası ilişkiler araştırmaları güvenlik konusunu ele alırken, konunun iç güvenlik bağlamını ele almamaktadır. Yukarıda değinildiği üzere yazılı tarihinden başlangıcından, İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan yaklaşımlar güvenlik kavramını ve olgusunu askeri güç ve diplomasi makası içerisinde değerlendirmiştir. İkinci Dünya Savaşı ve ardından Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan yaklaşımlar, iki boyutlu makasın kollarını, boyutlarını ve ölçeğinde değişiklikler olduğunu gözlemlemiş ve bunu düşüncelerine yansıtmıştır. Bu değişikliklerden birisi de iç güvenliğin ve buna ilişkin kavramlarla olguların, devletler boyutunda ve devlet aşkın uluslararası ilişkilerde yadsınamaz bir gerçek olduğunu ortaya konmuştur.

2. BÖLÜM

STRATEJİK BAĞLAMDA

POLİS / KOLLUK / İÇ GÜVENLİK OLGUSU

2.1. Stratejik Bağlamda İç Güvenlik

Strateji “... bir ulusun ya da uluslar topluluğunun, olağanüstü hallerde hedefe ulaşmak için ekonomik, siyasal, askeri ve moral güçlerini birbiriyle uyumlu olarak düzenlemesi ve kullanması...” şeklinde tanımlanmakta ve Yunanca generallik ya da komutanlık sanatı anlamına gelen **strategos**'tan gelmektedir.¹⁸⁵

Strateji kavramı dile getirildiğinde, ordu ağırlıklı konular anımsatmaktadır. Bir devletin gayelerine ulaşmak için, ülke çıkarlarına uygun düşünceler uyarınca güç kullanarak yönlendirmesi söz konusudur.¹⁸⁶ Kısaca devletlere ve devlet yönetimine özgü olan bu kavram, yalın askeri bağlamından çıkarak, politik, ekonomik, lojistik, kültürel olguları da yapısına katmıştır. Böylelikle strateji, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerde sıklıkla dile getirilen sert, yumuşak ve akıllı güç olgularının tümünün birleşimini ele almaya başlamıştır.

Bir bilim olarak ele alınan stratejiyle,

“... devlet, yaklaşmakta olan tehlikelerin şiddet ve yönlerini, olası etki alanlarını ve tahribatlarını zamanında görmek ve saptamak olanaklarına sahip olabilir. Karşı önlemlerini alabilmek için de olanak ve zamana sahip olur.”¹⁸⁷

Stratejinin istenen sonucu alabilmesi için ölçme, değerlendirme, hesaplama, kıyaslama¹⁸⁸ yeteneklerinin bulunması gerektiği de bir başka gerçektir.

Siyaset, strateji, operasyon, taktikler ve iletişimin etkin bir şekilde yürütülmesiyle devlet yönetimi için yaşamsal anlam kazanmaktadır. Sayılan olgulardan, en yakın ikisinin strateji ile taktik olduğu söylenebilir.

¹⁸⁵ Erol Mütercimler, a.g.e., s.38

¹⁸⁶ Celalettin Yavuz, “Strateji ve Güç Kullanma”, Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e. s.111

¹⁸⁷ Erol Mütercimler, a.g.e., s.39

¹⁸⁸ Sun Tzu, *Savaş Sanatı*, 3. Basım, İngilizce'den Çevirenler: Sibel Özbudun, Zeynep Ataman, Anahtar Kitaplar Yayınevi İstanbul, 2000, s.111

*“Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştirerek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı. İstenen sonuca ulaşmak amacıyla izlenen yol ve kullanılan yöntemlerin tümü.”*¹⁸⁹, *“...saldırı ya da savunma için hareketlerin yürütülmesi...”*¹⁹⁰

olarak tanımlanabilen taktikle, strateji arasındaki fark, stratejinin gücün etkisinin, taktiğinse gücün yönetilmesinin esas alınmasıdır.¹⁹¹

Strateji olgusu kapsamında ulusal temele bağlı çıkarlar, amaçlar, politika, güç, olasılık, oyun, değerlendirme, oranlama gibi unsurlar yer almaktadır. Diğer yaklaşımlarla karşılaştırıldığında, diğer tümüne ağır basan gerçekçi yaklaşım devleti esas almaktadır. Bu durumda, stratejinin tüm yaklaşımların üzerinde olmakla birlikte, devletin temel alınması nedeniyle en yakın olduğu yaklaşımın, yukarıdaki bölümden de anlaşılacağı üzere, Gerçekçilik olduğu söylenebilir. Her ne kadar karşılıklı bağımlılık, küreselleşme, yeni gerçekçilik gibi yaklaşımlar varlığını korusa da, devletlerin birbirlerine ve başkaca oluşumlara karşı güven eksikliği göz önünde bulundurulduğunda, en iyi olasılıkla ortak çıkarlar kavramının devletler tarafından benimsendiği söylenebilir.

Devletlerin, çatışma ve çekişme sarkacında sergileyeceği eylemlerin kimi zaman ortak hareket etmeleri söz konusudur. Buna örnek olarak, **devletlerin kendi iç güvenlik kuruluşlarını yeniden yapılandırmaları ve ortak gözdağlarına karşı farklı ülkelerin iç güvenlik kuruluşlarının birlikte hareket etmelerini sağlamak** verilebilir. Birlikte hareket etme konusundaki ayrıntılara aşağıda yer verilecek olup, **devletlerin amaçlarına varmak için izledikleri yollardan bir tanesi de ülke içinde devlet, toplumsal, kişisel güvenliğinin sağlanmasındaki ana araç olan iç güvenlik ya da kolluk gücü** akla gelmektedir.

Uluslararası ortamda devletlerin başarısının, dış ilişkilerine, gizli (bilgi toplama) servislerine, ekonomilerine ve ticaretlerine bağlı olduğu bilinmektedir. Bu görüş doğru olmakla birlikte, her bir taşın hareketinin bile planlanmasında, karar verici olan yürütme erkinin, eli, gücü ve duyu organları sayılabilecek, iletişimi

¹⁸⁹ “Taktik”, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ad34e411283d2.71615337 (15/04/2018)

¹⁹⁰ “Tactics”, <https://www.britannica.com/topic/tactics> (15/04/2018)

¹⁹¹ Erol Mütercimler, a.g.e., s.55

sağlayan diplomasi, caydırıcılığı sağlayan ordu ve izleme ile algılamayı sağlayan bilgi toplama ve değerlendirme birimleri önemi sorgulanamayacak görevler yürütmektedir. Bu eşgüdümlü çalışmanın amacı, devletlerin beklenmedik durumlarla karşı karşıya kalmamalarının engellenmesi; uzun süreye yayılmış bir öngörü oluşturulması; devlet yönetimine ilişkin izlencenin oluşturulmasında yardım sağlanması; bilgileri, gereksinimleri ve yöntemlerinde açık verilmemesidir.¹⁹²

Devleti bir insan gibi ele almak gerekirse, kendi iç huzurunu sağlayamamış, iç sesini dinlemeyen ya da iç organlarının durumunu görmezden gelen bir kişinin, dış görünüşünün ya da yapısının ne kadar sağlıklı, sağlam, kalıcı olacağının sorgulanabileceği gibi, bir devletin de kendi iç güvenliğine gereken önemi vermemesi durumunda, uluslararası ilişkilerinde dışarı karşı sunacağı imgesi ile savunma ya da güvenlik yaklaşımı eksik kalacaktır.

İkinci Dünya Savaşı'nın bir sonucu olarak ortaya çıkan Soğuk Savaşın sonlanmasıyla, daha öncesi ait olduğu kutuplarla birlikte hareket etmek zorunda bırakılan ülkeler kendilerinde daha bağımsız hareket edebilme olanağı bulabilmiştir. Bu ülkeler arasında yerini alan ve hatta belki de, Karadeniz ile Akdeniz bağlamında vazgeçilmez ikili olarak görülen Yunanistan ile Türkiye ve Bağlantısızlar Hareketi'nin önde gelen ülkelerinden, eski Yugoslavya'nın ana mirasçısı Sırbistan ve eski Doğu Bloğu'nun Karadeniz'deki temsilcilerinden Romanya bulunmaktadır.

Savunma planlaması anlayışındaki değişimle doğru orantılı olarak iç güvenlik planlamalarında kimi zaman, kimi ülkelerde buna uygun bir değişim yaşanmış, kimilerinde ise yaşanmamıştır. Savunma açısından bakıldığında 1914-1945 arasında I. ve II. Dünya Savaşları sırasında, ve belki de öncesinde **durağan planlama** uygulanırken; 1945-1989 arasında iki kutupluluğu ortaya çıkaran Soğuk Savaş dönemi **tehdide dayalı**; 1990-2001 arasını içeren Soğuk Savaş sonrası dönemde **yeteneğe dayalı** planlama anlayışı öne çıkmıştır. 11 Eylül 2001 sonrasında ise, bakışimsız gözdağı olarak uluslararası terörizm, yerel ve etnik anlaşmazlıklar, köktendinci terörizm, politik ve ekonomik dengesizlikler¹⁹³ gibi, SSCB sonrası

¹⁹² M.M. Lowenthal, *Intelligence, From Secrets to Policy*, Wahington DC, 2000, s.2-5 aktaran, Ümit Özdağ, "Devlet Yönetiminde İstihbarat ve Karşı İstihbarat", (Ed.) Ümit Özdağ, a.g.e., s.399

¹⁹³ Ural Akbulut, "Yeni Çağda Türk Savunma Sanayi ve Savunma Araştırmalarında Üniversitelerin Rolü", *Ulusal Strateji*, Yıl:6, Sayı:41, Ocak-Şubat 2004, s.9-15 aktaran Haluk Korkmazıyrek, *Stratejik Savunma Yönetimi*, Hiperyayın, İstanbul, 2018, s. 43

yaşanan mikro milliyetçiliğinde uzantısı olarak tanımlanabilecek gözdağları nedeniyle, **göreve dayalı** planlama belirgin olmuştur.¹⁹⁴

İç güvenlik kuruluşları ağırlıklı olarak yerel, iç bölgesel ve ulusal ölçekte yapılandıkları ve görev üstlendikleri için, ayrıntıları aşağıdaki bölümlerde sunulacak olan şekillerde dış bölgesel ve uluslararası nitelik kazanan bir takım görevleri yerine getirmeye başlayana kadar bu tür planlamalardan uzak kalmıştır. Ancak, küreselleşmenin nimetlerinden sayılan iletişim ile ulaşım olanaklarının artmasıyla iç güvenlik kuruluşlarının da dünyanın gerçekleri uyarınca kendi planlamalarını yapmalarının gerekliliği görmezden gelinemeyecek kadar belirgin bir hal almıştır. Kökleşmiş anlamda suçluya ya da suç örgütlerine bakış, düşmana karşı geleneksel yaklaşım gibi ele alınmıştır. Ancak, çok oyunculu, çok devletli, çok ülkeli, çoklu suç alanında söz sahibi yapıların ortaya çıkmasıyla artık, post-modern nitelikli, yanıtı kolay olmayan sorular kendini gösterir olmuştur. Terör olgusundan hareket etmek gerekirse, doğru planlama yapılabilmesi için, terör yapılanmasının insan kaynağı, eğitimleri, yetenekleri, hedefleri, amaçları, hücre ve terörist durumu, konuşlanması, eylem yöntemleri gibi belirsizlikler¹⁹⁵ karanlıkta kalmıştır. Böylesi durumlar geleceğe ilişkin planlamaları zorunlu kılmıştır.

2.2. Polis Olgusunun Geçmişi

Polis olgusu, kent yönetimi, toplum düzeni ile güvenliğini sağlayan organların bir aradalığı, toplum düzeni ile yasaların yürütülmesi için gözetim işi olarak açıklanabilir.¹⁹⁶

Devlet yapılanmaları ortaya çıkmadan önce güvenlik, aile, arasında kan bağı olan kişiler, oymakların kendi içinde uygulanmakta, akrabalık düzenleri, yaşlılar düzeni, totemizm, doğacılık, tapınaklar, büyücüler, başvezir gibi yetkelerce yönetilmekteydi. Polislik başından beri, seçkin ve özel bir yerde tutulmuş ve asker işleviyle iç içe olmuştur. Polisliğin dünyadaki ilk örneğinin, Mezopotamya'da gerek

¹⁹⁴ Haluk Korkmazyürek, a.g.e., s. 40, 43

¹⁹⁵ Haluk Korkmazyürek, a.g.e.,s. 54

¹⁹⁶ Derviş Okçabol, *Meslek Terbiyesi, Muaşeret Teşkilat Fiili Hizmet ve Zabıta Tarihi Dersi III. üncü Kitap, Zabıta Tarihi*, 2 inci Basım, Ankara Polis Enstitüsü Neşriyatı, Ankara, 1940, (Türk Zabıta ve Teşkilat Tarihçesi), Polis Akademisi Yayınları, (Tıpkıbasım), Ankara, 2016, s.7

derilerinin rengi, duruş, tutum ve giyimleriyle farklı olan, günümüzdeki Güney Mısır ve Sudan'la örtüşen¹⁹⁷ Nubya'lı köleler tarafından yerine getirilen güvenlik işlevi olduğu söylenmektedir. Kent devletleri döneminde, bir tür ceza yasaları olarak, Babil'in altıncı kralının adıyla anılan Hamurabi Yasaları, Yahudi toplumu tarafından uygulanmış olan Musa Yasaları, Sparta'da uygulanan yol bekçiliği gibi başkaca örnekler de polis olgusunun geçmişine yönelik anılan olgulardır. Koruma, yangınla savaşım, istihbarat toplama, gece bekçiliği gibi görevlerle donatılmış, dünyadaki ilk örgütlü polis gücü **Praetorianlar**'ın Roma İmparatorluğu'nda MÖ 27 yılında Jül Sezar'ın yeğeni Gaius Octavius tarafından kurulduğu bilinmektedir.¹⁹⁸ Orta Çağ'da bu iş dışarıdan gelen, toplum huzurunu bozan ya da bozabilecek kişileri topluma sokmama ya da toplumdaki ayıklama görevleri şeklinde baş göstermiştir.¹⁹⁹

Eski Yunanda **Ginolo Nomes**, **Agora Nomes** ile toplum düzenini sağlamak için İskitler'den oluşan sopa taşıyıcısı²⁰⁰ adını taşıyan görevlilerin Atina ve Sparta gibi kentlerde yer aldığı, ülkenin yüksek çıkarları ve yönetiminden sorumlu devlet büyüklerinin birçoğunun kutsal görülen bu görevden geçtiği yazılmıştır. Roma'da ise güvenlik görevi **Senato**, **Konsul**, **Prete** ve **Praetorluklar** tarafından yürütülmüş, **Triumviri Nocturni**, **Tribün**, **Vici Majistra** görevleri türemiş, bu göreve Konsül ailelerinden asil kişilerin atanması mesleğin seçkinliğini gösterir olmuştur.²⁰¹

Güvenlik, ordu kavramlarıyla iç içe olan Türkler'in geçmişine bakıldığında, Uygur kayıtları ile Orhun Yazıtları'nda, Altın Ordu, Avar, Moğol, Hindu ve Afgan toplumlarında, eski Türkçe kayıtlarda Yargan ile Moğolca kökenli **Daruga** sözcüklerine rastlanmaktadır. Yine karakol, kale anlamına gelen eski Türkçe kargu, karakua, katay sözcükleri Tonyukuk Yazıtı, Peçenek, Bizans, Çağatay kayıtlarında; Selçuklu kayıtlarında ise Surta ve Şahna²⁰² olarak geçmektedir.²⁰³

¹⁹⁷ Owen Jarus, "Ancient Nubia: A Brief History", 13/02/2017, <https://www.livescience.com/57875-ancient-nubia.html> (16/03/2019)

¹⁹⁸ Mary Beard, s.371, 391, 392, 393, 416, 417, 528, 529

¹⁹⁹ "A Brief Guide to Police History", 15/07/2005 <https://web.archive.org/web/20090908151018/http://faculty.ncwc.edu/mstevens/205/205lect04.htm> (16/03/2019)

²⁰⁰Virginia J. Hunter, *Policing Athens: Social Control in the Attic Lawsuits, 420-320 B.C.*, Princeton, NJ: Princeton University Press. 1994, p. 3. [ISBN 978-1-4008-0392-7](https://doi.org/10.1017/9781400803927). Archived from [the original](https://www.webcitation.org/10171018) on 2007-04-21

²⁰¹ Derviş Okçabol, a.g.e. s.12-14

²⁰² Nurettin Akman, *Yönetim Sistemlerinde İç Güvenlik Hizmetleri ve Jandarma*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1988, s.I

Kökene orduya dayanan Polis örgütü²⁰⁴, devletlerin gelişimlerine odaklanarak kendi aralarındaki, önceki anlayışla çekişme, günümüzdeki anlayışla gücün artırılması, güç ilişkisi için etkin bir yarışma ilişkisini²⁰⁵ de içeren devlet aklının işletilmesi için, işe karışma, bilgiye yönelik uygulayıcı güç, bir aygıt olarak görülmelidir.²⁰⁶ Burada gelişim için güvenliğin ön planda olduğu anlaşılabilir. Polis devlet yönetiminin sürekliliğini, devletten bireye doğru olmak üzere, yukarıdan aşağıya doğru sağlayan bir yapıdır.²⁰⁷

Bir başka bakış açısına göre bu olgu, kişilerin yaşamıyla iyi durumda bulunuşlarını yönetme sanatı olarak adlandırılmaktadır. 18 inci yüzyılın sonuna kadar polis sözcüğü üç ayrı anlam için kullanılmıştır. Bunlardan birincisi, 15 ve 16 ncı yüzyıllarda üzerinde kamu yetkesi uygulanan insan topluluğu; ikincisi, yine aynı dönemde insan topluluklarının kamu yetkesi altında yöneten edimler; üçüncüsü, 16 ncı yüzyıla kadar iyi bir yönetim tarafından ortaya konan sonuçtur. 17 nci yüzyıla birlikte, polis olgusu devletin güçlerini ve düzenini bozmadan en üst düzeye kadar çoğaltma araçlarının bütünü ya da toplumun iyi düzeninin varlığını sağlayan her varlık için kullanılmaya başlanmıştır. Bir yandan da, devletin iç düzeni ve devletin güçlerinin çoğaltması arasında dengeli, denetlenebilir ve devinimli oranlama ve yöntem olarak adlandırılmaktadır. Devletin gösterişini sağlayan ve yurttaşların mutluluğuna yarayan araçların tümü ve devletin içiyle ilgili olan, gücünü sağlamlaştırıp yükseklere taşıyan, bu güçleri en iyi şekilde kullanmaya olanak veren yasal düzenlemeler olarak bilinmektedir.²⁰⁸ Polis olgusunun kuramı, düzeni, kavramı olmadığından ve uygulamanın içinden çıktığı şekliyle tasarlanarak önlem, emir ve diğer yasal düzenlemelerle uygulanarak kurumsal bir hal aldığı gözlemlenmiştir.²⁰⁹

Yukarıda da değinildiği üzere, akrabalık ya da aşiret tarzı yaşamın ağır bastığı dönemlerde toplum, güvenlik gereksinimini kendi üyeleri arasından karşılamaktaydı. Devlet olgusunun ortaya çıkmasıyla kralın egemenliğinin

²⁰³ Derviş Okçabol, a.g.e., s.9-11

²⁰⁴ Funda Hülalü Demirbilek, a.g.e., s.120

²⁰⁵ Michel Foucault, a.g.e., s.251, 253, 255, 256

²⁰⁶ Michel Foucault, a.g.e., s.246, 257, 267, 286

²⁰⁷ Michel Foucault, a.g.e., s.84, 85

²⁰⁸ J.J. Moser, *Commentatio von der Landeshoheit in Policy-Sachen*, Frankfurt, Leipzig, 1773, s.2; J.S. Pütter, *Institutiones Iuris publici germanici*, Göttingen, 1770, s.8; P.C.W.Hohental, *Liber de politia*, II., s.10; J.H.G. von Justi, *Grundsätze der Policy-Wissenschaft*, Van den Hoecks, Göttingen, 1756, s.4 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.271

²⁰⁹ Michel Foucault, a.g.e., s.269, 271, 272, 276

korunması ve uyruk kavramı varken, sonra kırsaldan kente geçiş, yurttaşlık ve uzmanlaşma kavramlarıyla toplum ve birey, ardından da devlet güvenliği öne çıkmaya başlamıştır. **Yaklaşım değişimindeki asıl neden yöneticinin bireylerden vergi toplaması ve vergi kaynağının korunmasıdır.** Bu aşamada, herkesin bir tür polislik görevi sorumluluğu taşıdığı, toplumun üyeleri tarafından yürütülen toplum polisliği, yerini özel girişime ve kamuya dayalı resmi polisliğe bırakmıştır. **Polislik toplumsal yapının düzenlenmesi ve harcamaların düşürülmesi amacıyla geliştirilmiştir.** Önceleri bireysel özgürlükleri kısıtladığı düşüncesiyle soğuk bakılan polisin merkezileşmesi, bireysel özgürlüklerin sağlanması gerekçesiyle 19 uncu yüzyılda yerini almaya başlamıştır. Özgürlüklerin korunması için artık bir kamu gücüne gereksinim duyulmaya başlanmıştır.²¹⁰

Erken modern döneme kadar gerek kırsal, gerekse kentsel bölgelerde polis yapılanması oldukça yetersizdi. Söz konusu dönemde Fransa, kırsalda 13 – 14 üncü yüzyıllarda devlete bağlı bir askeri polis yapısı kurmaya çabalamış, 16 ncı yüzyılda tam anlamıyla bu yapıyı oturtmuştur. Yeni oluşturulan bu gücün yararı ortaya çıktıkça, yapılanma kentlere doğru genişletilmiştir. Ancak ödeme sorunları nedeniyle etkinliği tam olarak oturmamıştır. 1720’de Fransa yönetimi yeni düzenlemeler eşliğinde yönetim bölgelerine göre karakollar²¹¹ oluşturmuş olmakla birlikte, bu gücü kırsalda düzenli devriye* göreviyle yükümlü kılmıştır. Bu birliklere **Marechaussee** adı verilmiştir. Bu niceliksel bağlamda zayıf bir yapılanma olsa da, dışarıdan gelen kişilerce en iyi denetlenen ülke övgüsünü Fransa’ya kazandırmıştır. Bu eksiklik, denetlediği kişilerin yani yurttaşların işbirliğine dayanmaktaydı. Gerekirse bireyler tarafından yapılan yakalama eylemi, bu birim tarafından tutuklamayla sonuçlandırılabilirdi. Halk desteği 1789 Genel Meclisi’nde Polis Gücünün artırılması yönünde isteklerin çoğalmasına neden olmuştur. Yargılama yetkisi elinden alınan bu yapı Ulusal Jandarma adını almıştır.²¹²

İspanya’da da 15 inci yüzyılda kırsalı denetim altına almak için, harcamaları

²¹⁰ Funda Hülagü Demirbilek, a.g.e., s.105 -109, 112, 113

²¹¹ Güvenliği sağlamakla görevli kimselerin bulunduğu yapı; Güvenliği sağlamak amacıyla dolaşan polis, jandarma veya asker topluluğu, kol, kulluk, devriye. “Karakol” http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cadc9e4a35f7.75385837 (10/04/2019)

* Kol gezme, gezici, hareketli

²¹² Julius R. Ruff, *Erken Modern Avrupa’da Şiddet (1500-1800)*, Çev: Didem Türkoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2011, s.108-110; Michel Foucault, a.g.e., 56, 160, 288

yerel olanaklarla karşılanan yerel milislerden oluşturulan **Santa Hermandad (Kutsal Kardeşlik)** adını alarak, Fransız Jandarmasının öncülü gibi hem Polis, hem de Yargı işlevini görmekteydi. Daha sonra kentlerde de görev yürütmeye başlayan bu birim, ne yeterli olabilmiş, ne de merkezi yetkiyle donatılmıştır. Bu yapı 1835 yılında **Guardia Civil** (Sivil Muhafız) adını almıştır. Bunun yanında, 1750'lerde İspanya'da **Katalonya Mangaları**, 1781'de Madrid'de Polis Genel Başkanlığı da kurulmuştur.²¹³ İspanya o dönem Hollanda'daki topraklarında, 1517 yılında **Marechaussee** benzeri yapı, söz konusu yerlerin 1659'da Fransa'nın eline geçene kadar Polis işlevini görmüştür.²¹⁴ Almanya'daki ilk polis kurumu 1742'de kurulmakla birlikte, dışişleri, ordu ve mali işlerin birbirinden ayrılmasıyla polis kavramı iç yönetimle eş anlamlı bir hal almıştır.²¹⁵

Batı Avrupa'da güvenlik ve yargılama işlevleri yerel olanaklarla yürütülmekteydi. Güçlü bir kolluk yapılanması olmadığı için yargı sonucunda halkın işbirliğine gereksinim duyulmaktaydı. Aynı durum Belçika, Hollanda, İngiltere, Almanya ve İsveç gibi bölgeler için de geçerliydi. Kolluk görevini yerine getiren kişilerin geliri yerel halk tarafından karşılandığından, bu görevliler, gelirlerinden olmamak için halkın gönlünü hoş tutmak zorunda kalmaktaydı. Bir taraftan ulusal yönetimin artan gücüyle dayatılan kurallar, diğer tarafta kendi toplulukları içinde yaşamak zorunda kalan bu görevliler, yabancılaşma olgusuyla karşı karşıya kalmamak için takdir haklarını kullanmaktaydılar. Sur içerisinde yaşanan kentler, o dönemde kırsala göre çok daha güvenliydi. Bunun yanında 1667 yılında Paris, 1669 yılında Amsterdam'da bu amaçla sokak aydınlatma uygulamasına geçilmiştir. Bir başka önlemse, havanın kararmasıyla uygulanan sokağa çıkma yasağıdır.²¹⁶ Tüm bunlar iç güvenlik alanında yaşanan gelişmelerin basamakları olarak ele alınmaktadır.

Bu bağlamda, yine Fransa'da kırsaldaki devriye görevine benzer bir sorumlulukla yükümlü olan, dışarıdan gelenlerce hayranlıkla bahsedilen 17 nci

²¹³ Murat Delice, "Polis Teşkilatlanmasının Farklı Ülkelerden Örneklerle Karşılaştırılması", *Türk İdare Dergisi*, Sayı 481, s. 433-476, s.458

²¹⁴ Julius R. Ruff, a.g.e. s.110, 111

²¹⁵ Nurettin Akman, a.g.e. s. 70; Raymond, B. Fosdick, *Avrupa Polis Sistemleri*, Çev: F. Eraslan, Emniyet Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006, s.11

²¹⁶ Julius R. Ruff, a.g.e., s.111, 112; Nuri Berber, *Ulus Devletin Aşılması Sürecinde Polis "Tarihten Günümüze Toplumsal Düzen Arayışı ve İç Güvenlik Hizmetlerindeki Değişim Çizgisi"*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007, s.22-24

yüzyılın ikinci yarısından beri kent güvenliğinden sorumlu Polis yapılanması ortaya çıkmıştır. Daha önce örneği görülmemiş bir şekilde, 1667’de gece bekçilerinin yerine, ulusal yönetime bağlı üniformalı Polis birliği göreve başlamış bulunmaktaydı. Bu birim düzenin sağlanması için geniş yetki ve sorumlulukla yükümlü kılınmıştı. Bu güç, yazım ve kayıt, yönetim, soruşturmacı, önleyici görevlerle yetkilendirilmiş atlı ve yaya kol gezenlerden oluşmuştur. Sayıca ve gelir anlamında yetersiz olan bu birim dış etkilere oldukça açıktı ve halkın kendisiyle işbirliği yaptığı gibi, suçluyla da işbirliği yaptığı olaylar olabilmekteydi. Benzeri bir durum 19 uncu yüzyıl Osmanlı Balkan coğrafyasında **martaloslar** ile **kleftler** için de söz konusuydu.²¹⁷ Polis yetkisinin ağırlığı, yurttaşlar tarafından kötüye kullanılabilirdi. İngiltere’de ise, 1285 yılından beri semtlere dayalı amatör Polis ile yurttaşlarla belediyeler tarafından çalıştırılan gece bekçileri bulunmaktaydı. 1730’larda Londra Belediyesi ile ulusal yönetim üniformalı ve üniformasız görev yapan profesyonel bir Polis yapısı oluşturdu. Avrupa’nın geri kalanında ise, gerek nicelik, gerekse nitelik bakımından durum pek iç açıcı sayılmazdı. 1829’da Sir Robert Peel tarafından kurulan Londra **Metropolitan Police** (Belediye Polisi)²¹⁸, Fransız **Gendarmerie National**’i, Prusya’nın **Gendarmerie**, İtalya’nın **Carabinieri**’si, İspanya’nın **Guardia Civil**’i iyi örnekler olarak ortaya çıkmış ve yapıları bağlamında yaygınlık kazanmıştır. Bunun yanında 1643-1715 yılları arasında hüküm sürmüş olan Fransa Kralı XIV. Louis²¹⁹ tarafından kurulan Polis Teğmenliği, 1740-1786 yılları arasında hüküm sürmüş olan Prusya kralı Frederick II²²⁰ tarafından 1742’de kurulmuş olan Kraliyet Polis **Pretoktorası**, 1740-1780 yılları arasında Avusturya Arkdüşesi, Bohemya ve Macaristan Kraliçesi olan Maria Theresa²²¹ tarafından 1754’te kurulmuş olan İmparatorluk Polis Yönetimi ve 1762-1796 yılları arasında hüküm sürmüş olan Rus İmparatoriçesi II. Katarina²²² tarafından 1768’de kurulmuş olan İmparatorluk Polis Yönetimi bilinen kurumsal Polis geçmişinin öncülleri olarak ele alınmaktadır.²²³

²¹⁷ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1: ...* s.68, 190

²¹⁸ Julius R. Ruff, a.g.e., s.288

²¹⁹ <https://www.britannica.com/biography/Louis-XIV-king-of-France> (05/03/2019)

²²⁰ <https://www.britannica.com/biography/Frederick-II-king-of-Prussia> (05/03/2019)

²²¹ <https://www.britannica.com/biography/Maria-Theresa> (05/03/2019)

²²² <https://www.britannica.com/biography/Catherine-the-Great> (05/03/2019)

²²³ Ayfer Genç Yılmaz, *Siyasal Kriz ve Polis: I. Milliyetçi Cephe Hükümeti Polis Teşkilatı Üzerine Bir Çalışma*, (Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2017, s.29

1500'lü yıllardan itibaren tüzel ve manevi bir kişiliği olan devletin²²⁴ ya da devlet yönetiminin güç kullanımını tekeline almaya başlamasıyla, düzen ve ilkelere uymanın oluşmasına ve şiddetin azalmasına katkıda bulunmuştur. Devletler bu durumu kolluk güçleriyle çözüme yoluna gitmiştir.²²⁵ Bunun yanında, uluslararası etki göz önünde bulundurulduğunda, 19 uncu yüzyılda, özellikle de 1848'de Avrupa'da yaşanan halk hareketleri, uluslararası polis işbirliği, Orta Avrupa'daki siyasi sürekliliği, dengeyi koruyucu bir role sahip olduğu inancı geliştirmiş ve polisin uluslararası olan doğası, ülkelerarası ilişkilere etki ettiği, devletler arasında Polis'in ya da kolluk gücünün en tarafsız bağlılık ve uluslararası bir oyuncu olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır.²²⁶

Devletlerin sırasıyla imparatorluk, feodal, mutlakiyet yapılarından geçerek merkezileşme, güç kullanma tekeli, meşruiyet, devlet – ulus ilişkisi, bürokrasi ve bölgesellik özelliklerini içinde barındıran çağdaş devlet halini almasıyla²²⁷, kolluk düşüncesinin, devletin hem yönetimin, hem de yurttaşların yararına görev yürütme gereksiniminden ortaya çıktığı söylenebilir.²²⁸ Ordunun ayırım gözetmeden güç kullanımı, kolluğun ise olayların her birini ayrı ayrı ele alması, belirli ve orantılı güç kullanımı özellikleri ordu ile kolluk arasındaki en belirgin özellik²²⁹ olmakla birlikte, kolluğun da özerk ve esnek silahlı bir güç olarak ordunun içinden çıktığı yadsınamaz bir gerçektir.

²²⁴ Şenol Şahin, *Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Türkiye ve ABD Polis Teşkilatlarının Karşılaştırılması*, (Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007, s.5

²²⁵ Julius R. Ruff, a.g.e., s.112-114, 286, 288

²²⁶ Peter Andreas and Ethan Nedelmann, *Policing the Globe*, Oxford University Press, New York, 2006, s.88 aktaran Funda Hülagü Demirbilek, a.g.e., s.125-132

²²⁷ Evrim Kara, *Devlet – Kolluk İlişkisi Kapsamında Jandarma ve Türk Jandarması*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2016, s.100-126

²²⁸ Ferdan Ergut, *Modern Devlet ve Polis: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Toplumsal Denetimin Diyalektiği*, İletişim Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2004, s.59; Ferdan Ergut, "Avrupa Tarihinde Polisin Bağlamları: Uluslararası Sistem ve Savaş", *Toplumsal Tarih Dergisi*, 2003, s. 44-45; aktaran Evrim Kara, a.g.e., s.134; Ezgi Palas, *İdarenin Kolluk Faaliyetlerinden Doğan Sorumluluğu ve Gelişimi*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2004, s.5

²²⁹ Ferdan Ergut, "Polis Çalışmaları için Kavramsal Bir Çerçeve", *Amme İdaresi Dergisi*, C. 34, S. 1, Mart 2001, s. 71. : aktaran Evrim Kara, a.g.e., s. 140

2.3. İç Güvenlik Bağlamında Polis ya da Kolluk Olgusunun İşlevi

“Polis, bir devletin iç işlerini ilgilendiren, kuvvetini sağlamlaştırıp yükseltmeye yönelik, güçlerini iyi şekilde kullanılmasını sağlayan yasa ve tüzüklerin bütünüdür.”²³⁰ Polis / kolluk / iç güvenlik gücü bir başka deyişle, zor kullanma gücüyle yasaları uygulamak üzere, özgürlükler, toplum düzeni, suç soruşturma amaçlarıyla devlet tarafından yetkilendirilmiş ve kamudaki diğer kurumlardan ve ordudan ayrı, kendine has özellikleri olan bir yapıdır şeklinde tanımlanabilir.

Ağırlıklı olarak 11 Eylül 2001 olaylarıyla birlikte anılan ve ABD’yi güvenlik kurumlarını bir araya getirerek İç Güvenlik Bakanlığı’nı kurmasına götüren yeni iç güvenlik olgusu, bütün örgütlerin doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği bir takım kuralları içermektedir. Daha önce ulusal güvenlik olarak adlandırılan, ancak ulusal güvenliğin başat bileşeni olan iç güvenlik kavramı, uç çizgileri içinde kalan bölgenin güvenliğini anlatsa da, gerek devlet, toplum, birey, gerekse doğa kaynaklı istenmeyen olaylar içeren yurt savunmasını tanımlamaktadır.²³¹

Yukarıda da belirtildiği üzere, polisin amacı devletin gücünün yükseklere taşınması, devletin düzenine yönelik gözdağlarının elenip, yine devlet düzeninin desteklenmesidir. Polis, yönetim sanatının bütünü, yönetim sanatı ya da polis göreviyle aynı görülmektedir. Turquet de Mayerne, iyi olan yönetimlerin her türünde görülen adalet, ordu, maliye ve denetleme işleriyle ilgili üst düzey görevliden bahsederken, günümüzdeki deyişle Adalet ve Maliye Bakanları²³², Genelkurmay Başkanı ve Polis Denetçisi arasında paylaşılan yetkilerden söz ettiği

²³⁰ J.H.G. von Justi, *Grundsätze de Policey-Wissenschaft*, Van den Hoecks, Göttingen, 1756, s.4 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.286

²³¹ M. A. Sauter, J. J. Carafano, *Homeland Security: A Complete Guide to Understanding, Preventing, and Surviving Terrorism*, McGraw- Hill, New York, NY, 2005, s.xiv; Seiple, C. (2002), “The New Protracted Conflict: Homeland Security Concepts and Strategy”, *Orbis, Spring 2002*, c.46, S.2, ss.259-273 aktaran Sefer Yılmaz, *Türkiye’deki İç Güvenlik Yapısında Değişim İhtiyacı ve Güvenlik Yöneticilerinin Değişime Yönelik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma*, (Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Adana, 2011, s.34

²³² Asıl metinde şansölye olarak geçmekle birlikte, adalet işlerinin yönetsel bakımdan günümüzde öncelikle Adalet Bakanı, ikincil olarak da Yüksek Mahkeme de olabileceği; Maliyeyle ilgili olarsa defterdar adı geçmekle birlikte, bu üst düzey görevlinin Maliye Bakanı olabileceği değerlendirilmektedir. Bu dört büyük memurluktan polisle ilgili olanı, kamu güvenliği, kamu yönetimi, şehircilik, çevre, düşkünler, küçük iş sahipleri, üreticilere yönelik vakıflar ve dernekler, belediye ve mülki idare kurumları olduğu varsayılabilir.

çıkarımı yapılabilir. Amacı bireylerin meslek seçimi ile topluma kazandırılması olan denetçinin kayıt işlevi gördüğü söylenebilir. Denetçinin yerleşim yerlerinde ya da bölgelerde, polisin yanında kendisine bağlı olarak iyilikseverlik*, iş insanları ve taşınmaz işleriyle uğraşan birimler de bağlıdır. İyilikseverlik biriminin işi, alım gücü düşük olanların sağlığı yerinde olanlarına iş bulma, olmayanlara para yardımı yapma, kamu sağlığına zarar verici olaylara, kazalara, yangın ve doğal yıkımlara engel olma, kayıpları karşılama, zarar görenlere yardım etme, üreticileri koruma, iş sahiplerine uygun borç olanakları sağlamadır. İş insanı biriminin işi, ticaretin kolaylaştırılması, pazar, üretim biçimi, üretim sorunlarıyla ilgilenmedir. Taşınmaz biriminin işiyse, adaletli taşınmaz vergi düzenlemesi, alım satım biçimi, fiyat, miras, kamuya ait her türlü taşınmazın gözetimi olarak sayılmaktadır. Böylelikle devlete ait adalet, ordu, maliye işlevlerinin yanında, yönetsel çağdaşlık olacak şekilde bir başka işlev olarak orta çıkmıştır. Özetle polisin alanı, kamu düzenine olumsuzluk getirebilecek gibi algılanabilen, insanın ve devletin güçlerinin gelişiminde değişiklik oluşturabilecek etkinliğine yönelik; ilgi alanı kamu yararının gözetilmesi olarak da adlandırılabilen insan etkinliğinin, devlet güçlerinin gelişimine yönelik yönlendirme yapacak şekildedir. İş ise, insanın devletle ilişkisinde bulunduğu etkinliğine, ne yaptığına ilişkin denetleme düzenlemeleri ve zor kullanımdır. Yükümlülükler ise, günümüzde bazıları başka kurumlar tarafından üstlenilmiş olmakla birlikte, insanların sayısı, tarımsal ürünler gibi yaşamsal zorunluluklar, kentsel ortamdaki temizliğe dayalı kamu sağlığı²³³ ve ulaştırma yollarının açık kalması yoluyla ürünlerin dolaşımıdır. Polis için öncelikli olan toplum ve toplumu oluşturan insanların mutluluğu²³⁴ ve yaşaması için her türlü olguyu denetimi altına alması ve bunların devlete güç sağlaması için üretim, dağıtım, paylaşım ve dolaşımının; bir başka bakış açısına göre yönetimin gösterişi ve bireylerin dışsal mutluluğunun²³⁵ sağlanmasıdır.²³⁶

15 inci yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan karmaşanın önlenmesi ve orduların dağılmasının önüne geçilmesi, ordudan ayrılan kişilerin çeşitli suçlara neden

* Merhamet

²³³ C. Fleury, *Avis au Duc de Bourgogne*, s.378; Mare-Rene de Voyer, *marquis d'Argenson, Naissance de la biopolitique* aktaran M.de Boislisle, *Correspondence des Controleurs generaux*, cilt II., no:38, aktaran E. Depitre giriş yazısı, Herbert, *Essai sur la police generale des grains*, 1753 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.283

²³⁴ N. Delamare, *Traite de la police*, 1705, cilt 5, s.2. aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.286

²³⁵ P.C.W. Hohental, *Liber de Politia*, s.10 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.286

²³⁶ L. Turquet de Mayerne, *La Monarchie Aristodemocratique*, Kitap 4, 1611, s. 14, 19-20, 22, 23, 24-26, 207 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.277-287

olmasının denetlenmesi ve bastırılması için oluşturulan silahlı bir güç olan polis örgütü, kurala bağlı olan kentleşmenin var olma koşulu olarak adlandırılan Polis'e dayanak oluşturan bir kurum olarak bilinmektedir. **Avrupa Dengesi için çalışan devlet aklı, devletlerin tekil büyümesinin aracı olarak ticareti belirlediğinde, diplomatik ve askeri aygıtlara polis de eklenmiştir.** ²³⁷ Yargının dışında, yargıdan ayrı ve temel dönüşüm olan polis²³⁸, doğrudan düzenlemelerle, her an olup biten olaylara, ayrıntılarla, hızlıca ilgilenen²³⁹ egemenliğin uygulandığı yönetimsellik olarak da adlandırılmaktadır.²⁴⁰

Zamanla görev tanımı sivil yaşamın korunması ve bireylerin yararını gözetmekten, güvenliği ve yurttaşların gönencini geliştirmek olarak dönüşen Polis, devlet tarafından bırakılan boşlukları doldurma, esnekliği sayesinde devletten daha esnek olma özelliğine sahiptir. ²⁴¹ Çağımız devletinde Polis, devletin sertlik kullanma tekeliyle adaletin yerine getirilmesi için çalışan bir yapıdır. Bu yapı toplumu olumsuzluklara karşı koruma, suçu ve kaba güç kullanımı önleme ile bu eylemi yapan kişileri yargıya aktarmakla yükümlü olarak baş konuma sahiptir.²⁴²

Konuya ağırlıklı olarak erk* penceresinden bakan Foucault, davranışlar üzerinde egemenlik kurulabilmesi için, gövdeler ve kişiler üzerinde uygulanabilen kurala aykırı olana karşı toplumun savunulması gerekçesiyle, ordu düzeninin sivil toplum yaşamına uygulanmasını savaş mantığı olarak yorumlamaktadır. Savaş ya da stratejinin, iki karşıtın daha ötesinde bir olgu içeren güvenlik düzenekleri, sıkı düzenden farklı olarak ele alınmaktadır. Güvenlik düzeneklerinin, verili yerleşim biriminde olay ile olguları düzenlemeye çabalayan ve toplumsal olguları önceden kestirerek, ürünlerin azlığından kaynaklanan parasal dalgalanma ve ayaklanma gibi olası olayların önüne geçilebilmesi gibi ²⁴³ konularda olasılık öngörüsünde bulunduktan sonra, yönlendirme işleminde bulunmasından bahsedilmektedir. Bunun

²³⁷ Michel Foucault, Michel Foucault, a.g.e., s.292-294

²³⁸ Charles Loyseau, *Traite des Seigneuries*, 1608 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.295

²³⁹ Catherine II, *Supplement a l'Instruction pour un nouveau code*, Kraliyet Bilimleri Akademisi Yayınları, Saint Petersburg, 1769, §535 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.296

²⁴⁰ Michel Foucault, a.g.e., s.296, 306

²⁴¹ Funda Hülügü Demirbilek, a.g.e., s.126-127

²⁴² Julius R. Ruff, a.g.e., s.108

* İktidar

²⁴³ Michel Foucault, a.g.e., s.29-31, 36, 40

da nedeninin, hareket, değişim, temas, yayılma ve dağılım biçimi olarak anlaşılması gereken, özgürlükten kaynaklanan sorunların üstesinden gelmek için tasarlanmış yöntemlerle suç, kişiler, gibi olguların öngörülüp değerlendirilerek, insan ve mal dolaşımını, alışverişi sağlayacak, kişilerin içinde yaşayacağı bir ortam oluşturmaya dayandırıldığı belirtilmektedir. Burada öne çıkan insanların ve malların dolaşımının, serbest alış verişin olanaklı kılınıp, sağlanıp, güvence altında alınabilmesidir.²⁴⁴ Bu da asıl olarak kısıtlama değil, yaşanan ortamı düzenleyerek ve davranışları yönlendirerek olabildiğince özgürlük tanıyarak davranış yönlendirmesine çıkmaktadır. Bu da normal tanımına göre belirlenmektedir. Şöyle ki, ölçütü* belirleyip, insanları buna göre düzene sokan disiplin yerine, güvenlik sayıca baskın olan olgulara göre belirlenen ölçütü öncelemektedir. Güç dengesini korumak için, 17 nci yüzyıla göre, askeri-diplomatik aygıtın yanında polis aygıtı devletin düzenini bozmadan gücünü artırmasına yaramaktadır.²⁴⁵

Bu çerçevede değişime uğramış üç olgu öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi toprağa dayalı derebeylikleri zayıflayıp, üretim araçları değişimiyle, yönetim bağlamında özerkliğe sahip olan kent olgusunun oluşmasıdır. İkinci olarak, kentle birlikte, durum ve yer değişimi, dönüşüm, bağlantı, dokunuş, yayılma, dağılım gibi kavramları içeren dolaşım olgusu belirgin olmuştur. Böylelikle Orta Çağ'a özgü olarak anılan toprağa dayalı olan yönetim anlayışı, dolaşım özgürlüğü, denetimi, iyi ve kötü dolaşım türlerinin ayrışması, dolaşıma yönelik olası olumsuzlukların ayrıştırılması sağlanmıştır. Üçüncü olarak, yönetenle yönetilen arasındaki ilişki ya da olguların yasaklanması değil, onaylanmış alt ve üst çizginin belirlenmesidir. Bu üç olgunun yaklaşımının, sıkı düzen ile yasa düzeneklerinin öne sürdüğü gibi istencin bağdaşık, sürekli ve kapsamlı şekilde ötekiler üzerinde uygulanması ve yönetici tarafından her bir uyuğun **panoptikon**²⁴⁶ olarak adlandırılan şekilde gözetlenmesi olmadığı söylenebilir.²⁴⁷

²⁴⁴ Michel Foucault, a.g.e., s.27, 31

* Norm, standart

²⁴⁵ Paolo Napoli, *Naissance de la police moderne*, La Decouverte, Paris, 2003 aktaran Ferhat Taylan, "Önsöz: Strateji, Norm, Yönetim: 1978 Dersi İçin Bir Güzergah", Michel Foucault, a.g.e., s. xxv; Ferhat Taylan, "Önsöz: Strateji, Norm, Yönetim: 1978 Dersi İçin Bir Güzergah", Michel Foucault, a.g.e., s.xviii, xx, xxi, xxii, xxiii, xxv, 58; Michel Foucault, a.g.e., s.58

²⁴⁶ Jeremy Bentham tarafından ortaya konan, görünmeden yaptırım altındakileri sürekli olarak gözlemlemeye yarayan bir yaptırım yapıtı ya da bir tür ceza evi. <https://www.britannica.com/technology/panopticon> (15/05/2019)

²⁴⁷ Michel Foucault, a.g.e., s.58-60

İnsan türü ya da kamu olarak da adlandırılabilen insan varlığı ya da kaynağı²⁴⁸, **merkantalist**²⁴⁹ ve bilimin temel sorunu olarak devleti gören **kamaralist** bakış açılarına göre, belirli şartlar sağlandığında devletin zenginliği ya da gücü olarak değerlendirilmektedir. Bu şartlar arasında, sıkı düzenci düzenekle eğitilip, ayrıştırılıp, dağıtılıp, durağanlaştırılmasıyla, dışarı göçün engellenmesi, göçmenlerin geri gelmesi, desteklenen doğum oranları, dış satıma yönelik üretim ve gelirlerin belirlenmesi, çalışmamanın ve başıboşluğun yasaklanması bulunmaktadır. Burada belirgin bir şekilde, iklim, parasal çevre, alışveriş ve varlıkların dolaşımı ile her şeyden önemlisi dizginlenemez olan arzu değişkenleri rol oynamaktadır. Kişilerin görüşü, eylem biçimi, davranışı, alışkanlığı, kaygısı, önyargısı, isteği eğitim, dönemsel etkinlik ve doygunlukla yönlendirilebilmektedir. Kişilerin öneminin ortaya çıkmasıyla, yönetim ustalığı ile bireyi odağına alan bilimler gelişmiş, birey yönetiminin karşısında tüze öznesi olarak ele alınmaya başlanmıştır. Burada, öne çıkan olgu kişilerin geleceğinin iyileştirilmesi, varlığının ve yaşam süresinin uzatılarak, sağlıklı kılınmasıdır. Kişilerin derinlemesine ve ayrıntılı olarak yönetilmesi ve kişilerin odağa alınması için, egemenlik – düzence – yönetim üçgeni güvenlik düzenekleri göz önünde bulundurmaktadır.²⁵⁰ Diğerlerinin olduğu gibi, güvenlik düzeneğinin de uygulanabilmesi için kişilere, ya da bir başka bakış açısıyla kişilerin çoğalıp yer değiştirmesiyle güvenlik düzeneğinin uygulanma gereksinimi ortaya çıkmıştır denebilir.

Foucault'a göre,

“... bir devlet iyi yönetildiği zaman aile babaları da ailelerini, mallarını, mülklerini iyi yönettikleri için, aşağı doğru bir süreklilik de vardır. Devletin iyi yönetimini bireylerin tutumlarına ve ailelerin idaresine kadar götüren, yukarıdan aşağı doğru inen bu çizgi, bu dönemde “polis” olarak adlandırılmaya başlanan şeydir. ... polis ... yukarıdan aşağıya giden sürekliliği sağlar.”²⁵¹

Bununla birlikte, Sir William Blackstone, 1765 tarihli çalışmasında polis

²⁴⁸ Burada *nüfus* sözcüğünün eş değeri olan *kişiler* yerine, *insan kaynağı* tamlaması kullanılmıştır. <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/n%C3%BCfus> (15/01/2019)

²⁴⁹ Yönetimin uygulanması olarak işleyişin anlamlandırılması, devlet bilgisi oluşturulması, yasalar, fermanlar, düzenlemelerle yönetimin gücünün amaçlanması olarak tanımlanmaktadır. Michel Foucault, a.g.e., s.92

²⁵⁰ Michel Foucault, a.g.e., s.16, 63, 65, 67, 71, 75, 93, 94, 95, 97

²⁵¹ Michel Foucault, a.g.e., s.84, 85

sözcüğünü, devletin uyruğunda bulunan kişilerin, iyelik, iyi komşuluk, iyi davranış gibi kurallara uymakla yükümlü iyi bir ailenin bireyleriymişçesine uyulan yasa ve iç düzen olarak tanımlanmıştır.²⁵²

Polis yasal düzen ile iç güvenliğin sağlanması, yasa ve düzenin bozulmasını önlemek, bozulan düzeni kurmak²⁵³ için eğitilmiş ve örgütlenmiş en uygun güç olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında Polis, insan haklarının, halkın, kurumların, devletin korunması için yasal yetkilerle donatılmış, ağır sorumluluğu olan, iyi haber kaynaklarına sahip olması gereken, bir güç²⁵⁴, bir denge unsuru olarak görülmektedir.²⁵⁵

Özet olarak, görevleri arasında ceza yasasına karşı gelinmesini önlemek, karşı gelenleri belirlemek ve soruşturmak, bu tür suçları işlediğinden kuşkulanan kişilerin yakalanması ve kovuşturmasına yardımcı olma ve ortamın çatışma sonrası dengelenmesi için yaşamsal önemi olan, toplumsal düzenin baskıcı olmayan araçlarla, ivedilikle onarımı için gerekli olan Polis'in ya da Kolluk Gücü'nün yanında savcı, yargılama, cezaevi gibi oyuncular bulunmaktadır. Bunlardan **savcının görevi**, bir olayla ilgili toplanan kanıtların gözden geçirilmesi, bir ceza yargılaması başlatmanın uygunluğuna ilişkin saptamaların yapılması, yargıya varılabilmesi için araştırmaların yargı yerine sunulması; **yargı yerinin görevi**, öncül suçluluk ya da suçsuzluk yargısı ve durumuna yönelik sonuç saptaması için üst (yargı yolu) yargılamasının yürütülmesi; **ceza ya da düzeltme / iyileştirme kuruluşlarının görevi**, kapatma ya da ceza hükümlüsü olan kişilerin uluslararası insan hakları ölçütleri uyarınca düzeltilmesi / iyileştirilmesidir.²⁵⁶

Devletin işe karışması olarak da dillendirilebilen güvenlik düzeneği olgusu, kişilerin ya da ekonomik süreçlerden dolayı ortaya çıkan doğal olayların güvenliğini sağlamaya yöneliktir. Özgürlük anlayışının günlük yaşamda belirginleşmesiyle ve toprak ve toprağa bağlı insanlara yönelik düzenlemelerin 17 nci yüzyılda sorgulanmaya başlanmasıyla, ekonomi ve kişilerin yönetimine ilişkin bir dizi yapıyla

²⁵² Raymond, B. Fosdick, *a.g.e.*, s.1

²⁵³ Otwin Marenin, "Police Performance and State Rule: Control and Autonomy in the Exercise of Coercion", *Comparative Politics*, 18, 1, 1985, s.101-122 aktaran Ayfer Genç Yılmaz, *a.g.e.*, s.67

²⁵⁴ J. Alderson, *İnsan Hakları ve Polis*, Çev: Hasan Kuntbay, TODAİE Yayınları, Ankara, 1998, s.15 aktaran Hayati Hazır, *Siyasal Şiddet ve Terörizm*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s. 103

²⁵⁵ Hayati Hazır, *a.g.e.*, s. 102-105

²⁵⁶ "Office of Criminal Justice and Assistance Partnerships (INL/CAP)", <https://www.state.gov/j/inl/civ/> (15/03/2019)

devletin güçlerinin artırımı ile suçun, düzensizliğin, kuralsızlığın, yasa tanımazlığın önlenmesi ve bastırılmasına yönelik bir başka araçlar bütünü şeklinde, ikili bir düzen ortaya çıkmıştır. Birincisinde ekonomi ve kişilere yönelik yönetimselliğin düzenlenmesi ve desteklenmesi, ikincisinde düzensizliklerin oluşumunun engellenmesi ve giderilmesi gibi, tümüyle olumsuz işlevler şeklinde çağdaş bağlamda polisin kuruluşunu ortaya çıkartmıştır. Burada, ekonominin korunmasına yönelik uygulamalar, kişilerin yönetimi, özgürlükleri koruyan bağlayıcı yasal düzenlemeler ile polis gibi doğrudan işe karışma aracı şeklinde bir dörtlü yapı ortaya çıkmış ve 18 inci yüzyılda, yukarıda da belirtildiği gibi askeri ve diplomatik düzeneğin yanında yerini almıştır.²⁵⁷

Kolluk kavramıyla da anılan Polis, kamu düzenini sağlama, koruma, bozulan düzeni eski durumuna getirmeye ilişkin yönetsel işlemleri yürüten bir kuruluş ya da örgüt olarak tanımlanabilmektedir. Bu şekliyle yönetsel kolluk görevinin yanı sıra, kamu düzenini bozanların kovuşturmasını yaparak, bu kişileri ilgili yargı birimlerine vererek soruşturma işlemini yerine getirilmesi de görevlerden bir diğeridir. Üçüncü görev ise devletin güvenliğine ilişkin siyasi işlemler olarak tanımlanabilmektedir. Bu görevler bir başka deyişle sırasıyla düzenleyici, bastırıcı ve devlete yönelik kötülükleri önleyici görevler olarak sıralanabilir. Devletle toplum arasında, devletin denetiminde, hem toplumun, hem de devletin yararını kollayan Polis, özerklik ile bağlılık ve rıza ile zor arasında bir konuma sahiptir.²⁵⁸

Türkçe kollamak eyleminden türeyen kolluk sözcüğü, gerektiğinde güç, zor, kol gücü kullanmayla yetkilendirilmiş, kollama, güvenliği, toplumsal düzeni, güvenliği sağlama, suçu ve suçluları bulup yargıya teslimden sorumlu görevliler ile bu görevlilerin içinde yer aldığı örgütleri tanımlamaktadır.²⁵⁹

Konuya Türkiye özelinden bakıldığında, Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik gibi kuruluşları içine alan genel kolluk ile; Gizli Servis, Ordu Kolluğu (Askeri İnzibat), Gümrük Muhafaza, Orman Muhafaza, Trafik, İnfaz Koruma, Güvenlik

²⁵⁷ Michel Foucault, a.g.e., s.308-309

²⁵⁸ Ayfer Genç Yılmaz, a.g.e., s.12,13, 67; Coşkun Koç, *Avrupa Birliği Üyelik Sürecinin Kolluk Mevzuatı ve Uygulamaları Üzerine Etkisi*, (Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s.6-10

²⁵⁹ Çağrıhan Karadağoğlu, *12 Eylül 1980'e Giden Süreçte Türkiye'de İç Güvenlikte Karşılaşılan Sorunlar ve Bunları Çözmeye Yönelik Uygulamalar*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2003, s. 1-2

Korucusu, Belediye Zabıtası, Özel Güvenlik, Av Kolluğu, Köy Kolluğu, Kır Bekçileri, Çiftçi Mallarını Koruma, Orman Bekçileri ve Bakım, Gümrük Kolluğu, Sınır ve Sahiller Sağlık Kolluğu, Limanlar Kolluğu²⁶⁰ gibi özel kolluk yapılanmaları bulunmaktadır. Kamuya ayrılan, kamuya açık, özel işyerleri, bireylerin toplu olarak bulunduğu yerler ve konutlar gibi yerlerde güvenlik, esenlik, sağlık, yaygın davranış biçimlerinin korunması²⁶¹ amacıyla düzenleyici, bireysel işlemler çerçevesinde, izin, bildirim, bastırıcı yöntemleri izleyen birimler olarak görev yürütmekle yükümlüdür. Türkiye özelinde yetkili kolluk makamları devlet başkanı, kabine olarak da anılan bakanlar kurulu, içişleri bakanı, vali ve kaymakamlar olarak bilinmektedir.²⁶²

İç güvenliğin ana oyuncusu Polis, öncelikle yasaları uygulamakla yükümlüdür. O yüzden, yasanın uygulayıcısı ya da yasa için zor kullanma gücü olan kolluk gücü, her şeyden önce yasanın üstünlüğü olgusu uyarınca hareket etmekle yükümlüdür. Bu olguya göre, egemen olan kurumlar ya da kişiler değil yasadır.

Yasanın üstünlüğü ile yönetim sağlam ve sorumlu olur; uzun süreli planların yapılabilirdiği kestirilebilir bir ortam sunulur; toplumda güvenç oluşur; yurttaşlarda (sivil toplum) ve ekonomide girişimcilik, kuruluş oluşturulması, ortaklık kurulması, devlet uç çizgileri içinde daha geniş iş yapma güçlendirilir. Böylelikle siyasetin doğası ortak çabaya dönüşür.²⁶³

Yukarıda da değinildiği üzere, Max Weber, devletin tanımını yaparken, zor kullanmanın yasalara uygun ve geçerli* tekelinden bahsetmektedir. Güç kullanımının denetimi şu şekilde üçe ayrılmaktadır: yıkım ile güç kullanma araçları üzerindeki tekelin oluşturulması; zor kullanmayı karar almaya bağlamak için gerekli olan

²⁶⁰ Hikmet Tongur, *Türkiye’de Genel Kolluk Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi*, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2016, s.406-407; Adil Bucaktepe, *Genel İdari Kolluk ve Kolluk İşlemleri*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2008, s.93-122; Ferda İleri, *Genel İdari Kolluk ve Mülki İdare Amirlerinin Genel İdari Kolluk Yetkileri*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2004, s.8-20

²⁶¹ Genel ahlakın korunması

²⁶² A. Şeref Gözübüyük, *Türkiye’nin Yönetim Yapısı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s.43-50; Burak Oder, *Kolluk*, Koç Üni., İdare Hukuku I, 2011/2012 Ders Notları, [https://ais.ku.edu.tr/course/18870/koc_11-12_242_02_kolluk_\[2012.03.05\].pdf](https://ais.ku.edu.tr/course/18870/koc_11-12_242_02_kolluk_[2012.03.05].pdf) (13/12/2018); Fatih Erdoğan, *Polis ve Jandarma Teşkilatları Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları ve Değişimi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s.33, 34; İlker Çolak, “Genel Kolluk ve Özel Kolluk İlişkileri”, <http://www.ilkercolak.com.tr/genel-kolluk-ve-ozel-guvenlik-iliskileri/> (12/12/2018)

²⁶³ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.126-127

* Meşru

yasalara uygunluk ve geçerliliğin* kurulması; ve devletin kendi yasalara uygunluğuna ve geçerliliğine karşı gelen uyuşuna yönelik, belirli yasalar uyarınca güç kullanımı. Güç kullanımının yasalık ve geçerliliği derebeyliklerinden mutlakçı devlete geçerken ve özellikle de ulus devletin savaşları için insan gücünü sağlayan, Napolyon'un yaraşırılığa ya da uygunluğa** dayalı, askere alınmış uyruklardan kurulu ordusu, yasal konum*** kazanmış ve güç kullanımı belirli kurallar ile düzenlemeler tarafından tanımlanmıştır. Böylelikle, politikanın değiştirilmesi için araç olan zor kullanımı, yasal güç kullanımıyla geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Yurttaş haklarının genişletilmesi için, uyuşmazlıkların tarafsızlıkla ve öngörülebilir bir şekilde çözümünde yasanın üstünlüğü ağır bastıkça, ülke içinde güce başvurma önemli ölçüde düşmüş, hatta yurttaşlara karşı ordunun kullanımı çekilmez bulunmuştur. Bununla birlikte, güvenlik kavramı hem kişi güvenliği, hem de toplum güvenliği anlamını kazanmıştır. Böylelikle kamu gücüne dayanan²⁶⁴ polislik, düzenin yüzü olmuştur. 1990'ların başında New York'ta başlatıldığı üzere polis önlemlerinin sorumluluğu, karşılık vermekten çok, ön alım ile önleme üzerine kurgulanmıştır. Güç kullanma tekeline dönülecek olursa, bunun, kamu güvenliği ve gece bekçiliği giderlerinin devlet tarafından karşılanmasıyla, sıradan yurttaşın, halk ve alım satım işiyle uğraşanlar içinde özgürce dolaşımı bakımlarından devlete olan önemli etkisi görülebilir. Yetkinin merkezileşmesiyle, taşınır ve taşınmaz sahipliği olanaklı kılınmış ve alışveriş işlemlerinin yerine getirilmesi, silah yerine kurallarla yönetilmeye başlanmıştır.²⁶⁵

Yasalara uygun ve geçerli güç tekelinin, devletin kendisini, gücünü, yasallığını aşındıran, hatta devlete karşı koyan milis, paralı asker, mafya tarzı suç örgütlerinin ortaya çıkması ile bunların, devletin gelirlerine el koyacak şekilde yerel, ulusal ve uluslararası çapta çeşitli kaçakçılık eylemlerine girişmeleri ortaya çıkabilmektedir. Kıtlık ya da pahalılık gibi, devletin yetersizliğinin ortaya çıktığı durumlarda, kişiler ya da özel ortaklıklar kendi devletimsi güç yapılarını oluşturma yoluna gidebilmektedir. Böylelikle, ekonomik iş ve işlemlerde kısıtlamaya neden olacak şekilde kişilerin ve malların serbest dolaşımı engellenebilecek ve devletin

* Meşruiyet

** Liyakat

*** Statü

²⁶⁴ Nurettin Akman, a.g.e., s.25

²⁶⁵ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.128-130

vergi gelirleri düşmeye devam edecektir.²⁶⁶ Olası kötü sonuçların önüne geçilebilmesi için, **güvenlikleştirmeden uzak durarak, kişi hak ve özgürlüklerini zedelemeyen, yönetim eksikliği ya da yıkıma yönelik bir iç karışıklığa götürebilecek kişi, yasadışı örgüt ve durumlara karşı, güç kullanma tekelinin, kolluk olarak da anılan iç güvenlik kuruluşları dışındaki yüzü dışında başka bir yüzün görünür ve etkin olmaması çok büyük önem taşımaktadır.**

Kolluğun üç temel görevi olmakla birlikte bunlardan bir arada bulunan suç öncesi ve sonrası şeklinde değerlendirilen önleyici ve soruşturmacı görevler, iki ayrı grupta ele alınabilmektedir. Bunlar suça yanıt ve suç soruşturmayı içeren suç denetimi; suç önleme amacıyla devriye; toplum düzenini bozan davranışların önlenmesi ve denetlenmesi gibi topluma geniş bir yelpazede hizmet verme amaçlı iş şeklidir. Kolluk görevinin yerine getirilmesi için bazı profesyonel örnekler söz konusudur. Bunlardan geleneksel olarak tanımlananlardan bazıları, tepkisel yaklaşım²⁶⁷, suç denetimi, düzenin sürdürülmesi, alışılmış devriye, görev çağrılarında hızlı yanıt, suç sonrası uğraş, tutuklamalar yapma, soruşturmaları izleme, soruşturma süreçleriyle ilgilenme şeklidir. Burada yer alan örnekler özetle etkin (önleyici ya da aktif) ile tepkisel (soruşturmacı ya da reaktif) olarak iki bölüm altında incelenebilir. Aynı alana ilişkin yaklaşımlar ise toplum, sorun odaklı ve istihbarat / bilgi öncelikli polislik / kolluk görevi olarak adlandırılmaktadır.²⁶⁸

Konuyu bir karşılaştırmayla ortaya koymak gerekirse, bürokraside sıradanlık söz konusuysen, Polislik sıradan işlerde bile, temelinde ağır ve şaka götürmeyen denetimler bütünü çerçevesinde, sayısız durum karşısında öngörülemez sonuçlar doğuran, belirsizlik, bilinmezlik ve yüksek riskli uzmanlığa sahip bir meslek olarak açıklanmaktadır. Polis ya da kolluk gücü için, sivil bir silahlı güç olmasına rağmen, askeri emir komuta zinciri, tavizsiz bir denetleme, her an hazır olunmasını gerektiren ve gecikmeye yer vermeyen, katı bir aşama sırasal bir örgütlenme söz konusudur. Diğer kurumların yürüttüğü işlerin çok dışında,

²⁶⁶ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.130; Michel Foucault, a.g.e., s.37, 38, 39

²⁶⁷ Sema Sözer, *Proaktif İstihbarat: Psikopati ve Travma Geçmişine Dayalı Şiddet Suçu Öngörme Modeli*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2013, s.23, 24, 28-38

²⁶⁸ United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations, *Training Manual on Policing Urban Space*, Criminal Justice Handbook Series, , New York, 2013, S.1,2, https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Training_Manual_Policing_Urban_Space_V1258164.pdf (21/03/2019)

bürokratik bir yapının parçası gibi görülmeyen kurum işgörenleri görevini yerine getirmek için, işin doğasının çok farklı olması nedeniyle profesyonel bir bağımsızlığa gereksinim duymaktadır. Kolluk kamu işçisi değil, kendisine verilen görevi yapan kamu görevlisi olarak da yorumlanmaktadır. Suç ve suçlunun yakalanması durumlarında bürokratik işleyiş, profesyonel bağımsızlıkla yer değiştiren bir özelliği ortaya çıkarmaktadır. Tüm bunların içinde kuruma ve işgörenlerine özel rol çatışmaları, düzensizlik, çekişme ve güç savaşımı vardır.²⁶⁹ İktidarın her yerde olduğu ya da olması gereğinden hareketle, iç güvenliğin izlem, ölçüt ve yönetimsellik²⁷⁰ bağlamında değerlendirilmesi yaşamsal öneme sahiptir.

2.4. İç Güvenliğin Katmanları: Yerel – Ulusal – Uluslararası

İç güvenlik kavramı, bireylerin ve bireylerin oluşturduğu toplumun, sağlıklı, barışık, varlıklı ve güvenli bir ortamda, düzenin sağlanması ve yasaların uygulanması şeklinde tanımlanabilir.²⁷¹ Geçmişten günümüze geldiğinde bile, devlet olgusunun önceliğinin iç güvenlik olduğu söylenebilir.

Yönetilenler ve yönetenler arasındaki, kamu değeri ile çıkarı, açık ya da örtülü haklar ve ödevler makasındaki ilişkiye bağlı olmakla birlikte, bir ülkenin içinde yaşayan kişiler bakımından, özgür bir şekilde hareket etme, etkileşim içinde bulunma ve iş yapma gibi eylemler olağan karşılanmaktadır. Yönetenle yönetilen ve devletler arasındaki bağın ve devletin kuruluşunun zorlamayı gereksiz bir eylem haline getiren, düzenli değişim işlemine geçit veren anlaşma olarak görülmesi söz konusudur. Bunun altında güvenlik algısına dayalı bu durum, açık şekilde zor kullanımının yokluğu ile sadece insanların korunması için yasada belirtildiği şekilde zor kullanımının kabulü varsayımına dayalıdır. Bunun tersi olan durumlarda, zor

²⁶⁹ P.K. Manning, *Police Work: The Social Organization of Policing*, Waveland Publication, Illinois, 1997, s. 111, 113; J. Van Maanen, 'The Boss', M. Punch, (ed) içinde, *Control in the Police Organization*, MIT Press, Cambridge, 1983, s.100, 277, Carswell, J., (1966), *The Civil Servant and His World*, Victor Gollancz Ltd., London, 1966, s.12, aktaran Ahmet Erkan Koca, *Güvenlik Alanında Oluşturulan AB Eksenli Politika ve kurumsal Dönüşüm Çabalarının Polisler Arasındaki Yansıması*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, Antropoloji Anabilim Dalı, Sosyal Antropoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2010, s.128, 129, 130, 131, 230, 231, 244, 245, 246

²⁷⁰ Ferhat Taylan, "Önsöz: Strateji, Norm, Yönetim: 1978 Dersi İçin Bir Güzergah", Michel Foucault, a.g.e., s.xi

²⁷¹ M. Faruk Üzel, *Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması*, (Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mersin, 2008, s. 11

kullanma tehdidi nedeniyle, sıradan addedilen kişilerin kamuya açık olan yerlerde bulunmayı göze almaları söz konusu olmayabilir. Her iki durum da, devlet yapısının dengeli ya da kararlı olup olmamasına göre değişebilmektedir. Kararlılığın korunmasının devletin görevinin çok işlevli ve canlı olmasına bağlı olduğu söylenebilir.²⁷² Zor kullanımı, günümüz devletlerinde yasanın egemenliği ya da üstünlüğü bağlamında ele alınmaktadır. Bu da gücün ancak yasalar bağlamında kullanılması anlamına gelmektedir. Kişilerin, devletin etkinliğinin yasal işlevlerini, dar ya da geniş bir çerçevede olup olmadığına bakmaksızın, ne kadar iyi bir şekilde yerine getirildiğine bağlı olarak değerlendirmektedirler.²⁷³

Bazı açılardan güvenlik olgusu iç, yakın çevre ve küresel olarak üç katmanlı²⁷⁴ olarak değerlendirilmektedir. Buna örnek olarak İspanya'nın Ulusal Güvenlik İzlemi'nde yer alan silahlı çatışma, terörizm, sanal ortamdaki gözdağları, örgütlü suçlar, ekonomik ve parasal dengesizlik, enerji kırılganlığı, kitle imha silahlarının yayılması, düzensiz göç akımları, casusluk, olağanüstü durum ve doğal yıkım, denizcilik ortamının kırılganlığı, önemli altyapı ve yaşamsal işlerin kırılganlığı konuları verilebilir. Bu örnekte olduğu gibi, araştırmaya konu oluşturan ülkeler için de geçerli olabilecek bu konulara karşı oluşturulan izlemin amaçları, ayrıcalıklı jeo-stratejik konum, dışsal imge, demokrasi ve tüzenin üstünlüğü, ekonominin uluslararasılaşması, uluslararası ortamlarda çok taraflı varlık içinde bulunma, dayanışma, kültürel kalıt ve güçlü turizm sanayisi, evrensel dil ve kültürel bağlar, yenilik ve ileri işkolunu koruyup geliştirmek bulunmaktadır.²⁷⁵

İsveç örneğinde, adı geçen ülkenin Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde polis (kolluk gücü) ile orduya eş düzey önem verdiği görülmektedir. Bu da, dış güvenliğinin yolunun iç güvenlikten geçtiğinin bir göstergesidir. İsveç halkının güvenliği, dirliği ve sağlığının sağlanması, besin kaynakları ve önemli işlerin korunması, insan hakları ve tüzenin üstünlüğü, ülkenin özgürlüğünün ve güvenliğinin savunulması, bölgede (İskandinavya ile Avrupa) dengenin ve güvenliğin korunması, işbirliği ve dayanışma,

²⁷² Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.59, 122

²⁷³ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.121-122; Sun Tzu, a.g.e., s.77, 78

²⁷⁴ Başak Doğan, *The Integration Process of Romania into the EU: 1989 – 2007*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Çalışmaları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s.28

²⁷⁵ Departamento de Seguridad Nacional, Presidencia del Gobierno, *The National Security Strategy*, 2013, s.12, 21-37, http://www.lamoncloa.gob.es/documents/estrategiaseguridad_baja_julio.pdf (16/03/2019)

çok taraflı ilişkiler ulusal çıkarlar olarak belirtilmiştir. Gözdağlarıyla olumsuzluklar arasında askeri, bilgi – sanal ortam ve sayısal veriler, terörizm ve şiddet içeren aşırılık, örgütlü suçlar, enerji kaynakları, ulaştırma ve altyapı, sağlık, iklim değişikliği sıralanmıştır.²⁷⁶ Buradan da görüleceği üzere, küreselleşmeyle birlikte hemen hemen tüm ülkelerin sorunları ortaklaşmış ve bunların çözümü için ileri teknoloji ile iç güvenlik olanakları öncelenmiştir denebilir.

Bununla birlikte, iç güvenlik yapıları dağınık, merkezi ve bütünleşmiş olarak üçe ayrılabilir. Bunlardan dağınık olana örnek olarak ABD, merkezi olana Fransa ve bütünleşmiş olan içinse İngiliz örneği verilebilir. Her birinin gelişiminin farklı kaygılara, basamaklara dayanması nedeniyle, örnek olarak verilen ülkelerin iç güvenlik yapılarının da birbirinden değişik özellikler sunması olağan karşılanmalıdır.²⁷⁷ Bunun için verilebilecek en açık örnek, İngiliz Polisi'nin kaynağının topluma dayanmasıyken, Fransız örneğinin devlete dayanmasıdır. Bütüncül çerçevede ABD Polis'i olgusunu ele almak olanaksız olsa da, bu ülkeyi oluşturan göçmenlerin geldikleri yerlerden getirdikleri, yerel girişimle oluşan ülke içi iç güvenliğin özelliğini belirlemiştir. Tüm bunların gölgesinde iç güvenlik alanında yer alan en derinlikli değişim, Polis'in görevini yerelle çevrenenmesinden, ulusal boyuta taşınması olarak nitelendirilebilen olgular, 1899'dan itibaren Fransa'da ordu tarafından yürütülen karşı istihbarat işinin, bir bakımdan Polis demek olan, İçişleri Bakanlığı'na devriyle 1941'de özel ve tek bir tüzükle iç güvenlik işgörenlerinin tutarlı ve tek bir kurala bağlı hale getirilmesidir. Merkezi olsa bile, seçici, katılımcı ve özerk olması gereken iç güvenlik yapısı, aynı konuda görevli birden fazla kurumun bulunması, güç paylaşımından ya da yöntem odaklı çatışmalara neden olabilmekte ve siyasi çalkantılardan olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Polis, 1980'li yıllardan itibaren, iç güvenlikte yaşanan kurumsal değişimlerle, toplumun gereksinimleriyle devlet görevleri açısından yetkin bir hale gelmiş ve iç güvenlik sorunsalını yanıtlayan güvenlik mühendisliği biçimine bürünmüştür.²⁷⁸

²⁷⁶ Government Offices of Sweden, Prime Minister's Office, *The National Security Strategy*, Januari 2017, s. 14-25, <https://www.government.se/4aa5de/contentassets/0e04164d7eed462aa511ab03c890372e/national-security-strategy.pdf> (23/03/2019)

²⁷⁷ Raymond, B. Fosdick, a.g.e., s. 3, 4, 7

²⁷⁸ Jean – Jacques Gelizal, J. Gatti Domenach, Claude Journes, *Batı Demokrasilerinde Polis*, Çev: Mustafa Kandemir, Temiz Yayınları, Ankara, 2000, s. xii, iv, xv, xv, xii, xviii, xx, 111, 112, 113; Aytekin Geleri, "Karşılaştırmalı Polis Sistemleri", Tülin Günşen İçli – Fatih Karaosmanoğlu(Ed.), *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003 s.

3. BÖLÜM

ROMEN – SIRP – YUNAN- TÜRK

İÇ GÜVENLİK KURULUŞLARI

3.1. Romen İç Güvenlik Kuruluşları

Romanya'nın iç güvenlik yapılanması, Yönetim ve İçişleri Bakanlığı ile buna bağlı Polis, Jandarma, Acil Durumlar Genel Yöneticiliği, içinde Sahil Güvenlik'in de olduğu Sınır Polisi, Yolsuzlukla Mücadele Genel Yöneticiliği, Göç Yönetimi ve İç Güvenlik Eğitim Kurumları ile başka yetkelere bağlı İstihbarat Kurumu ve güvenlikle doğrudan herhangi bir görevi olmayan, ancak karşılaştırma yapılabilmesi için gerekli görülen Gümrük'ten oluşmaktadır.

3.1.1. İçişleri Bakanlığı - Ministerul Afacerilor

Interne

Yapısında barındırdığı kuruluşlar şu şekilde sıralanabilir: Polis, Jandarma, Sınır Polisi, Acil Durumlar Genel Yöneticiliği, Göç Genel Yöneticiliği, İçişleri Havacılık Genel Yöneticiliği, Yolsuzlukla Savaşım Genel Yöneticiliği, İç Koruma, Devlet Yedekleri ve Özel Konular Ulusal Yönetimi; Valilikler, Pasaport Genel Yöneticiliği, Kişisel Kayıtlar ve Veri Tabanı Yöneticiliği, Sürücü Belgesi ve Araç Kayıt Belgeleri Yöneticiliği, Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Kurumu, Ulusal İnsan Ticaretiyle Mücadele Kurumu, Ulusal Arşivler, Aexandru Ioan Cuza Polis Akademisi, Kamu Düzeni Çalışmaları Kuruluşu, Ulusal Şengen Bilgi Düzeni Merkezi, Emekli İçişleri Çalışanları Merkezi, Bükreş Dinamo Spor Kulübü, İçişleri Psikoloji Merkezi.²⁷⁹

Görevleri şu şekildedir: temel hak ve özgürlüklerle, kamu ve özel mülkiyetin korunması; ilgili kuruluşlarla terör, örgütlü suçlar, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı ve tüketimi, insan ticareti, yasadışı göç, siber suçlar ve toplum ahlakına aykırı suçların önlenmesinde etkinlikler düzenlenmesi; kişilerin, malların, varlıkların ve özel önem taşıyan eşyaların korunmasının örgütlenmesi, yönlendirilmesi ve

²⁷⁹ "Units/institution/structures subordinated to /in coordination/ within the Ministry of Internal Affairs", http://www.mai.gov.ro/eng/eng03_3.html (19/12/2018)

eşgüdümü; sorumluluk alanına ilişkin soruşturmaların yürütülmesi; tanık koruma çalışmaları; görevini yerine getirmek için kamu görevlileri, özel ve tüzel kişilerden gerekli belgelerin edinilmesi ve bu alanda önemli, yararı dokunan gerçek kişilerin ödüllendirilmesi; Romanya uç çizgilerinin korunmasına destek verilmesi; ulusal silah ve ceza kayıtlarının tutulup, kullanılması; yabancıların kayıtlarının tutulması ve yabancıların yasalara uymasının sağlanması; ulusal arşivlere ilişkin işlemlerin yürütülmesi; belirli görevler için gerekli olan psikolojik ve sağlık incelemelerin yapılması; koruyucu istihbarat ve iç koruma görevlerinin yürütülmesi; valilerin görevlerini hükümet programları uyarınca yapıp yapmadığının izlenmesi ve bunların yönlendirilmesi; sivil acil durumların önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi; kamu görevinin ve görevlilerinin hükümet programına uygun bir şekilde hareket etmelerinin sağlanması; kişisel verilerle ilgili uzmanlık eğitimlerinin verilmesi; kişisel kayıtların işlenip, saklanmasıdır.²⁸⁰

3.1.1.1. Polis - Inspectoratului General al Poliției Române

Geçmişî Neagoe Basarab ya da Mihai Viteazu zamanına dayandırılan Romen Polisi Mihai Sutz'u'nun tahta geçmesiyle Başkent Muhafızları adıyla örgütlenmiştir. Kendilerine kimlik kartı düzenlenmiş ile silah taşıma yetkisi tanınmıştır. 1821'de Tudor Vladimirescu tarafından kamu düzenini ve yurttaşların güvenliğini sağlayan bu görevlilere vergi muafiyeti getirmiştir. 1831'de görevleri genişletilmiş, 1848'de Başkent Polisi yeniden örgütlenerek, başına bir yönetici atanmış ve belediye muhafızları kendisine bağlanmıştır. 1850'de Prens Ghica Voda'nın yayımlanmış olduğu 158 maddelik emirle, rütbeli ve rütbesiz polislerin görevleri düzenlenerek, örgütlenme ve eşgüdüm için ilk merkezi yapı oluşturulmuştur. 1860'da Alexandru Ioan Cuza tarafından polisin örgütlenmesi, 1903'te Vasile Lascar'ın düzenlemesi, ardından 1929'da Devletin Genel Polis Kuruluşu adıyla yayımlanan yasayla polisin yetkileri genişletilmiş ve devletin geri kalan kurumlarıyla olan ilişkileri düzenlenmiştir. 1949'da Milis halini alan Romen Polisi 1989'da yeniden kurulmuş olup, en son 1994 ve 2002'de çıkan yasalarla yasal düzenini oluşturmuştur. Fenerliler döneminin sonrasında, 1822'de kurumun ilk Polis

²⁸⁰ "MAI's responsibilities in the home affairs area", http://www.mai.gov.ro/eng/eng01_1.html (19/12/2018)

yöneticisi olacak olan Eflak Beyi Grigore Dimitrie Ghica, teslim aldığı ilk sancak 1848'e kadar, Türkçesi Ağa ya da Ağalık olarak bilinen **Agia** Sancağı adıyla kullanılmıştır.²⁸¹

Romen Polisi, kısaca temel hak ve özgürlüklerin korunması, kamu ve özel varlıkların korunması, suç oluşturan eylemlerin ve bunun öznelerinin önlenmesi ile belirlenmesi, kamu düzeninin korunması görevlerinden üstlenmiş olan Romanya'nın ana kolluk gücüdür. Ana karargah ülke çapındaki Polis etkinliklerinin eşgüdümünü yürütmektedir.²⁸² Ülke çapında, il bağlamında 42 yerel birim söz konusudur.²⁸³

Romen Polis Ulusal Karargahında, Kamu Düzeni, Suç Soruşturmaları, Örgütlü Suçlarla Mücadele, Ekonomik Suçlar Soruşturma, Kara Yolu, Silah – Patlayıcı ve Tehlikeli Maddeler, **Uluslararası Polis İşbirliği**, Olay Yeri, Merkezi İstihbarat Çözümleme, Tanık Koruma, Özel İşlemler, Özel Müdahale ve Eylem, İşlem Merkezi, Sayımlama – Yargısal – İşlemsel Kayıtlar, Basın ve Halkla İlişkiler, Suç Araştırma ve Önleme Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi, Stratejik Yönetim ve Bilgi Destek, Yönetim Kurulu, İç Denetim, Parasal İşler, Hukuk, **Avrupa Birliği ve Uluslararası Görevlerle İlişkiler**, Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri, Lojistik, Gözaltına Alma ve Salıverme Eşgüdümü, Güvenlik Yapısı (NATO ve AB Gizlilik Esasları ve Usulleri), Kişisel Veri Koruma, Yönetimsel İşler, Çalışma Uygulama, Köpek – Hayvan Sağlığı ve Gıda Güvenliği, Karayolu ve Özel Görevler birimleri bulunmaktadır.²⁸⁴

25 Mart Romanya'da Polis Günü olarak kutlayan.²⁸⁵ ve 60.000 çalışanı olan²⁸⁶ Romen Polisi'nin tören, temsil ve günlük görev olmak üzere üç çeşit üniforması bulunmaktadır. Şapka siperlikleri, ceketin bilek hizasında, ve pantolon şeritlerinde rütbe gruplarını belirten işaretler ile omuzluklarda rütbe işaretleri söz konusudur. Her rütbe için yaka işareti aynı olmakla birlikte, şapka siperliklerindeki

²⁸¹ "Scurt istoric", <https://www.politiaromana.ro/ro/informatii-generale/scurt-istoric> (23/12/2018)

²⁸² "Member Countries, Romania", <https://www.interpol.int/Member-countries/Europe/Romania> (20/12/2018)

²⁸³ "Unități teritoriale de poliție", <https://www.politiaromana.ro/ro/politia-romana/unitati-teritoriale> (20/12/2018)

²⁸⁴ "Unități centrale", <https://www.politiaromana.ro/ro/structura-politiei-romane/unitati-centrale> (20/12/2018)

²⁸⁵ "Ziua Poliției Române" <https://www.politiaromana.ro/ro/informatii-generale/ziua-politiei-romane> (20/12/2018)

²⁸⁶ "Member Countries, Romania", <https://www.interpol.int/Member-countries/Europe/Romania> (23/12/2018)

süslemeler rütbe grubuna göre değişiklik göstermektedir. Agent, Agent Principal, Agent Şef Adjunt, Agent Şef, Agent Şef Principal adlarıyla, omuza takılan beş çeşit rütbe işaretiyle Polis Memuru / Astsubay rütbeleri ayrılmıştır. Subay rütbeler ise, askeri rütbelerle birebir benzerlik gösterecek şekilde olup, küçükten büyüğe, **Subinspector** (Teğmen), **Inspector** (Üsteğmen), **Inspector Principal** (Yüzbaşı), **Subcomisar** (Yüzbaşı), **Comisar** (Yarbay), **Comisar Principal** (Albay), **Chestor** (Tuğgeneral), **Chestor Principal** (Tümgeneral), **Chestor Şef** (Korgeneral), **Chestor General** (Orgeneral) olarak adlandırılmıştır.²⁸⁷

Romen polisinin iki ana yasal dayanağı bulunmaktadır. Bunlar 50 maddeden oluşan 23/04/2002 tarihli ve 218 sayılı Romanya Polisi'nin Örgütlenmesi ve İşlevi ile 82 maddeden oluşan 06/06/2002 tarihli ve 360 sayılı Polisin Konumu adlı yasalardır.²⁸⁸

218 sayılı yasada sırasıyla, genel hükümler, örgüt ve işlem, Romen Polisi'nin yetkileri, Polis işgörenleri, haklar ve yükümlülükler, lojistik – malzeme – mali sorumluluk sigortası, son hükümler başlıklarını taşıyan 7 bölüm; yine sırasıyla örgütsel yapı, Romen Polisi'nin bölgesel birimleri, toplum düzeni için bölgesel yetki, Polis ile yerel toplum yönetimi yetkileri arasındaki ilişki başlıklarında 4 alt bölüm ve toplam 51 madde bulunmaktadır. **Uluslararası ilişkiler** bağlamında yasanın 46 ncı maddesinde, başka ülke Polis Örgütleri ile Romanya'nın taraf olduğu uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapabileceği ve buralarda irtibat görevlisi görevlendirebileceği; 47 nci maddesinde, işgörenlerin uluslararası kuruluşlarda görevlendirilebileceği, dikkat çeken konular arasındadır.

360 sayılı yasada sırasıyla, genel hükümler, seçim – eğitim – atama-yükselme - düzey, Polisler'in hakları ya da özgürlüklerinin uygulanmasındaki hakları, yükümlülükleri ve yasaklamaları, ödüller – yasal sorumluluklar – yaptırımlar, çalışmanın sonlandırılması, son ve geçici hükümler adlarıyla 6 başlık; yine sırasıyla iş görenlerin seçimi ve eğitimi, rütbe alma ve niteliklere ve unvanlara uygunluk, Polis'in hakları, Polis'in yükümlülükleri, belirli hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, UPM, ödüller, engel ve yaptırımlar, adını taşıyan 8 alt başlık ve 82 madde bulunmaktadır. Bu yasanın 1 inci maddesi uyarınca **Polis özel konumu olan**

²⁸⁷ “Uniforma de reprezentare”, <https://www.politiaromana.ro/ro/informatii-generale/uniforma-politiei-romane/uniforma-de-reprezentare> (20/12/2018)

²⁸⁸ “Cadru legal”, <https://www.politiaromana.ro/ro/politia-romana/cadru-legal> (30/03/2019)

silahlı devlet memuru olarak tanımlanmakta; 39 uncu maddede günlük çalışma 8 saat, haftada 5 gün, haftalık izin ertelemesinin ayda en fazla iki defa olabileceği; 28 – 40 ıncı maddelerinde özel durum nedeniyle ortaya çıkan hakları sıralanmıştır. Ayrıca 66 ncı maddede, ulusal savunma, toplum düzeni ve ulusal güvenlik çalışanlarının, diğer iş kollarına göre olumlu bağlamda ayrı tutulduğu da anlaşılmaktadır.

3.1.1.2. Jandarma - Inspectoratului General al Jandarmeriei Române

Askeri statülü kolluk gücü olan Romen Jandarması'nın temelleri 03/04/1850'da atılmış olmakla birlikte, kamu düzeninin yeniden oluşturulması, toplumsal olaylar ve kırsal bölgelerde kolluk görevini yürütme göreviyle yükümlüdür. Temel eğitimi askeri eğitim kurumlarında, eğitim geliştirme ve subay uzmanlık eğitimi için Alexandru Ioan Cuza Polis Akademisi'nde, uzmanlaşma için Mihai Viteazul Eğitim Okulu'ndan ve yerli yabancı benzeri eğitim kurumlarından yararlanmaktadır.²⁸⁹

Romen Jandarması, 1864'te bir yenilenme geçirmiştir. 1877-1888 yılları arasındaki Romanya'nın bağımsızlığı çabalarında, askeri polis, orduya destek ve bağımsız işlevleriyle önemli rol oynamıştır. Hem asker, hem de kolluk göreviyle donanmış olan Jandarma'nın 1893'ten itibaren görev alanı kırsal bölge olarak belirlenmiştir. Böylelikle, eğitimi, hakları, insan kaynakları ve yapılanması askeri olan bu örgüt, kolluk yetki ve görevleriyle donanmıştır. Her iki Balkan Savaşı ve Dünya Savaşları'nda sırasında da etkin rol alan Jandarma, İkinci Dünya Savaşı'na hazırlık sırasında Bükreş Polisi'yle birleşmiştir. Romanya'nın 1989'da yaşadığı devrim sonrasında, ardından 1994 ve 2004'teki yeni düzenlemelerle güncel halini almıştır.²⁹⁰

Ulusal karargahta Jandarma Komutanı'nın altında Birinci Başkan Yardımcısı ile Kurmay Başkanı bulunmaktadır. Başkent Jandarma, Özel Müdahale

²⁸⁹ “Historical Highlights”, <http://www.jandarmeriaromana.ro/repere-istorice>; “Gendarmerie organization”, <http://www.jandarmeriaromana.ro/organizarea-jandarmeriei> (10/04/2019)

²⁹⁰ “Historical Highlights”, <http://www.jandarmeriaromana.ro/repere-istorice> (10/04/2019)

Tugayı ve İl Komutanlıkları doğrudan Jandarma Komutanı'na bağlıdır.²⁹¹ 41 il ve Başkent'te yapılanması söz konusudur.²⁹² Görevleri arasında, kamu düzeni ve güvenliği, devriye, dağ, kıyı, terörle mücadele, parasal suçlar, adli tıp, spor karşılaşmaları; güvenlik ve ulaşırmaya yönelik görevlere ilişkin ulaşım güvenliği; acil durum görevleri; **uluslararası polis işbirliği** gibi konular bulunmaktadır. Görevlerini açmak gerekirse, toplu etkinliklerde kamu düzenini sağlamak; ayaklanmalara müdahale; şüpheli ve hükümlülerin takibi ve yakalanması, resmi ziyaretlerde diğer kurumlarla işbirliği halinde kamu düzenini sağlamak; diğer kuruluşlarla birlikte çevre güvenliği, avcılık, balıkçılık gibi konuların denetimi; suç önleme ve suçla mücadelede diğer kurumları desteklemek; doğal, teknolojik, çevresel ya da çok taraflı sorunları çerçevelemek ve sonuçlarını ortadan kaldırmak; dağlarda, kıyılarda ve tatil bölgelerinde kamu düzenini sağlamak; kamuya açık alanlarda suçla mücadele; kirlilikle mücadele; dağ ve kıyı gibi bölgelerin çevresel korunmasına yönelik eğitimler düzenleme; çevresel bilinç oluşturma; arama - kurtarma; can ve mal güvenliğini sağlama; terörle mücadele; çevre bilinci oluşturma; olay yerinin korunması; spor karşılaşmalarında ve tatil beldelerinde güvenlik önlemi alma; değerli ve patlayıcı, zehirli, nükleer ve diğer sakıncalı ürünlerin güvenli taşınmasını sağlama; acil durumlarda insanların, diğer canlıların ve malların bölgeden uzaklaştırılmasını sağlamak; boşaltılmış alanların ya da karantina bölgelerinin güvenliğini sağlama vb. sorumlulukları bulunmaktadır.²⁹³

Romen Jandarma subay rütbeleri, **General** (Orgeneral), **General Locotenent** (Korgeneral), **General Maior** (Tümgeneral), **General de Brigada** (Tuğgeneral), **Colonel** (Albay), **Locotenent Colonel** (Yarbay), **Maior** (Binbaşı), **Capitan** (Yüzbaşı), **Locotenent** (Üsteğmen), **Sublocotenent** (Teğmen); astsubay rütbeleri ise, **Plutonier Adjutant Şef** (Kıdemli Başçavuş), **Plutonier Adjutant** (Başçavuş), **Plutonier Major** (Kıdemli Üstçavuş), **Plutonier** (Üstçavuş), **Sergent Major** (Çavuş) olarak adlandırılmıştır.²⁹⁴

²⁹¹ "Gendarmerie organization", <http://www.jandarmeriaromana.ro/organizarea-jandarmeriei> (10/04/2019)

²⁹² "Territory", <http://www.jandarmeriaromana.ro/teritoriu> (19/12/2018)

²⁹³ "Public Order and Safety", <http://www.jandarmeriaromana.ro/ordine-%C8%99i-siguran%C8%9B%C4%83-public%C4%83> (19/12/2018)

²⁹⁴ "Military Uniform", <http://www.jandarmeriaromana.ro/uniforma-militar%C4%83> (23/12/2018)

3.1.1.3. Acil Durumlar Genel Yöneticiliği - Inspectoratul General pentru Situații de Urgență

Aralık 2004 yılında Ordu Yangınla Mücadele ve Sivil Savunma Komutanlıklarının birleşiminden oluşturulmuştur. Subay eğitimi Alexandru Cuza Polis Akademisi ile Bükreş Üniversitesi İtfaiye Bölümü'nde, astsubay eğitimini Paul Zaganescu Yangın ve Sivil Savunma Okulu'ndan sağlanmaktadır.²⁹⁵ Söz konusu iki kurumun görevleri küreselleşme, iklim değişikliği, ekonomik etkinliklerinin derinlikli değişimi gibi askeri olmayan risk alanlarının getireceği olumsuzluklara önlem almaktır. 2014'te oluşturulan yeni biçimiyle, yangın, sel, toprak kaymaları, depremler, salgın hastalıklar, hayvanlardan bulaşan hastalıklar, kar, kuraklık yardımı ile kritik durumdaki kişilere, teknolojik kazalara, radyolojik, nükleer, biyolojik veya diğer doğal yıkım gibi durumlarda, acil durumun önlenmesi, yaşam koşullarının normale döndürülmesi ve iyileştirilmesi ve acil durumların eşgüdümü gibi konularda görev yürütmektedir. Gerekli olan araç ve gereçlerin üretiminin ve işlevinin denetlenmesi, acil sağlık bakımı, lojistik destek, tehlikeli ve patlayıcı maddelerin güvenli hale getirilmesi, kurtarma çalışmalarına destek, akut ya da yaralanma gibi yaşama yönelik eden durumlara müdahale, toplu kaza ya da yıkımlarda müdahale gibi işlevleri de yürütmektedir. Merkezde bir müsteşar yönetiminde olmak üzere, ülke çapında 42 işlem merkezi bulunmaktadır.²⁹⁶

3.1.1.4. Sınır Polisi - Poliția de Frontieră Română

27/06/2001'de kurulan Sınır Polisi, Sahil Güvenlik ile birlikte uç çizgilerinin güvenliğinden sorumludur.²⁹⁷ Romanya devletinin Tuna ile, iç bölgelerinde bulunan Macin ile Sulina Kanalı'nda, komşu* ve ayrılmış** alanda çıkarlarının korunması ve görev alanında kamu düzeni ile huzurun sağlanması amacıyla, oldukça yeni ancak, gelenekleri eskiye dayanan Sınır Polisi 27 Haziran

²⁹⁵ "Prima Pagină", <https://www.igsu.ro/index.php?pagina=desprenoi> (25/11/2018)

²⁹⁶ "Prima Pagină", <https://www.igsu.ro/index.php?pagina=desprenoi> (19/12/2018)

²⁹⁷ "General information", <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/pg-general-information-24.html> (25/11/2018)

* Mücavir

** Münhasır ekonomik

2001 tarihli bir düzenlemeyle kurulmuştur.²⁹⁸

Sınır Polisi'nin görevleri arasında, Romanya'nın uç çizgilerinin, hava sahasının, kara sularının, uç izlerinin gözetimi ve denetimi; kara, deniz, hava çizgileri boyunca ve kapılarda, yasadışı göç, sınıraşan suçların, yasadışı ürün geçişinin önlenmesi, denetlenmesi ve gerekirse karşı eyleme geçilmesi; belirlenmiş geçiş noktalarında kişilerin ve malların geçişini sağlamak ve bunlara ilişkin belge denetimi yapılması, ceza hükümlerinin uygulanması, yasaya uymayanlara para cezası uygulanması, kamu düzeninin sağlanması, uç çizgisi çevresinde kamu düzenine ilişkin iş ve işlemlere katkı verilmesi; kapıda görevli devletin diğer kurum işgörenlerinin eşgüdümü ve tüm işgörenlerce yasalara uygun eylemde bulunup bulunmadığının gözlemlenmesi; doğal yıkım, kaza ve yangın, patlama gibi diğer istenmeyen ve beklenmeyen olaylarda, iç güvenlik kuruluşlarıyla ve askeri birliklerle işbirliği halinde, kişilerin, malların ve deniz araçlarının kurtarılması ve kaçışının sağlanması; yerel yönetim ve komşu devletlerin sınır yönetimleriyle çevrenin korunması; karşılıklı anlaşmalara dayanarak, görev alanına giren konularda komşu ya da başkaca devletlerin ilgili kurumlarıyla işbirliği yapılması; kişilerin, kamu ve özel varlıkların, gövdesel bütünlük ve özgürlüklerin, yurttaşların ve toplumun yasal çıkarlarının gözetilmesi; kara sularında Romanya'nın haklarının gözetilip yönetilmesi; limanlarda liman başkanlarının işbirliğiyle ve yetki bölgelerinde seyir güvenliğinin sağlanması; doğrudan ya da görev alanına giriyorsa, Gümrük yetkilileriyle deniz araçlarının etkinliklerinin gözetilmesi ve gerekirse engellenmesi; yasal düzenlemeler uyarınca doğrudan ya da Ulusal Savunma Bakanlığı'nın talebiyle yabancı gemilerin zararsız serbest geçiş ile karasularındaki özel bölgelerden geçişlerinin engellenmesi; önceden hazırlanmış planlara göre Ulusal Savunma Bakanlığı'nın deniz birlikleriyle işbirliği halinde yetki bölgesindeki görevlerin yürütülmesi; ve bu konulara ilişkin araştırmalar yapılması bulunmaktadır.²⁹⁹

Kurumun ülke çapındaki yapılanması ise, hava, deniz, kara kapıları, bağlantı noktaları, kara suları ve gemi onarım biriminden oluşmaktadır. Bu oluşumda, göreve odaklı bir yapılanma esas alınmıştır. Görev bölgeleri, her biri uç çizgisinden 30

²⁹⁸ "General Information", <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/pg-general-information-24.html> (25/11/2018)

²⁹⁹ "Tasks", <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/pg-tasks-27.html> (18/12/2018)

km'ye kadar olan bölgeyi içeren (Botosani, Iasi, Vaslui, Galati ile Galati, Braile illerinin Tuna'nın Galati, Braile illerinden geçen kollarından içeri 10 km olan bölgeyi içeren) Iași, (Satu Mare, Maramures, Suceava illerini içeren) Sighetu Marmatiei, (Arad, Bihor illerini içeren) Oradea, (Mehedinti, Caras Severin, Timis illerini içeren) Timișoara, (Calarasi, Giurgiu, Teleorman, Olt, Doj illeri ile Tuna'nın Ialomita, Calarasi illerinden geçen kollarından içeri 10 km olan bölgeyi içeren) Giurgiu, (Constanta, Tulcea illeri ile Tuna'nın Ialomita, Tulcea illerinden geçen kollarından içeri 10 km olan bölgeyi içeren) Sahil Güvenlik adlı sayıdaki beş ve bir karasuları denetim bölgesinden oluşmaktadır.³⁰⁰

Merkezi yapılanması ise, İşlemsel Yönetim ve Halkla İlişkiler, İnsan Kaynakları, Bütçe-Hesap, **AB İşleri ve Uluslararası İlişkiler**, Hukuk Danışmanlığı, Denetim, Psikolojik Yardım birimleri kendisine doğrudan bağlı baş yönetici, Sınır Gözlem ve Sınır Geçişleri Denetimi ile Yasadışı Göç ve Sınırşan Suçlar, Güvenlik Yapısı birimlerinin bağlı olduğu bir baş yönetici yardımcısı ve İletişim ve Bilgi Teknolojileri ile Lojistik birimlerinin bağlı olduğu yine bir başka baş yönetici yardımcısından oluşmaktadır.³⁰¹

3.1.1.5. Yolsuzlukla Savaşım Genel Yöneticiliği - Direcția Națională Anticorupție

30/05/2005'te kurulan Yolsuzlukla Savaşım Genel Müdürlüğü, adından da anlaşılacağı üzere ülkedeki yolsuzluk konularıyla ilgilenmektedir.³⁰² Ulusal bir yapılanma olan bu kurumun, başkentte ve bölge yargı yetkelerinin olduğu 14 ilde yapılanması bulunmaktadır. Başında bir başsavcı olan kurumun ana görevi, beyaz yaka suçları içerisinde değerlendirilen, büyük ve orta çaplı yolsuzlukları soruşturmadır. İspanya, Belçika, Norveç ve Hırvatistan'ın ilgili kuruluşları örnek alınarak oluşturulmuştur.³⁰³

Bu kuruluşta, ağırlıklı olarak ekonomi, finans, bankacılık, gümrükler,

³⁰⁰ "Territorial Structures", <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/pg-teritorial-structures-19.html> (18/12/2018)

³⁰¹ "General Inspectorate", <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/pg-general-inspectorate-58.html> (18/12/2018)

³⁰² "Mission", <http://www.mai-dga.ro/eng/about-us/mission;> "What is the activity of DNA?" <http://www.pna.ro/index.xhtml> (25/11/2018)

³⁰³ "About Us", http://www.pna.ro/about_us.xhtml (19/12/2018)

bilişim ve bunlara yakın alanlarda uzmanlaşmış başta kolluk görevlileri olmak üzere, çeşitli alanlarda uzmanlaşmış kişiler görev yapmaktadır. Görev alanı yukarıda belirtildiği gibi olsa da, Avrupa Toplulukları'nın finansal çıkarlarına zarar verici eylemlerin tümü görev alanına girmektedir. Görev alanı açık bir şekilde, rüşvet almak, haksız yarar sağlamak, nüfuz ticareti gibi yolsuzluk suçları; kamu ya da devletin sahip ya da ortak olduğu malların değerinin icra, yasal düzenleme, ayıklama sırasında düşük gösterilmesi; gibi yolsuzluk benzeri eylemler; uygunsuz kredi ve destekleme vermek; verilen kredi ve desteklemelerin amacı dışında kullanılması; tüzel ya da özel olsun, bir siyasi parti ya da oluşumda, para, mal ya da başkaca yarar sağlamak amacıyla konumunu kullanmak; yolsuzluktan elde edilen kazancın saklanması, kara para aklama, görevin kötüye kullanılması, hileli iflas, vergi kaçakçılığı, insan ticareti vb. alanlarda yolsuzlukla doğrudan bağlantılı konular şeklinde özetlenebilir.³⁰⁴

3.1.1.6. Göç Yönetimi - Inspectoratul General pentru Imigrări

1989 ve 1996 yıllarında yasal değişikliklere uğramakla birlikte, 1903'ten beri Polis tarafından yürütülen göç, sığınma ve göçmenlerin topluma bütünleştirilmesi konularındaki politikaların uygulayıcısı olarak görev yapan Göç Birimi'nin yeniden yapılandırılmasıyla 09/07/2012'de kurulmuştur. Yöneticileri³⁰⁵ ile çalışanları polislerden ve sözleşmeli çalışanlardan oluşmaktadır.³⁰⁶ Başkent dışındaki yöneticileri ile çalışanları yine polis olan tüm illerde yapılanması bulunmaktadır.³⁰⁷ Başta **EASO** ve **FRONTEX** bağlamında Romanya adına olan iş ve işlemleri yürütmektedir.³⁰⁸

³⁰⁴ "Cine Lucreaza", http://www.pna.ro/cine_lucreaza.xhtml (19/12/2018)

³⁰⁵ <http://igi.mai.gov.ro/en/content/lead> (15/05/2019)

³⁰⁶ <http://igi.mai.gov.ro/en/content/general-information> (15/05/2019)

³⁰⁷ <http://igi.mai.gov.ro/en/node/contact> (15/05/2019)

³⁰⁸ <http://igi.mai.gov.ro/en/content/institutional-cooperation> (15/05/2019)

3.1.1.7. İç Güvenlik Eğitim Kurumu - Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”

Alexandru Ioan Cuza Polis Akademisi 23/08/1949’da ordu subay okulu olarak kurulmuş olup, daha devlet güvenliği okulu, kurmay okulu şeklinde değişikliğe gitmiştir. Günümüzde **CEPOL**’le işbirliği halinde polis eğitimi vermektedir.³⁰⁹ Burada yetiştirilecek kişiler güvenlik kuruluşları içerisinde, astsubaylar ise üstlerinin teklifiyle kabul edilmektedir. 1951’de Bükreş’te Merkezi Ordu Subayları Okulu haline getirilmiştir.1953’te Askeri Subay Hazırlama Okulu, ardından 7 Sayılı Devlet Güvenliği Okulu, 1957’de İçişleri Bakanlığı 2 Sayılı Okulu, 1960’da İçişleri ile Silahlı Kuvvetler Bakanlıkları subaylarını yetiştirmek üzere İçişleri Bakanlığı Okulu olarak adlandırılmıştır. 1972’de İçişleri Bakanlığı Subayları Okulu ile Güvenlik Subayları Eğitim ve Geliştirme Askeri Okulu kapatılarak, bunların yerine İçişleri Bakanlığı Subay Askeri Okulu kurulmuştur. 1990’da üniversite bağımsızlığına sahip olarak, İçişleri Bakanlığı Yüksek Subay Okulu, 1991’den beri Alexandru Ioan Cuza Polis Akademisi adıyla hizmet vermektedir. Okul tüzel kişiliğe sahip olarak, ulusal üniversite düzeni içinde bulunmaktadır. Akademi’de Polis, Yasal ve Yönetmelik Bilimler, Jandarma, Sınır Polisi ve Arşiv Fakülteleri, Yangın Söndürme (İtfaiye) Bölümü, Fakülte Statüsüne sahip olan Yüksek Lisans – Doktora ve Psiko-pedagojik Çalışmalar Bölümü, Ulusal İçişleri Yüksek Okulu, İnsan Haklarını Geliştirme Merkezi ve Uzmanlık Çalışmaları, Düşük Yoğunluklu (Yarı Zamanlı) ve Uzaktan Öğretim Merkezi öğretim birimleri bulunmaktadır.³¹⁰

Polis Fakültesi Polis, Jandarma, Sınır Polisi, Ceza ve Tutukevleri çalışanlarını yetiştiren bir birimdir ve Toplumsal Bilimler, Kamu Düzeni Ana Bilim Dalında üç yıllık eğitim vermektedir. Yasal ve Yönetmelik Bilimler Bölümü lisanstan yüksek lisansa kadar eğitim vermektedir. Yangın Söndürme Fakültesinde, Mühendislik, Mühendislik Bilimleri, İnşaat Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği ve Donanım, Yangın Söndürme Yapı Donanımı Anabilim Dalında dört yıllık eğitim vermektedir. Arşiv Fakültesi, İnsani ve Sanatsal Bilimler, Tarih Bölümü, Tarih Ana Bilim Dalı, Arşiv Uzmanlık Alanında üç yıllık eğitim vermektedir. Sınır Polisi

³⁰⁹ “Istoricul Academiei”, <http://www.academiadepolitie.ro/istoric.html> (25/11/2018)

³¹⁰ “Istoricul Academiei”, <http://www.academiadepolitie.ro/istoric.html#> (19/12/2018)

Fakültesi, 2015-2016 eğitim öğretim döneminden beri işlevsel olup, Sınır Polisi, Pasaport ve Göç Genel Yöneticilikleri görevlileri için Askeri Bilimler, İstihbarat ve Kamu Düzeni Bölümü, Kamu Düzeni ve Güvenliği Ana Bilim Dalı altında yine aynı adı taşıyan uzmanlık dalında örgün ve uzaktan eğitim vermektedir. Jandarma Fakültesi Toplumsal Bilimler, Askeri Bilimler – İstihbarat – Kamu Düzeni, Ana Bilim Dalında, Kamu Düzeni ve Güvenliği uzmanlık dalında üç yıllık eğitim vermektedir. Ulusal İçişleri Yüksek Okulu kurmaylık eğitimi vermektedir. İnsan Hakları Geliştirme Merkezi ve Uzmanlık Çalışmaları ise ileri insan hakları eğitimi vermektedir.³¹¹

Polis Fakültesi'nde, Polislik, Davranış Bilimleri, Suç, Beden Eğitimi; Sınır Polisi Fakültesi'nde Sınır Polisi – Göçmenler – Şengen – Pasaport – Eğitim, Yabancı Diller; Jandarma Fakültesi'nde Jandarma, Temel Eğitim, Yasal ve Yönetel Bilimler Fakültesi'nde Ceza, Özel Hukuk, Kamu Hukuku ve Kamu Yönetimi; Yangın Söndürme Fakültesi'nde Mühendislik ve Acil Durumlar; Arşiv Fakültesi'nde Arşivcilik ve Tarih; Kamu Düzeni ve Ulusal Güvenlik ile Haklar adında iki Doktora programları bulunmaktadır.³¹²

Aynı zamanda Ulusal Polis'in altında başkaca eğitim – öğretim kurumları şu şekilde verilmiştir: Deniz Kuvvetleri'ne subay yetiştirme amacıyla 1974'te kurulan, Slatina kentindeki Nicolae Golescu Polis Eğitimi ve Geliştirme Merkezi, üniversite özelliği olmadan, kamu güvenliği, kamu düzeni, ulusal güvenlik kuruluşları yöneticilerine yönelik kurmay eğitim sunmaktadır.³¹³ İçişleri Bakanlığı içindeki ilk okullardan olan, Campina'da bulunan Vasile Lascar Polis Yetkilileri Okulu, kamu düzeni, genel güvenliği, suç önleme ve suçla mücadele alanlarında 1968'den beri rütbeli işgören konusunda eğitim vermektedir.³¹⁴ Cluj-Napoca'da bulunan Septimu Muresan Polis Memurları Okulu, 2004'ten beri 9 aylık temel eğitimle Polis Memuru

³¹¹ “Structura Organizatorica”, <http://www.academiadepolitie.ro/structura.html#> (19/12/2018)

³¹² “Structura Organizatorica”, <http://www.academiadepolitie.ro/structura.html#> (19/12/2018)

³¹³ “Centrul de Formare și Perfecționare a Polițiștilor "Nicolae Golescu" Slatina”, <https://www.politiaromana.ro/ro/structura-politiei-romane/unitati-de-invatamant/centrul-de-formare-si-perfectionare-a-politistilor-nicolae-golescu-slatina>; “Istoric”, <http://www.scoalapolslatina.ro/istoric.htm> (20/12/2018)

³¹⁴ “Școala de Agenți de Poliție Vasile Lascăr" Câmpina” <https://www.politiaromana.ro/ro/structura-politiei-romane/unitati-de-invatamant/scoala-de-agenti-de-politie-vasile-lascar-campina>; “Istoric”, <http://www.scoalapolitie.ro/istoric-detpag-2> (20/12/2018)

yetiştirmektedir.³¹⁵

3.1.2. Gümrük - Direcia General a Vmilor

Adı iç güvenlik kurumları arasında anılmamakta ve güvenliğe ilişkin konuları Sınır Polisi tarafından yürütülmektedir. Gümrük Yönetimi yapılanması 8 bölge ve 89 yöneticilikten oluşmaktadır. Güvenliğe ilişkin görevleri arasında geçişi yapan araçların incelenmesi; sakıncalı ürünlerin ülkeye girişinin önlenmesi, tespiti ve yasaklanması; gümrük sularının soruşturulması; gümrük deklarasyonlarının gümrük rejimine uygunluğunun denetlenmesi; deklarasyonla ürünün uyuşmasının denetimi; dış alım ile dış Őatım ürünlerine risk zmlemesi uygulanması; köpekle, elle, cihazla araç, yük, yolcu üzerinde uyuşturucu, silah, zehirli, kimyasal, radyoaktif madde araması yapmak; gerekli durumlarda örnek almak ve laboratuvar çözümlemesine göndermek, gümrük gelirlerini, vergilerinin ve cezalarının toplanması bulunmaktadır.³¹⁶

3.1.3. İstihbarat Kurumu - Serviciul Român de Informaii

Adı iç güvenlik kurumları arasında geçmemekle birlikte, (**Serviciul Roman de Informaii ‘Romen Bilgi Kurumu’**)³¹⁷ 1865’te Fransız Genel Kurmayı rnek alınarak İkinci Bölüm olarak kurulmuştur. 1892’de İçişleri Bakanlığı yapısına geçerek Polis ve Genel Güvenlik Müdürlüğü adını almıştır. 1938’de tekrar girmiş olduğu ordu yapısından Krallığa doğrudan bağlı bir birim halini almıştır. 1940’da zel İstihbarat Servisi adını almıştır. 1944’te Savunma Bakanlığına bağlanarak İstihbarat Servisi adını almış, 1945’te bir önceki adıyla Bakanlar Kuruluna bağlanmıştır. 1947’de Ordu İstihbarat kurularak Genel Kurmay’a bağlanmıştır. 1948’de İçişleri Bakanlığı içinde Halkın Güvenliği Genel Yöneticiliği, 1949’da aynı bakanlıkta **Militia** Genel Yöneticiliği, 1951’de Devlet Güvenliği Genel Yöneticiliği, 1952’de Devlet Güvenliği Bakanlığı halini aldıktan bir yıl sonra tekrar İçişleri Bakanlığı’na bağlanmıştır. Sonrasında geçirdiği birçok değişimin ardından, 2008’de

³¹⁵ “Școala de ageni de poliie ‘Septimiu Mureşan’ Cluj-Napoca”, <https://www.politiaromana.ro/ro/structura-politiei-romane/unitati-de-invatamant/scoala-de-agenti-de-politie-septimiu-muresan-cluj-napoca> (20/12/2018)

³¹⁶ “Prezentare”, <https://www.customs.ro/info-ue/prezentare> (19/12/2018)

³¹⁷ “Identity”, <https://www.sri.ro/identity> (24/12/2018)

şu andaki durumunu almıştır.³¹⁸

İşgörenlerinin eğitiminin Mihai Viteazul Ulusal İstihbarat Akademisi'nde veren³¹⁹ kurum görevini kısaca demokratik değerlerin korunması, ulusal güvenliğin sağlanması için Romanya'nın ve dostlarının ulusal çıkarlarının korunması, temel haklara uyulması ve hukukun üstünlüğünün savunulmasını temel almaktadır.³²⁰ Ayrıntılı olarak görevleri arasında anayasanın korunması, sınıraşan gözdağları, ekonomik güvenlik, siber istihbarat, gizli bilgilerin korunması, terörizmin önlenmesi ve terörle mücadele, karşı istihbarat, farkındalık, çözümlenme ve bilgi, sivil havacılık alanları bulunmaktadır.³²¹

3.2.Sırp İç Güvenlik Kuruluşları

Sırbistan'ın iç güvenlik yapılanması, İçişleri Bakanlığı, içinde Jandarma ve Sınır Polisi'nin de olduğu Polis, Acil Durumlar Birimi ve İç Güvenlik Eğitim Kurumu ile başka yetkelere bağlı Gümrük ve İstihbarat Kurumu'ndan oluşmaktadır.

3.2.1. İçişleri Bakanlığı - Министарства

унутрашњих послова

Sırp İçişleri Bakanlığı'nın ana görevleri kısaca suç önleme, terörle mücadele, yolsuzlukla savaşım, uyuşturucu ve yıkım (afet) yardımı olarak bilinmektedir.³²² Bu görev alanlarına biraz daha yakından bakmak gerekirse, Sırbistan'ın iç güvenliğinin korunması; devlet düzenine sekte vurma ya da yıkma amacının belirlenip önlenmesi; kişi yaşamı ile kişilerin ve malların güvenliği; suçların önlenmesi ve belirlenmesi; suç işleyenlerin belirlenip yakalanması ve tutuklanması için ilgili birimlere aktarımı; kamu düzeni ve huzurunun korunması; yurttaşların toplanma hakkının korunması; karayolu güvenliğinin sağlanması; devlet uç çizgilerinin korunması ve geçişlerin denetimi; göç hareketlerinin denetlenmesi ve bunun uç bölgesinde tutulması; yabancıların göç ve oturma izin işlemlerinin denetlenmesi; silah, cephane; yanıcı kimyasal ve gaz ile patlayıcı maddelere ilişkin işlemlerin yürütülmesi; yangından korunma; vatandaşlık işlemleri; vatandaşlık

³¹⁸ "Key Moments", <https://www.sri.ro/key-moments> (24/12/2018)

³¹⁹ "About Us", <http://animv.ro/#2> (24/12/2018)

³²⁰ "Mission Vision Values", <https://www.sri.ro/mission-vision-values> (24/12/2018)

³²¹ "About Us", <https://www.sri.ro/en> (24/12/2018)

³²² "Member Countries", <https://www.interpol.int/Member-countries/Europe/Serbia> (20/12/2018)

kimlik numarası verilmesi; gezi (seyahat) belge işlemleri; vatandaşların barınma işlemleri şeklinde sıralanabilir.³²³

İçerdiği birimler arasında Analitik, Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri; Taşınır ve Taşınmaz İşlemleri; Acil Durumlar; İç Denetim; İnsan Kaynakları; Uluslararası İşbirliği, Avrupa İşleri ve Planlama bulunmaktadır.³²⁴

3.2.1.1. Polis - Дирекција полиције

Sırbistan’da gerek yönetme, gerekse yürütme açısından Polis’e benzer ilk yapılar 19 uncu yüzyılın başlarına dayanmaktadır. İlk çağdaş Polis örgütlenmesi 1838 – 1858 yılları arasındaki Anayasa dönemi içerisinde oluşmuştur. İlk İçişleri Bakanlığı da bu dönemde kurulmuştur. Polis işgörenleri için unvanlara ilişkin ilk düzenleme 1872’de, ilk üniforma düzenlemesi ise 1885’te yürürlüğe girmiştir. Kurumun bölgesel yapılanması Yugoslavya Cumhuriyeti’nden beri süregelmektedir. İkinci Dünya Savaşı sırasında oluşturulan Halkların Milis Gücü adı verilen yapı, savaş sonrasında İçişleri Bakanlığı yapısına alınmıştır. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti döneminde yaşanan yerinden yönetim döneminden etkilenen bu yapı, 20 nci yüzyılın sonuna kadar **Militia**³²⁵ olarak anılmıştır. 2015 itibariyle Sırbistan Polisi’nin 28,280’i bölgelerde, 16,772’si ise merkezde olmak üzere 45,052 işgöreni bulunmaktadır. Geçmiş orduya dayansa da günümüzde Sırp Polisi sivil bir yetkedir. Sırbistan İçişleri Bakanlığı içerisinde, diğer iç birimlerin aksine, Genel Polis Yöneticiliği en yüksek konuma sahip olmakla birlikte, polisliğe ilişkin tüm işlevler bu yöneticilik tarafından yerine getirilmektedir. Bunun yanında Genel Polis Yöneticisi diğer iç birim yöneticilerin aksine, bağımsız denilebilecek çok büyük bir özerkliğe sahiptir. En büyüğü Belgrat Polis Yöneticiliği olmak üzere, daha küçük yapılanmaya sahip olan 27 ilde bölge yapılanmasına sahiptir.³²⁶ Normalde Sırbistan’a göre 5, Kosova’ya göreyse 7³²⁷ adet il yapılanması, henüz tanımadığı Kosova içinde görülmektedir.

Sırp Polis Gücü’nün değişik örgütlü ve sınıraşan suçlara bakan 15 birimi

³²³ “Надлежност”, <http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/ministarstvo/nadleznost> (20/12/2018)

³²⁴ “Министарство унутрашњих послова”, <http://mup.gov.rs/wps/portal/sr/> (22/12/2018)

³²⁵ Milis

³²⁶ Bogdan Urosevic, “Policing in Serbia”, <https://pointpulse.net/magazine/policing-in-serbia/> (22/12/2018)

³²⁷ “Republic of Kosovo, Ministry of Internal Affairs”, <https://mpb.rks-gov.net/> (22/12/2018)

bulunmaktadır. Ulusal Karargah, Karayolu Güvenliği, (Önleyici) Güvenlik; Suç (Soruşturma), Toplumsal Olaylar, **Uluslararası İşlemsel Polis İşbirliği**; Özel Terörle Mücadele, Jandarma, Önemli Kişi ve Nesnelere Koruma (Devlet Büyüklerini Koruma), Helikopter, (Tanık) Koruma, İşlem (Operasyon / Haber) Merkezi, Sınır Polisi, Yönetmelik İşler birimlerinden oluşmaktadır.³²⁸

Kurumun çalışma alanı kısaca, büyük sorumluluk ve özel çalışma koşulları gerektiren, yaşamsal ve sağlık bağlamında tehlikeli işler olarak tanımlanmıştır. İlkeleri arasında profesyonellik, işbirliği, yasallık, orantılılık ve en az zarar olarak açıklanmıştır. Yapısında bulunan İç Kontrol birimi polisiye işlerle ilgili denetlemeyi yapmaktadır. Diğer denetlemeler polis işlemleri dışındadır. Görev bağlamındaki önceliği, insan hakları, temel özgürlükler, en iyi uygulamalar, savunmasız toplulukların korunması, iş yetenek gelişimi, etik, ve toplumsal sorumluluğun yanı sıra, toplumun güvenliği, ortak çıkarları, uygun ortam içerisinde yaşaması gibi yaklaşımlar izlenmektedir. Avrupa uyumu çerçevesinde **uluslararası polis işbirliği** işlemlerinin doğrudan yürütülmesi, eşgüdümü, izlenmesi, denetimi ve yerine getirilmesi sorumlulukları bulunmaktadır.³²⁹

Yukarıdakiler arasından Suç birimi, Örgütlü Suçlarla Mücadele, Suç Önleme, Savaş Suçları, Özel Araştırma Yöntemleri, Suç Soruşturma İstihbaratı ve Gizli Soruşturmacılar, Suç Çözümleme, Terörle Mücadele ve Aşırılıkla Mücadele, Uyuşturucu Önleme ve Uyuşturucu Kaçakçılığı, Gözlem ve Belgeleme, Suç Önleme Çalışmalarının İyileştirilmesi, Ulusal Suç Soruşturma Teknik Merkezi alt birimlerini içermektedir.³³⁰ 2005 yılında Polis çatısı altına alınan Jandarma, terörle mücadele, örgütlü ve tehlikeli suç yapılanmalarının ve bireylerin göz altına alınması, büyük çaplı karmaşaları sonrasında kamu düzeninin yeniden oluşturulması, hassas bölge ve

³²⁸ “Member Countries, Serbia”, <https://www.interpol.int/Member-countries/Europe/Serbia> (20/12/2018); “Дирекција полиције”, <http://mup.gov.rs/wps/portal/sr/direkcija-policije> (22/12/2018)

³²⁹ “Дирекција полиције”, <http://mup.gov.rs/wps/portal/sr/direkcija-policije> (22/12/2018)

³³⁰ “Управа полиције”, http://mup.gov.rs/wps/portal/sr/direkcija-policije/uprave/uprava%20policije/lut/p/z1/tVNNc4IwEP0r9uCRyUIghCNaRYvUr9oKFydg1CgCUtTaX9_otNNqp3Y62lw2yb683bebROEaaiBhGzFlhUgTFsuzH5BR2_KI6oDmOi2igU1cw_EcHYMB6OkAgB-WDSg4_4RBSiIkiIrZsjP1mEsoIG0y0UsN2XI0ogXCSvDWOR8EYk5G2Wp9Ig53zspu-cFL62znG3k1cGyOgdmz51FYox8SwutiBu6wlQWKboOoDAcGgoBhjkJTcotU2oJTtIINZlu17Ru3RrFtAHvgHNYjxlo06ILwaA2Oy5RoQLIiwUzV4So1vcVwa7dMqnqdGVFN4Jv0SBJ86VsQP-PGhrfIxzXvEUujHBegPGv9IC169LDQDXA9uxeG7SaC118XXqq27L9nvzonT4Gp30p_d1v4yTnVcXxq8CwQ5UmBX8p0PDqUyWDaLIX9aYyd1bMFJFMUjQ8RWXLwZJi0mu8Vu4VpxrS7cNk-WI2OJ7evAHZjno/?1dmy&urile=wcm%3apath%3a%2Fpublic_cyrillic%2FPocetna%2FDirekcija_policije%2FPolicijske%2Buprave%2Fuprava%2Bkriminalisticke%2Bpolicije%2F (22/12/2018)

kişilerin korunması, acil durum yardımı ve kurtarma, kazalarda yardım, dalış, yurtdışı görevlere katılma, güvenlik kuruluşları çalışanlarının eğitimi³³¹ gibi bir tür özel hareket, koruma, toplumsal olaylara müdahale şeklinde özetlenebilecek görevlerle sorumludur. Sınır Polisi ise, uç çizgilerinin güvenliği ve kapılardaki işlemlerin yanında, yabancılar, sınıraşan göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretinin önlenmesi, risk analizi, iltica, **uluslararası işbirliği**, devriye ve ülke çapında 8 adet yerel karargah yapılanmasından oluşmaktadır.

Rütbelere, subaylar için **General Policije** (Polis Generali /Albay), **Glavni Policijski Savetnik** (Üst Polis Danışmanı / Yarbay), **Policijski Savetnik** (Polis Danışmanı / Binbaşı), **Glavni Policijski Inspector** (Baş Polis Denetimcisi / Yüzbaşı), **Samostalni Policijski Inspector** (Bağımsız Polis Denetçisi / Üsteğmen), **Policijski Inspector** (Polis Denetçisi / Teğmen); astsubaylar içinse **Policijski Narednik** (Polis Çavuşu), **Mladji Policijski Narednik 1 Klase** (Birinci Sınıf Polis Alt Çavuş), **Mladji Policijski Narednik** (Polis Alt Çavuşu), **Samostalni Policajac** (Bağımsız Polis Memuru), **Vişi Policajac** (Kıdemli Polis Memuru), **Policajac 1 Klase** (Birinci Sınıf Polis Memuru), Polis Memuru, **Mladji Policajac 1 Klase** (Birinci Sınıf Ast Polis Memuru), **Mladji Policajac** (Ast Polis Memuru) şeklindedir.³³²

Bir önceki Sırp Polis Yasası genel hükümler, kolluk görevleri, Polis'in örgütlenmesi, Polis yetkileri, iş ilişkileri, Polis işinin denetimi, finans, diğer öznelerle işbirliği şekilleri, yedek Polis gücü, düzenlemelerin geçirilmesi yetkisi, geçici ve son hükümler konulu 9 ana başlık altında, 199 maddeden oluşan 2005 yılında çıkarılan

³³¹ “Управа криминалистичке полиције”, http://mup.gov.rs/wps/portal/sr/direkcija-policije/uprave/uprava%20kriminalisticke%20policije/lut/p/z1/tVNNU8IwEP0reODYyaaBEI4FoWCpfllCLOwoLQToB6WA-OtdGB1FRxgHyGWTbPa9ftZ4pA-cUK5UROZqiiUCzwPHD5sFm1OTdAts8F1MLiVN20zxyAP5OXwAP5YBhDndPwzcYjjhmmcTskgXo8Wyh26u0QtcJOF0HK9NJRZGKvEm7tqJodxbH418_bOw2419zLrOJEbvDpYmZknKICYvlqlykX3Z8yeK3bVmAz8ost07guNgs61nE-INhqDp40493mOcy9gdqcH-nzCqbfLhTvrYpgogYfd07JP0YQdbOKBQBab1mcQgnIAAtY-EZRru4rxCyjURDUbGOFN8rbkl4YJQE2pPtPDbXfdMc9aPALGU4LyN8UHph-XXjo0TwYttFpgl6h0GbXhRc5A9tv48dvdRmYzUvhH86NF86vmi2XjoFDFoWp95qS_s2nDen1xC7bE9Qi06mmQi8i_XNRcdALBOOd2lvpUTPLI7F98oMvs2OLyd07-PoqEQ!!/?1dmy&urile=wcm%3apath%3a%2Fpublic_cyrillic%2FPocetna%2FDirekcija_policije%2FPolicijske%2Buprave%2FZandarmerija%2F; “Gendarmerie of Republic of Serbia”, <https://specijalne-jedinice.com/Srbija/Zandarmerija-English.html#sthash.JbMM0aPs.dpbs> (22/12/2018)

³³² “Police Rank”, <http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvUG9saWNIX3JhbmsjU2VyYmlh> (22/12/2018); “O Izgledu Uniforme I Oznaka Policijskih Službenika” http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2013_06/t06_0360.htm (10/04/2019)

101 sayılı yasaya dayanmaktaydı.³³³ Eski yasanın, 18 inci maddesi Polis'in çalışma koşullarının iyileştirilmesi, 135 inci maddesi grev hakkı, 19 uncu maddesi **uluslararası işbirliği** ve katılım konularına ilişkindir.³³⁴

28/01/2016'dan beri yürürlükte olan Polis Yasası, genel hükümler, bakanlığın örgütlenmesi ve yetki alanı, bakanlık işbirliği, Polis'in örgütlenmesi ve yeterliliği, Polis önlemleri ve eylemleri, Polis yetkileri, insan kaynakları, sıkı düzen sorumluluğu, zarar sorumluluğu, çalışmanın denetimi, finans, yedek polis gücü, diğer düzenlemelerin uygulanması, geçici ve son hükümler konularına ilişkin 15 ana başlık altında, 258 maddeden oluşmaktadır.

Uluslararası ilişkiler bağlamında, yasanın 19 uncu maddesinde, bakanlığın başka ülke bakanlıklarıyla işbirliği yapabileceği; Polis'in ise, aralarında işbirliği anlaşması olan ülkelerle ve uluslararası polis hizmetleriyle ve üyesi bulunduğu uluslararası polis örgütleriyle karşılıklılık esasına göre işbirliği yapabileceği; işbirliğinin, yabancı bir ülke topraklarında, yabancı polis kuruluşlarında, irtibat görevlisi değişimiyle, yabancı ya da uluslararası bir polis gücü tarafından Sırbistan topraklarında yapılabileceği; işbirliği alanlarının veri ve bilgi değişimi, terörizm, örgütlü suçlar, yasadışı göç ve diğer uluslararası suçlar, sınır güvenliği ihlalleri, ortak görev gücü oluşturma, eğitim ve öğretim için yurtdışında görevlendirme, yabancı ülke polisi ya da uluslararası bir örgütün gereksinimleri için Sırbistan'da eğitim düzenlenebileceği belirtilmektedir. 20 inci maddede, Sırbistan'ın büyükelçilik ya da konsolosluklarında görevlendirme yapılabileceği; 21 inci maddede Sırp Polisi'nin uluslararası işlemlere katılabileceğine ilişkin düzenlemeler söz konusudur. 44 üncü maddede, uluslararası polis işbirliği konusunda Polis işgörenlerinin görevleri açıklanmıştır.

3.2.1.2. Acil Durumlar Birimi - Сектор за ванредне ситуације

2006'da Koruyucu Güvenlik, Yangın ve Kurtarma, Risk Yönetimi, Sivil Koruma, Ulusal Eğitim Merkezi'nin bir araya getirilmesiyle kurulmuştur.³³⁵ Yeniden

³³³ http://arhiva.mup.gov.rs/cms_eng/home.nsf/Law-on-Police-adopted-01-03-2016.pdf (24/04/2019)

³³⁴ <http://www.icla.up.ac.za/images/un/use-of-force/eastern-europe/Serbia/Police%20Law%20Serbia%202005.pdf> (24/04/2019)

³³⁵ “ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА СЕКТОРА ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ”,

yapılan bu birim ulusal çerçevede risk önleme, olayları yanıtlama, yıkıcı olayların sonuçlarının hafifletilmesi, günlük yaşantının sürdürülüp, geliştirilmesini amaçlamaktadır. Acil durumlarda ise koruma, kurtarma ve müdahaleye ilişkin eşgüdümü sağlamaktadır. Örgütsel yapı, insan kaynakları yeteneğini ve donanımının geliştirilmesini ön planda tutulmaktadır. 3000 kişilik iş gücünün çoğu yangın kurtarma birimlerinin çalışmalarından ve sonrasında uzman takımların görevlerinden oluşmaktadır. Yangın sel, toprak kayması, tehlikeli maddeler, trafik kazası, teknolojik sorunlar ve başka nedenlerden kaynaklanan kazalara çok hızlı bir şekilde tepki verecek şekilde profesyonel yeterliliğe sahiptir. Söz konusu sorunlardan korunmak, bunların etkilerini en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak, bilgilendirici etkinlikler düzenlemek gibi yükümlülüklerin arasında, insan ve çevresel sağlığın ve yaşamın korunmasına yönelik planlama, uygulama ve denetleme işlemleri bulunmaktadır.³³⁶

4.2.1.3. İç Güvenlik Eğitim Kurumu -

Центар за основну полицијску обуку у

Сремској Каменици

Eğitim – Öğretim Birimleri olarak: Sremska Kamenica’da kurulan Temel Polis Yetiştirme Okulu Avusturya Macaristan İmparatorluğu dönemine denk gelen 1848’den beri asker – polis yetiştirmek üzere iş görmektedir. 19 uncu yüzyıl boyunca Avusturyalılar tarafından yönetilen okul, Ordu İstihkam (Savunma) Okulu olarak kullanılmıştır. 1869-1895 yılları arasında başka amaçlarla kullanılan okul binası, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun dağılmasına kadar tekrar askeri-polis öğrenci yatakhane olarak kullanılmıştır. Yugoslavya Krallığı’nın kurulmasından 1941 yılına kadar Jandarma Okulu olarak hizmet vermiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Ustaşi eğitimi ve Partizan Acil Hastanesi, daha sonra ise Yarbay Okulu halini almıştır. 1946- 1955 arasında Yarbay ve Albay Okulu olarak hizmet vermiş, 1959’da kapatılana kadar Karakol (Polis Merkezi) Komutanı yetiştirme amacıyla kullanılmıştır. 1959-1964 arasında Devlet **Militia** Yarbay Okulu olmuştur. 1964-1967 arasında Sırbistan Sosyalist Cumhuriyeti’nin Profesyonel Milis Okulu olmuş, 1967’den beri 4 yıllık Polis Lisesi’ne benzer bir düzeydeyken, günümüzde Polis

<http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/organizacija.html> (20/12/2018)

³³⁶ “ДЕЛАТНОСТ Сектора за ванредне ситуације”,
<http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/delatnost.html> (20/12/2018)

Yüksek Okulu olarak kullanılmakta olup, 1 yıl 6 aylık eğitim vermektedir Suç Soruşturma ve Polis Çalışmaları Üniversitesi, 2006'da kurulmuştur. Öncesinde 1972'de İçişleri Bakanlığı İleri Eğitimi, 1993'te de Polis Akademisi adına sahip olan okul günümüzde üniversite halini almıştır.³³⁷

3.2.2. Gümrüğü - Управа царина

İç güvenlik kurumları arasında adı anılmamakla ve güvenliğe ilişkin görevleri Polis'in altında bulunan Sınır Yöneticiliği tarafından yapılmaktadır. Kökeni 1329 tarihli Duşan Kanun'larında dayandırılan Sırp Gümrük Yönetimi günümüzde Maliye Bakanlığı içinde görev görmektedir. İlk somut görev noktası, Yunanca'dan gelen³³⁸, günümüzdeki Türkçe Gümrük adıyla Sava Irmağı'nın Ostrujnitsa yerleşimi kıyılarında oluşturulmuştur. Sırp Maliye Bakanlığı'nda sadece gümrük işlemleriyle ilgili olan birim 1875'te oluşturulmuş, 1885'te de ayrı bir kurum haline getirilerek başına bir yönetici atanmıştır. Osmanlı - Habsburg, Balkan ve Dünya Savaşları, Krallıklar, Sosyalizm, Federal yapılanma, Yugoslavya sonrası dönemlerle ve sonrasında yaşadığı değişiklikler sonrasında konumsal açıdan birçok değişim göstermekle birlikte, görevleri bağlamında değişmeden kaldığı söylenebilir. Günümüzde 2114 kara, 700 km akarsu kıyısında 2500'ü aşkın çalışanıyla 14 bölgede görev yürütmektedir.³³⁹³⁴⁰

Güvenliğe ilişkin olarak Sırbistan devleti, yurttaşları, toplum ahlakı, insan, hayvan ve bitki sağlığı, çevre, ulusal tarihi, sanat, arkeolojik, mülkiyet haklarına karşı olan gözdağlarından korunması, gümrük sahasındaki ürünlerin güvenliğinin sağlanması gibi güvenliğe ilişkin güvenliği yürütme görevleri bulunmaktadır.³⁴¹

³³⁷ "Police Secondary School, History of the School", <https://www.copo.edu.rs/History-200-2> (22/12/2018)

³³⁸ "Gümrük", http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c1b986cda4000.48013301 (24/12/2018)

³³⁹ "Customs Service History", <http://www.carina.rs/en/AboutUs/CustomsServiceHistory/Pages/HistoryoftheCustomsService.aspx>; "Customs Administration", <http://www.upravacarina.rs/en/Services/Pages/SchoolCenter.aspx> (24/12/2018)

³⁴⁰ Resmî belgelerde görev alanı içerisinde Priştine halen geçmekle birlikte, Sırbistan'ın Kosova Cumhuriyeti'ni tanıması ve adı geçen kentte varlığı olmaması nedeniyle fiiliyatta adı geçen kentte herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. "Customs Service Organization", <http://www.carina.rs/en/AboutUs/Pages/OrganizationoftheCustomsService.aspx> (24/12/2018)

³⁴¹ Sırp Gümrük Yasası, Md. 5 (29), 83, 134, 155; <http://www.upravacarina.rs/en/Zakoni%20engleski/Customs%20Law%20ENGLISH%20final.pdf>

3.2.3. İstihbarat Kurumu - Безбедносно-информативна агенција

İç güvenlik kurumları arasında anılmamasına rağmen, Sırp gizli servisi **BAI** (Безбедносно-информативна агенција / **Bezbednosno-informativna Agencija** ‘**Güvenlik – Bilgi Kurumu**’) adıyla anılmaktadır. 1876’da düzenli olarak Osmanlı’ya karşı askeri istihbarat yürütmek üzere oluşturulmuş olduğu söylenebilir.³⁴² 2002’de son yasal düzenlemeyle birlikte, Sırbistan’ın güvenliğinin korunması, anayasal devlet düzenini sarsma ya da bozma amacını taşıyan etkinliklerin belirlenip önlenmesi, Sırbistan’a ilişkin güvenlik – istihbarata ilişkin verilerin araştırılması, toplanması, işlenmesi ve değerlendirilmesiyle ilgili devlet kuruluşlarının bilgilendirilmesi, yasada belirtilen diğer iş ve işlemlerin yerine getirilmesi görevlerinden sorumludur.³⁴³ Kökenleri, Bizans düzenlemelerinde kaynak gösterilen Sırp istihbaratının geçmişi 12 nci yüzyıla, İmparator Duşan Yasaları’na dayandırılmaktadır.³⁴⁴

3.3. Yunan İç Güvenlik Kuruluşları

Yunanistan’ın iç güvenlik yapılanması, Kamu Düzeni ve Yurttaş Güvenliği Bakanlığı ile bu bakanlığın içinde bulunan Polis, Sahil Güvenlik, Sivil Savunma İşlemleri, Yangın Güvenliği, İç Güvenlik Eğitim Kurumları, Ulusal İstihbarat Kurumu’ndan ve farklı yetkelere bağlı Gümrük kuruluşlarından oluşmaktadır.

3.3.1. Kamu Düzeni ve Yurttaş Güvenliği

Bakanlığı - Υπουργού Προστασίας του Πολίτη

Yunanistan’da İçişleri Bakanlığı yerel yönetim, seçimler, yeniden yapılanma, sivil savunma, göç, Makedonya – Trakya, cinsel eşitlik, (yasadışı göçmen ve sığınmacılar için) kabul ve kimliklendirme, kadına şiddet, iltica, dernekler konularına bakmaktadır.³⁴⁵ Güvenliğe ilişkin konular ise Kamu Düzeni ve Yurttaş

³⁴² Jovo Miladinoviç, Osmanlı – Sırp Karşılıklı Askeri İstihbarat Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi (1880-1912), (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2016, s.12

³⁴³ “Sphere of Activity”, <http://www.bia.gov.rs/eng/o-agenciji/delokrug-rada.html> (24/12/2018), “Serbia Intelligence and Security Agencies”, <https://fas.org/irp/world/serbia/index.html>

³⁴⁴ “Background of intelligence – security systems in the territory of Serbia”, <http://www.bia.gov.rs/eng/istorijat/index.html> (24/12/2018)

³⁴⁵ “Ministry of Interior”, <http://www.ypes.gr/el/> (25/12/2018)

Güvenliği Bakanlığı'nın görevleri arasında yer almaktadır.³⁴⁶ Adı geçen bakanlık Polis, Sahil Güvenlik, Gizli Servis ve Sivil Savunma birimlerini içermektedir.³⁴⁷

Bakanlığın içinde ayrıca, 1052/2013 sayılı AB Düzenlemesi ile kurulmuş olan **EUROSUR**'la ilgili işlemler için ulusal düzlemde AB'nin dış uç çizgilerinin gözlemlenmesine ilişkin, ulusal düzeyde, diğer eşgüdüm merkezleriyle ve **FRONTEX**'le işbirliği ve bilgi değişimi için kurulmuş olan Sınır Gözlem – Göç – Sığınma Ulusal Eşgüdüm Merkezi görev yapmaktadır.³⁴⁸

3.3.1.1. Polis - Ελληνική Αστυνομία

Yunan Polisi günümüzdeki halini, kırsalda görevli olan Jandarma (**Chorofylaki**) ile 1984'te kentlerde görevli olan Polis (**Astynomia Poleon**) ile birleşerek Yunan Polisi (**Elliniki Astynomia**) adıyla ulusal bir yapıya kavuşarak almıştır.³⁴⁹ Görevleri arasında, huzur ve güveni sağlamakla birlikte, yurttaşların toplumsal gelişimlerini sağlamaya yönelik olarak yaygın polislik görevleri ile karayolu güvenliğinin sağlanması; devletin ve anayasal düzenin korunması ile buna yönelik suçların bastırılması ile kamu ve devlet güvenliğinin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Merkezi yapı olarak adlandırılan, kurumun Ulusal Karargahı, yine kurumun bölgesel yönetimi üzerindeki en üst düzeydeki yetkiye sahiptir. Ulusal Karargah, birimlerinin etkinliklerini planlama, yönetme, denetleme, gözetleme ve eşgüdümünü yerine getirmekle ve yetkisinin yerine getirilmesi için gerekli koşulları sağlamakla yükümlüdür.³⁵⁰

Görev süresi iki yıl olan ve bir yıl daha uzatılabilen Polis Yöneticisi **Dışişlikler ve Savunma Kurulu**³⁵¹ tarafından atanmakta³⁵² ve sadece bakana karşı

³⁴⁶ “Ministry of Citizen Protection”, <http://www.mopocp.gov.gr/main.php?lang=EN> (25/12/2018)

³⁴⁷ “Ministry of Citizen Protection”, <http://www.mopocp.gov.gr/main.php?lang=EN> (25/12/2018)

³⁴⁸ “National Coordination Center for Border Control, Immigration and Asylum”, http://www.ytpc.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=6413&Itemid=664&lang=EN (25/12/2018)

³⁴⁹ “Hellenic Police”, <http://www.astynomia.gr/index.php?lang=EN> (09/01/2019)

³⁵⁰ “Hellenic Police”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=34&Itemid=13&lang=EN (09/01/2019)

³⁵¹ Milli Güvenlik Kurulu benzeri bir yapı olan ve kısaca KYSEA olarak bilinen yapının üyeleri arasında, Başbakan, Başbakan Yardımcısı, Dışişleri, Maliye, Ulusal Savunma, İçişleri, Yönetimsel Yenilik ve e- Yönetim, Çevre-Enerji-İklim, Kamu Düzeni ve Yurttaş Güvenliği, Devlet Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanı'dır. “Government Council for Foreign Affairs and Defence”, <https://www.revolv.com/page/Government-Council-for-Foreign-Affairs-and-Defence> (20/01/2019)

sorumludur. Yöneticinin emri altında vekili, kurmay başkanı (özel kalem müdürü) ve kendisiyle aynı rütbede bulunan başdenetçi bulunmaktadır.³⁵³

Yöneticiye doğrudan bağlı birimler şunlardır: Bilgi Yönetimi ve Çözümleme Yönetimi, İç İlişkiler Şubesi; Özel Şiddet (Terör) Suçu Şubesi, Adli Bilim Şubesi (Laboratuar), Bilişim Suçu Şubesi, Basın Ofisi, Güney ve Kuzey Yunanistan Başdenetmenleri. Yönetici Vekili'ne ya da İkinci Yönetici'ye doğrudan bağlı birimler şunlardır: İşlem (Operasyon) ve Kriz Yönetimi Birleşik Eşgüdüm Merkezi, Çok Önemli Kişiler ve Hassas Hedef Koruma Şubesi (Cumhurbaşkanlığı, Hükümet, Parlamento, Hükümet Üyeleri ve Siyasi Kişiler, Yabancı Görevliler ve Hassas Hedefler), Mali Suçlar, Özel Polis Gücü (Hava Destek, Özel Terörle Mücadele Birimi, Bomba İmha). Kurmay Başkanına doğrudan bağlı olan birimler: Kurmay Başkan Yardımcısı, Düzen Dalı (Yaygın Polislik, Yol Güvenliği, Halkla İlişkiler ve Toplum Polisliği), Güvenlik Dalı (Kamu Güvenliği, Devlet Güvenliği, **Uluslararası Polis İşbirliği**, Pasaport ve Güvenli Belgeler), Yabancılar ve Sınır Koruma Dalı (Sınır Koruma, Yasadışı Göç, Yabancılar), Yönetmelik Destek ve İnsan Kaynakları Dalı (Polis Subay / Astsubayları, Sivil Çalışanlar, Örgüt ve Hukuk İşleri, Eğitim ve İnsan Kaynakları Geliştirme, İletişim, İç İşler), Mali ve Teknik Destek Bilişim Dalı (Mali Destek, Muhasebe / Ödemeler, Teknik Destek, Bilgi Teknolojileri, Teknik Uygulamalar), Polis Akademisi (Ulusal Güvenlik Okulu, İleri Eğitim ve Öğretim Okulu, Polis Astsubayları (Memurları) Okulu, Polis Teğmen Okulu), Mali Denetleme, Sağlık İşleri, Mali / Teknik Destek- Bilişim Şubesi.³⁵⁴

Güney ve Kuzey Yunanistan Başdenetçilikleri altında yedişer bölge yöneticiliği bulunmaktadır. Bu 13+1 bölge içinde 74 ili içermektedir.³⁵⁵³⁵⁶ Kurum içi

³⁵² “Chief of the Hellenic Police Force”, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=25&Itemid=15&lang=EN (09/01/2019)

³⁵³ “Leadership”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=35&Itemid=14&lang=EN (09/01/2019)

³⁵⁴ “Hellenic Police Headquarters Organizational Chart”, http://www.astynomia.gr/images/stories//2015/organogramma_en.png (09/01/2019)

³⁵⁵ “Administrative regions of Greece”, https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_regions_of_Greece (09/01/2019)

³⁵⁶ “Hellenic Police Headquarters Organizational Chart”, http://www.astynomia.gr/images/stories//2015/organogramma_en.png (09/01/2019)

insan kaynakları içerisinde ise, Polis, sivil, sınır koruma ve hassas bölge koruma ve devriye görevleri olan Özel Korumalar bulunmaktadır.³⁵⁷

Herkesin en alt rütbeden başladığı ve toplam çalışan sayısı 53.800 olan³⁵⁸ Polis'in, 1996'da yapılan yasal değişiklikle Silahlı Kuvvetler çalışanlarıyla özlük hakları eşitlenmiştir.³⁵⁹ Maaş gelirin yanında, görev süresinin uzunluğu, medeni durum, maaş göstergesi farklılık düzenlemeleri, özel görevler, yönetim görevleri, olağanüstü görevler ve işlemsel³⁶⁰ hazırlık, ücretli izin, ulusal ve dini bayram ek ödemesi gibi fazladan ödemeler bulunmaktadır. Normal görev yerinin dışında çalışma, haftada beş günden fazla çalışma, gönüllü yaya devriye görevlerine ödeme yapılmaktadır. Görev süresi içinde yaralanan ve ölen görevlilere özel emeklilik uygulaması içinde yer verilmektedir.³⁶¹ Kurum işgörenlerinin uyması gereken ana kurallar Polis Ahlakı (Etik) Yasası çerçevesinde belirtilmiş ve kurumsal yenilikler yeni yasalarla gerçekleştirilmeye devam edilmektedir.³⁶²

Kurum içerisinde Özel Korumalar³⁶³ saldırıya açık hedef ve devriye görevlerinden sorumlu olup, kendilerinden özel birimler oluşturulabilmekte, özel polis hizmetlerinde, geçici olarak farklı konumlarda, belirli suç çeşitlerine karşı, kayıp kişilere ilişkin suçlarda suçluların bulunduğu yerleri araştırmakla görevlendirilebilmektedirler. Askerlik görevini tamamlamış, yirmi sekiz yaş

³⁵⁷ "Human Resources", http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=59&Itemid=50&lang=EN (09/01/2019)

³⁵⁸ "Women in the Hellenic Police Force", http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=66&Itemid=57&lang=EN (23/12/2018)

³⁵⁹ "Remuneration", http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=65&Itemid=56&lang=EN (17/03/2019)

³⁶⁰ İşlemsel

³⁶¹ "Remuneration", http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=65&Itemid=56&lang=EN (09/01/2019)

³⁶² "Code of Police Ethics", http://www.astynomia.gr/images/stories/Attachment14239_KOD_FEK_238A_031204_En.pdf (14/03/2019); <https://www.e-nomothesia.gr/tags.html?tag=4249%2F2014> (17/03/2019)

³⁶³ Bekçilik, Hassas Bölge Koruma, Uzman Çavuş karışımı ve çok daha esnek ve etkin bir yapı olduğu değerlendirilmektedir.

altındaki, lise mezunu olanlardan seçilen kişilerden, Polis içerisinde özel bir bölüm oluşturmaktadırlar.³⁶⁴

Uç Koruma görevlileri ise, lise mezunu, otuz iki yaşın altındaki askerliğini yapmış olan erkeklerle, yirmi altı yaşın altındaki kadınlardan oluşmaktadır. Ağırlıklı olarak başka ülkelere bitişik olan bölgelerle, yasadışı göçün yoğun olduğu kentlerde görev yapmaktadır. Polis Yöneticiliği altında üç bölgeye ayrılmıştır.³⁶⁵

Polis subay rütbeleri **Αντιστράτηγος (Antistratigos / Korgeneral)**, **Υποστράτηγος (Ypostratigos / Tümgeneral)**, **ταξίαρχος (Taksiarhos / Tuğgeneral)**, **Αστυνομικό Διευθυντή (Astynomikó Diefthyntí / Albay)**, **Υποδιευθυντής (Ypodiefthyntís / Yarbay)**, **Αστυνομος Α' (Astynomos A' / Binbaşı)**, **Αστυνομος Β' (Astynomos B' / Yüzbaşı)**, **Υπαστυνομος Α' (Ypastynomos A' / Üsteğmen)**, **Υπαστυνομος Β' (Ypastynomos B' Teğmen)**, **Ανθυπαστυνόμος (Anthipastynomos / Astsubay Çavuş)** bulunmaktadır.³⁶⁶ Bu rütbelerin aynı zamanda Kara, Deniz, Hava, Sahil Güvenlik, Yangın Birliği içerisinde denkliği vardır.³⁶⁷ Özel birimler arasında, Yüksek Şiddet Suçu Bölümü³⁶⁸, Adli Bilimler, Uluslararası Polis İşbirliği, Özel Terörle Mücadele³⁶⁹, Patlayıcı Aygıt Ortadan Kaldırma, Hava Gücü, Köpek, Sanal Ortam (Siber) Suçları, Basın Sözcülüğü adıyla özel olarak adlandırılan birimler bulunmaktadır.³⁷⁰

Yunan Polisi'nin Kamu Düzeni Bakanlığının Yeniden Yapılandırılması ve Yunan Polisi Karargahı'nın Kuruluşu ve Diğer Hükümlere İlişkin Yasası 29 Şubat 2000 günlüdür. Yasada sırasıyla bakanlığın görevleri, yapısı,

³⁶⁴ “Special Guards”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=55&Itemid=617&lang=EN (20/01/2019)

³⁶⁵ “Border Guards”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=56&Itemid=618&lang=EN (20/01/2019)

³⁶⁶ “Ranks of Hellenic Police Force”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=67&Itemid=58&lang=EN (20/01/2019)

³⁶⁷ “Corresponding Ranks of the Defence Forces and the Law Enforcement Agencies”, http://www.hellenicpolice.gr/images/stories/photo14609_Engl.jpg (20/01/2019)

³⁶⁸ Terörle Mücadele Birimi

³⁶⁹ Özel Harekat Birimi

³⁷⁰ “Special Services”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=46&Itemid=274&lang=EN; “Press and Mass Media”, http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2957&Itemid=529&lang=EN (20/01/2019)

bakan, genel sekreter (müsteşara denk bir unvan), bakanlık kurumlarının sorumlulukları, Eşgüdüm ve Strateji Kurulu, bakanlık kurumlarının işgörenleri, Yunan Polisi'nin hizmetlerinin özelliği, yapısı, Yunan Polis Karargahı, karargah yönetiminin görevi, Yunan Polis Karargahı'nın yapısı, Yönetim Planlama Kurulu ve kriz yönetimi, Polis'in görevi, Yunan Polisi'nin görevinin özelliği, bölgesel görevler, İl Polis Komiteleri, yargılama öncesi görevlerin uygulanması ve cumhuriyet savcısı, finansal yönetim, ulamlar ve işe alma, polis kadroları, rütbeler, sivil kadrolar, uç kadroları, yönetim, yönetim düzeyleri, yangın söndürme konuları, yangın güvenliği ve işgörenlerinin konuları, sivil işgören konuları, son – geçici – yürürlükten kalkan hükümler, üstün başarı gösterenlere rütbelerinin yükseltilmesi, fazla çalışmanın dengelenmesi, spor karşılaşmalarında görev alan işgörenlerin fazla çalışmasının dengelenmesi, av silahlarının kullanım izinlerinin (ruhsat) uzatılması, giderlerin karşılanması (mali işler), özel sözleşmeli bilimsel uzmanlar ile sivil görevlilerin atamaları, çeşitli yasalarda yapılan değişiklikler, yürürlüğe girme konularına ilişkin 39 madde söz konusudur.³⁷¹

02/12/2004 günlü ve 254 / 2004 sayılı Polis Etiği Kuralları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenmiştir. Bu kararname genel hükümler, Polis işine ilişkin ilkeler, tutuklama ve gözaltı ilkeleri, ön soruşturma ilkeleri, yurttaşlara yardım, devlet memuru olarak polis, açıklama, yürürlüğe girme başlıklarını taşıyan 8 madde bulunmaktadır. Kararnamenin 1 inci maddesinin (a) fıkrası sadece Yunan uyruklulara hizmet vermektten bahsederken, yabancılara ilişkin herhangi bir hüküm içermemektedir.

Bakanlığın yapı ve yetkileri, Yunan Polisi, Yangın Savaşım Kuruluşu* konuları, son – geçici – yürürlükten kalkan – başkaca hükümler başlıklı 4 bölüm; Yunan Polisi'nin görevlendirilmesine, dağılımına, özelliğine; Yunan Polis Karargahı; Bölgesel Gelişmeler – Polis Yasal Komiteleri, yetkiler, Yunan Polis işgörenleri, yönetim ve yönetsimsel düzeylere ilişkin 6 başlık bulunmaktadır.

Yunan Ceza Muhakemesi Yasası'nın 33 üncü maddesinin³⁷², 226/1994

³⁷¹ <http://www.astynomia.gr/images/stories/2009/DIAFOR09/N.%202800-2000.pdf> (25/04/2019)

* İtfaiye

³⁷² <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/kpd/arthro-33-kodikas-poinikis-dikonomias-genikoi-anakritikoi> (25/04/2019)

sayılı yasanın 2 nci maddesi³⁷³ uyarınca soruşturmaların rütbeli polis işgörenlerince yürütüleceği, İl Polis Komiteleri'nde savcı ve vali gibi kurum dışı görevlilere de yer verildiği, kadroların sayısal olarak belirtildiği, spor kulüpleri, federasyonları ve spor örgütlerinin gelirlerinden spor karşılaşmalarında görev alan işgörelere dengeleme geliri sağlanması gibi dikkat çeken hükümler söz konusudur.

Uluslararası ilişkiler açısından bakıldığında görevlere ilişkin 8 inci maddesinin 7 fıkrasının (b) bendi uyarınca, başka ülkelerin ilgili yetkeleri ile kurumları ile işbirliği, kolluk konularını ilgilendiren konularda İnterpol ve Europol ve Avrupa Birliği organlarına katılacağına ve 12 inci maddesinin 2 nci fıkrasının (f) bendi açısından kurumsal uluslararası ilişkilere yönelik işler Uluslararası İşbirliği Yöneticiliği'nce yürütüldüğüne ilişkin hüküm bulunmaktadır.

3.3.1.1.1. İç Güvenlik Eğitim Kurumu - Αστυνομική Ακαδημία Ελλάδα

Yöneticisi üst düzey Polis Subayı olan Polis Akademisi eğitim, tazeleme eğitimi ve öğretim sağlama yükümlülüğünü yerine getirmektedir. Okul, üniversite düzeyinde olan bir Polis Subay Okulu'nun yanı sıra, fakülteler halinde düzenlenmiş olan Polis Astsubay Okulu, Ulusal Güvenlik Okulu, Sürekli Eğitim Okulu'ndan oluşmaktadır.³⁷⁴

Polis Astsubay Okulu'ndan sonra ataması yapılan Polis Memuru ya da Astsubay Adayı adıyla anılan işgörelenler, üç yılın sonunda, yükselme sınavından başarılı olması halinde Polis Çavuşu sanıyla Polis Astsubay kümesine girmektedir. Polis Çavuşu rütbesinde beş yıl çalıştıktan sonra Polis Üstçavuşu (denetçi ya da müfettiş) olabilmektedir. Vardiya düzenine göre çalışan Polis Çavuşları ile Polis Üstçavuşları soruşturmacı olarak görev yürütmektedir. Üstçavuşlar Denetçi Yenileme Eğitim Bölümü'nde eğitim alarak Polis Üsteğmeni olabilmektedirler. Subay Okulu'nu bitirenler ise Polis Teğmeni olarak göreve başlamakta ve Polis Korgeneral düzeyine yükselebilmektedirler. Özel görev subayları ise Polis

³⁷³ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-astynomikos-astynomia/ekpaideysi-katataxi/n-2226-1994.html> (25/04/2019)

³⁷⁴ "Police Academy", http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=61&Itemid=52&lang=EN (09/01/2019)

Tümgeneral düzeyine kadar yükselebilmektedir.³⁷⁵

3.3.1.2. Sivil Savunma İşlemleri Merkezi - Πολιτικής Προστασίας

Bu kurumun yapısında Sivil Savunma İşlemleri Merkezi, Acil Durum Planlama ve Müdahale, Dış İlişkiler – Gönüllülük - Eğitim –Yayınlar, Parasal ve Yönetsel Destek birimleri bulunmaktadır.³⁷⁶ Deprem, toprak kayması, orman yangınları, su baskını, aşırı hava olayları, yanardağ patlaması, teknolojik kazalar, KBRN³⁷⁷ kazalarına ilişkin iş ve işlemlere bakmaktadır.³⁷⁸

3.3.1.3. Yangın Güvenliği - Πυροσβεστική Υπηρεσία Ελλάδας

Yangın Söndürme Birliği başında bir meslekten gelen bir İtfaiye Korgenerali bulunmakla³⁷⁹ birlikte, bazı özel yerler dışında, yetki alanlarına ayrılmış şekilde, ülke çapında örgütlenmiştir. Görevleri arasında devletin ve kişilerin mal ve can güvenliğinin sağlanması; ormanların yangınlardan korunması; çevrenin yangından, doğal olan ve olmayan yıkımlardan korunması; yangın durumunda kişi ve malların kurtarılmasına yardımcı olunması; her türlü yangının bastırılması; yangına karşı işlemsel, yönetsel ve eşgüdümsel işlerin yürütülmesi bulunmaktadır. Yetki ve sorumlulukları arasında, teknolojik, yer sarsıntısı, sel, KBRN gibi gözdağlarından kaynaklanan olası sonuçların hesaplanması; insan ve malların bunların risklerinden korunması; başka yetkelerin, kurum ve kuruluşların yardımını alarak, bu konulara ilişkin bilimsel çalışmalar yürütülmesi; yangın söndürme güç, araç ve donanımlarının hazır bulundurulması; hava, demiryolu, kara, çalışma, göl, akarsu, asansör vb. ulaşılamayan yerlerde sıkışıp kalma, ulaşılması zor dağlık alanlar, mağaralar gibi yerlerde kurtarma çalışmalarının yapılması; sağlık desteği için ulaştırma çalışmalarının yürütülmesi; polise ya da sahibine teslimine kadar yangın ya da

³⁷⁵ “Career Advancement”, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=64&Itemid=55&lang=EN (09/01/2019)

³⁷⁶ “Organizational Chart for GSCP”, <https://www.civilprotection.gr/en/organization-chart-gscp> (25/12/2018)

³⁷⁸ “Self Protection Guidelines”, <https://www.civilprotection.gr/en/disasters> (25/12/2018)

³⁷⁹ “Το Πυροσβεστικό Σώμα/Ηγεσία/Αρχηγός Πυροσβεστικού Σώματος”, https://www.fireservice.gr/el_GR/archegos-pyrosbestikou-somatos (08/01/2019)

başkaca yıkımlar nedeniyle zarar gören taşınmazların korumaya alınması; kundakçılığa karşı koruma sağlanması; yangından koruma mevzuatının hazırlanması ve uygulanması; yangın söndürme gönüllülerinin iş ve işlemlerinin yürütülmesi; çeşitli yollarla kamunun yangın konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi; ikili ve uluslararası düzenlemeler gereği başka ülkelere yardım sağlanması bulunmaktadır.³⁸⁰

Kurumun ana hizmet birimleri arasında işlem işleri için Yunan Yangın Birliği Hizmeti, Yüzer Hizmetler, Ulusal Eşgüdüm Merkezi, Kamulaştırmaya İlişkin Suçlarla Mücadele, Bölgesel Yangın Söndürme Yönetimleri; destek işleri içinse, çalışanların yönetimi, Yangın Birliği Akademisi, Yangın Birliği Sağlık Görevi bulunmaktadır. Merkeze bağlı diğer birimler ise, Yangın Birliği Yönetimi, İletişim ve e-Devlet Yönetimi, Stratejik Planlama ve Haberleşme Yönetimi, İnsan Kaynakları, Mali İşler, Teknik Destek ve Altyapı Yönetimi, Hukuk İşleri bulunmaktadır.³⁸¹ Ulusal çapta 13 bölgesel yapılanma ve bunlara bağlı alt yapılanmalar söz konusudur.³⁸²

Geçmiş 1833'e dayanan Yunan Yangın Söndürme, önceleri belediyelerin sorumluluğunda bulunmaktaydı. 1849'da kurumsallıktan yoksun olan bu zayıf yapı nedeniyle, istenmeyen olayların yaşanması sonucunda, 1854'te Yangın Söndürme Birliği, Savunma Bakanlığı içinde askeri bir kuruluş haline getirilmiştir. 1861'de yol yapım ve yapılaşmada gerekli görevleri yürütmek üzere özel bir birim oluşturulmuştur. 1901'de başkentte yaşanan bir yangın nedeniyle, Atina'ya özgü bu yapının da yetersizliği ortaya çıkmıştır. 1910'da Ordu Bakanlığı yeni bir yapılanmaya giderek, Birinci Dünya Savaşı nedeniyle 1914'te güçlendirilmiştir. Birçok başarısızlık sonrasında, 1926'da Ordu Bakanlığı içerisinde tümüyle bağımsız bir kurum olarak yeniden yapılandırmaya gidilmiştir. İstenmeyen birçok olayın yaşanmasıyla, 1930'da bağımsız yasasıyla, kendi kendini yönetmesi sağlanacak şekilde sağlam bir yasal altyapıyla birlikte İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1929'da Rusya'nın St. Petersburg kentinin Yangın Söndürme Birliği'nin eski

³⁸⁰ “Το Πυροσβεστικό Σώμα/Αποστολή - Αρμοδιότητες”, https://www.fireservice.gr/el_GR/apostole-armodiotetes (08/01/2019)

³⁸¹ “Το Πυροσβεστικό Σώμα/Διάρθρωση Υπηρεσιών/Αρχηγείο”, https://www.fireservice.gr/el_GR/archegeio (08/01/2019)

³⁸² “Το Πυροσβεστικό Σώμα/Διάρθρωση Υπηρεσιών/Περιφερειακές Υπηρεσίες”, https://www.fireservice.gr/el_GR/periphereiakes-yperesies (08/01/2019)

komutanının başa geçirilmesiyle bu yeni yapı oluşturulmuştur. 1931’de ilk eğitim yayını, etkinlikleri ve okulu oluşturulmuştur. 1932’de Atina, Pire ve Selanik’te kurulan yangın söndürme birimlerine, 1940’da diğer büyük kentlerde yenileri eklenmiştir. 1935’te bu yeni kurumun başına bir Polis Yöneticisi atanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında sivil savunma çalışmalarına katılan kurum, bu dönemde ve sonrasında insan kaynakları, araç ve donanım bakımından büyük gelişme göstermiştir. 1968’de güvenlik kuruluşları içerisine alınmış ve Hava Kuvvetleri gibi başka kurumların yangın söndürmeye yönelik araç gereci bu birliğe kaydırılmıştır. 1975’te ilk defa kurumun kendi içinden çıkan bir yöneticisi olmuştur. 1993’te üniversite düzeyinde kabul görecektir olan eğitim yapısı, 1979-1980 eğitim öğretim döneminde geniş kapsamlı bir şekilde oluşturulmuştur. 1987’de bölgesel yapılanmalar örgütlenmiştir. 1998’de yapılan yasal değişiklikle, yangın konusunda tek yetkili kurum halini almıştır. 1996’da kurulan Yangın Söndürme Çalışanları Sendikası, 1996’da AB Yangın Söndürme Federasyonu’na üye olmuştur.³⁸³

Başta Yangın Söndürme çalışanı yetiştirme amacı olan Yangın Birliği Akademisi, bireylere, şirketlere ve bakanlıklara da eğitim vermektedir. Değişik düzeylerde, yangın söndürme eğitimcisi yetiştirme, yangın söndürme, kurtarma, yangından koruma, sivil savunma, kriz yönetimi, karayolu kazalarında kurtarma, yangın mevzuatı, havalimanı yangına karşı koruma, yangın söndürme uçuşu konularında eğitim vermektedir.³⁸⁴ Akademi Subay Okulu, Çavuş Okulu, yangın söndürücü, ileri ve uzmanlık eğitimi, Ulusal Sivil Savunma Okulu şeklinde dört çeşit eğitim düzeyi bulunmaktadır.³⁸⁵ Kuruluşu 1931’e dayandırılan okul, 1947’de görevde yükselme, 1993’te Yangın Okulu adıyla dört yıllık fakültelere denk hale

³⁸³ “Το Πυροσβεστικό Σώμα/Ιστορία/Διαδρομή στο χρόνο“, https://www.fireservice.gr/el_GR/diadrone-sto-chronos (08/01/2019)

³⁸⁴ “Ίστα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων”, <http://academy.fireservice.gr/pages/85/%CE%9B%CE%AF%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD.html>; “Πύλη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων” <http://academy.fireservice.gr/pages/53/%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%9C%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91.html> (08/01/2019)

³⁸⁵ “The Academy”, <http://academy.fireservice.gr/pages/22/The-Academy.html> (08/01/2019)

getirilmiş, 2014'te Yangın Akademisi adıyla günümüzdeki halini almıştır.³⁸⁶

Görevlilerin rütbeleri ise, Yunan Polisi'ndeki rütbelerle aynı olacak şekilde yapılanmıştır: Yangın Söndürme **Αντιστράτηγος (Antistratighos / Korgeneral)**, **Υποστράτηγος (Ypostratighos / Tümgeneral)**, **Αρχιπύραρχος (Arhipirarhos / Tuğgeneral)**, **Πύραρχος (Pirarhos / Albay)**, **Αντιπύραρχος (Antipirarhos / Yarbay)**, **Επιπυραγός (Epiriraghos / Binbaşı)**, **Πυραγός (Piraghos / Yüzbaşı)**, **Υποπυραγός (Hypopiraghos / Üsteğmen)**, **Ανθυποπυραγός (Anthipopiraghos / Teğmen)**, **Πυρονόμος (Pironomos / Gedikli Çavuş Astsubay)**, **Αρχιπυροσβέστης Παραγωγικής Σχολής (Arhipirosvestis / Çavuş)**, **Αρχιπυροσβέστης Μη Παραγωγικής Σχολής (Arhipirosvestis / Kıdemli Söndürücü)**, **Πυροσβέστης (Pirosvestis / Söndürücü İtfaiye Eri)**.³⁸⁷

3.3.1.4. **İstihbarat Kurumu - Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών**

Yunan gizli servisi **EYP (Ethnikís Ypiresías Pliroforión ‘Ulusal İstihbarat Kurumu’)**, çalışmada yer verilen diğer ülke servislerinden farklı olarak Yurttaş Güvenliği Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapmaktadır.

Görevleri arasında, siyasi, parasal, askeri ve genel bağlamda devletin stratejik ulusal çıkarlarının korunup geliştirilmesi; gönence, demokratik düzene, temel insan haklarına, toprak bütünlüğüne ve devletin ulusal güvenliğine karşı gözdağlarının engellenmesi ve önlenmesi; terör örgütü ile örgütlü suç topluluklarının etkinliklerinin önlenmesi engellenmesi konularına ilişkin bilgi toplamak, işlemek ve ilgili yetkilerle paylaşmaktır. Savaş durumunda ya da ulusal güvenliğe doğrudan bir gözdağı olması halinde Genelkurmay Başkanlığı'na bağlanmaktadır. Demokratik düzenin şiddetle ortadan kaldırılması durumunda Dış İlişkiler ve Savunma Kurulu kararına göre tüm devlet istihbaratının yönetimini üstlenmektedir.³⁸⁸

Eski çağlarda kent devletleri yönetimleri zamanında Sparta Pelerini,

³⁸⁶ “Academy’s History”, <http://academy.fireservice.gr/pages/50/Academys-History.html> (08/01/2019)

³⁸⁷ “Hierarchy”, <http://academy.fireservice.gr/pages/102/Hierarchy.html> (08/01/2019)

³⁸⁸ “Αποστολή”, <http://www.nis.gr/portal/page/portal/NIS/Mission> (25/12/2018)

sonrasında konsoloslar, Bizans döneminde özellikle Bulgar tehlikesine³⁸⁹ karşı İmparator'a bilgi getiren Gizli Dostlar gibi öncül örgütler anılmaktadır.³⁹⁰ Resmi kuruluşu 1924'e dayandırılan Yunan istihbarat kurumu, belirtilen tarihten önce ordunun bir parçası olarak görev yürütmekteyken, iç, dış ve toplumsal gelişmelerle birlikte farklı aşamalardan geçerek bugünkü halini almıştır. İlk adı, **Mare Nostrum**³⁹¹ söylemini kullanan İtalyan etkinliklerine karşı işlemleri yürüten Korfu Bilgi Merkezi olmuştur.³⁹² Geçmişi sırasıyla 1924-1953, 1953-1967, 1967-1974, 1974-1986, 1986-1999, 1999 ve sonrası olarak dönemlere ayrılmıştır.³⁹³

3.3.2. Sahil Güvenlik - Λιμενικό Σώμα Ελλάδα

Asıl kuruluşu 1919'da Denizcilik Bakanlığı içerisinde kurulmuş olan Birleştirilmiş ve Bağımsız Ticari Denizcilik Bölümü'ne dayanmaktadır. Aynı yıl Deniz Kuvvetleri yapısından çıkarak kurulan Sahil Güvenlik, tüm liman başkanlıklarını da içerecek şekilde, ticari denizcilik, denetim alanlarında deneyimli kişiler tarafından oluşturulmuştur. 1927'de Deniz Kuvvetleri'nden bağımsız bir hal almıştır. 1936'da Denizcilik Müsteşarlığı emrine girmiştir.³⁹⁴ Günümüzde ise Denizcilik İşleri ve Adalar Bakanlığı içerisinde yer almaktadır.³⁹⁵

Yunan Sahil Güvenlik, çalışanları bağlamında askeri bir yapıdır. Subay eğitimi için öncelikle, Deniz Kuvvetleri subaylarının da yetiştirildiği, Deniz Harp Okulu içinde, dört yıllık teknik üniversite mezunlarının güverte ya da makine için subay yetiştirmeye yönelik 15 aylık bir eğitim yapılması bulunmaktadır.³⁹⁶ Bunun üzerine, lise, teknik meslek yüksekokulu, sivil denizcilik okulu, teknisyenlik,

³⁸⁹ Hun ardılı olarak bilinen Hanları Arparuh, Krum ve Omurtak önderliğinde Bizans'a karşı düzenlenen saldırılar. "The First Bulgarian Empire", <https://www.britannica.com/place/Bulgaria/The-first-Bulgarian-empire>; <https://www.britannica.com/topic/Bulgar>; "Bulgars", <https://en.wikipedia.org/wiki/Bulgars>; "Bulgaria", <http://www.localhistories.org/bulgaria.html> (25/12/2018)

³⁹⁰ "Ιστορικό - Αρχαία Ελληνικά, Ρωμαϊκά & Βυζαντινά Χρόνια", <http://www.nis.gr/portal/page/portal/NIS/History/Ancient> (25/12/2018)

³⁹¹ Bizim Deniz Mussolini tarafından adlandırılarak belirlenen, İtalyanca "Bizim Deniz" anlamına gelen dış politika hedefi. "Foreign Policy", <https://www.britannica.com/place/Italy/Foreign-policy> (15/04/2019)

³⁹² "Ιστορικό - Χρονολόγιο των προ της Ε.Υ.Π. Ελληνικών Υπηρεσιών Πληροφοριών (1924-1953)", <http://www.nis.gr/portal/page/portal/NIS/History/BeforeEYP> (25/12/2018)

³⁹³ "Ιστορικό - Περίοδος 1986-1999 - Νέοι Ορίζοντες", <http://www.nis.gr/portal/page/portal/NIS/History/NewHorizons> (25/12/2018)

³⁹⁴ "1919 - Σήμερα", <http://www.hcg.gr/node/63>; "Ιστορική Αναδρομή", <http://www.hcg.gr/node/65> (08/01/2019)

³⁹⁵ <https://www.yen.gr/> (15/06/2019)

³⁹⁶ "Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων", <http://www.hcg.gr/node/111> (25/12/2018)

mühendislik mezunları astsubay yetiştirmeye yönelik 9 aylık uygulamalı eğitimle katılımcılar Sahil Güvenlik'e katılmaktadır.³⁹⁷ Sahil Güvenlik okuluna ise lise mezunları liman korumaya yönelik 6 aylık eğitime alınmaktadır.³⁹⁸

Su üstü, su altı, hava, özel hareket, arama kurtarma ana birimlerinin görevleri arasında, denizde risk altında bulunan kişileri kurtarmak; sağlık desteğine gereksinimi olanları sağlık kuruluşlarına taşımak; denizlerde yasadışı eylemleri önleyerek bastırmak; gemilerin denizcilik güvenliğine uygunluğunun denetimi; bu yollarda kamu düzeni ile devlet güvenliğinin sağlanması; kirliliğin engellenmesi; AB üyesi olan ve olmayan ülkelerle ortak çalışmalar yürütmek; kayıt tutmak; ulusal güvenlikle ilgili görevlerin yürütülmesi³⁹⁹; deniz altında kayıp ve patlayıcı arama; deniz altı arkeoloji sahalarının ve belirlenmiş ekonomik değerlerin korunması; denizaltında balıkçılık, kirlilik denetimi; batıkların belirlenmesi; kayalık, iskele ve yapıların korunması; doğal yıkımlarda arama kurtarma; hava araçlarının denize çakılma olaylarına destek verilmesi; yüksek risk ve zorluk içeren görevlerin yerine getirilmesi; terör, örgütlü suç gibi suçlara karşı önlem alınması; bomba arama; silahlı kuvvetler, güvenlik kuruluşları ve soruşturma yetkililerine yardım edilmesi; ortak tatbikatlara katılım; silahlı kuvvetler ile güvenlik kuruluşlarına eğitim verilmesi;⁴⁰⁰ denizcilik sahasının ve kıyıların denetimi; Atina uçuş bilgi bölgesindeki (FIR) gemi, düşen uçak ve kişilerin belirlenmesi;⁴⁰¹ yolcu, ro-ro ve gezinti gemilerinin güvenliği; korsanlık, para taşınması, uyuşturucu ve kaçakçılık suçlarının önlenmesi; kamu düzenine yönelik gözdağı oluşturan kişilerin tutuklanması, taşınması ve bunlara eşlik edilmesi; KBRN ve patlayıcı maddelere ilişkin iş ve işlemleri yürütmek; suç önleme, araştırma ve soruşturma görevlerine destek verilmesi;⁴⁰² FIR alanında çok önemli kişilerin taşınması; yararlıların, sel, dağcılık, yangın gibi etkinliklerde zarar görenlerin taşınması; komşu ülkelere insani yardım sağlanması; uluslararası ve çok yönlü arama çalışmalarına katılım⁴⁰³ bulunmaktadır.

Yapısı içerisinde dört ana birim bulunmaktadır. Ayrıca doğrudan kurum komutanına bağlı olan Teftiş, Birleşik Denizcilik İzleme, Sağlık, Bakım Üsleri,

³⁹⁷ “Σχολή Δοκίμων Υπαξιωματικών”, <http://www.hcg.gr/node/114> (08/01/2019)

³⁹⁸ “Σχολή Λιμενοφυλάκων”, <http://www.hcg.gr/node/116> (08/01/2019)

³⁹⁹ “Πλωτά Μέσα”, <http://www.hcg.gr/node/163> (08/01/2019)

⁴⁰⁰ “MYA”, <http://www.hcg.gr/node/155> (08/01/2019)

⁴⁰¹ “YEM”, <http://www.hcg.gr/node/331> (08/01/2019)

⁴⁰² “KEA”, <http://www.hcg.gr/node/156> (08/01/2019)

⁴⁰³ “Υπηρεσία Συνδέσμων-Διασωστών”, <http://www.hcg.gr/node/159> (08/01/2019)

Subay – Astsubay – Koruma Akademileri, Bando, Havacılık, Su Altı, Kurtarma birimleri söz konusudur. Söz konusu dört ana birimden Güvenlik ve Kolluk Genel Yöneticiliği altında İşlemler, İşlemsel Araçlar, Liman Polisi, Balıkçılık Denetimi, Güvenlik ve Deniz Sınırları, Uyuşturucu ve Kaçakçılık; Deniz Taşımacılığı Genel Müdürlüğü altında Deniz Taşımacılığı, Gemi Seyir Güvenliği, Gemi Adamı Eğitim, Gemi Adamı Çalışma, İç Deniz Taşımacılığı, Deniz Çevre Koruma; Gemi Denetim Genel Müdürlüğü Düzenlemeler ve Örgütlerin Denetimi, Gemi Tasarım ve Yapım, Gemilerin Gözden Geçirilmesi (Muayene), Düzen ve Güvenlik (Emniyet ve Asayiş) Onaylama ve Liman Kuruluşları; Yönetim ve E-Devlet Genel Müdürlüğü altında, İşgören Eğitimi, E-Devlet ve İletişim birimleri bulunmaktadır. Bunun yanında Pire, Kavala, İğumenitsa, Volos, Patra, Siros, Iraklion, Rodos, Midilli Bölge Komutanlıkları bulunmaktadır. Yine bu kurumun altında, Orta Liman Başkanlıkları'nın altında Liman Başkanlıkları, Liman Durakları (İstasyonları) ve Liman Kuruluşları; deniz taşımacılık alanları ve kamu ticari denizcilik okulları bulunmaktadır.⁴⁰⁴

Yazlık ve kışlık olmak üzere, kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı, üç çeşit tören, kabul, komutanlık, denetim – yürüyüş – görev, iki çeşit savaş ve bir adet daha görev üniforması bulunmaktadır.⁴⁰⁵ Rütbeler, subaylar için **Αντιναύαρχος** (**Antinavarchos**/Koramiral), **Υποναύαρχος** (**Yponavarchos**/Tümamiral), **Αρχιπλοίαρχος** (**Archiploiarchos**/Tuğamiral), **Πλοίαρχος** (**Ploiarchos**/Albay), **Αντιπλοίαρχος** (**Antiploiarchos**/Yarbay), **Πλωτάρχης** (**Plotarchis**/Binbaşı), **Υποπλοίαρχος** (**Ypoploiarchos**/Yüzbaşı), **Ανθυποπλοίαρχος** (**Antroploiarchos**/Üsteğmen), **Σημαιοφόρος** (**Simaioforos**/Teğmen); astsubaylar için **Ανθυπασπιστής** (**Anthipaspistis**/Kıdemli Başçavuş/Gedikli Çavuş), **Αρχικελευστής** (**Archikelestis**/Başçavuş), **Επικελευστής** (**Epikelestis**/Kıdemli Üstçavuş), **Κελευστής** (**Kelestis**/Üstçavuş), **Λιμενοφύλακας** (**Limenofylakas**/Çavuş) rütbelere denk gelen rütbelere söz konusudur.⁴⁰⁶

Yapısında Yönetim, Yönetim İşlemleri, Liman Polisi, Balıkçılık Denetimi,

⁴⁰⁴ “Hellenic Coast Guard Organigramme”, <http://www.hcg.gr/sites/default/files/HCGorganigramme.pdf>; <http://www.hcg.gr/node/347> (08/01/2019)

⁴⁰⁵ “Στολές”, <http://www.hcg.gr/node/162> (08/01/2019)

⁴⁰⁶ “Βαθμοί”, <http://www.hcg.gr/node/21>; <https://web.archive.org/web/20081003070119/http://egov.yen.gr/Folder.2003-07-23.3052/Folder.2003-07-23.3919/diakritika.jpg> (08/01/2019)

Denizcilik Sınır Güvenliği ve Koruma, Uyuşturucu birimleri bulunmaktadır. Güvenlik ve Kolluk Birimi, yasadışı eylemlerin önlenmesi ve bastırılması, deniz uç çizgilerinin gözetilmesi, arama ve kurtarma benzeri her türlü işlem ve göreve hazır olma gibi Polis'e ve bunun yanında Gümrük ve diğer kamu kurumlarına görevlerinde destek olmakla sorumludur.⁴⁰⁷

3.4. Türk İç Güvenlik Kuruluşları

Türkiye'nin iç güvenlik yapılanması, İçişleri Bakanlığı ile bağlı kuruluşlar olarak adlandırılan Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik ve doğrudan iç güvenlikle ilgili bir sorumluluğu bulunmayan Göç İdaresi ile farklı yetkelere bağlı Gümrük Muhafaza, AFAD, UMKE, Kıyı Emniyeti kuruluşlarından ve İstihbarat Kurumu'ndan oluşmaktadır.

3.4.1. İçişleri Bakanlığı

Türk İçişleri Bakanlığı'nın görevleri arasında iç güvenlik, sınırları, kıyıların ve karasularının korunması, sınır ve göç yönetimi, kamu hizmetlerinin eşgüdümü, il ve ilçelerin mülki idare bağlamında yönetimi, yerel yönetimler, nüfus ve vatandaşlık işleri bulunmaktadır.⁴⁰⁸

Bakanlık birimleri arasında Nüfus ve Vatandaşlık İşleri, Hukuk Hizmetleri, Sivil Toplumla İlişkiler, Personel, İller İdaresi Genel Müdürlükleri; Mülkiye Teftiş Kurulu, İç Denetim Birimi, Strateji Geliştirme Başkanlıkları; AB ve Dışilişkiler, KİHBI, Eğitim, Destek Hizmetleri, Bilgi İşlem, İç Güvenlik Stratejileri; Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği; Araştırma ve Etütler Merkezi; Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi bulunmaktadır. Bağlı kuruluşlar arasında da Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bulunmaktadır.⁴⁰⁹

⁴⁰⁷ “Κλάδος Ασφάλειας & Αστυνόμευσης”, <http://www.hcg.gr/node/115>; “Η πορεία και το έργο του Λ.Σ.”, <http://www.hcg.gr/node/95> (25/12/2018)

⁴⁰⁸ <https://www.icisleri.gov.tr/hakkimizda> (13/05/2019)

⁴⁰⁹ <https://www.icisleri.gov.tr/> (13/05/2019)

3.4.1.1. Polis – Emniyet Genel Müdürlüğü

Kamu düzeni ve güvenliği Türkler’de ulusal güvenlikle bir görülerek, devletin bir yükümlülüğü olarak görülmüştür. Bu göreve yönelik örgütlenme ise askeri özellikler göstermiştir. Eski Türkler’de bu görevin sorumluluğu, askerbaşı, komutan, ordubaşı gibi anlamlara gelen subaşılar tarafından yürütülmüştür. Savaşta belirli birlikleri yöneten subaşı, barış süresince bulunduğu bölgenin güvenliğini sağlamış ve asker yetiştirmiştir. Böylelikle görevlerinin tanımı belli olmuştur. Kayıtlara geçmiş olan ilk subaşı ya da Başbuğ Tonyukuk Anıtı’nda adı geçen ve olasılık 699 yılı çevresinde görev yapmış olan İnalkağan’dır.⁴¹⁰ Selçuklu İmparatorluğu’nun kurucusu Selçuk Bey’in de bir subaşı olduğu bilinmektedir.

Subaşının görev ve sorumluluğunun, savaş ve barış dönemlerinde farklılık göstermekle birlikte, temelde güvenlik işleri olduğu anlaşılmaktadır. Kamu düzeni ve güvenliği, yine bilinen kayıtlara göre, suçların önlenmesi ve suçluların yakalanmasına yönelik olarak, Oğuz Han’ın Oğuz Töresi⁴¹¹, Cengiz Han’ın Uluğ Yasası, Timur’un Tüzükkatı’na bağlı olarak yürütülmüştür.⁴¹²

Osmanlılar’ın ilk bilinen subaşısı, Osman Bey döneminde Orhan Bey’e bağlı olarak görev yapan Gündüz Alp’tir. Beyliğin İmparatorluk halini almasıyla, Sadrazam’ın yanında bulunan subaşılardan emri altında, dirlik sağlama görevi olan yasakçılar ile gece bekçiliği yapan asesbaşları yer almıştır. İstanbul’un alınmasına kadar, hem iç hem dış güvenlikten sorumlu olan subaşılar, yerini yeniçerilere bırakmıştır. 1299-1453 döneminin ardından, 1453-1826 döneminde, Yeniçeri Ocağı kaldırılana kadar güvenlik makamları arasında, sadrazam, yeniçeri ağası, cebecibaşı, kaptanpaşa, topçubaşı, bostancıbaşı, sekbanbaşı, asesbaşı, çavuşbaşı, tersane çavuşu, galata çavuşu, kalyoncu, kavasbaşı, şatır, tulumbacı, başkılavuzbaşısı, muhziırağa, kapıcı, yeniçeri serdari, kır serdari, tomruk ağası, ihtisap ağası, serhat kulu, yerli kulu, kapi, kaptan⁴¹³ unvanları oluşmuştur. Bu görevliler arasında bölge ve görev farkları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında yargılama görevi olan kadı ve suçluları

⁴¹⁰ İnak Kağan ya da İnel Kakan adlarıyla da anılmaktadır. Derviş Okçabol, a.g.e. s.26, 27

⁴¹¹ Necati Demir, *Türklüğün Binlerce Yıllık Anayasası: Oğuz Kağan Töresi (Vasiyetler ve Öğütleri)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2018, s.29

⁴¹² “Eski Türklerde Polis”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/EskiTurklerdePolis.aspx> (06/02/2019) ; Derviş Okçabol, a.g.e., s.16

⁴¹³ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1...* s.46, 52, 53, 63, 84, 97, 98-100, 126-129, 138, 139, 217, 241, 244, 249, 276, 277, 282, 284, 378, 379, 394

izleme ve yakalama görevi olan böcekçibaşı ve suçluları cezalandırma görevi olan falakacı da bu görevliler arasında sayılmaktadır. Başkent dışında kapıkulu ve eyalet askerleri ile birlikte karakullukçu, kollukçu, yasakçı, bekçi, Edirne ve çevresinde Bostancı Ocağı, Halep ve çevresinde ise çöl beyi, derbentçiler, polis görevi görmüştür.⁴¹⁴ Bunun yanında martaloslar, belderanlar (aylıklı ulufeli derbentçiler), pandorlar, esnaf paspanları, şatırlar, menzilkeşlerin bir tür kolluk görevi görerek, güvenlik alanında destek görevi gördüğü söylenebilir.⁴¹⁵

1826-1845 döneminde, serasker komutasındaki Özel Düzenli Asker olarak adlandırılacak, Asakiri Muntazama-i Hassa (Asakir-i Mansure-i Muhammediye) güvenlik görevini yürütmüştür. İhtisap Nezareti'nin İhtisap Ağalığı Nizamnamesi'yle kurulmasıyla, bu yeni bakanlık güvenlik işlerini üstlenmiştir. Bunun yanı sıra, eyaletlerde Asakir-i Redife adlı örgüt aynı işi görmüştür. Bu dönemde ülkenin her yerinde aynı ölçütlere göre kurularak, görev ve sorumluluk sahibi bir güvenlik kurumu oluşturulamamıştır.⁴¹⁶ 1845-1879 döneminde, 10 Nisan 1845'te çıkarılan Polis Nizamnamesi'yle adı Polis olan bir kurum oluşturulmuş, İstanbul'daki temsilcilikleri aracılığıyla yabancı ülkelere de bu konu duyurulmuştur. Bu düzenleme Paris Emniyet Müdürü'nün Görevlerini Düzenleyen Kararname kaynak alınarak oluşturulmuştur. Ancak başkent İstanbul'da Serasker, İhtisap Ağası ve Polis, başkent dışında ise Asakir-i Mansura Alayları'nın bulunması, çok başlıktan dolayı olsa, güvenlikte yönetsel karışıklığa neden olmuştur. 1846'da askeri işlerin aksadığı gerekçesiyle Zaptiye Müdürlüğü ve Yardımcılığı oluşturulmuş, yasal düzenlemeler için önce Zaptiye Meclisi, daha sonra Divan-ı Zaptiye ve Meclis-i Tahkik oluşturulmuştur. Başkent ve illerin güvenliğe dayalı iş ve işlemleri Zaptiye Müşirliği'nce yürütülmüş, bu kurum 1867'de Polis örgütünün bağlı olduğu tek yer haline almış, ancak 1909'a kadar görev yürütecek olan sadece polis işlerinden sorumlu Zaptiye Nezareti 1879'da kurularak, Jandarma ve Polis birbirinden

⁴¹⁴ "1453-1826 Dönemi", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1453-1826Donemi.aspx> (06/02/2019); Hikmet Tongur, a.g.e. s.53-101; Derviş Okçabol, a.g.e., s.31-59; Alper Numan Uz, *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde, Demokratikleşme ve Çağdaşlaşma Bağlamında Hizmet Öncesi Türk Polis Eğitiminin Tematik Analizi*, (Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2013, s.17, 18

⁴¹⁵ Hikmet Tongur, a.g.e., s.103-116; Pınar Hicran Özkan, *Suç Önleme Stratejileri Boyutuyla İç Güvenlik Hizmetleri Yönetimi; Bodrum İlçe Emniyet Müdürlüğü Örneği*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2015, s.37-39; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 1: ...*, s.84

⁴¹⁶ "1826-1845 Dönemi", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1826-1845Donemi.aspx> (06/02/2019)

ayrılmıştır.⁴¹⁷ 1879-1908 arasında, 1881’de Asakir-i Zaptiye kaldırılarak, yerine polis örgütü oluşturulmuş; 1886’da İstanbul Polis Müdürlüğü dışındaki illerdeki kuruluş mutasarrıflık adını almıştır. 1898’de sivil polis örgütlenmesi ortaya çıkmış; 1907’de ise tümüyle özgün ve ayrıntılı olan ve uzun süre yürürlükte kalan Polis Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir.⁴¹⁸ 1908’de İkinci Meşrutiyet’le Fransız ve Alman Polis modelleri örnek alınarak, Dahiliye Nezareti’ne bağlı, tüm ülke çapına yayılan güvenlik hizmetleri için İstanbul Vilayeti ve Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun yürürlüğe konmuştur. 1913 ve 1915’de Dahiliye Nezaretini ilgilendiren iki düzenlemeyle, örgütlenme, yönetim, görev ve sorumluluk anlamında büyük değişiklikler yapılmıştır. İstanbul Valiliği ile Emniyeti Umumi Müdüriyeti arasında çıkan bir sürtüşmeden dolayı, 1911’de yapılan bir düzenlemeyle, 1923’te İstanbul Polis Müdürlüğü adını alıncaya kadar İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi, İstanbul Valiliği’ne bağlanmıştır. Milli Hükümet’in kuruluşuna kadar iç güvenlik Umum Jandarma Komutanlığı, Emniyeti Umumiye Müdüriyeti ve İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi olmak üzere üç örgüt tarafından yürütülmüştür.⁴¹⁹

İşgal döneminde işgal güçleri, bölgelerinde kendi polis örgütlerini kurmuş, Osmanlı Polis Teşkilatı’nda Ermeni ve Rum unsurları öne çıkartmıştır. İşgal güçleri kendi çıkarına çalışmayan Türkleri görevden almış, zararlı gördüğü polisleri ise Malta’ya sürmüştür. Görevine devam edenler ise, Kurtuluş Savaşı’nın kazanılması için yararlı işler görmüşler, ulusal ve gizli oluşumlara gitmişler, yararlı kişilerin ve subayların ulusal harekete katılmasına yardım etmiş, silah ve cephanenin Ankara’ya ulaştırılmasını, yabancı istihbarat çalışanlarının izlenip, etkinliklerine ilişkin bilgilerin yine Ankara’ya iletilmesini sağlamışlar ve Kuvayı Milliye emrine girmişlerdir. 24 Haziran 1920 de Milli Hükümetin Emniyeti Umumiye Müdürlüğü kurulmuştur. Kurtuluş Savaşı’nın ardından, İstanbul’un alınmasıyla Osmanlı Devleti’nin Emniyeti Umumiye Müdüriyeti, İstanbul Polis Müdürlüğü adını almıştır.⁴²⁰ Türk Polisi’nin toplum düzeni ve güvenliği ikinci plana atıp Ulusal Kurtuluş Savaşı’na olan katkısı beş basamakta değerlendirilebilir. Bunlar Polis’in

⁴¹⁷ “1845-1879 Dönemi”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1845-1879Donemi.aspx> (06/02/2019)

⁴¹⁸ “1879-1908 Dönemi”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1879-1908Donemi.aspx> (06/02/2019)

⁴¹⁹ “1908-1918 Dönemi”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1908-1918Donemi.aspx> (06/02/2019); Hikmet Tongur, a.g.e., s.311-313

⁴²⁰ “Kurtuluş Savaşında Polis”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/KurtulusSavasindaPolis.aspx> (06/02/2019); Hakan Çebitürk, *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e “Polis Mevzuatı”*, (Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2009, s.14-104

cephede görev alması, başta çetecilik gibi ulusal ve ahlaki değerlerle toplumun korunması, Kurtuluş Savaşı'na katılımı sağlamak için halkın örgütlenmesi, Kurtuluş Savaşı'na silah ve mühimmat sağlanması, casusluk ve yıkıcı çalışmaların izlenmesi ve engellenmesidir.⁴²¹

Kurumun görevleri arasında kanıtları toplamak ile suç işleyen kişilerin yakalanması şeklinde suç soruşturması yapmak, elde edilen kanıt ile zanlıların yargıya bırakılması⁴²²; zararlı kişi ve malların ülkeye girişinin önlenmesi; ruhsatsız silahların yakalanması; ahlaka aykırı hareketlerin engellenmesi; açılması izne bağlı yerlerden izinsiz açılan yerlerin kapatılması; halkın rahatsız edilmesinin engellenmesi; toplu hareket, gösteri yürüyüşü, grev gibi eylemlerin yasalara uygun sürekliliğinin sağlanması; hastalıklı, sakat güçsüz, keyif verici madde etkisindeki kişilere yardım edilmesi; terk edilmiş çocukların ilgili kurumlara verilmesi; spor ve gösteri gibi topluluk hareketlerinin izlenmesi; gibi önleyici, koruyucu ve yardımcı görevleri içermektedir. Özetle soruşturma, araştırma, kanıt toplama, izleme, düzenleyici, önleyici ve durdurucu eylemlerle sorumluluk söz konusudur.⁴²³

Kurumda kullanılan rütbeler Sınıf Üstü Emniyet Müdürü, iki tür 1 inci Sınıf Emniyet Müdürü, 2, 3 ve 4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, Emniyet Amiri, Başkomiser, Komiser, Komiser Yardımcısı⁴²⁴; Kıdemli Başpolis Memuru, Başpolis Memuru, Polis Memuru şeklindedir.⁴²⁵ Dallar arasında Bilgi Teknolojileri, Turizm, Bando, Bomba Uzmanı, haberleşme, Trafik, Köprü Koruma, Deniz, Çevik Kuvvet, Havaalanı Koruma, TBMM Koruma, Cumhurbaşkanlığı Koruma, Başbakanlık Koruma, Hassas Bölgeler, Havacılık, Özel Harekat, Genel Hizmet, Eğitim Öğretim, Kriminal bulunmaktadır.⁴²⁶

Ulusal Karargah olarak nitelendirilebilen Emniyet Genel Müdürlüğü'nde bir Genel Müdür, 5 Genel Müdür Yardımcısı, Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu, Özel

⁴²¹ Eyüp Şahin, Kurtuluş Savaşı'nda Türk Polisi, *Polis Dergisi*, Sayı 47, Yıl: 12, (Ocak Şubat Mart 2006), s.45

⁴²² "Adli Görevler", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/AdliGorevler.aspx> (05/02/2019)

⁴²³ "İdari Görevler", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/IdariGorevler.aspx> (05/02/2019)

⁴²⁴ Sırasıyla Sınıf Üstü Emniyet Müdürü Polis Orgeneral, Birinci Derece 1. Sınıf Emn. Md. Polis Korgeneral, İkinci Derece 1. Sınıf Emn. Md. Polis Tümgeneral, 2. Sınıf Emn. Md. Polis Tuğgeneral, 3. Sınıf Emn. Md. Polis Albay, 4. Sınıf Emn. Md. Polis Yarbey, Emniyet Amiri Polis Binbaşı, Başkomiser Polis Yüzbaşı, Komiser Polis Üsteğmen, Komiser Yrd. Polis Teğmen olarak düşünülebilir.

⁴²⁵ "Rütbeler", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/Rutbeler.aspx> (05/02/2019)

⁴²⁶ "Branş İşaretleri", <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/Brans-Isaretleri.aspx> (05/02/2019)

Güvenlik Denetleme, İç Denetim Birimi, Özel Harekat Başkanlıkları, Asayiş, Belge Yönetimi, Bilgi Teknolojileri, Cumhurbaşkanlığı Koruma, **Dış İlişkiler**, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele, Güvenlik, Haberleşme, Havacılık, Hudut Kapıları, İdari ve Mali İşler, İkmal ve Bakım, İnşaat Emlak, İnterpol – Europol, İstihbarat, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, Koordinasyon, Koruma, Kriminal, Medya-Halkla İlişkiler ve Protokol, Narkotik Suçlarla Mücadele, Özel Güvenlik, Personel, Sağlık İşleri, Siber Suçlarla Mücadele, Sosyal Hizmetler, Strateji Geliştirme, TBMM Koruma, Tanık Koruma, Terörle Mücadele, Trafik Hizmetleri, Trafik Uygulama ve Denetleme, Trafik Planlama ve Destek, Trafik Eğitim ve Araştırma Daire Başkanlıkları, Trafik Araştırma Müdürlüğü bulunmaktadır. Bunun yanında 81 İl Emniyet Müdürlüğü, 922 ilçe Emniyet Müdürlüğü / Amirliği⁴²⁷ bulunmaktadır. Yurtdışında ise ABD, Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Çin, Danimarka, Fransa, Irak, İngiltere, İran, İtalya, Kazakistan, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Rusya, Sudan, Yunanistan’da irtibat görevliliği söz konusudur.⁴²⁸

Türk Polisi’nin iki temel yasal dayanağı bulunmaktadır. Bunlar 04/07/1934 gün ve 2559 sayılı Polis Vazife* ve Salahiyet** Kanunu (PVSK) ile 04/06/1937 günlü 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (ETK)’dur.

Kurum makamları, örgüt bölümleri, rütbelere – düzeyler – unvanlar, merkez – il – yurtdışı yapılanması, mesleğe kabul ve eğitim, seçim ve tayin, teftiş, terfi ve atama, meslekten çıkma – çıkarılma – izin, seçme kurulu***, inzibat komisyonları ve inzibati cezalar, işgörenlerin verimliliğinin değerlendirilmesi, para ödülü, melbusat – teçhizat – tedavi, diğer**** maddeler başlıkları bulunan 98 madde, 36 ek madde ve 29 geçici madde içeren ETK’da 31/05/1938’den 28/12/2018’e kadar 60’den fazla değişiklik yapılmıştır.

ETK’nin ilgili hükümleri uyarınca Polis’in sivil - üniformalı, araçlı – araçsız, siyasi – idari – adli gibi ayrımlara tutulduğu; kurum dışı adli ve idari amirleri

⁴²⁷ “Mülki İdare Bölümleri”, <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> (05/02/2019)

⁴²⁸ “Birimler”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/EGM-Birimler.aspx> (05/02/2019)

* Sorumluluk, ödev

** Yetki

*** İntihap Encümeni

**** Müteferrik

olduğu, Ulusal Karargah'ın yetkilerinin olaylar hakkında bilgi isteme, teknik, muhasebe ve personel işlerinde iletişim yapabilmesiyle sınırlı olduğu; Siyasal Bilimler ve Hukuk Fakülteleri mezunu olan kurum yöneticilerinin kaymakamlığa, kaymakamların da Polis yöneticisi olarak atanabileceklerine; işgörenlerin yıllık izin dışında haftada bir gün izin yapabileceğine; (zorunlu askerlik hizmetin kalkmasına rağmen) askerlikle bağlantılı görevlendirmeye; bazı birim yönetimlerine kurum dışından sivil atama yapılabileceğine; birim bağlamında sadece Çevik Kuvvet, ek madde 22'de Trafik Araştırma Merkezi'nin görevlerine; il dışı görevlendirme için vali istemine; Bakanlık içerisinde Emniyet Komisyonu'nda valilere yer verildiği; kurumun baş yöneticisi olan Emniyet Genel Müdürü'nün valiler arasında atanabileceğine ilişkin hükümler söz konusudur.⁴²⁹

PVSK, durdurma ve kimlik sorma, parmak izi ve fotoğraf kaydı, önleme araması, kayıp çocukların araştırılması, zor ve silah kullanma, adli görev ve yetkiler, 28 madde, 10 ek maddeden oluşmaktadır. Polisin görevleri 2 nci maddede önleyici ve soruşturma olarak anılmaktadır. Mülki idare amirlerine ilişkin hükümlere bakıldığında genel güvenlik, kaçakçılık ve uyuşturucuyla ilgili önemli olayların soruşturması için ilgili valinin talebi üzerine ulusal karargahtan görevlendirme yapılabileceği ve başka illerde araştırma ve soruşturma yapılması için valiliklerce görevlendirme yapılabileceği ve bu konuyla ilgili görev yürüten işgörenlerin bulunulan yerin mülki idare amirine karşı sorumlu olduklarına ilişkin ek madde 5; daha sonra mahkeme onayı alınmak üzere, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kayıp çocuklara ilişkin banka hareketi, iletişim ve sinyal bilgilerinin değerlendirilebileceği mülki idare amirinin yazılı ve sözlü emri yeterli olacağına; araç arama için madde 4, önleme araması madde 9; deniz araçlarıyla gezi düzenleyen ya da satış yaparken alıcıyı ve çevreyi rahatsız eden satıcıların geçici men edilmesi ve belediye tarafından ruhsat iptali madde 8 (f); oyun ve temsil verilme iznine ilişkin ek madde 1; kişilerin ev ya da iş yerinden ayrılma yasağının kaldırılmasına ilişkin ek madde 3 öne çıkmaktadır. Denetim konusunda ek madde 7'de sıralı kurum yöneticisi, mülki idare amiri, ilgili bakanlığın teftiş elemanı, Başbakanlık Teftiş Kurulu, TBMM Güvenlik ve İstihbarat Kurulu'nun adları geçmektedir.⁴³⁰

⁴²⁹ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf> (26/04/2019)

⁴³⁰ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf> (26/04/2019)

Uluslararası ilişkiler bağlamında ETK'nın 35 inci maddesi bazı işgörenlerin polis köpeği, polis kuşu, motorlu taşıt kullanımı için yabancı ülkelerde eğitime gönderilebileceğinden; 16 ncı maddesi başlıkta yurtdışı yapılanmadan (bahsetmesine rağmen, yurtdışı yapılanmaya ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemektedir) söz edilmektedir. PVSK'ya göre ise 9 uncu madde kimlik sorma konusunda uluslararası anlaşma hükümlerinin saklı olduğuna ilişkin ifade bulunduğu görülmekte, başkaca herhangi bir yabancı ülke iç güvenlik kurumu ile uluslararası örgütlerle ilgili hiçbir hükme rastlanmamaktadır.

3.4.1.1.1. İç Güvenlik Eğitim Kurumu – Polis Akademisi

Bu başlık altında Polis Akademisi'ne yer verilecektir. Akademi'nin geçmişi 1879 yılında kurulan Zaptiye Nezareti'nin kuruluşuna dayandırılmaktadır. 1891'de aynı bakanlık tarafından İstanbul'da açılan Polis Dershanesi'nde yasal ve meslek konuları öğretilmiştir. Rumeli'de yaşanan çetecilik nedeniyle ortadan kalkan toplum düzeninin yeniden kurulması için Jandarma ve Polis reformuyla ilk Polis Okulu, Rumeli Vilayet-ı Şahanesi Polis Mektebi adıyla 1907'de Selanik'te açılmıştır. Dolayısıyla okulun ilk öğrencileri de Selanik, Üsküp ve Manastır'dan katılan kurum işgörenleri olmuştur. Bu durum İkinci Meşrutiyet'in ilanına kadar sürmüştü, ancak eğitim alanındaki yenilikler devam etmiştir. Bu sırada İstanbul'da bir Polis Okulu kurulana kadar, adı geçen kentteki kurum işgörenlerinin eğitimi için Ferah Tiyatrosu olanakları kullanılarak, siyaset, meslek ve ahlak konuları üzerine konferanslar yapılmıştır. Zaptiye Nezareti (Kolluk / Polis Bakanlığı)'nin yerine Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü (Emniyet Genel Müdürlüğü)'nün kurulmasıyla Yıldız Sarayı'nın eski Mabeyn Dairesi'nde bir okul işleve başlamıştır. Yurtdışından da katılımcıların geldiği bu okulda, yine mesleği sürdüren işgörelere yer verilmiştir. Bu okulda kavanin, polis nizamnamesi, telefon ve telgraf muhaberesi, eskrim, otomobil, motor, makine sevk ve idaresi, meslek terbiyesi ve fiili hizmet, atış nazariyatı, acil müdavat ve hıfzıssıhha, daktiloskopi, parmak izi ve fotoğraf, hesap, talim ve jimnastik, meslek terbiyesi ve karakol vezaiifi, usulü tahrir, kroki, topoğrafya, tarih ve coğrafya gibi konuları içine alan oldukça geniş bir müfredat uygulanmıştır. İstanbul'daki okulun yetersiz kalması üzerine Beyrut, Erzurum,

Bağdat, Adana ve Trabzon’da Polis Okulları kurulmuştur.⁴³¹

Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla Polis eğitimiyle ilgili girişimler atıl kalmıştır. Bu sırada İstanbul’daki okul varlığını korumuştur. Cumhuriyet’in ilanıyla, 1923’te Konya’da ve Sivas’ta, 1926’da da Trabzon’da birer okul daha kurulmuştur. Çeşitli zorluklar nedeniyle, anılan okulların tümü 1931’de İstanbul’da bir araya gelmiştir. Memur yetiştirilmesinin yanında, amir yetiştirme gereksiniminin ortaya çıkmasıyla, Mustafa Kemal Atatürk’ün uyarılarıyla yapılan yasal değişiklikler üzerine 1937’de Ankara Polis Enstitüsü kurulmuştur. Bu okulda ilk, orta, yüksek bölümlerinin yanında teknik uzmanlık kursları verilmiştir. Polis Enstitüsü’ne bağlı olan ve Polis Memuru yetiştirmek üzere kurulan Polis Okullarının yanında lise düzeyinde eğitim vermek üzere 1938’de Polis Koleji kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı’nın getirdiği sorunlarla birlikte 1939’da işgörenlerin çalıştıkları yerleşim birimlerinde kurs almalarına karar verilmiştir. 1960’tan sonra İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Bursa, Afyon, Samsun, Trabzon, Aydın, Balıkesir, Malatya, Erzurum, Elazığ ve Gaziantep’de Polis Memuru yetiştirmek üzere yeni Polis Okulları kurulmuş, bunlar 2001’den itibaren Polis Meslek Yüksek Okulu halini almıştır. 1984’de Polis Akademisi adını alacak olan Ankara Polis Enstitüsü’nün eğitim süresi 1941’de iki, 1962’de üç, 1980’de dört yıla yükseltilmiştir. 2001’de Polis Akademisi içerisinde önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim vermeye başlanmış, 2015’de yeniden yapısal değişikliğe gidilmiştir. Bu kapsamda Polis Amirleri Eğitimi Merkezi (PAEM), Polis Meslek Yüksek Okulları (PMYO) ile Polis Meslek Eğitim Merkezleri (POMEM) adlarıyla örgütlenmiştir.⁴³²

Eğitim birimlerinin başında olan Polis Akademisi’nin çatısı altında, üniversite mezunlarına yönelik, yüksek lisans düzeyinde eğitim veren, yönetici yetiştiren Polis Amirleri Eğitim Merkezi⁴³³; İstanbul (Adile Sadullah Mermerci), İzmir, Kastamonu, Kırıkkale, Samsun şeklinde, lise mezunlarına yönelik 2 yıl süreyle Polis Memuru yetiştirmek üzere 5 Polis Meslek Yüksekokulları⁴³⁴; Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Diyarbakır, Aydın, Balıkesir, Bayburt, Bilecik, Bitlis, Bursa, Çankırı, Elazığ, Elmadağ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay,

⁴³¹ “Akademi Tarihçesi”, <https://www.pa.edu.tr/akademi-tarihcesi.html> (18/03/2019); “Akademi Tarihçesi”, <http://www.pa.edu.tr/akademi-tarihcesi.html> (07/02/2019)

⁴³² “Akademi Tarihçesi”, <https://www.pa.edu.tr/akademi-tarihcesi.html> (18/03/2019)

⁴³³ “Polis Amirleri Eğitimi Merkezi”, <http://www.pa.edu.tr/hakkinda-egitim-birimi.html> (05/02/2019)

⁴³⁴ “Polis Meslek Yüksek Okulları”, <http://www.pa.edu.tr/hakkinda-6-egitim-birimi.html> (05/02/2019)

İstanbul Arnavutköy, İstanbul Şükrü Balcı, Karabük, Karaman, Kayseri, Kırşehir, Konya, Mersin, Malatya, Merzifon, Niğde, Rize, Siirt, (Yabancı Polis adayları eğitime yönelik)Sivas, Trabzon, Yozgat şeklinde, üniversite mezunlarına yönelik Polis Memuru yetiştiren, 6 aylık 34 Polis Meslek Eğitim Merkezi⁴³⁵; Çanakkale Deniz, Eskişehir Trafik, Kemalettin Eröğre adını taşıyan 3 adet Polis Eğitim Merkezi bulunmaktadır.⁴³⁶

3.4.1.2. Jandarma – Jandarma Genel Komutanlığı

Kurumun adının kökeni, Fransızca silah adamı ya da silahlı kişi anlamına gelen **gene** ile silahtan, silahlı, silahı gibi anlamlarına gelen **d’arme** sözcüklerinin bir araya gelmesine dayanmaktadır. Yukarıda da anıldığı üzere, 1605’te Fransa Kralı 13 üncü Lui’nin döneminde, kralın ve sarayın güvenliğinden sorumlu Kral Muhafız Kıta Askeri olarak anılan ağır atlı birlikler olmuştur. Söz konusu dönemde ve ülkede toprak sahibi olmayan asiller için kullanılan bir sözcük olmuştur. Fransa’nın geçmişinde dönüm noktaları olan 1790, 1848, 1854, 1851, 1855, 1871, 1874, 1885 yıllarında Jandarma önemli görevler üstlenmiştir. Cengiz döneminde ve Mısır’ın Türklerin elinde bulunduğu dönemde ise, aslı Farsça sağlık, yaşam anlamlarına gelen **can** ile tutan, tutucu anlamlarına gelen **dar** sözcüklerinin bir araya gelmesiyle türemiş, muhafız, koruyucu, silahlı güç anlamlarını taşıyan canda sözcüğü kayıtlarda bulunmaktadır.⁴³⁷ Fransa’da merkezi bir kırsal güvenlik yapılanması olan Jandarma örneğinin başarısı nedeniyle, yabancı danışmanlar yardımıyla Osmanlı’da da benzeri bir yapı kurulmuştur.

Kuruluşu M.Ö. 209’da Türk Ordusu’nun kuruluşuna dayandırılan Jandarma, yargan, subaşı, zaptiye adıyla anılmış, günümüzde ise **askeri statülü kolluk örgütü** olarak nitelendirilmektedir. Resmi kuruluşu ise 14 Haziran 1839 tarihli Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi (Askeri Kolluk Tüzüğü) adlı düzenlemeye dayandırılmaktadır. 1904 yılında Jandarma Nizamnamesi ile Jandarma’nın yapılanması, görev ve sorumlulukları oldukça ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.⁴³⁸ Rumeli topraklarında

⁴³⁵ “Polis Meslek Yüksek Okulları”, <http://www.pa.edu.tr/polis-meslek-egitim-merkezleri-egitimbirimi.html> (05/02/2019)

⁴³⁶ “Birimler”, <https://www.egm.gov.tr/Sayfalar/EGM-Birimler.aspx> (05/02/2019)

⁴³⁷ Derviş Okçabol, a.g.e., s.61-32, 64-65

⁴³⁸ Hikmet Tongur, a.g.e., s.228-239

baş gösteren Bulgar, Ulah ve Rum çetelerinin etkinlikleri nedeniyle, Selanik, Kosova ve Manastır'da yeniden yapılandırmaya gidilmiştir.⁴³⁹ 1909'da Harbiye Nezareti'ne (Savunma Bakanlığı) bağlanarak, Jandarma Umum Komutanlığı adını almıştır. 1914-1918 arasında Birinci Dünya Savaşı, 1919-1922 arasında Kurtuluş Savaşı'nda hem iç güvenlik, hem de cephe görevi yürütmüştür. 1937'de Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi adlı düzenlemeyle, görevlerinin yanı sıra cezaevi koruma⁴⁴⁰ görevini de üstlenmiştir. 1939'da durağan, gezici, eğitim birlikleri ve okullar şeklinde dört bölümde düzenlenmiş; 1956'dan 2013'e kadar, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na devredilene kadar, Gümrük Umum Kumandanlığı'nca yürütülen uç bölge, kıyı, karasuları, kaçakçılık konuları üstlenilmiş; 1982'de Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın kurulmasıyla kıyı ve karasularının korunması görevi bırakılmış; 1983'te Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu yürürlüğe girmiş; 2016'da ise İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.⁴⁴¹

Jandarma'nın görevleri arasında mülki, adli ve askeri görevleri bulunmaktadır. Mülki görevleri arasında güvenlik, düzenin sağlanması, korunması, kollanması; kaçakçılığın engellenmesi, izlenmesi, soruşturulması; suç işlemenin önlenmesi; ceza ve tutukevi dış korunması; adli görevleri arasında işlenmiş suçlarla ilgili işlemlerin yürütülmesi; askeri görevleri arasında yasal düzenlemeler uyarınca belirtilen askeri görevlerin yürütülmesi bulunmaktadır.⁴⁴²

Ana birimleri arasında Kriminal Daire Başkanlığı, Asayiş ve Bando birimleri bulunmaktadır. Asayiş altında hava alanı, TV verici istasyonları, barajlar ve HES'ler, Topkapı Sarayı, demiryolu köprüleri, petrol üretim ve dolun kuruluşları, boru hatları gibi önemli yerlerin korunmasını içeren Asayiş; Terörle Mücadele; Atlı Birlik, Arama Kurtarma, Bot, Motosiklet, Köpek birimlerini içeren Özel Birlikler, Trafik, Çevre Koruma, Ruhsat İşlemleri; Özel Güvenlik; Ceza İnfaz Kurumları;

⁴³⁹ Derviş Okçabol, a.g.e., s.69

⁴⁴⁰ Söz konusu görevin Ceza İnfaz Koruma Memurlarınca yürütülebilek nitelikte olup, bu yapılanmanın söz konusu ABD US Marshall benzeri bir görev ve sorumlulukla donatılıp, ceza ve tutuk evlerinin iç ve çevre koruma, hükmü kesinleşen kişilerin yakalanması, mahkeme kararı varsa mallarının müsaderesi, mahkeme binalarının, hakim ve savcılarının korunması, hükümlü ve tutukluların nakli gibi kendilerine görevler verilebilir. Alman Polisi'nin yerinden yönetilen ve eşgüdümlü yapısına rağmen eğitiminin ağırlıklı olarak askeri nitelikli ve hukuk ağırlıklı olduğu bilinmektedir. Danimarka'da ve Türkiye'de Jandarma'da olduğu gibi, kişiler okula kabul edildikleri andan itibaren polis / kolluk gücü olarak kabul edilmekte ve maaş almaktadır. Murat Delice, a.g.m., s.464

⁴⁴¹ <http://www.jandarma.gov.tr/#> (21/01/2019)

⁴⁴² <http://www.jandarma.gov.tr/#> (21/01/2019)

Uyuşturucu ile Mücadele; Güvenlik Korucuları birimleri bulunmaktadır.⁴⁴³ Bunun yanında merkez yapılanmasında Hukuk Hizmetleri, Mali Hizmetler, İç Denetim, Teftiş Kurulu, Asayiş, Personel, İstihbarat, Muhabere Elektronik Bilgi Sistemleri Başkanlıkları; Kriminal, Havacılık, **Stratejik Gelişim ve Dış İlişkiler**, Eğitim ve Öğretim Daire Başkanlıkları; İstihbarat Okul, İstihbarat Grup, Personel Temin Merkez, Lojistik, Destek Kıtaları Komutanlıkları; Denetleme Grubu; Sosyal Tesisler Birimleri'nin yanında bölge, il, ilçe, Komando Alay/ Tabur / Bölük Komutanlıkları, Özel Harekat Tabur Komutanlıkları, Asayiş Komando Bölük Komutanlıkları; doğrudan merkeze bağlı birimler arasında Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlıkları, Eğitim ve Öğretim Birim ve Kurumları, Komando Tugay Komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, Havacılık Grup/Filo Komutanlıkları bulunmaktadır.⁴⁴⁴

Subay rütbeleri Jandarma Orgeneral, Korgeneral, Tümgeneral, Tuğgeneral, Albay, Yarıbay, Binbaşı, Yüzbaşı, Üsteğmen, Teğmen, Asteğmen; astsubay rütbeleri Kıdemli Başçavuş, Başçavuş, Kıdemli Üstçavuş, Üstçavuş, Kıdemli Çavuş, Çavuş; uzman çavuşlar ile onbaşılar ise aşamalarına göre adlandırılacak şekildedir.

Başat eğitim ve öğretim kurumu olan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'nin kökeni 1904'te Selanik'te Jandarma subayı yetiştirmek üzere dayandırılan Jandarma Zabit Mektebi'ne dayandırılmaktadır.⁴⁴⁵ Okul 1910'da İstanbul'da Yıldız Sarayı'na, 1922'de Ankara Etlik'e, aynı yıl İzmit'e, 1924'te Konya'ya taşınmıştır. 1930'da Jandarma'nın öğrenci kaynakları kaldırılmış, 1935'te subay kaynağı Kara Harp Okulu'ndan karşılanmaya başlanmıştır. Aynı yıl başlayan sınıf eğitimi, 1937'de Ankara Anıttepe'de bulunan Polis Enstitüsü'ne bitişik olan binada sınıf eğitimi Jandarma Subay Okulu⁴⁴⁶ / Subay Tatbikat Okulu adıyla verilmeye başlanmıştır. 1979'da aynı okul Ankara Güvercinlik'e taşınmış, Jandarma Astsubay Hazırlama ve Sınıf Okulları Komutanlığı Jandarma Okul Komutanlığı adı altında birleşmiştir. 1997'de ise bu okul Ankara Beytepe'ye taşınmıştır.⁴⁴⁷

⁴⁴³ <http://www.jandarma.gov.tr/> (21/01/2019)

⁴⁴⁴ <http://www.jandarma.gov.tr/#> (21/01/2019)

⁴⁴⁵ Hikmet Tongur, a.g.e., s.295.

⁴⁴⁶ Derviş Okçabol, a.g.e., s.182

⁴⁴⁷ "Tarihçe", <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=6&id=1> (21/01/2019)

Astsubay ve Uzman Jandarma yetiştirmek için, 1904'te Selanik Jandarma Karakol Kumandanları Mektebi kurulmuş, 1908'de bu okulların sayısı çoğaltılmıştır. Yeni askerlerin yetiştirildiği Efrad-ı Cedide ile Jandarma Karakol Kumandanları okulları⁴⁴⁸ Jandarma Eğitim Alayları çatısı altında birleştirilmiştir. Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında ara verilen eğitim çalışmaları, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte önce Efradı Cedide Mektebi içindeyken, sonrasında Jandarma Karakol Komutanları Okulu ile Jandarma Er Okulları ayrılmıştır. 1932'de söz konusu okullar kapatılmış, onların yerine Ankara'da Jandarma Astsubay Meslek Okulu açılmış, daha sonraki gelişmeler sonrasında okul İstanbul Maltepe, Ankara, Afyon'a taşınmıştır. 1972'de ad değişikliğine gidecek olan Jandarma Astsubay Okulu 1970'de Ankara Güvercinlik'te hizmet vermeye başlamıştır. 1988'de Jandarma Uzman Okulu tekrar kurulmuştur. 1997'de bütün okullar Ankara Beytepe'ye taşınmıştır.⁴⁴⁹

2012'den beri Uzman Jandarmalar eğitim birliklerinde yetiştirilmektedir. Jandarma ve Sahil Güvenlik için subay ve astsubay yetiştiren Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi yapısında, Eğitim Merkezi Komutanlığı, lisansüstü çalışmaları için Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, lisans düzeyinde subay yetiştirmek için Güvenlik Bilimleri Fakültesi, astsubay yetiştirmek için Meslek Yüksek Okulu, Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır.⁴⁵⁰

3.4.1.3. Sahil Güvenlik – Sahil Güvenlik Komutanlığı

Osmanlı Devleti döneminde deniz kıyılarında, ülkenin iç bölgelerinde kara, kara uç çizgileri olarak üçe ayrılan gümrükler arasında hem iç, hem de dış ticaret malları için sahil gümrükleri ilgilenmekteydi. 1859'da Hazine'ye bağlı Taşra Gümrük İdareleri İstanbul Emtia Gümrük Eminliği'ne bağlanmış, 1861'de kurumun adı Rüsamat Eminliği olarak değiştirilmiştir. 1861'de Gümrük Muhafaza Teşkilatı, 1886'da ise Jandarma'ya bağlı olarak Kordon Bölükleri kurulmuştur. 1931'de gümrük hizmetleri, deniz yoluyla kaçakçılığın engellenmesi ve karasularımızın güvenliği bağlamından, yarı askeri Gümrük Muhafaza Umum Komutanlığı kurulmuş, 1936'da deniz örgütü askeri bir kimlik kazanarak karasuların güvenliği bu

⁴⁴⁸ Hikmet Tongur, a.g.e., s.296-298

⁴⁴⁹ "Tarihçe", <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=6&id=1> (02/02/2019)

⁴⁵⁰ "Eğitim Merkezi Komutanlığı", <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=12&id=29> (02/02/2019)

yeni kuruluşa verilmiştir. Gümrük Muhafaza Umum Komutanlığı 1956 yılına kadar Gümrük ve Tekel Bakanlığı, deniz uç çizgisinin güvenliği ile eğitim yönünden Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olmuştur. 1956'da ise uç çizgileri, kıyı ve karasularının korunması ve kaçakçılığın önlenmesi İçişleri Bakanlığı altındaki Jandarma'ya verilmiş ve Gümrük Muhafaza Umum Komutanlığı ortadan kalkmıştır. Samsun, İstanbul, İzmir, Mersin'de Jandarma içerisinde Deniz Bölge Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı Karargahı'nda Deniz Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Sonrasında Ege, Karadeniz, Akdeniz Jandarma Deniz Bölge Komutanlıkları kurulmuştur. Yeni ve profesyonel bir Sahil Güvenlik Komutanlığı'na duyulan gereksinimin ortaya çıkmasıyla, 1982'de Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuş, 1985'te geçiş dönemi bitene kadar bu görev Jandarma tarafından yürütülmüştür. Böylelikle barışta görev ve hizmet yönünde İçişleri Bakanlığı'na, seferberlik ve savaş hallerinde ise Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı olarak, Marmara ve Boğazlar, Karadeniz, Akdeniz ve Ege Bölge Komutanlıkları altında örgütlenmiştir. 2003'te görev etkinliği gerekçesiyle kuvvet komutanlıkları ve Jandarma gibi ayrı bir yapıya kavuşmuştur. 2016'den itibaren İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak görev yürütmektedir.⁴⁵¹

Jandarma ve Polis'le aynı yetki ve sorumluluğa sahip olan Sahil Güvenlik tüm deniz kıyıları, iç suları (Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazları), liman, körfez, karasuları, belirlenmiş ekonomik bölge, Türk Arama Kurtarma Bölgesi'ndeki diğer kuruluşlar, marina, balıkçı barınağı, çekek yeri, dalyan, iskele, rıhtım ve benzeri kıyı yapıları ile demir yerlerinde, akarsuların denize dökülen ve deniz araçlarının girişine izin veren alanlarda deniz güvenliği, kamu düzeni, suç önleme ve suç soruşturma konularında görev yapmaktadır. Görevleri arasında denizlerde ve adalarda ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde hasta taşınması; deniz güvenliği için izleme, gözetleme, takip, denetim ve gerekli önlemlerin alınması; stratejik önemi olan yerlerin, boğazlardan geçen tehlikeli ve patlayıcı taşıyan gemilerin, devlet büyüklerinin denizdeki güvenliğinin sağlanması; deniz egemenlik alanında devriye; yabancı askeri ve devlet gemilerinin izlenmesi, Türk bayraklı gemilere yönelik taciz ve ihlallere yönelik iş ve işlemler; deniz yetki alanlarındaki bilimsel araştırma, hidrokarbon arama, sondaj, kablo ve boru hattı döşeme, balıkçılık gibi etkinliklerin izlenmesi, denetimi ve izinsiz yapılan etkinliklerin engellenmesi;

⁴⁵¹ "Tarihçe", https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/genel_sekreterlik/tarihce/tarihce.asp (02/02/2019)

Türk Arama Kurtarma Bölgesi'nde arama kurtarma çalışmaları yürütmek; denizdeki kaçakçılığın önlenmesi; ticari ve amatör balıkçılığın denetlenmesi; deniz kirliliğine ilişkin önlem ve denetimler; denizde can ve mal güvenliğinin korunması; yasadışı göçün engellenmesi; denizlerde pasaport kontrolü; denizlerde doğal, kültürel ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere izinsiz ve ruhsatsız olarak araştırma, sondaj ve kazı yapılmasına engel olunması, dalışa yasak bölgelerde dalış yapılmasının engellenmesi, yurtiçinde korunması gereken kültür ve tabiat varlıklarının deniz yolu ile yurtdışına çıkarılmasının engellenmesi; sorumluluk alanındaki patlayıcı maddelere ilişkin önlemlerin alınması; deniz ticaretine ilişkin denetimlerin yapılması; denizlerdeki spor amaçlı işletmelerin denetlenmesi; ulusal çıkarların korunması ve ülke politikasına ilişkin iş ve işlemler; kabahatler, Elektronik Haberleşme, Gemi Sağlık, Türk Bayrağı, Türk Ticaret yasaları uyarınca gerekli denetleme işlerini yapmak, deniz haydutluğu, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, açık denizden yapılan izinsiz yayınların engellenmesi, yabancı ticaret gemilerinin denetlenmesi gibi işlemleri, devlet aracı sayılan su ve hava araçlarıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı görev alanı içerisinde herhangi bir çerçevelenme olmaksızın yerine getirmekle görevlidir.⁴⁵²

Sahil Güvenlik Komutanlığı içinde Karadeniz, Akdeniz, Ege, Marmara ve Boğazlar Bölge Komutanlıkları, Hava, Eğitim ve Öğretim, Sahil Güvenlik İkmal Merkezi Komutanlıkları bulunmaktadır.⁴⁵³ Subay rütbeleri Sahil Güvenlik Tümamiral, Tuğamiral, Albay, Yarbay, Binbaşı, Yüzbaşı, Üsteğmen, Teğmen, Asteğmen; astsubay rütbeleri Kıdemli Başçavuş, Başçavuş, Kıdemli Üstçavuş, Üstçavuş, Kıdemli Çavuş, Çavuş; uzman çavuşlar ile onbaşılar ise aşamalarına göre adlandırılacak şekildedir.⁴⁵⁴ Eğitim öğretime ilişkin bilgiler Jandarma başlığı altındaki Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'ne ilişkin bölümde yer verilmiştir.

3.4.1.4. Afet ve Acil Durum Yönetimi

Başkanlığı

17/08/1999 depreminin ardından afet yönetimi ve eşgüdümünde ortaya çıkan yetersizlikten gerekli ders çıkarılmış ve İçişleri Bakanlığı'ndan Sivil Savunma

⁴⁵² "Görevler", https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/plan_prensipler/gorevler/gorevler.pdf (02/02/2019)

⁴⁵³ "Organizasyon", <https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/harekat/organizasyon/organizasyon.asp> (02/02/2019)

⁴⁵⁴ "Rütbeler", <https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/personel/rutbeler/rutbeler.asp> (02/02/2019)

Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'ndan Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)'nın birleştirilmesiyle 2009'da Başbakanlık'a bağlı olarak etkin ve verimli bir yapı ortaya konmuştur. 2018'de bu yapı İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Kurum su baskını, sel, çığ, heyelan, yangın, deprem gibi istenmeyen doğal olaylara yönelik risk ve kriz yönetimi konularında görev yapmaktadır.⁴⁵⁵

Görevleri arasında tehlike ve risklerin önceden belirlenmesi, istenmeyen bir olay yaşanmadan önce oluşabilecek zararların önlenmesi ya da bunların en alt düzeye indirilmesi, bunlara etkin karşılık verilmesi, eşgüdüm sağlanması, sonrasında iyileştirme çalışmalarının yürütülmesi bulunmaktadır.⁴⁵⁶

Başkan'a bağlı olan Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu, üç başkan yardımcısı altında, Planlama ve Risk Azaltma, Müdahale, İyileştirme, Deprem, Sivil Savunma, Bilgi Sistemleri ve Haberleşme, **Dışilişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım**, Eğitim, Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri, Strateji Geliştirme, Personel ve Destek Hizmetleri Daireleri ile Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi söz konusudur. Bunun yanında illerde Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile 11 Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü bulunmaktadır.⁴⁵⁷

3.4.1.5. Göç Yönetimi – Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

2013'e kadar Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı'nca verilen yabancılara ilişkin görev ve hizmetler, yine EGM yapısında Göçmen Kaçakçılığı ile Hudut Kapıları Daire Başkanlıkları daha sonra İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne devredilene kadar Pasaport ve Değerli Belge Daire Başkanlığı, ağırlık olarsa Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından verilmeye başlanmıştır.⁴⁵⁸

Başkent kuruluşu bir genel müdür, iki genel müdür yardımcısı, Uluslararası Koruma, Uyum ve İletişim, Eğitim, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma, Göç ve

⁴⁵⁵ "AFAD Hakkında", <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda> (02/02/2019)

⁴⁵⁶ "AFAD Hakkında", <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda> (02/02/2019)

⁴⁵⁷ "Teşkilat Şeması", <https://www.afad.gov.tr/tr/2218/Teskilat-Semasi> (02/02/2019)

⁴⁵⁸ "Hakkımızda", http://www.goc.gov.tr/icerik/hakkimizda_308_309 (04/02/2019)

Politika Projeleri, Bilgi Teknolojileri, Düzensiz Göç, Yabancılar, Destek Hizmetleri, Dış İlişkiler, Personel, Strateji Daire Başkanlıkları ile Hukuk Müşavirliği'nden oluşmaktadır. 81il, 148 ilçede görev yapan, Kabul ve Barınma Merkezleri, yurtdışı kuruluşunda göç müşavirlikleri ile göç ataşelikleri, Göç Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'ndan oluşmaktadır.⁴⁵⁹

Kurumun görevleri arasında, göç alanındaki yasal düzenlemelerin ve yönetsel yeteneklerin geliştirilmesi, politika ve stratejilerin belirlenmesi, uygulamanın izlenmesi ve eşgüdümü; göçle, insan ticareti mağdurlarının korunması, vatansızlar, uyum süreci, geçici koruma, ilgili iş ve işlemleri yürütmek; düzensiz göç konusunda önlem geliştirmek; çok yanlı çalışmaların izlenip desteklenmesi bulunmaktadır.⁴⁶⁰

3.4.2. Gümrükler Muhafaza – Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

1853 yılında Rüsamat Nezareti altında Rüsamat Muhafaza Memurluğu adıyla kurulmuştur. 1931 yılına kadar Maliye Vekaletine bağlı kalmış, daha sonra hudut ve sahillerin güvenliği ve gözetimi göreviyle birlikte Gümrük ve İnhisarlar Vekaleti'ne bağlanmıştır. 1940'da özel zabıta özelliğini edinmiştir. 1932'de kurulan Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı 1956'da ortadan kalkmış, askeri bölümleri İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Gümrük işlemi yapılan kapı ve limanlarla, Marmara Denizi ile boğazlardaki kaçakçılığın önlenmesi, izlenmesi ve soruşturulması göreviyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1956'dan 1976'ya kadar Gümrük Muhafaza Müdürlüğü, başkent dışında 7 bölge müdürlüğü, 6 bağımsız bölge amirliği kurulmuştur. 1976'da Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü adını almış, 1993'ten 2011'de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kurulana kadar Başbakanlık'a bağlı olarak yönetilmiştir. Halen Ticaret Bakanlığı yapısında görev yürütmektedir.⁴⁶¹

⁴⁵⁹ “Teşkilat Şeması”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/genel-mudur-yardimcileri_273_274_82;http://www.goc.gov.tr/icerik6/teskilat-semasi_273_274_281_icerik# (04/02/2019)

⁴⁶⁰ “Genel Müdürlüğün Görevleri”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/genel-mudurlugun-gorevleri_274_275_752 (04/02/2019)

⁴⁶¹ “Hakkımızda”, <https://muhafaza.ticaret.gov.tr/teskilat/hakkimizda> (02/02/2019); Lerzan Gümüşalan, *Yargı Kararları ışığında Gümrük Müsteşarlığının Kolluk Yetkisinin Kapsam ve Önemi*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010, s.23-27

Ticaret Bakanlığı'na bağlı olan Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında gümrüklü yer ve sahalarda kamu düzeninin sağlanması; gümrük kapıları da içinde olmak üzere gümrük işlemleri gerçekleştirilinceye kadar kişi, eşya ve araçların korunması; ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde kaçakçılığın hakkında bilgi toplanması, önlenmesi, izlenmesi, soruşturulması, işlem yapılması; kişi, eşya ve araçların kaçakçılığa karşı takibinin yapılması bulunmaktadır.⁴⁶²

Yapılanmasında üç adet genel müdür yardımcılığı altında, Kaçakçılıkla Mücadele, Komuta Kontrol ve Operasyon, Narkotik Suçlarla Mücadele, Proje ve Teknik Sistemler, İstihbarat, Kolluk Hizmetleri, Gümrük Muhafaza Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlıkları bulunmaktadır.⁴⁶³

3.4.3. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)

17/08/1999 depremiyle önemi ortaya çıkan afetlerden zarar gören ve sağlık desteğine gereksinim duyanlara yönelik iş ve işlemler için Sağlık Bakanlığı tarafından Acil ve Afetlerde Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur. 21 bölge ve 81 ilde görev yapmaktadır.⁴⁶⁴

İşgörenler, istekli sağlık çalışanları arasından, eğitim ve uygulamalara katılan çeşitli birimlerden asıl görevlerini yapmak üzere seçilmektedir. Gönüllüler gerek kamu, gerekse özel sağlık kuruluşlarından olabilmektedir. Dışarıdan başka kişiler de gönüllü olarak UMKE'ye katılabilmektedir. Görevleri arasında afet ve olağanüstü durumlarda kaza geçiren kişileri kurtarıp, bunlara sağlık yardımı verilmesi; hastaların uygun taşıma araçlarına ve görevlilere ulaştırılması; olağan durumlarda yetersiz sayıdaki sağlık çalışanlarına destek verilmesi; olay yerinde sağlık görevlerinin yönetiminin yapılması; AFAD'a ve diğer ilgili birimlere bilgi akışının sağlanması; kurum ve kişilerle işbirliği yapılması; yurtdışında da benzeri iş ve işlemlerin yürütülmesi bulunmaktadır.⁴⁶⁵

⁴⁶² "Görevlerimiz", <https://muhafaza.ticaret.gov.tr/teskilat/gorevlerimiz> (02/02/2019)

⁴⁶³ "Teşkilat Şeması", <https://muhafaza.ticaret.gov.tr/teskilat/teskilat-semasi> (02/02/2019)

⁴⁶⁴ "UMKE Tarihçesi", <https://www.umke.org/umke-tarihcesi-s14.html> (02/02/2019)

⁴⁶⁵ "UMKE", <https://acilafet.saglik.gov.tr/TR,4457/umke.html> (02/02/2019)

3.4.4. Kıyı Emniyeti – Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü

Türkiye'deki ilk fenerin 1856'da kurulmasıyla Fener İdaresi Umumiyesi Müdürlüğü'nün 1938'de Denizbank'a bağlanması; 1869'da kurulan Tahlisiye İdaresi'nin, 1881'de Osmanlı Bahriyesi'nin ise, 1883'te Liman Riyaseti halini alması, 1923'te Milli Savunma Bakanlığı'na ve en son 1938'de Denizbank'a bağlanmasıyla kurumun temelleri atılmıştır. Sırasıyla 1939'da Devlet Deniz Yolları ve Devlet Limanları İşletmesi Umum Müdürlüğü, 1944'te Devlet Deniz Yolları ve Limanlar Umum Müdürlüğü'ne Kıyı Emniyeti Teşkilatı olarak bağlanmıştır. 1952'de Denizcilik Bankası altında bir işletme halini almıştır. 1926'da gemi kurtarma hizmetleri bir İngiliz şirketince başlatılmış, 1930'da Türk Kurtarma Ltd. adını almış, 1952'de Denizcilik Bankasıyla işletme şeklini almıştır. 1983'te Türkiye Denizcilik Kurumu, 1984'te Türkiye Denizcilik İşletmeleri, 1997'de Kamu İktisadi Kuruluşu olarak Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü, 2007'de ise Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü adını almıştır. Bunun yanında 1924'te Türkiye Seyr-i Sefain İdaresi altında Kılavuzluk ve Römorkörcülük Müdüriyeti tarafından verilen Türk Boğazları'nda ve İzmir'deki kılavuzluk ve römork hizmetleri 2010'a kadar Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü, sonrasında ise bu kurum tarafından yürütülmektedir.⁴⁶⁶

Yönetim örgütlenmesi Yönetim Kurulu, Genel Müdür ve üç genel müdür yardımcısı, Gemi Trafik ve Kılavuzluk Hizmetleri, Acil Müdahale ve Deniz Emniyeti, Deniz Hizmetleri, Destek Hizmetleri, Strateji, Bilişim Teknolojileri, Koordinasyon, Seyir ve Haberleşme Daire Başkanlıkları şeklindedir. Başkent dışı yapılanması Samsun, Trabzon, Çanakkale, İzmir, Antalya ve Mersin Müdürlükleri, Kilyos, Rumeli Karaburun, Yönburnu, Şile, Cebeci Can Kurtarma İstasyonları, Harem, İstinye, Rumeli Feneri, Şile, Kefkenada, Marmara Adası, Akbaş, Lapseki Can Kurtarma Bot İstasyonları'ndan oluşmaktadır.⁴⁶⁷

Kuruluşları arasında Telsiz İşletme, Gemi Trafik ve Kılavuzluk Hizmeti,

⁴⁶⁶ "Tarihçe", <https://www.kiyiemniyeti.gov.tr/tarihce> (02/02/2019)

⁴⁶⁷ "Organizasyon Şeması", http://kiyiemniyeti.gov.tr/CustomFile/genel_organizasyon_semasi.pdf; https://www.kiyiemniyeti.gov.tr/tasra_teskilarlari (03/03/2019)

Seyir Yardımcıları, Tahsiliye, Deniz Hizmetleri,⁴⁶⁸ Bunlardan denizden ve karadan can kurtarma çalışmaları iç güvenlik konusu içerisinde değerlendirilebilmektedir.

3.4.5. İstihbarat Kurumu – Milli İstihbarat Teşkilatı

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) geçmişi, 1880'de dış istihbaratın ilk defa düzene bağlandığı Osmanlı Bab-ı Seraskeri (Savunma Bakanlığı) Genelkurmayı (Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye Dairesi) içinde kurulan İkinci İstatistik ve Tercüme Şubesi ile 1887'den önceki geçmişine ulaşamayan Yıldız Sarayı'na bağlı ve istihbarat konusunda adı geçene göre daha yetkili ve güçlü olan Maiyyet-i Seniyye-i Mülukane Erkan-ı Harbiyesi adıyla ikinci bir Genelkurmay Başkanlığı'yla birlikte⁴⁶⁹ değerlendirilmektedir. 1880-1908 arasında Yıldız İstihbarat, sonrasında 1913 – 1918 Teşkilatı Mahsusa, 1918-1928 yılları arasında Birinci Dünya Savaşı sonrası ve Kurtuluş Savaşı sırasındaki gizli yapılanmalar, 1926-1954 arasında Milli Emniyet Hizmeti Riyaset (MEH /MAH), 1954-1984 arasında Milli Emniyet Hizmetleri Riyaseti'ne dayandırılmakta ve 1984'ten beri Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) olarak adlandırılmaktadır.⁴⁷⁰ İçinde Stratejik Analiz, İstihbarata Karşı Koyma, Dış Operasyonlar, Güvenlik İstihbaratı, Elektronik ve Teknik İstihbarat, Sinyal İstihbaratı Başkanlıkları'ndan⁴⁷¹ yurtdışı, bölge ve il yapılanmalarından oluşmaktadır.

Doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlı olan örgütün görevleri arasında ülkenin ve ulusun bütünlüğü, varlığı, bağımsızlığı, güvenliği, Anayasal düzeni ile ulusal gücü oluşan tüm unsurlara yönelik zararlı iç ve dış çalışmalara yönelik çalışmalar yürüterek konular hakkında Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı ve MGK Genel Sekreteri ile ilgili kuruluşlara bilgi ulaştırmak; istihbarat isteklerinin karşılanması, ulusal güvenlik politikasına ilişkin düzenlemelerin hazırlanıp yürütülmesi; kamu kurum ve kuruluşlarının bu konuya yönelik çalışmalarının yönlendirilmesi ile

⁴⁶⁸ "Gemi Trafik ve Kılavuzluk Hizmeti", https://www.kiyemniyeti.gov.tr/telsiz_mudurlugu; https://www.kiyemniyeti.gov.tr/gemi_trafik_ve_kilavuzluk_hizmeti; "Seyir Yardımcıları", https://www.kiyemniyeti.gov.tr/seyir_yardimcilari; "Tahsiliye Hizmetleri", https://www.kiyemniyeti.gov.tr/tahsiliye_hizmetleri; "Deniz Hizmetleri", https://www.kiyemniyeti.gov.tr/deniz_hizmetleri (04/02/2019)

⁴⁶⁹ Jovo Miladinoviç, a.g.e., s. iv, 16

⁴⁷⁰ "İçindekiler", <http://www.mit.gov.tr/icindekiler.html>; "History of the MIT", <https://fas.org/irp/world/turkey/tarihce.html> (20/01/2019)

⁴⁷¹ "Teşkilat", <http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> (20/01/2019)

bunlara danışmanlık verilmesi ve eşgüdüm sağlanması; istihbarata karşı koyma, dış güvenliğe, terörle mücadeleye, ulusal güvenliğe, uluslararası suçlara, sanal ortam güvenliğine yönelik çalışmalar yürütülmesi; araştırma yapılması ve teknolojinin izlenmesi sayılmıştır.⁴⁷²

⁴⁷² “Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2937.pdf> (20/01/2019)

4. BÖLÜM

ROMANYA SIRBİSTAN YUNANİSTAN VE TÜRKİYE İÇ GÜVENLİK YAPILARININ KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ

4.1. KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRME

Her dört ülkenin de, Balkanlar'da yer almanın dışındaki bir başka coğrafi ortak noktalarından biri de Bulgaristan'a komşu olmalarıdır.

Birçok açıdan kendisini benzersiz olarak nitelendiren **Uluslararası Polis Bilimi Birliği**'nce 127 ülkenin esas alındığı, 2016 yılına ilişkin **Dünya İç Güvenlik ve Polis Dizini**'nde polis, silahlı güçler, özel güvenlik, cezaevi alanlarını içeren **yeterlilik**; yolsuzluk, yeterlilik, polise rüşvet ödeme, eksik bildirim alanlarını içeren **süreç**; yargı süreci, polise güven, kamu yararı – kişisel kazanç, siyasi terör alanlarını içeren **yerindelik**; cinayet, kaba güç içeren suçlar, terör, kamu düzeni algıları alanlarını içeren **sonuçlara** ilişkin verileri içermektedir. Bu dizin, ülkelerin iç güvenliğine ilişkin olan güvenlik aygıtı, aslında kolluk olarak okunması gereken, Polis'e işaret etmekle birlikte, ordu, yargı düzeni ile özel iş alanını da içermektedir. Bu dizinde ilk beş sırasıyla Singapur, Finlandiya, Danimarka, Avusturya ve Almanya yer alırken, son beşte sondan başa doğru Nijerya, Kongo, Kenya, Uganda ve Pakistan yer almaktadır. Dizinde verilen sıralamada Romanya 45, Yunanistan 48, Sırbistan 49, Türkiye ise 60 ıncı sırada yer almıştır.⁴⁷³ İncelemeye konu olan ülkelerin tümü dizinin ilk yarısında ve birbirine yakın oldukları görülmekle birlikte Türkiye adı geçen ülkeler arasında en alt sırada yer almaktadır.

Ülkeler arasındaki güvenlik ve kolluk görevlerine ilişkin bir görüş sağlaması için öldürme suçuna ilişkin verilere göz gezdirmek gerekirse, 2016 yılında Romanya'da 457, Sırbistan'da 262, Yunanistan'da 119, Türkiye'de 1833 öldürme

⁴⁷³ Mamdooh A. Abdelmoptlep, *World Internal Security & Police Index*, International Police Science Association, Florida, USA, 2016, s.1, 2, 6, 7, 43, 44, <http://www.ipsa-police.org/Images/uploaded/Pdf%20file/WISPI%20Report.pdf>, <http://www.ipsa-police.org/Images/uploaded/WISPI%20Overview.pdf> (20/03/2019)

olayı; kişi sayısını dikkate almak açısından, 100,000'lik ölçekte bakıldığında ise Romanya'da 2.36, Sırbistan'da 2.99, Yunanistan'da 1.09, Türkiye'de 2.31 oranında öldürme olayı yaşanmıştır.⁴⁷⁴ Dünya Bankası'nın UNODC'den edindiği verilere göre 100,000'lik ölçeğe göre 2016'da Romanya'da 1.25, Sırbistan'da 1.39, Yunanistan'da 0.75, Türkiye'de ise belirsiz oranda kasıtlı öldürme olayı yaşanmıştır.⁴⁷⁵

BM verilerine göre yine 100,000'lik ölçekte 2010 yılında Romanya'da öldürme 2.0, saldırı 60.6, kaçırma 1.6, hırsızlık 240.6, soygun 12.2, cinsel saldırı 7.3; Sırbistan'da öldürme 1.4, saldırı 15.4, kaçırma 0.2, hırsızlık 175.7, soygun 40.0, cinsel saldırı 5.4; Yunanistan'da öldürme 1.5, saldırı 9.9, kaçırma 1.6, hırsızlık 1060.3, soygun 54.4, cinsel saldırı 4.6; Türkiye'de öldürme 4.2, saldırı 305.5, kaçırma 18.8, hırsızlık 248.4, soygun 11.9, cinsel saldırı 5.8 olarak oranlanması söz konusudur.⁴⁷⁶ Buradan da görüldüğü üzere, her dört ülke açısından da ağır basan suçun hırsızlık; Romanya, Sırbistan ve Yunanistan bakımından en az oranla kaçırma, Türkiye açısından ise öldürme suçunun kayıtlara geçtiği söylenebilir.

2016 yılı verilerine göre 100,000 kişiye, Romanya'de 242, Sırbistan'da 596⁴⁷⁷, Yunanistan'da 492,⁴⁷⁸ Türkiye'de 502; Eurostat 2015 verilerine göre Romanya'da 52,300, Sırbistan'da 45,000⁴⁷⁹, Yunanistan'da 52,500⁴⁸⁰⁴⁸¹, 2017'de Türkiye 412.000⁴⁸² kolluk gücü düşmektedir.⁴⁸³ Avrupa Birliği ortalamasında bakıldığında aynı yıl 100.000 kişiye 318 kolluk gücü işgöreni düşmekteydi.⁴⁸⁴ Oran

⁴⁷⁴ "Homicides", <https://ourworldindata.org/homicides> (21/03/2019)

⁴⁷⁵ "Intentional Homicides", <https://data.worldbank.org/indicator/vc.ihr.psrc.p5> (21/03/2019)

⁴⁷⁶ "Intentional Homicides and Other Crimes", http://data.un.org/Docs/SYB/PDFs/SYB61_T12_Intentional%20Homicides%20and%20Other%20Crimes.pdf (21/03/2019)

⁴⁷⁷ 22/03/2019'da Sırp Polis Gücü'nün emekli üst düzey yöneticilerinden B.M. ile yapılan görüşmede kolluk gücü oranının 625 / 100.000 olduğu bilgisi edinilmiştir.

⁴⁷⁸ "Police officers per 100.000 inhabitants", https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/5/56/Police_officers2-02.jpg (22/02/2019)

⁴⁷⁹ Bogdan Urosevic, *a.g.e.* (22/12/2018)

⁴⁸⁰ 22/03/2019 günü Yunan Polis Gücü çalışanlarından D.D. ile yapılan görüşmede kolluk gücü sayısının 54.000 civarında olduğu bilgisi edinilmiştir.

⁴⁸¹ "Which countries have the most Police?", <https://www.euronews.com/2019/01/04/which-european-countries-have-the-most-police> (22/02/2019)

⁴⁸² Mart 2019'da Emniyet Genel Müdürlüğü'nden H.A. ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan G.S. adlarında, iki üst düzey yetkili ile yapılan görüşmede, EGM'de 290.000'in üzerinde, JGK'da ise 190.000'e yakın olmak üzere, ana kolluk güçlerinde toplamda 500.000 kişiye yakın bir güç olduğu bilgisi edinilmiştir.

⁴⁸³ "List of countries by number of police officers", <https://www.worldatlas.com/articles/list-of-countries-by-number-of-police-officers.html> (22/03/2019)

⁴⁸⁴ "România, printre statele UE cu cel mai mic număr de polițiști la 100.000 de locuitori"

açısından bakıldığında en güçlü konumda Sırbistan'ın, ikinci sırada Türkiye'nin, üçüncü sırada Yunanistan'ın, en zayıf konumda ise Romanya'nın olduğu gözlemlenmektedir. Toplamda ise Türkiye'nin her üç ülkenin de toplamın üç katına yakın bir kolluk gücü bulundurduğu görülmektedir.

Bu çalışmayla Romanya, Sırbistan, Yunanistan ve Türkiye'nin iç güvenlik kuruluşlarının yasal ve yapısal bağlamda çözümlenmesi ve karşılaştırması yapılmaya çalışılmıştır Soğuk Savaş döneminin farklı taraflarında yer alan üç ülke ile Türkiye'nin, ulusal köken, dil ve geçmiş gibi farklı yanları bulunmaktadır. Aynı zamanda söz konusu ülkelerin tümünün, yukarıdaki bölümlerde değinilen birçok benzer yanının olduğu da bir gerçektir.

Araştırmada herhangi bir ölçüm tekniği uygulanmadığından, ortaya sayısal bir veri koymak zordur. Buna rağmen, Sırbistan ve Yunanistan'ın iç güvenlik alanında etkin, verimli ve tekil bir yapı olduğu ortaya koyduğu; Romanya'nın ise görevleri ayrıştırarak çoklu yapıyı kısmen verimli hale getirdiği söylenebilir. Bu örnekler içerisinde Sırbistan ve Yunanistan iç güvenlik kuruluşlarını altında toplayan yönetsel yapıda mülki idari (kaymakam, vali) ya da yargısal amir (savcı) gibi iç güvenlik kuruluşu dışındaki yöneticilere güvenlik kuruluşlarında bir yönetici sıfatı vermemektedir. Romanya'da ise valilerin adı geçmekle birlikte, bunların, işlevsel konular dışında görüş bildirme dışında, iç güvenlik kuruluşlarının yönetim ya da denetiminde herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Yine Romanya örneğinde, yolsuzluklardan sorumlu olan başat birimin yönetiminde savcılarının öne çıktığı görülmektedir. Bunun da, Romanya'nın yolsuzluk sorununu aşmaya çabaladığı bazı zorluklar olduğu düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Gerek dışsal yönetimsellik, gerekse güvenlik kuruluşlarının dağılımı ve iç yönetimsellik bağlamında dışsal yönetici ataması ve yetkilendirilmesi yapılan tek örneğin Türkiye olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sırbistan ve Yunanistan örnekleri incelendiğinde iç güvenlik kuruluşlarının doğrudan bir bakana bağlı oldukları; kendi içinden yetişen ve bu alanda deneyimli yöneticiler tarafından yönetildiği; gerek başat, gerekse ara yönetici bağlamında başka

<https://m.jurnalul.antena3.ro/stiri/observator/romania-printre-statele-ue-cu-cel-mai-mic-numar-de-politisti-la-100-000-de-locuitori-796120.html> 04/01/2019; Raluca Stepanov, "Suntem codaşii Europei la numărul de poliţişti. Cum atrage MAI angajaţi: le dă banii de chirie pentru plata ratei la casă şi vouchere de vacanţă" Citeste mai mult: adev.ro/pkt473, 04/01/2019 https://adevarul.ro/news/eveniment/suntem-codasii-europei-numarul-politisti-atrage-mai-angajati-1_5c2f534cdf52022f75392659/index.html (23/03/2019)

kurum ve kuruluşlardan yönetici ataması yapılmadığı; yetki, görev ve sorumluluk bağlamında tek başlı ve her anlamda kendi alanını nitelikte olduğu görülmektedir. Türkiye örneğine yakın olmasına rağmen, Romanya’da, savcı ile mülki idare amirlerinin kolluk üzerinde ya da kurum içinde herhangi bir yönetici ya da denetleyici konumu bulunmamaktadır.

İç güvenlik alanıyla ilgili teknik bir karşılaştırma yapmak gerekirse:

4.1.1. Siyasi Yetke Bakımından

▪ İç güvenlik bakımından bakanlıkları da içermek üzere iç güvenlikle ilgili Romanya’nın 8, başka yetkelere bağlı olanlarla birlikte 10; Sırbistan’ın 4, başka yetkelere bağlı olanlarla birlikte 6; Yunanistan’ın 6, başka yetkelere bağlı olanlarla birlikte 7; Türkiye’nin 5, başka yetkelere bağlı olanlarla birlikte 11 kuruluşu vardır.

▪ Yunanistan iç güvenlik kurumları yerel yönetim ve mülki idare amirliklerinin bağlı olduğu İçişleri Bakanlığı’ndan ayrılarak sadece güvenlik kuruluşları için Kamu Düzeni ve Yurttaş Güvenliği Bakanlığı⁴⁸⁵ altında toplanmışken, diğer ülkelerin kuruluşları ağırlıklı olarak İçişleri Bakanlığı altında toplanmıştır.

▪ Yunanistan ile Sırbistan’da iç güvenlik yöneticisi doğrudan bakana⁴⁸⁶, Romanya’da bağlı kuruluş olarak ilgili müsteşara⁴⁸⁷ ile Türkiye’de bağlı kuruluşlar olarak ayrı vali unvanı da taşıyan bakan yardımcılara⁴⁸⁸ bağlıdır.

▪ Sadece Sırp İçişleri Bakanlığı’nın neredeyse sadece iç güvenlik konusuna özgü olarak yapılandırıldığı, iç güvenlik yapısının çok büyük bölümünün güvenliğe ilişkin konuları tek bir çatı altına topladığı ve yerel yapılanmayla ilişkisiz olduğu söylenebilir.

⁴⁸⁵ “Ministry of Citizen Protection”, <http://www.yptp.gr/main.php?lang=EN> (28/03/2019)

⁴⁸⁶ “Ministry of Interior”, <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/8b3ebcbf-4d50-4800-bb71-8efadbf4fe07/2016-05-18-MUP-shema+organizacije-ENGLESKI+-+izmena+SUK.pdf?MOD=AJPERES&CVID=lj3jzPE&CVID=lj3jzPE> (28/03/2019); http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=35&Itemid=14&lang=EN (09/01/2019)

⁴⁸⁷ Romanya İçişleri Bakanlığı’ndaki Müsteşarlar Türkiye’deki örneğin aksine kaymakam kökenli değildir. (Romanya Polisi yöneticilerinden Albay N.C.) http://www.mai.gov.ro/eng/eng03_3.html; http://www.mai.gov.ro/documente/aparat_central/Organigrama2.pdf (28/03/2019)

⁴⁸⁸ “Teşkilat Şeması”, <https://www.icisleri.gov.tr/teskilat-semasi-2019> (28/03/2019)

▪ İç güvenlik yapılanmaları karşılaştırıldığında, Yunan örneği güvenlik konusuna özgü bir bakanlıkla en özgün ve bütüncül olanıdır.

4.1.2. Yapısal – Yönetimsel Bakımlardan

▪ En baskın şekilde Sırbistan tarafından vurgulanıyor olmakla birlikte, Romanya ve Yunanistan iç güvenlik kuruluşları özerkliğe sahipken, Türk iç güvenlik kurumlarının bir özerkliği söz konusu değildir.

▪ Yereldeki iç güvenlik yöneticileri bakımından Romanya, Sırbistan ve Yunanistan tarafından iç güvenlik kuruluşları üzerinde doğrudan ulusal karargah yetkisi ve yönetimi vardır. Türkiye'deki yapı ise ağırlıklı olarak, başkentten atanmakla birlikte, yerel yetkili sayılabilecek olan mülki idare amirlerine bağlıyken, yerel etkiye açık ve ancak ikincil olarak ulusal karargahın planlamalarına bağlıdır.

▪ Her dört ülkenin iç güvenlik yapılanmaları yerel yönetimlere bağlı değil, merkezidir. Bunlardan sadece Türk örneği, her ne kadar merkezi yönetimin yereldeki temsilcisi de olsa, illerde valilere, ilçelerde ise kaymakamlara bağlı olması nedeniyle uygulamada yerel bir özelliğe sahiptir denebilir.

▪ Başkent yapılanması, Romanya ile Sırbistan için özel tutulmaktayken, Yunanistan'da sadece kuzey ve güney Yunanistan şeklinde ayırım söz konusudur. Türkiye'de İstanbul'un diğer illerin yanında çok büyük okmasına, fazlaca özelliği bulunmasına ve Ankara'nın başkent olmasına rağmen, iç güvenlikte düzey bakımından özel bir yapılanma söz konusu değildir.

▪ Çoklu yapılanma bağlamında Romanya ile Türkiye önde giderken, en sade yapı Sırbistan'da, ikinci sıra sade yapı ise Yunanistan'da bulunmaktadır. Romanya'dan farklı olarak Türkiye'de, değişik bölgelerde aynı işlerden sorumlu çok sayıda kuruluş bulunmaktadır.

▪ Romanya ile Türkiye'de iç güvenlik yapılanmalarını mülki idareye göre düzenlenirken, Sırbistan'da bölge, Yunanistan'da ise yerleşim yerlerine göre düzenlemiştir.

▪ Türkiye örneği dışında, araştırmaya konu olan hiçbir ülkenin iç güvenlik kurumu ya da kurumları mülki idare amirine bağlı olmadığı gibi, ne

mülki idare amiri, ne de savcı ile arasında ast – üst, amir – memur, yetkili – sorumlu şeklinde bir ilişki⁴⁸⁹ olmadığı görülmüştür. Diğer ülkelerde görevleri ve sorumlulukları ne olursa olsun kolluk güçleri kendi kurum içi amirlerine bağlıdır. Bunun tek istisnası yöneticileri savcı unvanlı olan Romanya Yolsuzlukla Savaşım Genel Yöneticiliği'dir.

▪ Çoklu yapılanma bağlamında Romanya ile Türkiye önde giderken, en sade yapı Sırbistan'da, ikinci sıra sade yapı ise Yunanistan'da bulunmaktadır. Romanya'dan farklı olarak Türkiye'de farklı bölgelerde aynı işlerden sorumlu çok sayıda kuruluş bulunmaktadır.

4.1.3. İnsan Kaynakları ve Eğitim Kurumları Bakımlarından

▪ İç güvenlik eğitim kurumları Yunanistan ve Türkiye'de doğrudan güvenlik kuruluşuna bağlıdır. Türkiye'deki iç güvenlik kuruluşu yasal olarak iç güvenlik kurumuna bağlı olmakla birlikte, fiilen iç güvenlik kuruluşuyla eğitim kurumu ayrı bakan yardımcılara bağlıdır.⁴⁹⁰ Romanya ile Sırbistan'da ise eğitim kurumları doğrudan bakanlığa bağlıdır.

▪ İç güvenlik eğitim kurumları bakımından Romanya en kapsamlı, Sırbistan en sade, Yunanistan en derli toplu, Türkiye ise en dağınık yapıya sahiptir denebilir. Diğer ülkelerin eğitim kurumlarında işgören, yönetici ve konu bakımlarından bir ayırım bulunmaktayken, Türkiye'de aynı Polis Memuru unvanlı işgörenlerin yetiştirilmesi için bile çok sayıda okul bulunmaktadır.

▪ Yunanistan ile Sırbistan'da kolluk eğitime yönelik kurumların birleştirildiği, Romanya ile Türkiye'de ise ayrı olduğu görülmektedir.

▪ Türkiye'de Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi de içinde olmak üzere, Sırbistan dışındaki diğer ülkelerin iç güvenlik eğitim kurumlarının başında iç güvenlik mesleğinden gelen yöneticiler bulunmaktadır. Türkiye'de ise başında kurum dışından atanan bir akademisyen olan Akademi Başkanı, kurumun bağlı olduğu değil, ayrı bakan yardımcılara bağlı durumdadır.

⁴⁸⁹ AYTEKİN GELERİ, *a.g.m.*.

⁴⁹⁰ <https://www.icisleri.gov.tr/teskilat-semasi-2019> (16/05/2019)

- Bekçilik, uzman çavuşluk ya da benzeri bir uygulama Yunanistan ve Türkiye bakımından söz konusuysen, Romanya ve Sırbistan için söz konusu değildir. Yunanistan'da bu işe askerlik yapanlar arasından sözleşmeli olarak alım yapılmaktadır. Türkiye'de Bekçiler için sözleşme bulunmadığı gibi, Uzman Jandarmalar açısından askerlik yapma şartı ve sözleşme söz konusudur.

- İç güvenlik mesleğine rütbeli olarak başlamak Romanya, Sırbistan ve Türkiye açısından söz konusuysen, Yunanistan'da fırsat eşitliği uygulanmakta ve herkes aynı düzeyden başlamaktadır.

- Sırp Polisi yasal düzenlemesinde grev olgusundan açıkça bahsedilmekle, birlikte, Romen ve Türk Polisi'nde grev yapma hakkı söz konusu değildir. Yunan Polisi'nin ise gösteri hakkı bulunmakla birlikte, grev hakkı bulunmamaktadır.

- Türkiye dışındaki ülkelerin güvenlik kuruluşlarına, başka kurumlardan ya da meslek dışından bir yönetici atamasına rastlanmamaktadır.

4.1.4. Saydamlık Bakımından

- İç güvenlik kuruluşlarıyla yöneticilerine ilişkin saydamlık konusunda, Romen örneği iletişim ve ulaşım ile ilgili bilgiler bakımından oldukça açıktır. Sırbistan ve Yunanistan'da ise iç güvenlik kuruluşlarının yöneticilerine, iletişime ve ulaşım ile ilgili bilgiler daha kısıtlıdır. Türkiye'de ise Polis'e ilişkin söz konusu bilgilere yer verilmekte, Jandarma ile Sahil Güvenlik'e ilişkin bilgiler ise oldukça kısıtlı tutulmuştur.

- En kapalı yapılanmanın Sırbistan'da olduğu söylenebilir. En geniş yapı Türkiye'deyken, en sıkı yapı Sırbistan'dadır.

4.1.5. Kurumsal Yapılanma Bakımından

- Yunanistan'da Jandarma bulunmaktayken, Sırbistan'da Jandarma Polis'e bağlanmıştır. Günümüzde de 19 yüzyıldan kalma Fransız okulunu izleyen Romanya ile Türkiye'de Polis'in yanısıra Jandarma bulunmaktadır.

- Romanya'da Jandarma ile Polis'in görev farkı varken, Türkiye'de

bu iki kurum tarafından aynı görevler yürütülmekteyken, kırsal ve kentsel ayrımı bulunmaktadır.

- İç güvenlik görevlerinde belirgin bir kırsal güvenlik ayrımı sadece Türkiye’de bulunmaktadır. Romanya örneğinde Jandarma’nın görev alanlarından kırsal bölgeden bahsedilmekle birlikte bu daha çok dağlık ve yerleşim birimlerinden uzak ve ulaşımı zor olan bölgeler için belirtme gereği duyulmuştur.

- Romanya’da ayrı bir Sınır Polisi örgütü bulunmaktayken, bu örgüt Sırbistan ile Yunanistan’da Polis’in altında bulunmaktadır. Türkiye’de ise ayrı bir Sınır Polisi bulunmadığı gibi, sınırlara ilişkin görevler yerelde mülki idare amiri eşgüdümünde, oldukça dağınık bir halde bulunan, değişik yetkelere bağlı çok farklı kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

- Türkiye’de göç için iç güvenlikten ayrı tutulan bir göç yönetimi bulunmaktayken, bu kuruluşun sınırdaki ve sahadaki uygulama ve koruma etkinlik yürütmesi söz konusu olmadığı gibi büro ve işletme görevi yaptığı söylenebilir. Romanya’da göç yönetimi Polis’ten ayrı bir kurum olarak ele alınmakla birlikte, yöneticileri ve sözleşmeli dışındaki tüm işgörenleriyle profesyonel polislerce yürütülmektedir. Sırbistan ile Yunanistan’da ise bu görev Polis örgütü içindeki birer birim tarafından yürütülmektedir.

- Sahil Güvenlik, Romanya’da askeri özelliği olmaksızın Sınır Polisi’nin; Yunanistan’da askeri özelliğiyle Denizcilik ve Adalar Politikası Bakanlığı’nın⁴⁹¹ içinde, Türkiye’de ise askeri özelliğiyle İçişleri Bakanlığı altında bağlı kuruluştur. Sırbistan’ın denize çıkışı olmaması nedeniyle böyle bir kuruluşu bulunmamaktadır.

- Sivil savunma, arama, kurtarma, afet işleri, acil durum, yangın işlerine bakan kuruluşlar Yunanistan’da ilgili tek bir bakanlık, Romanya ve Sırbistan’da ise kurumsal bağlamda tek çatı altındayken Türkiye’de dağınık haldedir. Bu işleri yürüten kurumların sorumluluk ve yetkilerinin en geniş olduğu ülke Yunanistan’dır. Türkiye ise yangın işlerini yerel yönetimler üzerinden dağınık şekilde yürüten tek ülkedir.

- Türkiye dışındaki ülkelerin tümünde Sınır Polisi örgütü tarafından sağlanan gümrük kapılarının güvenliği, sadece Türkiye’de Ticaret

⁴⁹¹ <https://www.yen.gr/web/guest/organose> (16/05/2019)

Bakanlığı'na bağlı olan Gümrük Muhafaza tarafından yürütülmektedir.

- Ulusal istihbarat kurumu Yunanistan'da Polis'in de bağlı olduğu Kamu Düzeni ve Güvenliği Bakanlığı çatısı altında iç güvenlik kuruluşu olarak değerlendirilirken, diğer ülkelerde başka yetkelere bağlıdır.

- Türk örneğinde ise başta Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik'in aynı görevleri, kent, kıy, deniz ve iç sular bağlamında yürüttüğü görülmektedir.

- Türkiye dışındaki ülkelerin, örnek olarak *kaçakçılık* ele alındığında, bu göreve yönelik bir birim varken, Türkiye'de aynı konuya ilişkin Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Gümrük Muhafaza kurumlarda bir birim bulunmaktadır.

4.1.6. Yasal Düzenlemeler Bakımından

- Uluslararası ilişkiler bağlamında sadece Türk iç güvenlik kuruluşlarının herhangi yasal bir yetkisi olmadığı gibi, Türk Polisi'nin yasal düzenlemesinde uluslararası işbirliğine ilişkin günümüze uygun bir hüküm bulunmamaktadır.

- Polislerinin temel yasalarına, Romanya 2002'de, Sırbistan 2016'da olmak üzere, 11 Eylül 2001 olaylarının sonrasında, Yunanistan, söz konusu olayların hemen öncesinde, 2000 yılında kavuşmuştur. Türk Polisi'nin temel yasaları ise İkinci Dünya Savaşı öncesinden, 1934 ve 1937 yıllarından kalmıştır.

4.2. Türkiye'nin Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'la Olan İç Güvenlik İlişkileri

Türkiye ile Romanya arasında 10/03/2011 tarihli Başta Terörizm ve Örgütlü Suçlar Olmak üzere Ağır Suçlarla Mücadele İşbirliği Anlaşması ile 07/05/2018 tarihli Bilimsel Çalışmalar ve Polis Eğitimi Üzerine İşbirliği Protokolü bulunmaktadır. Konuya çok taraflı yasal metinler açısından bakıldığında, sonradan SELEC adını alacak olan 09/12/2009 tarihli Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi Sözleşmesi olan, 26/05/1999 tarihinde Romanya'da imzalanan Sınır Aşan Suçları Mahkeme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşması, Suçluların

İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (SIDAS), 03/12/2004 tarihli Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadele İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü, 13/09/2012 tarihli Sırbistan, Makedonya, Karadağ, Hırvatistan, Bosna Hersek arasındaki Balkanlar'da Güvenlik Teknoloji ve Eğitim: Siber Altyapıdaki Zorluklar Üzerine Ortak Bildiri bulunmaktadır.⁴⁹²

Türkiye ile Sırbistan arasında 10/03/2011 tarihinde Başta Terörizm ve Örgütlü Suçlar Olmak Üzere Ağır Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması, 07/05/2018 tarihinde Bilimsel Çalışmalar ve Polis Eğitimi Üzerine İşbirliği Protokolü bulunmaktadır. Çok taraflı yasal metinler açısından bakıldığında, sonradan SELEC adını alacak olan 09/12/2009 tarihli Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi Sözleşmesi olan, 26/05/1999 tarihinde Romanya'da imzalanan Sınır Aşan Suçları Mahkeme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşması, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (SIDAS), 03/12/2004 tarihli Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadele İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü, 13/09/2012 tarihli Sırbistan, Makedonya, Karadağ, Hırvatistan, Bosna Hersek arasındaki Balkanlar'da Güvenlik Teknoloji ve Eğitim: Siber Altyapıdaki Zorluklar Üzerine Ortak Bildiri söz konusudur.⁴⁹³

Türkiye ile Yunanistan arasında 20/01/2001 tarihinde Suç ile Özellikle Terörizm, Organize Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması; çok taraflı yasal metinler açısından 02/10/1998 tarihinde Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Hükümetleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadele İşbirliği Anlaşması, sonradan SELEC adını alacak olan 09/12/2009 tarihli Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi Sözleşmesi olan, 26/05/1999 tarihinde Romanya'da imzalanan Sınır Aşan Suçları Mahkeme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşması, 03/12/2004 tarihli Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadele İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü, 25/05/2015 tarihli Türkiye – Bulgaristan – Yunanistan Arasında Polis ve Gümrük İşbirliği Ortak Temas Merkezi Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Anlaşma (bu

⁴⁹² EGM Dışişlikler Daire Başkanlığı Uluslararası Polis İşbirliği Şube Müdürlüğü verileri. 26/11/2018

⁴⁹³ EGM Dışişlikler Daire Başkanlığı Uluslararası Polis İşbirliği Şube Müdürlüğü verileri. 26/11/2018

anlaşmanın yürütülmesine yönelik 25/11/2016 tarihinde Ortak Temas Merkezi kurulmuştur), Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (SİDAS) söz konusudur.⁴⁹⁴

Yoğunluk açısından bakıldığında, Türkiye'nin çalışmaya konu olan ülkelere, sırasıyla Romanya, Yunanistan ve Sırbistan ile iç güvenlik alanında çalıştığı söylenebilir. Bu işbirliği alanları ağırlıklı olarak SELEC (eski SECI), KEİ, AB ve Avrupa Konseyi içinde yürütülmektedir.

4.3. İç Güvenlikte Uluslararası İşbirliği Alanları

Bu araştırmaya konu olan ülkelerin tümü güvenlik, soruşturma ve kolluk konularında yükümlülükleri olan bir takım uluslarüstü ve uluslararası örgütlerde doğrudan ya da dolaylı olarak varlık göstermekte ve bunlarla işbirliği yapmaktadır. Söz konusu edilen örgütler ve araştırmaya konu edilen devletlerle olan ilişkileri şu şekildedir:

- Araştırmaya konu olan dört ülkenin tümünün temsil edildiği örgütler Avrupa Konseyi⁴⁹⁵; Avrupa Birliği⁴⁹⁶; İnterpol⁴⁹⁷, Güneydoğu Avrupa Kolluk Gücü Merkezi (SELEC)⁴⁹⁸; Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC / KEİ)⁴⁹⁹; içinde Birleşmiş Milletler Polisi (UNPOL)⁵⁰⁰, Barışı Koruma İşlemleri Bölümü (DPKO)⁵⁰¹, Birleşmiş Milletler Güvenlik ve Güvenlik ve Koruma Bölümü (UNDSS)⁵⁰², Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Birimi (UNODC)⁵⁰³, Siyasi ve Barışı Koruma İşleri Bölümü (DPPA)⁵⁰⁴, Terörle Savaşım Komitesi (CTED)⁵⁰⁵, Birleşmiş Milletler Silahsızlanma Araştırmaları Kuruluşu (UNIDIR)⁵⁰⁶, Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (OPCW)⁵⁰⁷, Finansal Bilgi İşleme Birimi (CTIF)⁵⁰⁸,

⁴⁹⁴ EGM Dışilişkiler Daire Başkanlığı Uluslararası Polis İşbirliği Şube Müdürlüğü verileri. 26/11/2018

⁴⁹⁵ <https://www.coe.int/en/web/portal/home> (28/02/2019)

⁴⁹⁶ <https://europa.eu/> (28/02/2019)

⁴⁹⁷ <https://www.interpol.int/> (28/02/2019)

⁴⁹⁸ <https://www.selec.org/> (28/02/2019)

⁴⁹⁹ <http://www.bsec-organization.org/> (28/02/2019)

⁵⁰⁰ <https://police.un.org/en> (28/02/2019)

⁵⁰¹ <https://peacekeeping.un.org/en/department-of-peace-operations> (28/02/2019)

⁵⁰² <https://www.un.org/undss/> (28/02/2019)

⁵⁰³ <https://www.unodc.org/> (28/02/2019)

⁵⁰⁴ <https://dppa.un.org/en> (28/02/2019)

⁵⁰⁵ <https://www.un.org/sc/ctc/> (28/02/2019)

⁵⁰⁶ <http://www.unidir.org/> (28/02/2019)

⁵⁰⁷ <https://www.opcw.org/> (28/02/2019)

⁵⁰⁸ <https://www.un.org/en/counterterrorism/> (28/02/2019)

gibi ögeleri barından Birleşmiş Milletler (UN / BM)⁵⁰⁹; Uluslararası Polis Birliği (IPA)⁵¹⁰; Avrupa Polis Kolejleri Birliği (AEPC)⁵¹¹; Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT / OSCE)⁵¹²;

- Romanya ve Türkiye'nin üyesi olduğu, adını kurucu ülkeler olan Fransa, İtalya, İspanya ve Portekiz'den alan Askeri Statülü Ulusal Jandarma ve Polis Güçleri Örgütü (FIEP)⁵¹³; katılımcı olduğu Karadeniz'e Sahildar Devletler Sınır/Sahil Güvenlik Teşkilatları İşbirliği Forumu (BSCF)⁵¹⁴; Akdeniz Sahil Güvenlik İşlevleri Forumu (MCGFF)⁵¹⁵; Romanya'nın üyesi ve Türkiye'nin gözlemci olduğu Avrupa Jandarma Gücü (EUROGENDFOR)⁵¹⁶;

- Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'ın üye olduğu Avrupa Polis Birliği (EPA)⁵¹⁷, Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'ın ilgili kuruluşlarının katılımcı olduğu Uluslararası Yangın ve Kurtarma Hizmetleri (CTIF)⁵¹⁸;

- Yunanistan ve Romanya'nın ilgili kurumlarının üye olduğu Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Kurumu (FRONTEX)⁵¹⁹;

- Yunanistan'dan ilgili kuruluşun temsil edildiği Avrupa Polis Konfederasyonu (EUROCCOP)⁵²⁰;

- Romanya ve Sırbistan'ın temsil edildiği Avrupa Polis Birliği (EPU)⁵²¹, üye olduğu Orta Avrupa Girişimi (CEI)⁵²²; katılımcı olduğu Tuna İşbirliği Süreci, (DCP)⁵²³, katılımcı olduğu Adriatik – İyon Girişimi (Adriatic-Ionian Initiative)⁵²⁴; SEEPAG (Güneydoğu Avrupa Savcıları Danışma Grubu)⁵²⁵'nin

⁵⁰⁹ <https://www.un.org/> (28/02/2019)

⁵¹⁰ <https://www.ipa-international.org/> (28/02/2019)

⁵¹¹ <https://www.aepc.net/> (28/02/2019)

⁵¹² <https://www.osce.org/> (28/02/2019)

⁵¹³ <http://www.fiep.org/> (28/02/2019)

⁵¹⁴ "Uluslararası İlişkiler", https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/genel_sekreterlik/uluslararasi_iliskiler/uluslararasi_iliskiler.asp (02/02/2019)

⁵¹⁵ <http://emsa.europa.eu/safemed-iv-project/component-7-mediterranean-coast-guard-functions-forum.html> (28/02/2019)

⁵¹⁶ <http://www.eurogendfor.org/> (28/02/2019)

⁵¹⁷ <https://europeanpolice.net/en> (28/02/2019)

⁵¹⁸ <https://www.ctif.org/> (28/02/2019)

⁵¹⁹ <https://frontex.europa.eu/> (28/02/2019)

⁵²⁰ <https://www.eurocop.org/members/> (28/02/2019)

⁵²¹ <http://www.europeanpoliceunion.eu/Home/> (28/02/2019)

⁵²² <https://www.cei.int/> (28/02/2019)

⁵²³ Yaklaşık 20 yıldır, başta ulaştırma olmak üzere, Tuna Havzası için çalışmalar yürüten ve merkezi Belgrad, Sırbistan'da olan hükümet dışı bir kuruluştur. <http://danube-cooperation.com/>; <https://www.danube-region.eu/funding/who-is-who> (05/12/2017)

⁵²⁴ Sürdürülebilir turizm ve kültür, mavi büyüme / denizcilik işbirliği, ulaşım ve enerji bağlantıları, parlamento boyutu, çevresel ve sivil savunma, üniversiteler arası işbirliği gibi alanlarda hizmet veren,

yanında, görevini tamamlamış olan EUPM- Bosna-Hersek Avrupa Birliği Polis Misyonu⁵²⁶ ile EUPOL PROXIMA- Makedonya Avrupa Birliği Polis Gücü⁵²⁷, Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi (European Anti-Fraud Office / OLAF)⁵²⁸, Bölgesel Yolsuzlukla Savaşım Girişimi (Regional Anti Corruption Initiative (REI SEE))⁵²⁹;

- Romanya, Yunanistan ve Türkiye'nin katıldığı Dünya Sahil Güvenlik Zirvesi (CGGS)⁵³⁰

sekretaryası Ancona İtalya'da bulunan örgüt, 20 Mayıs 2000'de kurulmuştur. Kuruluşu AB öncülüğünde oluşturulan ve Ancona'da düzenlenen Adriyatik ve İon Denizi Gelişim ve Güvenlik Zirvesi sırasında gerçekleşmiştir. Örgüt Balkan krizleri sırasında oluşturulan Güneydoğu Avrupa İstikrar Pakti Üye ülkeler arasında Arnavutluk, Bosna Hersek, Hırvatistan, İtalya, Karadağ, Sırbistan, Slovenya, Yunanistan bulunmaktadır. <http://www.aai-ps.org/about> (05/12/2017)

⁵²⁵ SELEC 2016 Raporu, Türk İrtibat Görevlileri Birimince hazırlanan Büyükelçilik Raporu "Gelişim Süreci – Operasyonel ve Stratejik Ortaklıkları" başlıklı bölüm.; <http://www.seepag.info/index.php?section=about&id=1> (27/02/2019)

⁵²⁶ https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eupm-bih/index_en.htm (27/02/2019)

⁵²⁷ https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/proxima-fyrom/index_en.htm (27/02/2019)

⁵²⁸ https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_en (28/02/2019)

⁵²⁹ <http://rai-see.org/> (28/02/2019)

⁵³⁰ "Dünya Sahil Güvenlik Zirvesi (CGGS)", https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/genel_sekreterlik/uluslararasi_iliskiler/cggs.asp (02/02/2019)

SONUÇ

Türkiye'deki iç güvenlik yapısına ilişkin sorunlara bakıldığında:

Gözdağlarının yerel, ulusal ve uluslararası bağlamda iç içe geçtiği değerlendirildiğinde, her ülke için değişik düzeylerde bulunduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.⁵³¹ Bu bağlamda Türkiye'nin, adı geçen Balkan ülkelerinden edineceği deneyimler söz konusudur. Örnek vermek gerekirse, ülke ekonomisi, halk sağlığı ve toplum yapısı üzerinde olumsuz etkileri olan kaçakçılık suçuna ilişkin⁵³² Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Gümrük'ün çizgileri belirlenmiş, ayrı yerlerde bile olsa, aynı görevi yürüttüğü görülmektedir. Bir başka örnek ise, kırsalda Jandarma, kıyılarda Sahil Güvenlik ve kentlerde Polis tarafından sağlanan güvenlik konuları için, adı anılan her güvenlik gücünün, sınır tanımayan bir konu olan siber suçlara ilişkin ayrı ayrı birimleri bulunmasıdır. Sözü edilen diğer üç ülkede ise, Türkiye'nin aksine aynı konuda görev yürüten birden fazla değil, her bir konuyla ilgilenen tek bir kuruluş bulunmaktadır.

Yine güvenlik alanına ilişkin görev yürüten kurum ve kuruluşların tek bir çatı altına toplanmasının ve güvenlik yönetiminin bu çatı kurumda olmasının uluslararası, kıtasal, üst bölgesel, devlet, ulus, toplum ve birey güvenliği ile güvenlik kuruluşlarıyla çalışan başkaca kuruluşlar açısından da sayısız yararları olacaktır.⁵³³ Burada istenilen sonuç, ülkede yeni bir kurumun daha kurulması ya da ortaya yeni bir gücün çıkması değil, eldeki güçlerin birleştirilip, etkin ve verimli hale getirilmesi olacaktır. Sonuçta bir ülkede aynı işi yapan birden fazla Deniz Kuvvetleri olmasının gereksizliği gibi, yukarıda verilen kaçakçılık ve siber suçlarla savaşım gibi, aynı işi yapan birden fazla kurum bulunması da ortaya bir takım olumsuzlukları çıkartabilmektedir.

Bunun yanında, Türkiye örneğinde, İçişleri Bakanlığı yapısında bulunan İller İdaresi Genel Müdürlüğü, KİHBİ, Bilgi Toplama Dairesi ve KIKK, İller İdaresi

⁵³¹ Azar Musaev, *The National Security Policy of the Russian Federation: A Case for Broader Security Perspective*, (Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2010, s.26

⁵³² Ahmet Emre Kaya, *Kaçakçılıkla Mücadelede İstihbaratın Rolü: Türkiye Gümrükleri*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010, s.14

⁵³³ Sun Tzu, a.g.e., s.59, 61, 83, 182, 183, 184, 190; B.H. Liddel Hart, a.g.e., s.282

Genel Müdürlüğü Güvenlik Koordinasyon Daire Başkanlığı⁵³⁴, İç Güvenlik Stratejileri Daire Başkanlığı⁵³⁵, Terörle Mücadele Yüksek Kurulu, Terörle Mücadele Koordinasyon Merkezi, İstihbarat Değerlendirme Merkezi, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Müşavirlikler; Maliye Bakanlığı içindeki MASAK⁵³⁶; illerde valiliklere bağlı GAMER, Yerel Önleme ve Güvenlik Komisyonları gibi, çok sayıda karar alıcı, yetkili, denetleyici, gözetici, yönetici yapılanma, bir başka deyişle kurum enflasyonu söz konusudur.⁵³⁷ Bunların yanında, Cumhurbaşkanlığı'nın altında İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, valiliklerin içinde Kent Güvenlik Danışma Kurulu, Siber Güvenlik Kurulu da söz konusu kurumlar arasında sayılabilir. Özellikle İçişleri Bakanlığı içinde bulunan yapılanmalar, iç güvenliğe ilişkin birden fazla kurum olmasından kaynaklı, çok parçalı, çok başlı ve dağınık bir görünüme ve verimsizliğe neden olmaktadır. Bunun en açık örneği, Türkiye'de 2010 ile 2018 yıllarında var olmuş Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı gibi çok başlılığa bir ekleme olan, verimsiz ve başarısız bir yapının⁵³⁸ oluşturulmasıdır.

Türkiye yönetim uygulaması, merkezi ancak güvenlik yönetiminde, çok başlı 19 yüzyıl Fransa örneğini izlemiş ve ana iç güvenlik gücünü mülki idare amirine bağlamış⁵³⁹ ve sonrasında eşgüdüm için oluşturduğu kurumlarla çok başlılığı

⁵³⁴ Hasan Ateş, *Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sisteminin Değerlendirilmesi*, (Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012, s.30-38

⁵³⁵ <https://www.icisleri.gov.tr/> (13/05/2019)

⁵³⁶ Bilal Akyüz, Türkiye'de İç Güvenlik Algısının Değiştirilmesi: İç Güvenlik Teşkilatı'na Yönelik Yeni Yapılanma Modeli, *Savunma Bilimleri Dergisi The Journal of Defense Sciences* Mayıs/May 2015, Cilt/Volume 14, Sayı/Issue 1, 65-87. ISSN (Basılı) : 1303-6831 ISSN (Online): 2148-1776, s.77, 78

⁵³⁷ Erdem ÖZGÜR, Erdem ERCİYES, a.g.m., s.103, 104

⁵³⁸ “703 nolu KHK ile Dört (4) Kamu Kurumu Kapatıldı”, 09/07/2018, <https://www.memurlar.net/haber/761173/yeni-khk-ile-4-kamu-kurumu-kapatildi.html>; “Çalışmayan Müsteşarlık İçin Milyonlarca lira Ödeniyor”, 09/01/2018, <https://www.memurlar.net/haber/761173/yeni-khk-ile-4-kamu-kurumu-kapatildi.html>; “Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Kapatıldı, Yetkileri İçişleri Bakanlığı'na Devredildi”, 09/07/2018, <https://www.thmhaber.com/kamu-duzeni-ve-guvenligi-mustesarligi-kapatildi-yetkileri-icisleri-bakanligina-devredildi-haber-216362>, “Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Kapatıldı”, 09/07/2018, <https://www.pusulahaber.com.tr/kamu-duzeni-ve-guvenligi-mustesarligi-kapatildi-901086h.htm> (11/06/2019)

⁵³⁹ Ayfer Genç Yılmaz, a.g.e., s. 148, 149, 159, 160; Ali Yılmaz, *Avrupa Polis Modelleri ve Türk Polis Sistemi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004, s.61; <https://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaitre/Presentation/Organisation-de-la-prefecture-de-police-service-du-cabinet/Organigramme-general-de-la-prefecture-de-police> (06/03/2019); <https://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaitre/Presentation/Presentation-de-la-prefecture-de-police/Les-prefets-du-grand-Paris-de-la->

önü alınamaz bir şekilde artırmıştır. Bu uygulamanın günümüzde de Fransa örneğinin⁵⁴⁰ bir kopyası olarak işlemeye devam ettiği, Türkiye'nin kendi özgün, profesyonel ve özerk iç güvenlik yapısını oluşturamadığı söylenebilir. Bunun en görünür yanı Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Genel Komutanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın İçişleri Bakanlığı'nda bağlı kuruluşlar olarak nitelendirilerek bakanlığın ana gövdesinden ayrı tutulmasıdır.⁵⁴¹ Önleyici birimlerin 10/06/1949 gün ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre kaymakama ya da valiye⁵⁴², soruşturma birimlerinin ise 04/12/2004 gün ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uyarınca savcıya bağlı olması⁵⁴³ gibi bir uygulamaya gidilmiştir. Ancak bu durumun hizmetlerin gelişmesine, etki ve verimlilik artışına bir katkı sağladığı söylemek zordur.

İç güvenliğin stratejik güç olgusuna olan önemli katkısı göz ardı edilemez. İç güvenlik kuruluşları, devlet aygıtları içerisinde yer alan ordu, dışişleri, istihbarat kadar stratejik bir öneme sahiptir. Önemlerinin ortaya çıkması, bu kuruluşların verimli, etkin, bağımsız ve sağlıklı bir insan kaynakları yönetimine, yasal alt yapıya ve kurum içi eşgüdümüne bağlıdır. Hemen hemen her alanda olduğu gibi, iç güvenlik alanında da, belirsiz, değişken ve ulusal sınırların çok ötesine taşmış olan bakışsız gözdağları ve bunlara yönelik savunma ve saldırı yollarından hareketle, bazı küresel yaklaşımlar bir takım değişimleri ve gelişmeleri dayatmaktadır. İç güvenlik özelindeki bu değişimleri doğru bir şekilde yorumlamayıp, planlamaya ve ardından da uygulamaya geçiren devletler hedeflerine ulaşmada büyük önem vermişler ve yol almışlardır. Konuya Balkan devletlerinden Romanya, Sırbistan ve Yunanistan çerçevesinden bakılacak olursa, bu ülkelerin sağlam ve etkin birer iç güvenlik yapısına kavuştuğu söylenebilir. Türkiye'nin ise, Fransız devrim ihracının ve Napolyon Savaşları'nın⁵⁴⁴ ardından dayattığı olgulardan hareketle, 19 uncu yüzyıldan kalan Fransız yönetim düzenini ve iç güvenlik alanındaki çok başlılığı yürütmesinin üzerinde durması, etkinlik ve yetkinliğini sakatlamaktadır. Bu geleneksel bakış açısı nedeniyle iç güvenlik alanında adli ve idari amir gibi

[securite](https://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaître/Presentation/Presentation-de-la-prefecture-de-police/Le-prefet-de-police) (06/03/2019); <https://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/Nous-connaître/Presentation/Presentation-de-la-prefecture-de-police/Le-prefet-de-police> (06/03/2019)

⁵⁴⁰ Barbara Jelavich, Balkan Tarihi I: ..., s.309

⁵⁴¹ <https://www.icisleri.gov.tr/> (16/05/2019)

⁵⁴² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf> (16/05/2019)

⁵⁴³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> (16/05/2019)

⁵⁴⁴ B.H. Liddel Hart, a.g.e., s.153

uygulamalara yer verilmesi, verimliliğin, değişimin ve gelişmenin önünde bir engel halini almıştır.

Türkiye’de iç güvenlik önceki yıllarda müsteşar yardımcılarına bağlıyken, günümüzde ise başat eğitim kurumu olan Polis Akademisi’ni de içine alacak şekilde, ayrı ayrı olmak üzere İçişleri Bakanlığı’nın bakan yardımcılarına bağlı olduğu görülmektedir. Söz konusu kurumlar, İl İdaresi Kanunu hükümleri uyarınca yetkisel yönetim bağlamında, hem merkezde, hem de il ve ilçelerde kaymakam ya da vali unvanlı yöneticiler tarafından temsil edilmektedir. Görünür şekilde iç güvenlikte, kuruluşlar bakımından yönetsel (idari) amir ve yargısal (adli) amir gibi, iki başlı bir yönetim ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında, ulusal karargahlar değerlendirmeye alındığında üç başlı bir yönetimin ortaya çıktığı da söylenebilir. Yetki, yönetsel ve yargısal olarak adlandırılan amirlerce, iç güvenlik kuruluşlarının dışındaki çalışanlarca kullanılmaktayken, sorumluluk bu kuruluşlarda ve bunların işgörenlerinde bulunmaktadır.

Türkiye’de yapılması gerekenlere bakıldığında:

2014-2018 yıllarını içeren Kalkınma Planı’nda güvenlikle ilgili olan bölümde, iç güvenlik kuruluşların altyapı ve yeteneklerinin ortak kullanım; yasal düzenlemede iyileştirme ve örgütlenme sorunlarının giderilmesi; işgörenlerin farklı açılardan geliştirilmesi toplum destekli yaklaşımın güçlendirilmesi; risk yönetiminin ele alınarak, önleyici ve koruyucu yaklaşıma odaklanması konuları ele alınmıştır.⁵⁴⁵

AB ve AGİT tarafından gözetilen, iç güvenlik kuruluşlarının sivil yetkenin ve yürütmenin denetim ve talimatı altında bulunma, denetime ilişkin yasal düzenlemelerin yürürlüğünün de⁵⁴⁶ halihazırda uygulamada olduğu bilinmektedir. Buna karşın Türkiye’de sivil yetke denildiğinde akla gelen aynı durumdaki profesyonel⁵⁴⁷ ve deneyimli iç güvenlik yönetimi değil, kaymakam ve valileri içeren mülki idare amirleri ve savcı olarak anlaşılma yoluna gidilmektedir. Böylesi bir yaklaşım, bu konuda farklı bir algıya neden olabilmekte ve iç güvenlik kuruluşlarının yönetim, denetim, gözetim konularında etkinliği ve verimliliğinin zayıflamasına

⁵⁴⁵ Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı 2014 – 2018*, Ankara, 2013, s.37, <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> (28/03/2019)

⁵⁴⁶ M. Faruk Üzel, a.g.e., s. 99-101

⁵⁴⁷ Ali Galip Kocaman, *Adli Kollukta Profesyonelleşme*, (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2017, s.8 - 20

neden olduğu değerlendirilmektedir.⁵⁴⁸ İç güvenlik kuruluşlarının kendi yöneticileri olduğundan, işini uzaktan, olay yeri dışında da yürüten savcı ve mülki idare amirleri gibi kurum dışı yöneticilere gerek olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Kurumlar arası yeni yapıların, eşgüdüm makamlarının, iç güvenlik deneyimi olmayan yöneticilerinin bu karmaşık yapıda yer almaması ve bu karmaşık iç güvenlik yapısının bir araya getirilerek, AB'nin kuruluşunda yer alan AET, AKÇT, EURATOM'u tek konsey ve tek komisyon altında bir araya getiren 1965 tarihli füzyon hareketine⁵⁴⁹ benzer bir birleşme ya da kaynaşma hareketinin sağlanması gerekmektedir.

Yıllarını iç güvenlik işine adanmış, gördüğü görev, üstün ve gerektiğinde kendinden vazgeçebilecek görev yaklaşımı, taşıdığı yükümlülük ve sorumluluk anlayışıyla devlet yönetiminde önemli bir yere sahip olan yöneticilerin bir araya gelerek, oluşturulan yeni kurumun kendi kendini yönetebilir yeterliliğe sahip olmasını sağalmaları oldukça kolay olacaktır. Bu kurumu diğerlerinden özel kılan anlayış, özveri, ön alma, değişimlere hızlı uyum sağlama vb. özelliklerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, devlet başkanı ile kurum yönetimi arasında başkaca bir makamın olmaması, kurumun görev anlayışını geliştirecek ve işgörenlerin güdülenmesini en üst düzeye taşıyacaktır.

Yetke boşluk kaldırmadığı gibi, çok başlılık da doğru yönetimin önünde bir engeldir. Machiavelli'nin, başarıya ulaşma için gerekli olan yeteneği edinmenin, özgür iradeye sahip birey örneğinden hareketle, kişinin öngörüsünü geçmişten edinilen deneyim olanaklı olduğunun belirtmesi, kurumsal temelde de uygulanabilmelidir. Bu bakımdan, iç güvenlik yapılanmasının da kendi konusuna egemen, yasalar uyarınca belli yükümlülükler ve koşullar çerçevesi içinde, iş gören kaynağını ve iç düzenlemelerini oluşturup uygulayabilen; kurumsal yapısında ve insan kaynaklarında kendi tutum ve davranışlarını belirleyebilen; zamana uygun değişimlere ayak uydurabilen, gücünü yasalar çerçevesinde kullanma yetisine sahip merkezi bir yapılanmaya geçmesi⁵⁵⁰ bir zorunluluk halini almıştır. Hatta,

⁵⁴⁸ Ali Galip Kocaman, a.g.e., s.179

⁵⁴⁹ Ekrem Yaşar Akçay, Çiğdem Argun, Elvettin Akman, "AB'nin Tarihsel Gelişimi ve Ortak Dış Güvenlik Politikası", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Y.2011, C.3, S.4. s.117-131, s.122; "Avrupa Birliği Tarihi", <https://www.ab.gov.tr/105.html> (11/06/2019)

⁵⁵⁰ Mehmet Ali Ağaoğulları, "İkinci Bölüm, IV. Niccolo Machiavelli: Prens İktidarından Devlete, 3. İktidar Mücadeleleri ve Başarının Reçeteleri A. Araçların Seçimi" (Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e., s.329-331

Machiavelli'nin bir İtalyan birliğine gönderme yaparken, cumhuriyet yönetiminin kurulması ve tümüyle düzenlenmesi için tek bir kişiyi gerekli görmesi⁵⁵¹ gibi, Türk iç güvenlik yapılanmasının da çok parçalılıktan çıkıp, tek bir kurum çatısı altında birleşerek yeniden oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir. Güvenlik yönetimi, yetkilerini ve görevlerini yeniden gözden geçirilmeli ve yapılanmasını sağlıklı, kendi kendine yeterli⁵⁵², etkili, profesyonel bir hale getirilmelidir.

İç güvenlik, risk ve kriz yönetimi bir kurum tarafından sağlandıktan sonra, ülkenin diğer bölümleri daha iyi çalışacak, birey, topluluk, toplum, ulus ve devlet bakımından verimlilik sağlanacaktır. Machiavelli'nin tersine, yöneticinin değil, devletin korunmasını öne çıkaran Tacitus ile Chemnitz'in, aslında koruyan, gerekli ve yeterli olanı saptayan ve devletin özü olarak nitelenen, her anda, her yerde olan, kavranabilirlik ilkesi ve izlemsel varış* devlet aklına ilişkin yaklaşımları, bu olgunun varlığına, bilimle olan benzeşimine, saptama, çözümlene ve düşünsel araçlara bağlanması; bunu yaparken de Palazzo'nun yaklaşımına göre⁵⁵³ alanın, kurumun, konumun ya da durumun özde bütünlüğü ya da gerçeği bilme gücünde, farklı unsurların bütünselliği ve ilişkisinde⁵⁵⁴ belirtildiğine benzer bir yaklaşımlar bütünü, yukarıdaki kurumsal birliğin gerekliliğini kanıtlar nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu birliktelik öncesinde, birincil ve ikincil düzenlemeleri içeren yasal yapı, kurumsal yetki ve sorumluluk, işgörenlerin hak ve yükümlülükleri, yurt içi ve dışındaki örgütlenme, insan kaynakları yönetimi ile eğitim ve öğretim, halkla ilişkiler, yerel, ulusal ve uluslararası konum açılarından ele alınmalıdır.

⁵⁵¹ Mehmet Ali Ağaoğulları, "İkinci Bölüm, IV. Niccolo Machiavelli: Prens İktidarından Devlete, 3. Halkın Sesi, Hakkın Sesidir B.Prenslikten cumhuriyete ya da ulusal devlet "(Ed.) Mehmet Ali Ağaoğulları, a.g.e.,s.340

⁵⁵² B.H. Liddel Hart, a.g.e., s.154, 206

* Stratejik hedef

⁵⁵³ "Nihayet devlet aklı barışın özü, sulh içinde yaşamın kaidesi, şeylerin mükemmelliğidir": A.Palazzo, *Discours du gouvernement et de la raison vraye d'Etat*, Fransızca Çeviri: Vallieres, IV, 24, s.373-374 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.249; "devletlerin oluşmasının, bekasının, sağlamlaşmasının ve yükselmesinin araçlarının mükemmel bir bilgisi": Giovanni Botero, *Della region de Stato libri dieci*, Venice, Giolitti, 1589 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.249; (Westphalia Antlaşması sırasında) "(...)bir cumhuriyeti kurmayı, koruyup geliştirmeyi sağlayan şey ...": B. Chemnitz, *Interets des Princes d'Allemagne*, 1712, 1. Cilt, s.12 aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.250

⁵⁵⁴ Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, Çev: Ayşegül Çakan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2015; Niccolo Machiavelli, *Prens*, Çev: Hasan İlhan, Sayfa Yayınları, İstanbul, 2011; Nizamül-Mülk, *Siyasetname*, Nilüfer Yayıncılık, Ankara, 2014; Publius Cornelius Tacitus, *Political Discourses*, 1737, London; Bogislaw Philipp von Chemnitz (Hippolithus a Lapide), *Interets de Princes d'Allemagne*, 1712, 1. cilt.; Bogislaw Philipp von Chemnitz (Hippolithus a Lapide) *Distertatio de ratione status in Imperio nostro Romano-Germanico*, 1640 (1642, 1643); Giovanni Antonio Palazzo, *Discorso del governo e della ragion vera di Stato* (G.B. Sottile, Napoli, 1604) aktaran Michel Foucault, a.g.e., s.213-215, 221-222, 224-226, 239, 248

Bireyi güvenlik alanının merkezine oturtan insan güvenliği, birey merkezli olan devlet güvenliğiyle çelişmediği gibi, bu ikisinin ayrılmaz bir bütün olduğunu, hatta birey güvenliğinin uluslararası yapıya yansımaları olacağını ortaya koymaktadır.⁵⁵⁵ Bireye yönelik bir gözdağı, topluma ve devlete dolayısıyla uluslararası yapıyı yıpratıcı bir olgudur. Bu durumun tersten okunmasıyla, uluslararası düzenden başlayarak, bireye yönelik kötü sonuçların olasılığı olduğu söylenebilir. Güvenliğin tüm katmanları birbirine bağlı halkalardan oluşan bir zincir olarak ele alınabilir. Düzenin gücü de, en zayıf halkanın gücü kadardır. Bu bakımdan, yeni, etkin ve verimli tekil bir iç güvenlik yapısının, her türlü olanağa sahip olduğu ortada olmakla birlikte, en başta, insan kaynaklarını, eğitimlerini ve yasal düzenlemelerini bir araya getirerek kurulabileceği değerlendirilmektedir.

Devletin ve toplumun yüksek çıkarı, bu ikisinin yanında kişi güvenliğinin etkin ve denetlenebilir olması için tek çatı altında birleşmenin, kurumun kendi yönetiminde, başkent ve bölgelerde kendine özgü yapılanması, örgütlenmesi, güvenliğin ve ceza yargılamasının her boyutu için yaşamsal önem taşımaktadır. Böylelikle sınır güvenliği⁵⁵⁶, iç istihbarat, görev ve yetki alanına ilişkin karmaşa⁵⁵⁷ ortadan kalkacaktır. Kurumlar yine işlerini yapmaya devam ederken, başta Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik'ten gelen görevlilerin öncelikli istek ve deneyimlerine göre görevlendirilebileceği de değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, subay (müdür, amir), astsubay (memur), uzman çavuş – çarşı mahalle bekçisi – güvenlik korucusu – orman muhafaza memuru, mimar – mühendis, uzman vs. gibi unvanları; taşınır ve taşınmazların tümü; sağlık koşulları, hizmet güçlüğü, sorumluluk, risk, iş yoğunluğu, çalışma saatleri, hizmet yerlerinin sosyo-ekonomik durumu, coğrafi özellikler, görevin özellikleri, ulaşım zorluğu, görevin niteliğine, görev yerinin aileye uygunluk durumu, yerleşim olanakları, geçici görevlendirme, eşit unvan, barınma olanakları, tehlike, risk, temsil ve eşit işe eşit ücrete göre ayarlama gibi ödeme, özendirme, dengeleme ve yıllık izin dışındaki

⁵⁵⁵ Serkan Yenal, a.g.m., (der.) Mahir Terzi, Serkan Yenal, a.g.e.,s. 245

⁵⁵⁶ Mehmet Gökhan Zengin, *Türkiye'de İç Güvenlik Yapılanması ve Kamu Düzeni Müsteşarlığı*, (Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2014, s.37-38

⁵⁵⁷ Mehmet Faruk Üzel, *Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması*, (Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin, 2008, s. 118-121; Serkan Eryiğit, *Genel İstihbarat – Suç İstihbaratı Ayrımı: Türk Hukukunda Suç İstihbaratı*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014, s.32, 34, 39, 42-45

dinlenme izinleri⁵⁵⁸; zorunlu atama, yaz dönemlerindeki insan hareketlerine göre değişken insan yoğunluğuna göre geçici görevlendirme, yurtdışı görevlendirme vb. kurumsal tüm öğelerin en iyi örneklerle göre tek bir çatı altında toplayan⁵⁵⁹; bütünsel ve kurumsal birleşme yaşamsal öneme sahiptir. Bu tür bir birleşme için dört yılı geçmeyen geçiş süreci öngören; yönetiminde çatı altındaki tüm kurumlara temsil, oy ve söz hakkı veren kurulları bulunan; atamalarını kurum içerisinden yapan; insan kaynaklarına ilişkin kıstaslarını ve politikalarını kendisi belirleyen; eğitim – öğretim olanaklarını birleştirerek, dünyadaki en iyi uygulamaları bir araya getiren, tümüyle yeni kuruma bağlı eğitim ve öğretim kurumunun ve buna bağlı okulların oluşturulmasının bir zorunluluk halini aldığı açıktır.

Tarih boyunca tıp alanına olan yatırım, iyileştirici bağlamda ele alınmıştır. Geçmişte geçtiğimiz yüzyıla dayanan önleyici sağlık anlayışı ise göreceli olarak yeni sayılabilir. Kamu sağlığına ilişkin araştırmalar bu gelişime dayanak olmuştur.⁵⁶⁰ İç güvenlik anlayışı ile yapılanmasına ilişkin gelişmeler de benzeri bir yaklaşımla, önleyici bağlamda yeniden tasarlanıp, düzenlenebilir ve güncellenebilir. Bunun için de sağlıklı ölçüm ve bilme gerekmektedir. Bunu da gerçekleştirecek olan, iç güvenlik kuruluşlarının kendileridir. Sonuçta ölçmek bilmektir; bilmek de yönetmektir.

Stratejinin de, taktiğin de parasal anlamda⁵⁶¹ olduğu kadar, insan kaynakları ile başkalarının deneyiminden ders çıkaran⁵⁶² ve kendi kendine öğrenen kurum olma⁵⁶³ anlamında en uygun şekilde gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu görüşten hareketle, ortaya çıkacak olan yeni güvenlik kurumu yeni bir yatırım gerektirmeyeceği gibi, başka kurumlar altında benzeri, hatta aynı görevleri yerine getiren birimler insan kaynakları, yetenek, eşgüdüm⁵⁶⁴, araç, gereç, veri tabanı ve aktarımı, ödenekleri ve harcamaları bakımlarından bir araya getirileceğinden çok büyük bir tutumluluk sağlanmış olacaktır⁵⁶⁵. Ulusal ve uluslararası deneyimi olan

⁵⁵⁸ “HR Portal”, <https://hr.un.org/page/work-life-events> (26/03/2019)

⁵⁵⁹ Bilal Akyüz, a.g.m., s.76-83 (09/02/2019)

⁵⁶⁰ Ashraf Ghani, Clare Lockhart, a.g.e., s.141

⁵⁶¹ M.Tanju Akad, 20. *Yüzyıl Savaşları*, Kastaş yayınları, İstanbul, 1992, s. 23 aktaran Erol Mütercimler, a.g.e., s.48

⁵⁶² B.H. Liddel Hart, a.g.e., s. 27, 28

⁵⁶³ Lawrence Freedman, *Strateji*, Çev: Belkıs Çorakçı Dışbudak, Alfa Basım yayını, İstanbul, 2014, s. 937- 939, 960-961

⁵⁶⁴ Erol Mütercimler, a.g.e., s.50, 51

⁵⁶⁵ Mehmet Faruk Üzel, a.g.e., Ali Galip Kocaman, a.g.e., s.144-147; Fatih Doğan, *Polis ve Jandarma Teşkilatları Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları, Değişimi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s.81-83

kurum içi yöneticilerin ve işgörenlerin birikimi de bu birleşmeye katkı sağlayacak, başka kurumlardan yapılan yönetici atamaları sonlanacak, başka kurumlardan gelen yöneticiler ise yetiştirildikleri alanda hizmet vermeye devam edebilecektir. İşlemin başarılı olabilmesi için önce yönetimden değil, birleştirme ve görev dağılımına alt birimlerden ve işgörenlerden başlanmalıdır.⁵⁶⁶ Böylelikle neredeyse hiçbir parasal kaynak gerektirmeyen, hazineye hiçbir yükü olmayan, çok büyük bir stratejik yatırım gerçekleştirilebilecek, hız ve stratejik verim sağlanabilecektir. Türdeş olan kurumların tek bir çatı altında bir araya getirilmesine yönelik böylesi bir çalışma, sıfır toplamı olmayan bir bakış açısıyla, sağduyu ve ortak aklın ortaya çıkmasını sağlayan, ulusal ve uluslararası deneyimli, emekli, farklı işkollarında çalışan iç güvenlik işgörenlerince oluşturulan kurullarca yapılmalıdır. Sonuçta böylesi bir işlem, araştırma ve gözlem, felsefe ve deyim, düşünce ve uygulama, birbirine farklı bakmadan, başka kurumlardan yapılan atamalarda olduğu gibi birbirinin işine karışmadan, birbirini destekleyen, yedekleyen, tutumlu bir görüşe sahip olmalıdır.⁵⁶⁷ Böylelikle, böylesi bir birleşmeyle, dışarıdan bir eşgüdüm sorunu ortadan kalkacak, eşgüdüm doğası gereği kurum içerisinden yürütülebilecektir.

Çok parçalı ve çok başlı iç güvenlik alanındaki algı, düzen, yapı, öğretim, eğitim, tüze, çatışma, çekişme, şeffaflaşmama, eşgüdüm, işbirliği, denetim sorunlarından⁵⁶⁸ kurtulabilmek, yeteneklerin, deneyimlerin, araç - gerecin ve her şeyden önemlisi insan kaynaklarının bir konu üzerinde birleştirilmesi, bu birleşen yapının uygulayıcılık yönü olmayan karar alıcı değil, karar alma yeterliliğine zaten sahip olan uygulayıcı kurumlara devri, suçla mücadelede, ülke, devlet, toplum ve birey bağlamındaki bütüncül güvenliğe büyük katkılar sağlayacaktır. Aksi durumda ise, enerji, para ve insan kaynakları gerekenin çok üzerinde gidere neden olmaya devam edecektir. Güvenlikle ilgisi ve varlığı, yasal düzenlemelerin ötesine geçmeyen kurumların, kendi işinde karar alıcı olması gereken ve uygulayıcı olan güvenlik kuruluşlarını ve işgörenlerini emri altına alma çabalarının başat bir yasal düzenlemeyle sonlandırılmasının gerekliliğinin yaşamsal olduğu değerlendirilmektedir. Ancak böylelikle, Türk iç güvenlik yapısı, değişken çevre ve değerler dizisi karşısında uyum sağlayabilir; yapısal, duruma uygun bir nitelik

⁵⁶⁶ Erol Mütercimler, a.g.e., s.56

⁵⁶⁷ Carl von Clausewitz, *Savaş Üzerine*, Çev: H. Fahri Çeliker, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2018, s. 19, 209-213; Erol Mütercimler, a.g.e., s.110, 332

⁵⁶⁸ Hasan Ateş, a.g.e., s.49-69

edinebilir. Gerek komşu, gerekse üst bölgesel ve kıtasal sorunlardan kaynaklı bakışsımsız, gözdağlarına⁵⁶⁹ karşı etkin bir şekilde karşı konulabilir. Bunun için önemli olan, uygulama alınının dışındaki başka kurumların etkisinden uzak ve şartlara uygun⁵⁷⁰, bütüncül bir iç güvenlik yapısının oluşumudur.

Yeni ve kapsama alanı geniş bir iç güvenlik kuruluşunun oluşturulmasına karşı çeşitli kaygılardan kaynaklanan karşı görüş ve direnç oluşabilecektir. ABD ordusu örneğinde yaşandığı gibi, söz konusu ülkede 1948 Ulusal Güvenlik Yasası'na ilişkin Deniz ve Kara Kuvvetleri'nden farklı bir Hava Kuvvetleri oluşturulması aşamasında her iki kuruluştan direnç söz konusudur. Yakın bir geçmişe kadar da aynı durum, yine aynı ülkenin hava gücü pilotları tarafından insansız hava araçları için yaşanmıştır.⁵⁷¹ Ancak bugün tüm dünyada, diğer askeri kuruluşların dışında ayrı bir hava gücünün oluşturulmasının yararlı olduğu belirtilmektedir. Bu örneğe benzer bir şekilde, Türkiye'de, iç güvenlik kuruluşlarının İçişleri Bakanlığı'nın dışında bir araya getirilmesinin zorunlu olduğu değerlendirilmektedir. Aynı şekilde, iç güvenlik uygulamasında sorumluluğu olmayan, ancak güvenlik kurumları üzerinde yetkisi bulunan yetkilerden de ayrılmalıdır.

Sonuç olarak:

Yukarıda belirtilen ilkelerin iç güvenlik yapısında gözetilmesi durumunda, yapay zekanın öne çıkacağı öngörülebilir küreselleşme sonrası ya da post-globalizm döneme⁵⁷² hazır bir Türkiye'nin, amaçlarını gerçekleştirmek için daha çok enerjisi olacak, kaynaklarını daha verimli⁵⁷³ bir şekilde değerlendirebilecektir. Burada akla

⁵⁶⁹ Faruk Köksal, "Risk ve Tehdit Kavramında Yeni Paradigmalar ile Asimetrik Tehdit Analizi" s.1-22; Gülden Ayman, "Değişen Çevre Karşısında Yüksek Uyumlu Güvenlik Stratejileri İhtiyacı", s. 23-32; Münevver Cebeci, "Tehdit Algılamasında Yapısal ve Konjonktürel Nitelikler / İthal Tehditler", s.33-42; Ahmet Küçükşahin, "Türkiye'nin Tehdit Belirleme Yöntemi ve Güvenlik Anlayışı Çerçevesinde Düşman Kavramının Değerlendirilmesi", s.43-73; Yasemin Esra Doğanç, "Kafkasya'daki İstikrarsızlığın Türkiye'nin Güvenliğine Yansımaları", s.173-191; Timur Küpeli, "Ortadoğu'da Nükleer Teknoloji Alanındaki Gelişmelerin Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri", s.193-218; Erdem Özcan, "Irak'ın Toprak Bütünlüğünün Bozulmasının Türkiye'ye Yansımaları", s. 219-245; Yaşar Hacısalihoğlu, "ABD'nin Bölgeden Çekilmesi Halinde Yaşanacak Muhtemel Gelişmeler", s.247-253 "Türkiye'ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri" (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007

⁵⁷⁰ Mahir Kaynak, a.g.e., s.65, 155

⁵⁷¹ Francis Fukuyama, State Building, Profile Books, Clays, Bungay, Suffolk UK, 2004, s.73

⁵⁷² Joseph E. Stiglitz, *Küreselleşme – Büyük Hayal Kırıklığı*, Çev:Arzu Taşçıoğlu, Deniz Vural, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 201, s. 144-212; Onur Öymen, *Ulusal Çıkarlar- Küreselleşme Çağında Ulus – Devleti Korumak*, 6. Basım, Remzi Kitabevi, 2017, s. 206-286; Stephen D. King, *Küreselleşmenin Sonu – Kasvetli Yeni Dünya – Tarihin Nihai Savaşı*, Çev: M. Murtaza Özeren, Profil Kitap, İstanbul, 2019, s. 231-264

⁵⁷³ Erol Mütercimler, a.g.e., s.490

gelmesi gereken özlü görüşten en başta geleni Atatürk'ün “*Yurtta sulh, cihanda sulh.*”dür. Burada vurgulanmak istenen önce ülke içindeki huzur ortamının sağlanmasıyla, yukarıda sayılan unsurlar eliyle yabancı güçler karşısında caydırıcılığın sağlanabileceği ve dış politikada barışın oluşturulup, korunabileceğidir. Bu yaklaşım ise, “... *yurt içinde güven, huzur ve refah ortamı sağlamak, komşu ve civar ülkelerle barış içinde yaşamak ve küresel barışa katkı sağlayabilecek askeri, ekonomik ve politik güce sahip olmak ...*”⁵⁷⁴ şeklinde özetlenebilir. Sonuçta, iç güvenlik ulusal, dolayısıyla da küresel güvenliğin ilk basamağıdır.

Geçmişte Fransa kökenli devrim hareketlerinin⁵⁷⁵ neden olduğu dayatmalara benzer yeni dayatmalara karşın bir ön alma eylem planının gerekmekte olduğu açıktır. Sadece küresel ölçekte önemli oyuncular olan büyük devletlerle değil, Türkiye'nin yanı başındaki Balkan ülkelerinin iç güvenlik yapılarını incelenmesi durumunda bile, yapılması gereken basit, etkili ve sonuç odaklı yapacağı çok işi olduğu söylenebilir.

Değişim kaçınılmazdır; değişime direnmek ise beklenmeyen büyük yitimlere yol açabilmektedir. Kural olarak ya devletler ve toplumlar kendi değişimlerini kendi yönetir, ya da değişime direnir, başkalarının istediği gibi değiştirmesine göz yumulur veya yok olunur. Böylesi yitimlere karşın, Türkiye'nin iç güvenliğine gözdağı oluşturan ülke içi eylem ve oluşumları, her türlü unsur ile başta çevre ülkeler olmak üzere, uluslararası ortamı okuyup, planlamasını yapabilen; güvenilir; ön alıcı; etkin soruşturma yürüten; görevini yerine getirmeye engel kurum dışı etkilerden zarar görmeyen; çalışanlarının ve toplumun istemlerini süzgeçten geçirip, kendisini devamlı kurumsal olarak gelişen şartlara uyarlayabilen; ulusal ve uluslararası bağlamda görev alanına ilişkin karar alma, uygulamaya koyma, başka kurumları ve yetkeleri denetleme konusunda yetkiyle donatılmış; sorumluluk ve yetki dengesi sağlanmış; devlet başkanına sorumlu olan; yazgısı diplomatik ve askeri başarıyla iç içe olan iç güvenlik kuruluşlarının, Kolluk Gücü ya da İç Güvenlik Komutanlığı ya da Başkanlığı⁵⁷⁶ şeklinde bir yapı haline gelmesi gerektiği

⁵⁷⁴ Ali Bilgin Varlık, a.g.m., Ümit Özdağ (Ed.), a.g.e., s.40, 48

⁵⁷⁵ John Hughes – Wilson, *The Puppet Masters – Spies, traitors and the Real Forces Behind the World Events*, Cassel Military Paperbacks, Great Britain, 2005, s.176-178; Hsi-Huey Liang, *The Rise of Modern Police and the European State System from Metternich to the Second World War*, Cambridge University Press, 1992, s.19, 158 aktaran Funda Hülagü Demirbilek, a.g.e., s.128; Funda Hülagü Demirbilek, a.g.e., s.133, 134, 138, 145

⁵⁷⁶ Polis sözcüğünün Yunanca, Jandarma sözcüğünün ise Latince kökenli Fransızca'dan gelmesi ve yeni oluşturulacak kuruma Türkçe bir ad verilebileceği değerlendirilmiştir.

değerlendirilmektedir.

Söz konusu kuruluşun, sağlıklı iç denetim uygulaması ve halkla ilişkilerin yanında, toplumun güvenliğini sağlama amacıyla, görevini hakkıyla ve dış etkilere kapalı olarak yerine getirmesi⁵⁷⁷ için MİT'in olduğu gibi doğrudan devlet başkanına bağlı ve sorumlu; Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Genel Komutanlığı, Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Sağlık Denetleme Merkez Tabiplikleri, AFAD, UMKE, 112 merkezleri, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın KGM, SHGM, DHMİ ve denizcilikle ilgili kuruluşlarının ulaştırma güvenliği ile arama, kurtarmaya ilişkin görevleri olan kuruluşlar, itfaiyeler, adı geçen kurumların güvenlik ve arama kurtarmaya ilişkin tüm eğitim öğretim kurumları ile kurumsal içerikleri, geniş bir danışma olanağıyla bir araya getirilmelidir.

Üst politikayı etkileyen öğelerin ekonomi, işsizlik, üretim yoksunluğu, suç, çetecilik, terör, soygun, vergi kaçakçılığı, sınır güvenliğinin sağlanamaması yerel ölçekten, küresel ölçüğe doğru artış gösteren daha büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu bakış açısıyla, BM gibi uluslararası örgütlerin uygulamaları yakından incelenip, yeni kurum çerçevesinde uygulamaya konmasıyla, ordu, mülki idare amiri toplum düzeni ve güvenlik dışındaki görevlerine, savcı kovuşturma ve yargı ise yargılamaya yönelik görev alanlarına çok daha iyi odaklanabilecek, insan kaynakları, araç, taşınır ve taşınmazlar, silah ve parasal kaynaklar verimli olarak değerlendirilebilecektir.

Olası bir savaş durumuna karşın, iç güvenliğin iç etkilere arındırılması ve savunmaya hazırlanması⁵⁷⁸ gereklidir. Aynı durum seferberlik ve olağanüstü hal benzeri olağan dışı durumlar için de geçerliliğini korumaktadır. Bu arındırma işlemiyle, güvenlik açısından, kurumların ve yetkelerin sayısal çokluğu nedeniyle ortaya çıkan karmaşa kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Burada dikkate alınması gereken tüze ve görev odaklı, insan, coğrafi özellikleri dikkate alan, kurum dışı etkilerin elendiği, bunun için de doğrudan devlet başkanına karşı sorumlu olmak önemli olacaktır. Ordu ise, geri hale düşmeden, eğitim ve savaşa hazırlık işlerine yoğunlaşacaktır.

⁵⁷⁷ Kamran İnan, a.g.e., s. 37-39

⁵⁷⁸ B.H. Liddel Hart, a.g.e., s.268, 274

Ülkelerin uluslararası düzendeki varlığı başlı başına bir başarı nedenidir. Buna hizmet eden iç güvenlik yapısı bakımından etkili, denetleyici, ön alıcı, kararlı, hedef, bilgi ve ufuk çizebilen bütüncül yapı olmakla birlikte, sorunları çözecek ve sorun oluşturmeyen bir oluşum için böylesi bir yetenek zaten eldedir.⁵⁷⁹ Ulusal, bölgesel, kıtasal ve küresel ölçekte güvenliğin sağlanabilmesi ve bu çalışmanın iyi bir sonuca varabilmesi için iç güvenlik kuruluşlarının ve bunlara ilişkin görevlerin başkaca görevleri olan İçişleri Bakanlığı'ndan ayrı bir çatı altında bir araya getirilmesi gerekmektedir. Konuya ilişkin başkaca kurum ve kuruluşların da bu yapıya katılarak, yeni bir yapının ortaya çıkarılması, Türkiye'nin küresel ölçekte, günceli yakalayıp, sağlıklı ve ilerici bir bakış açısına sahip olmasını sağlayacaktır.

⁵⁷⁹ Mahir Kaynak, a.g.e., s.24, 61, 73, 87, 105, 113, 116, 127, 140, 153

KAYNAKÇA

Kitaplar

AĞAOĞULLARI, Mehmet Ali (Ed.), *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler*, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012

ARI, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, 3. Baskı, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1999

ARI,Tayyar, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2006

ATLAN, Sabahat *Roma Tarihi'nin Ana Hatları, 1. Kısım Cumhuriyet Devri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2014

BEARD, Mary, *SPQR Antik Roma Tarihi*, Çev: İrem Sağlamer, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2018

DEDEOĞLU, Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, 3. Baskı, YeniYüzlü Yayınları, İstanbul, 2014

DEMİR, Necati, *Türklüğün Binlerce Yıllık Anayasası: Oğuz Kağan Töresi (Vasiyetler ve Öğütleri)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2018

DURAL, Baran (Der.), *Siyaset Bilimi'nde Kuram – Yöntem – Güncel Yaklaşımlar*, 2. Baskı, Paradigma Akademi, Edirne, 2013

FOSDICK, Raymond B., *Avrupa Polis Sistemleri*, Çev: F. Eraslan, Emniyet Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006

FOUCAULT, Michel, *Güvenlik, Toprak, Nüfus*, 2. Baskı, Çev: Ferhat Taylan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016

FREEDMAN, Lawrence, *Strateji*, Çev: Belkıs Çorakçı Dişbudak, Alfa Basım yayın, İstanbul, 2014

FUKUYAMA, Francis, *State Building*, Profile Books, Clays, Bungay, Suffolk UK, 2004

GELİZAL, Jean – Jacques, DOMENACH, J. Gatti, JOURNES, Claude, *Batı Demokrasilerinde Polis*, Çev: Mustafa Kandemir, Temiz Yayınları, Ankara, 2000

GHANİ, Ashraf, Clare Lockhart, *Fixing Failed States A Framework For Rebuilding A Fractured World*, Oxford University Press, 2009

GÖZÜBÜYÜK, Şeref, *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010

HART, B. H. Liddell, *Strateji Dolaylı Tutum*, Çev: Selma Koçak, Doruk yayıncılık, İstanbul, 2003

HAZIR, Hayati, *Siyasal Şiddet ve Terörizm*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001

Hobsbawm, Eric J., *Devrim Çağı 1789 – 1848*, 3. Baskı, Ankara, 2003

HUGHES – WILSON, John, *The Puppet Masters – Spies, traitors and the Real Forces Behind the World Events*, Cassel Military Paperbacks, Great Britain, 2005

HUNTER, Virginia, *J. Policing Athens: Social Control in the Attic Lawsuits, 420-320 B.C.*, Princeton, NJ: Princeton University Press. 1994

İNAN, Kamran, *Dış Politika*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1993

JELAVICH, Barbara, *Balkan Tarihi 1: 18. ve 19. Yüzyıllar*, 5. Baskı, Çev: İhsan Durdu, Gülçin Tunalı, Haşim Koç, Küre Yayınları, İstanbul, 2016

JELAVICH, Barbara, *Balkan Tarihi 2: 20. Yüzyıl*, 4. Baskı, Çev: Zehra Savan, Hatice Uğur, Küre Yayınları, İstanbul, 2015

KARABULUT, Bilal, *Güvenlik*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011

KAYNAK, Mahir, *Başımıza Çuval Geçirenler*, Truva Yayınları, İstanbul, 2006

KING, Stephen D., *Küreselleşmenin Sonu – Kasvetli Yeni Dünya – Tarihin Nihai Savaşı*, Çev: M. Murtaza Özeren, Profil Kitap, İstanbul, 2019

KORKMAZYÜREK, Haluk, *Stratejik Savunma Yönetimi*, Hiperyayın, İstanbul, 2018, s. 43

MACHIAVELLI, Niccolo, *Prens*, Çev: Hasan İlhan, Sayfa Yayınları, İstanbul, 2011

MAZOWER, Mark, *Bizans'ın Çöküşünden Günümüze Balkanlar*, Çev: Ayşe Ozil, Alfa Basım, İstanbul, 2014

MOLLER, Bjorn, *European Security – The Roles of Regional Organizations*, Ashgate Publishing, Vermont ABD, 2012

MÜTERCİMLER, Erol, *Geleceği Yönetmek*, 3. Baskı, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2006

Nizamül-Mülk, *Siyasetname*, Nilüfer Yayıncılık, Ankara, 2014

OKÇABOL, Derviş, *Meslek Terbiyesi, Muaşeret Teşkilat Fiili Hizmet ve Zabıta Tarihi Dersi III. üncü Kitap, Zabıta Tarihi*, 2 inci Basım, Ankara Polis Enstitüsü Neşriyatı, Ankara, 1940, (Türk Zabıta ve Teşkilat Tarihçesi), Polis Akademisi Yayınları, (Tıpkıbasım), Ankara, 2016

ÖYMEN, Onur, *Ulusal Çıkarlar- Küreselleşme Çağında Ulus – Devleti Korumak*, 6. Basım, Remzi Kitabevi, 2017

ÖZAY, Han, *Gün Işığında Yönetim*, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2002

ÖZDAĞ, Ümit (Ed.), *Milli Güvenlik Teorisi*, Kripto Basım Yayım, Ankara, 2015

RUFF, Julius R., *Erken Modern Avrupa'da Şiddet (1500-1800)*, Çev: Didem Türkoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2011

SHEEHAN, Michael, *Balance of Power*, Routledge, UK, 1996

SMITH, Thomas W., *History and International Relations*, Routledge, UK, 1999

STIGLITZ, Joseph E., *Küreselleşme – Büyük Hayal Kırıklığı*, Çev: Arzu Taşcıoğlu, Deniz Vural, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2018

TERZİ, Mahir, YENAL, Serkan (Ed.), *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm*, Sinopsis Yayınları, Ankara, 2015

TONGUR, Hikmet, *Türkiye'de Genel Kolluk Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi*, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2016

TZU, Sun, *Savaş Sanatı*, 3. Basım, İngilizce'den Çevirenler: Sibel Özbudun, Zeynep Ataman, Anahtar Kitaplar Yayınevi İstanbul, 2000

VON CLAUSEWITZ, Carl, *Savaş Üzerine*, Çev: H. Fahri Çeliker, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2018

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language, Gramercy Books, New York, 1996

Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, Çev: Ayşegül Çakan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2015

Makaleler

ABDELMOPTTLEP, Mamdooh A., *World Internal Security & Police Index*, International Police Science Association, Florida, USA, 2016

<http://www.ipsa->

[police.org/Images/uploaded/Pdf%20file/WISPI%20Report.pdf,](http://www.ipsa-police.org/Images/uploaded/Pdf%20file/WISPI%20Report.pdf)

<http://www.ipsa-police.org/Images/uploaded/WISPI%20Overview.pdf>

AKYÜZ, Bilal, Türkiye’de İç Güvenlik Algısının Değiştirilmesi: İç Güvenlik Teşkilatı’na Yönelik Yeni Yapılanma Modeli, *Savunma Bilimleri Dergisi The Journal of Defense Sciences* Mayıs/May 2015, Cilt/Volume 14, Sayı/Issue 1, 65-87. ISSN (Basılı) : 1303-6831 ISSN (Online): 2148-1776

AYDIN KOYUNCU, Çiğdem, Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67 (01), 2012, s.111-139

AYMAN, Gülden, “Değişen Çevre Karşısında Yüksek Uyumlu Güvenlik Stratejileri İhtiyacı”, “Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007

BAKAN, Selahaddin, ŞAHİN, Sonay, “Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler”, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, Year: 2018, Volume: 4, Number: 2

BALDWIN, David, “The concept of security”, *Review of International Studies* (1997), 23, 5-26, British International Studies Association, <https://www.princeton.edu/~dbaldwin/selected%20articles/Baldwin%20%281997%29%20The%20Concept%20of%20Security.pdf>

BARBAK, Ahmet, “Türkiye’de Kamu Politikası Sürecinde Güvenlik – Kalkınma Bağlı Ulusal Kalkınma Planları Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, UIİİD-İJEAS, 2017 (18)

BAYHAN, Vehbi, “Risk Toplumu”, *Doğu Batı Dergisi*, C.6 S.19, 2000

BAYLİS, John, “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 18 (Yaz 2008)

BAYSAL, Başar, LÜLECİ, Çağla, “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, *Journal of Security Strategies*, Volume 11 , Issue 22 , Jan 2015 , Pages 61 – 96

BİRDİŞLİ, Fikret, PAK, E. Baran, “Postmodern Güvenlik Sorunları Uluslararası Politikanın Virtüel Aktörleri”, [https://www.academia.edu/31117080/POSTMODERN_G%C3%9CVENL%](https://www.academia.edu/31117080/POSTMODERN_G%C3%9CVENL%20SORUNLARI)

Ç4%B0K_SORUNLARI_VE_ULUSLARARASI_POL%Ç4%B0T%Ç4%B0
KANIN_V%Ç4%B0RT%Ç3%9CEL_AKT%Ç3%96RLER%Ç4%B0

BRUNDLANDT, Gro Harlem “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future”, 20/03/1987, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

CEBECİ, Münevver, “Tehdit Algılamasında Yapısal ve Konjonktürel Nitelikler / İthal Tehditler”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s.33-42

ÇOBANGİL, Orçun, “Pozitivizm, Chicago Kent Ekolojisi Okulu ve Kent Güvenliği”, *Kent Akademisi, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt: 11 Sayı: 4, Kış 2018

ÇOLAK, İlker, “Genel Kolluk ve Özel Kolluk İlişkileri”, <http://www.ilkercolak.com.tr/genel-kolluk-ve-ozel-guvenlik-iliskileri/>

DELİCE, Murat, “Polis Teşkilatlanmasının Farklı Ülkelerden Örneklerle Karşılaştırılması”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı 481

DEMİRAL, Muhittin, İŞCAN, İsmail Hakkı, “Uluslararası Sistemde Güvenlik Kavramının Değişimi Ekonomik ve Jeopolitik Arka Planı”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 2, Ağustos 2008

DEMİREL, Naim, “Uluslararası Hukukta Uluslararası Müdahale”, *FSM Scholarly Studies Journal of Humanities and Social Sciences*, Volume 0, Issue 1, Jan 2013

DİKMECİ, Onur, “Postmodern Güvenliğe Teorik Perspektiften Yaklaşımlar”, https://www.academia.edu/13587676/Postmodern_G%Ç3%BCvenli%Ç4%9F e_Teorik_Perspektiften_Yakla%Ç5%9F%Ç4%B1mlar

DOĞANCI, Yasemin Esra, “Kafkasya’daki İstikrarsızlığın Türkiye’nin Güvenliğine Yansımaları”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s.173-191

GELERİ, Aytekin, “Karşılaştırmalı Polis Sistemleri”, Tülin Günşen İçli – Fatih Karaosmanoğlu(Ed.), Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003

HACISALİHOĞLU, Yaşar, “ABD’nin Bölgeden Çekilmesi Halinde Yaşanacak Muhtemel Gelişmeler”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s.247-253

İNANKUL, Hakan, DOĞAN, Kadir Caner, “Modern Devlet ve Türk Polis Teşkilatı Üzerine Bir İnceleme” *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 6 (14), 176-205, 2016

JARUS, Owen, “Ancient Nubia: A Brief History”, 13/02/2017, <https://www.livescience.com/57875-ancient-nubia.html>

KALKAN KÜÇÜKSOLAK, Övgü, “Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm Ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması”, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, TURAN-SAM*, Yıl: 2012, Cilt: 4, Sayı: 14, İlkbahar, 2012

KAYA, Tülay, “Chicago Okulu: Chicago’ya Özgü Bir Perspektif”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 22. Sayı, s.368-383, 2011

KOLASI, Klevis, “*Eleştiren Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?*”, https://www.academia.edu/9587264/El%C3%A9%9Ftiren_Teori_ve_G%C3%BCvenlik_Kimin_i%C3%A7in_G%C3%BCvenlik

KÖKSAL, Faruk, “Risk ve Tehdit Kavramında Yeni Paradigmalar ile Asimetrik Tehdit Analizi”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007

KÜÇÜKŞAHİN, Ahmet, “Türkiye’nin Tehdit Belirleme Yöntemi ve Güvenlik Anlayışı Çerçevesinde Düşman Kavramının Değerlendirilmesi”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s.43-73

KÜPELİ, Timur “Ortadoğu’da Nükleer Teknoloji Alanındaki Gelişmelerin Türkiye’nin Güvenliğine Etkileri”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve*

Tehditler Sempozyum Bildirileri” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s.193-218

ODER,Burak, *Kolluk*, Koç Üni., İdare Hukuku I, 2011/2012 Ders Notları, [https://ais.ku.edu.tr/course/18870/koc_11-12_242_02_kolluk_\[2012.03.05\].pdf](https://ais.ku.edu.tr/course/18870/koc_11-12_242_02_kolluk_[2012.03.05].pdf)

OK,Çiğdem, “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorileri Bölgesel Güvenlik Bağlamında ASEAN Deneyimi Analizi”, 29/04/2011, <http://www.tuicakademi.org/uluslararasi-iliskilerde-guvenlik-teorileri-bolgesel-guvenlik-baglaminda-asean-deneyimi-analizi>

ÖZCAN, Erdem, “Irak’ın Toprak Bütünlüğünün Bozulmasının Türkiye’ye Yansımaları”, “*Türkiye’ye Yönelik Dış Kaynaklı Risk ve Tehditler Sempozyum Bildirileri*” (05-06/04/2007), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2007, s. 219-245

ÖZDOĞAN, Mehmet, "Trakya'da Tarih Öncesi Araştırmalarının Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar". *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 0 / 10-11, Aralık 2011, s.25; Valeska Becker, “The Starcevo Culture”, Mayıs 2007

ÖZGÜR, Erdem, ERCİYES, Erdem, Kamu Yönetiminde Yaşanan Dönüşümlerin İç Güvenlik Sektörüne Yansımaları, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 79-109, 2017

RAMCHARAN, Bertrand, “Security and Human Rights”, <https://www.un.org/ruleoflaw/files/Ramcharan.pdf> (14/06/2019), s.9-13

SANCAK, Kadir, “Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:6, 2013

SEVAL, Hasan Fatih, “Soğuk Savaş’tan Günümüze İnsani Müdahale: Neo-Relist Perspektif”, *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, Volume 9, Issue 22, Jan 2017

ŞAHİN, Eyüp, Kurtuluş Savaşı’nda Türk Polisi, *Polis Dergisi*, Sayı 47, Yıl: 12, (Ocak Şubat Mart 2006)

TELLİOĞLU, İbrahim, “Kimmer ve İskit Göçlerinin Doğu Anadolu Bölgesindeki Etkileri”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11 (27), 2010, s. 237-245

UROSEVIĆ, Bogdan, “Policing in Serbia”, <https://pointpulse.net/magazine/policing-in-serbia/>

VALEV, Neven, *No Pain No Gain: Market Reform, Unemployment and Politics in Bulgaria*, William Davidson Institute Working Paper Number 577, Haziran 2003:

Doktora Tezleri

AKMAN, Nurettin, *Yönetim Sistemlerinde İç Güvenlik Hizmetleri ve Jandarma*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1988

BİRBUDAK, Togay Seçkin *Romanya'nın Bağımsızlığını Kazanması*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2014

BUCAKTEPE, Adil, *Genel İdari Kolluk ve Kolluk İşlemleri*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2008

GENÇ YILMAZ, Ayfer, *Siyasal Kriz ve Polis: I. Milliyetçi Cephe Hükümeti Polis Teşkilatı Üzerine Bir Çalışma*, (Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2017

HÜLAGÜ DEMİRBİLEK, Funda, *Restoring Class Power Over the Police: The Role of the International in Neoliberal Police Reform in Turkey*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2011

KOCA, Ahmet Erkan, *Güvenlik Alanında Oluşturulan AB Eksenli Politika ve Kurumsal Dönüşüm Çabalarının Polisler Arasındaki Yansıması*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, Antropoloji Anabilim Dalı, Sosyal Antropoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2010

UZ, Alper Numan, *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde, Demokratikleşme ve Çağdaşlaşma Bağlamında Hizmet Öncesi Türk Polis Eğitiminin Tematik Analizi*, (Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2013

YILDIZ, Seda, *Türkiye’de Polis – Siyaset İlişkisine Dönemsel Bir Bakış: 12 Mart 1971 – 12 Eylül 1980 Arası Türk Polis Teşkilatı*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2015

YILMAZ, Sefer, *Türkiye’deki İç Güvenlik Yapısında Değişim İhtiyacı ve Güvenlik Yöneticilerinin Değişime Yönelik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma*, (Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Adana, 2011

Yüksek Lisans Tezleri

ALİZADA, Seyidrıza, *Azerbaycan’da Kamu Güvenliği Bağlamında İstihbarat ve Karşı İstihbarat Faaliyetleri*, (Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 2016

ASGAROV, Hafiz, *Uluslararası Hukukta İnsancıl Müdahale*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008

ATAY, Niyazi Güneş *The Essence of the EU Policy In South East Europe: The Republic of Macedonia*, (Middle East Technical University, Graduate School of Social Studies, Department of International Relations, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004

ATEŞ, Hasan, *Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sisteminin Değerlendirilmesi*, (Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012

BERBER, Nuri, *Ulus Devletin Aşılması Sürecinde Polis “Tarihten Günümüze Toplumsal Düzen Arayışı ve İç Güvenlik Hizmetlerindeki Değişim Çizgisi”*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007

BOZKURT, Servet, *Dış Politikada İstihbaratın Yeri ve Önemi*, (Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2017

ÇEBİTÜRK, Hakan, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e “Polis Mevzuatı”*, (Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2009

ÇINAR, Şenol, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014

DOĞAN, Başak *The Integration Process of Romania into the EU: 1989 – 2007*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Çalışmaları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007

DOĞAN, Fatih, *Polis ve Jandarma Teşkilatları Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları, Değişimi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010

EMRE, Ahmet Kaya, *Kaçakçılıkla Mücadelede İstihbaratın Rolü: Türkiye Gümrükleri*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010

ERYİĞİT, Serkan, *Genel İstihbarat – Suç İstihbaratı Ayrımı: Türk Hukukunda Suç İstihbaratı*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014

GÜMÜŞALAN, Lerzan, *Yargı Kararları ışığında Gümrük Müsteşarlığının Kolluk Yetkisinin Kapsam ve Önemi*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010

HÜNLER, Arın, *İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 Sayılı Kanun*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010

İLERİ, Ferda *Genel İdari Kolluk ve Mülki İdare Amirlerinin Genel İdari Kolluk Yetkileri*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2004

KARA, Evrim, *Devlet – Kolluk İlişkisi Kapsamında Jandarma ve Türk Jandarması*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2016

KARADAĞOĞLU, Çağrıhan, *12 Eylül 1980'e Giden Süreçte Türkiye'de İç Güvenlikte Karşılaşılan Sorunlar ve Bunları Çözmeye Yönelik Uygulamalar*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2003

KOCAMAN, Ali Galip, *Adli Kollukta Profesyonelleşme*, (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2017

KOÇ, Coşkun, *Avrupa Birliği Üyelik Sürecinin Kolluk Mevzuatı ve Uygulamaları Üzerine Etkisi*, (Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007

MUSAEV, Azar, *The National Security Policy of the Russian Federation: A Case for Broader Security Perspective*, (Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2010

MUTLU, Önder, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında Jandarma – Polis İlişkileri*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş, 2006

ÖZDEMİR, Mehmet, *Uluslararası İlişkilerde İstihbarat Örgütlerinin Rolü Açısından Türkiye*, (Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2015

ÖZKAN, Pınar Hicran, *Suç Önleme Stratejileri Boyutuyla İç Güvenlik Hizmetleri Yönetimi; Bodrum İlçe Emniyet Müdürlüğü Örneği*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2015

PALAS, Ezgi, *İdarenin Kolluk Faaliyetlerinden Doğan Sorumluluğu ve Gelişimi*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2004

SÖZER, Sema, *Proaktif İstihbarat: Psikopati ve Travma Geçmişine Dayalı Şiddet Suçu Öngörme Modeli*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2013

ŞAHİN, Şenol, *Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Türkiye ve ABD Polis Teşkilatlarının Karşılaştırılması*, (Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007

TOPÇU, Ezgi, *Balkan Ülkelerinin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Süreci ve Yunanistan*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2009

TOSUN, Cumali, *Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatı ve AB Ülkeleriyle Karşılaştırılması*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2013

TURBEDARİ, Erhan, *Güneydoğu Avrupa Ülkelerinde İktisadi Dönüşüm Süreçleri: Bulgaristan ve Romanya Örnekleri*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004

ÜZEL, Mehmet Faruk, *Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması*, (Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin, 2008

YALIN, Kürşat *İstihbarat Örgütlerinin Dış Politikada Karar Almaya Etkisinin İncelenmesi: 2'nci Körfez Savaşı Örneği*, (Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2013

YILMAZ, Ali, *Avrupa Polis Modelleri ve Türk Polis Sistemi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004

ZENGİN, Mehmet Gökhan, *Türkiye'de İç Güvenlik Yapılanması ve Kamu Düzeni Müsteşarlığı*, (Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2014

İnternet Yazıları – Belgeleri – Görselleri

“Kopenhag Okulu” http://uliwiki.org/index.php?title=Kopenhag_Okulu
(20/04/2019)

Milli Savunma ve Güvenlik Enstitüsü, “Stratejik Vizyon Belgesi (Taslak)”,
2014,
http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/Milli_Savunma_ve_G%C3%BCvenlik_Enstit%C3%BCs%C3%BC.pdf_873c50e3-6e66-4515-91d6-3c7207597777.pdf

Sait Yılmaz, “Türkiye’de Ulusal Güvenlik ve MİT’teki Değişim”,
https://www.academia.edu/7648022/T%C3%BCrkiyede_Ulusal_G%C3%BCvenlik_Reformu_ve_M%C4%B0Tdeki_De%C4%9Fi%C5%9Fim

Timothy B. Lee, “40 maps that explain the Roman Empire”,
<https://www.vox.com/world/2018/6/19/17469176/roman-empire-maps-history-explained>

“Balkanlar Tarihi”,
https://ipfs.io/ipfs/Qme2sLfe9ZMdiuWsEtajWMDzx6B7VbjzpSC2VWhB6GoB1/wiki/Balkanlar_tarihi.html

“Member Countries”, www.nato.int/cps/em/natohq/topics_52044.htm

“Teke Tek – Halil İnalçık 2009”,
<https://www.youtube.com/watch?v=cWAFhbQkqZQ&feature=youtu.be>

“Osman mı Atman mı?”,
<https://www.youtube.com/watch?v=Xz0GfJizto4&feature=youtu.be>

“Annex 11: International Police Task Force”,
<https://www.state.gov/p/eur/rls/or/dayton/52596.htm>

“Office of Criminal Justice and Assistance Partnerships (INL/CAP)”,
<https://www.state.gov/j/inl/civ/>

Devlet Planlama Teşkilatı, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_GuvenlikHizmetlerindeEtkinlik.pdf

John Ferguson, John P. V. Dacre Baldson, “Cicero”, <https://www.britannica.com/biography/Cicero>

Arnold Wycombe Gomme, “*Thucydides*”, <https://www.britannica.com/biography/Thucydides-Greek-historian>

UNDP, *Human Development Report*, Oxford University Press, New York, 1994, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_notsats.pdf

NATO, *Crime, Computers and Security in 2012*, <https://www.nato.int/docu/review/2012/2012-security-predictions/Crime-Computers-Security-2012/EN/index.htm>

United Nations, *What is Human Security*, <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/>

United Nations, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) and United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT), United Nations, *Crime Prevention Assessment Tool, Criminal Justice Assessment Tool Kit*, 2009, https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Crime_Prevention_Assessment_Tool.pdf

Fransa Başbakanlık, Savunma ve Ulusal Güvenlik Genel Sekreterliği (SGDSN), *Taqling Terrorism Together Vigilance, Prevention and Protection, Against Terrorist Threat*, 2016 Edition,

<https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/locale/piece-jointe/2017/08/vigipirate-anglais-v2017.pdf>

“România, printre statele UE cu cel mai mic număr de polițiști la 100.000 de locuitori”, <https://m.jurnalul.antena3.ro/stiri/observator/romania-printre-statele-ue-cu-cel-mai-mic-numar-de-politisti-la-100-000-de-locuitori-796120.html> 04/01/2019

Raluca Stepanov, “Suntem codașii Europei la numărul de polițiști. Cum atrage MAI angajați: le dă banii de chirie pentru plata ratei la casă și vouchere de vacanță”
Citeste mai mult: [adev.ro/pkt473](http://adevarul.ro/news/eveniment/suntem-codasii-europei-numarul-politisti-atrage-mai-angajati-1_5c2f534cdf52022f75392659/index.html), 04/01/2019
https://adevarul.ro/news/eveniment/suntem-codasii-europei-numarul-politisti-atrage-mai-angajati-1_5c2f534cdf52022f75392659/index.html

Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı 2014 – 2018*, Ankara, 2013,
<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf>

“Gendarmerie of Republic of Serbia”, <https://specijalne-jedinice.com/Srbija/Zandarmerija-English.html#sthash.JbMM0aPs.dpbs>

Departamento de Seguridad Nacional, Presidencia del Gobierno, *The National Security Strategy*, 2013,
http://www.lamoncloa.gob.es/documents/estrategiaseguridad_baja_julio.pdf

Government Offices of Sweden, Prime Minister’s Office, *The National Security Strategy*, Januari 2017
<https://www.government.se/4aa5de/contentassets/0e04164d7eed462aa511ab03c890372e/national-security-strategy.pdf>

United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations, *Training Manual on Policing Urban Space*, Criminal Justice Handbook Series, , New York, 2013, S.1,2, https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Training_Manual_Policing_Urban_Space_V1258164.pdf

“Office of Criminal Justice and Assistance Partnerships (INL/CAP)”,
<https://www.state.gov/j/inl/civ/>

“Which European countries have the most police?”,
<apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a093986.pdf>

United Nations, Human Security Handbook, January 2016,
<https://www.un.org/humansecurity/wp-content/uploads/2017/10/h2.pdf>

“A *Brief Guide to Police History*”, 15/07/2005
<https://web.archive.org/web/20090908151018/http://faculty.ncwc.edu/msteve ns/205/205lect04.htm>

Erdal Şafak, “*İlk padişahın adı Osman mı?*”, 17/09/2014,
<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/safak/2014/09/17/ilk-padisahin-adi-osman-mi>

World Bank, *The World Bank Annual Report 2000*,
<http://documents.worldbank.org/curated/en/931281468741326669/pdf/multi-page.pdf>

OECD, *Security System Report: What Have We Learned?*,
<https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/44391867.pdf>

OECD, *DAC Handbook On Security System Reform Supporting Security and Justice*,
https://www.eda.admin.ch/dam/deza/en/documents/themen/fragile-kontexte/224402-oecd-handbook-security-system-reform_EN.pdf

NATO, *Portection of Civilians*,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_135998.htm

European Parliament, *Common Security and Defence Policy*,
http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.1.2.pdf

İnternet Kaynakları

animv.ro	kurultaj.hu
arhiva.mup.gov.rs	mpb.rks-gov.net
danube-cooperation.com	muhafaza.ticaret.gov.tr
data.un.org	ourworldindata.org
data.worldbank.org	peacekeeping.un.org
demo.paragraf.rs	police.un.org
dictionary.cambridge.org	rai-see.org
dppa.un.org	tdk.gov.tr
ec.europa.eu	translate.google.com
eeas.europa.eu	web.archive.org
egov.yen.gr	www.academiadepolitie.ro
emsa.europa.eu	www.aepc.net
en.oxforddictionaries.com	www.afad.gov.tr
en.wikipedia.org	www.aii-ps.org
europa.eu	www.astynomia.gr
europeanpolice.net	www.bia.gov.rs
fas.org	www.britannica.com
frontex.europa.eu	www.bsec-organization.org
hr.un.org	www.carina.rs

www.cei.int
www.cia.gov
www.civilprotection.gr
www.coe.int
www.copo.edu.rs
www.ctif.org
www.customs.ro
www.danube-region.eu
www.egm.gov.tr
www.e-icisleri.gov.tr
www.e-nomothesia.gr
www.etimolojiturkce.com
www.etymonline.com
www.eurocop.org
www.eurogendfor.org
www.euronews.com
www.europeanpoliceunion.eu
www.fiep.org
www.fireservice.gr
www.goc.gov.tr
www.hcg.gr
www.hellenicpolice.gr
www.icisleri.gov.tr
www.icla.up.ac.za
www.igsu.ro
www.interpol.int
www.ipa-international.org
www.jandarma.gov.tr
www.jandarmeriaromana.ro
www.jsga.edu.tr
www.kiyemniyeti.gov
www.lawspot.gr
www.localhistories.org
www.mai.gov.ro
www.mai-dga.ro
www.mevzuat.gov.tr
www.mit.gov.tr
www.mopocp.gov.gr
www.mup.gov.rs
www.nis.gr
www.ombudsman.gov.tr
www.opcw.org
www.osce.org
www.pa.edu.tr

www.pna.ro	www.umke.org www.un.org
www.politiadefrontiera.ro	www.unidir.org
www.politiaromana.ro	www.unodc.org
www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr	www.upravacarina.rs
www.revolvy.com	www.wikizeroo.net
www.scoalapolslatina.ro	www.wordreference.com
www.seepag.info	www.worldatlas.com
www.selec.org	www.yen.gr
www.sg.gov.tr	www.ypes.gr
www.sri.ro	www.yptp.gr

Anlaşma Metinleri – Yasal Metinler - Açıklamalar

“Ceza Muhakemesi Kanunu”,

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf

“Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanun”,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2937.pdf>

“Emniyet Teşkilatı Kanunu”,

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf

“İl İdaresi Kanunu”, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf

“Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu”,

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf

Birleşmiş Milletler Antlaşması,
www.ombudsman.gov.tr/contents/files/6535501-Birlesmis-Milletler-
Antlasmasi.pdf

Consolidated Version of The Treaty of European Union, Art. 43, Official
Journal of the European Union, 26.10.2012, C 326/13, EN

OSCE, *Counter Terrorism Protecting Human Rights*,
<https://www.osce.org/odihr/29103?download=true>

OSCE, *Guidelines on the Protection of Human Rights Defenders*,
[https://www.osce.org/odihr/guidelines-on-the-protection-of-human-rights-
defenders?download=true](https://www.osce.org/odihr/guidelines-on-the-protection-of-human-rights-defenders?download=true)

SCO, *Statement by the heads of the member states of the Shanghai
Cooperation Organisation on joint counteraction to international terrorism*,
<http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *The Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and
Extremism*, <http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *Agreement on Cooperation and Interaction of the Member States of the
Shanghai Cooperation Organization on Border Issues*,
<http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *Agreement on Cooperation in Combating Crime between the
Governments of the Member States of the Shanghai Cooperation
Organization*, <http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *Agreement on Regional Anti-Terrorist Structure between the Member
States of the Shanghai Cooperation Organization*,
<http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *Charter of the Shanghai Cooperation Organization*,
<http://eng.sectsco.org/documents/>

SCO, *Declaration By the Heads of Member States of the Shanghai Cooperation Organization on Building a Region of Lasting Peace and Common Prosperity*, <http://eng.sectesco.org/documents/>

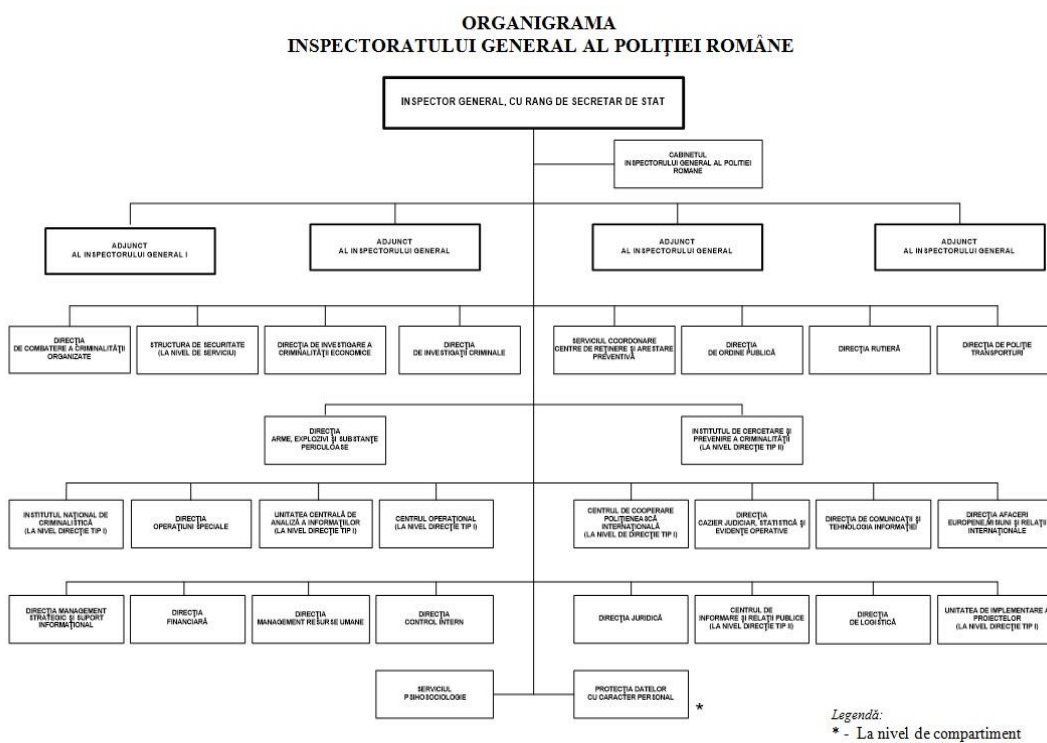
UNDP, *Human Security Report*, Oxford University Press, New York, 1994, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nos_tats.pdf

United Nations, *Resolution adopted by the General Assembly*, <https://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>

EKLER

EK-1

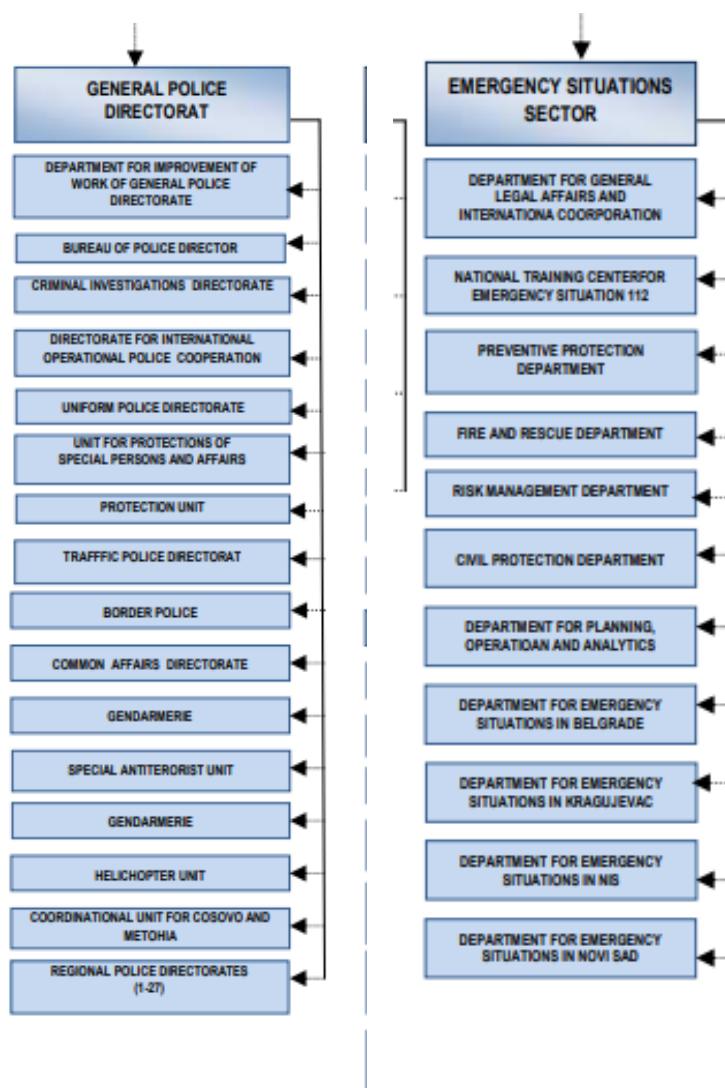
Romen Polisi'nin Örgütlenme Çizelgesi

<https://www.politiaromana.ro/ro/politia-romana/organigrama> (23/03/2019)

EK-2

Sırp Polis ve Acil Durum Kurumlarının Örgütlenme Çizelgesi

<http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/8b3ebcbf-4d50-4800-bb71-8efadb4fe07/2016-05-18-MUP-shema+organizacije-ENGLESKI+-+izmena+SUK.pdf?MOD=AJPERES&CVID=lj3jzPE&CVID=lj3jzPE> (23/03/2019)

EK-4**Türk Polisi'nin Örgütlenme Çizelgesi**

<https://www.egm.gov.tr/sayfalar/organizasyon-yapisi.aspx> (23/03/2019)

EK-5

Romen Polis Rütbeleri

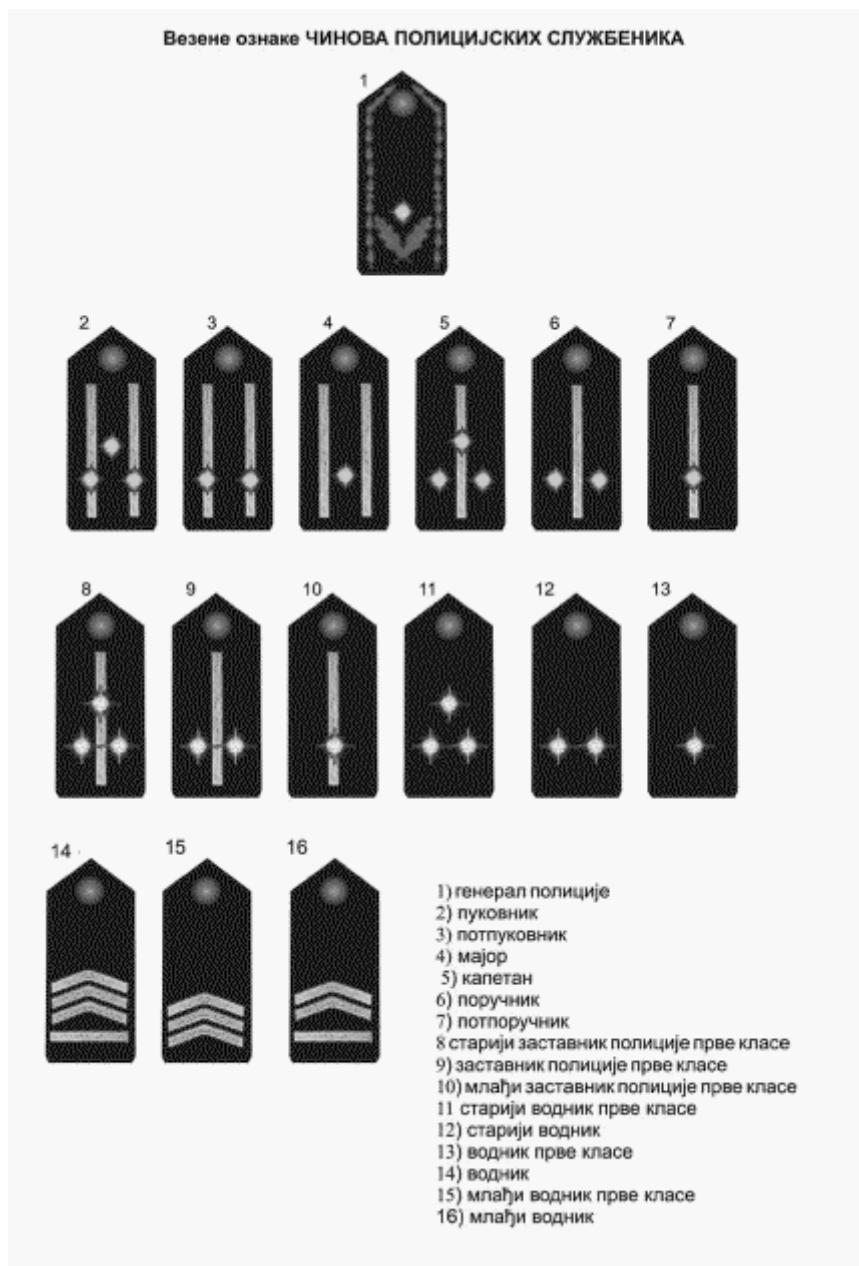

<https://www.politiaromana.ro/ro/informatii-generale/uniforma-politiei-romane/uniforma-de-reprezentare> (28/03/2019)

ЕК-6

Срп Полис Rütbeleri

http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2013_06/t06_0360.htm

(28/03/2019)

EK-7

Yunan Polis Rütbeleri

	Police Lieutenant General
	Police Major General
	Police Brigadier General
	Police Colonel
	Police Lieutenant Colonel
	Police Major
	Police Captain
	Police Lieutenant
	Police Second Lieutenant
	Police Warrant Officer
	Police Sergeant
	Police Constable

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=67&Itemid=58&lang=EN (28/03/2019)

EK-8

Türk Polis Rütbeleri

ŞEKİL	RÜTBE	MESLEK DERECE Sİ
	Sınıf Üstü Emniyet Müdürü	Derece Üstü
	1.Sınıf Emniyet Müdürü	1
	1.Sınıf Emniyet Müdürü	2
	2.Sınıf Emniyet Müdürü	3
	3.Sınıf Emniyet Müdürü	4
	4.Sınıf Emniyet Müdürü	5
	Emniyet Amiri	6
	Başkomiser	7
	Komiser	8
	Komiser Yardımcısı	9
	Kıdemli Başpolis Memuru	10
	Başpolis Memuru	11
	Polis Memuru	12